

Regeringens proposition

1998/99:38

Staten och trossamfunden –
begravningsverksamheten, kulturminnena,
personalen, avgiftsbetalningen, m.m.

Prop.
1998/99:38

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 10 december 1998

Göran Persson

Marita Ulvskog
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. vid ändringen av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000. Förslagen är i korthet följande.

Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter skall fortsatt vara huvudmän för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten och tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Verksamheten skall finansieras genom en obligatorisk begravningsavgift. För dem som tillhör Svenska kyrkan betalas avgiften som en särskild del av kyrkoavgiften. Begravningsavgiften skall täcka ett antal tjänster som utan kostnad skall tillhandahållas ett dödsbo. Länsstyrelserna skall ha fortsatt tillsyn över begravningsverksamheten och utse särskilda ombud med uppgift att granska hur de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan tas tillvara.

Svenska kyrkan skall få viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena, kyrkoantikvarisk ersättning. Fördelningen skall ske genom Svenska kyrkan. Besluten om fördelning skall föregås av samråd med myndigheterna inom kulturmiljöområdet. Det skall träffas en överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan i frågor som rör de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan.

Den offentligrättsligt reglerade handlingsoffentligheten inom Svenska kyrkan skall avse handlingar som rör begravningsverksamheten samt fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Allmänna handlingar som före år 2000 har kommit in till eller upprättats hos antingen myndigheter med uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet eller Svenska kyrkans beslutande församlingar skall efter beslut av regeringen kunna förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar efter relationsändringen utan att därigenom upphöra att vara allmänna.

Anställningsavtalen för alla offentliganställda inom Svenska kyrkan går vid relationsändringen automatiskt över till det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan eller dess organisatoriska delar. Personalen tar med sig sina rättigheter och skyldigheter till den nya arbetsgivaren. Den arbetstagare som inte vill att anställningsavtalet skall gå över skall anmäla det till sin arbetsgivare senast den 31 december 1999. Anställningen anses då upphöra den 1 januari 2000.

Övergången av rättigheter och skyldigheter omfattar också pensionsåtagandena. Kapital för att trygga dessa skall avskiljas ur kyrkofonden. Pensionsåtagandena skall fonderas före år 2010. Under övergångstiden skall åtagandena kreditförsäkras. För åtaganden som inte kan kreditförsäkras svarar Svenska kyrkan solidariskt med sina organisatoriska delar.

Registrerade trossamfund, däribland Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar, likställs i skattehänseende med ideella föreningar vilket innebär att de under vissa förutsättningar blir begränsat skattskyldiga. Prästlönetillgångarna skall vara befriade från inkomstskatt under en övergångsperiod. De normala skattereglerna skall efter övergångsperioden gälla även för Svenska kyrkan. Under tioårsperioden 2000–2009 inkomstbeskattas inte avkastningen på prästlönetillgångarna. För tiden därefter skall beskattningen ses över med utgångspunkt i principbeslutet om stat–kyrkareformen. Den lagtekniska utformningen innebär i sig inte något ställningstagande till vilka regler som skall gälla för följande år. En förlängning av undantaget förutsätter dock ett nytt riksdagsbeslut om förlängning eller modifiering av övergångsregeln. Den egendomsöverföring som har direkt samband med relationsändringen eller med registrering som trossamfund skall vara befriad från stämpelskatt.

Avgift till trossamfund som tas in med statlig hjälp beräknas på den kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomsten och behandlas i hanteringshänseende som en skatt. Förskott på avgiftsmedlen betalas ut till trossamfundet under inkomståret och slutavräkning görs när det slutliga avgiftsunderlaget är känt.

Rättsinstitutet stadgad åborätt och landgille avvecklas.

Reformen får positiva ekonomiska effekter för Svenska kyrkan främst genom att de ekonomiska regleringarna mellan staten och kyrkokommunerna bortfaller inklusive skatteadministrationsersättningen och genom att staten börjar betala kyrkoantikvarisk ersättning till Svenska kyrkan. Regeringen anser att kyrkan bör utnyttja det utrymme för sänkning av kyrkoavgiften som reformen skapar.

Efter den tioåriga övergångsperioden förutsätts de med finansieringen Prop. 1998/99:38 av reformen sammanhängande frågorna på nytt övervägas av regeringen efter överläggningar med Svenska kyrkan.

Förslagen föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2000.

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagtext.....	10
2.1	Förslag till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.	10
2.2	Förslag till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000.....	12
2.3	Förslag till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001–2010 års taxeringar.....	14
2.4	Förslag till lag om avgift till registrerat trossamfund	15
2.5	Förslag till lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille.....	17
2.6	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	19
2.7	Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken	21
2.8	Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).....	22
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt	23
2.10	Förslag till lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130).....	28
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.	29
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar.....	36
2.13	Förslag till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152).....	37
2.14	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) ...	44
2.15	Förslag till lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343)	51
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter	55
2.17	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.	57
2.18	Förslag till lag om ändring i arkivlagen (1990:782).....	61
2.19	Förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144)	64
2.20	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481).....	77
2.21	Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900).	78
2.22	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling.....	79
2.23	Förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200).....	83
2.24	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning	84

2.25	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling.....	86
2.26	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220).....	87
2.27	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring	88
2.28	Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483).....	90
2.29	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:624) om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	93
3	Ärendet och dess beredning.....	95
4	Begravningsverksamheten.....	97
4.1	Riksdagens principbeslut år 1995	97
4.2	Begreppet begravningsverksamhet	98
4.3	Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten.....	100
4.3.1	Allmänt om huvudmannaskapet.....	100
4.3.2	Ansvar för särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund	102
4.4	Finansieringen av begravningsverksamheten.....	107
4.4.1	Alla bör betala begravningsavgift	108
4.4.2	Vad bör ingå i begravningsavgiften	111
4.4.3	Hur begravningsavgiften skall tas in m.m....	117
4.5	Obligatorisk begravningsclearing	121
4.6	Inflytande och insyn	124
4.7	Vissa övriga frågor.....	129
4.7.1	Handläggning, överprövning och tillsyn.....	129
4.7.2	Övrigt.....	132
5	De kyrkliga kulturminnena	133
5.1	Kyrkoantikvarisk ersättning	134
5.1.1	Bakgrunden till regeringens förslag.....	134
5.1.2	Ersättningens omfattning	136
5.1.3	Villkor för ersättningen.....	141
5.1.4	Överenskommelsen.....	147
5.2	Samverkan i frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena...	149
5.3	Kulturminneslagen efter relationsändringen	152
5.3.1	Kyrkobyggnader.....	152
5.3.2	Kyrkliga inventarier	155
5.3.3	Möjlighet att åstadkomma rättelse, vissa bestämmelser om överklagande	158
6	Offentlighet och insyn	160
7	De kyrkliga arkiven	162
7.1	Kyrkliga myndigheter.....	163
7.2	Beslutande församlingar.....	172
7.3	Kostnader	175

8	Svenska kyrkans personal.....	178
8.1	Personalkategorier i Svenska kyrkan.....	178
8.2	Fullmaktsinstitutet.....	180
8.3	Anställningsskydd.....	180
8.4	Svenska kyrkans personal och relationsändringen.....	184
8.4.1	Principiella utgångspunkter.....	184
8.4.2	Anställda med kyrkokommunala villkor.....	187
8.4.3	Präster.....	189
8.4.4	Biskopar.....	191
8.4.5	Övrig offentliganställd personal.....	192
8.5	Pensioner.....	195
8.5.1	Dagens förhållanden.....	195
8.5.2	De historiska pensionsåtagandena.....	197
8.5.3	Biskopar och präster.....	198
8.5.4	Anställda med kyrkokommunala villkor.....	200
8.5.5	Övrig offentliganställd personal.....	205
9	Beskattning av trossamfunden.....	205
9.1	Framtida ägarförhållanden.....	205
9.2	Principer för beskattning.....	206
9.3	Särskilt om egendomsöverföring vid relationsändringen	212
10	Statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund.....	214
10.1	Förutsättningar för statlig medverkan.....	214
10.2	Beräkning, debitering och betalning av avgift.....	214
10.3	Riksskatteverket och trossamfunden.....	217
10.3.1	Uppgifter från trossamfunden till RSV.....	217
10.3.2	Riksskatteverkets redovisning till trossamfunden.....	219
10.3.3	Förändringar av avgiftsunderlagets nivå.....	222
10.4	Övriga förutsättningar för den statliga hjälpen.....	223
10.4.1	Beslut om hjälp åt andra trossamfund än Svenska kyrkan.....	223
10.4.2	Villkor för statligt stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan.....	225
10.4.3	Enskildas samtycke till avgiftsbetalning.....	225
10.4.4	Register- och dataskyddsfrågor.....	229
10.4.5	Sekretessfrågor.....	232
11	Stadgad åborätt och landgille.....	233
11.1	Bakgrund.....	234
11.2	Avveckling av stadgad åborätt och landgille.....	238
12	Övriga frågor.....	245
12.1	Vittnesförbud.....	245
12.2	Sekretesslagen.....	247
12.3	Stiftelselagens tillämplighet.....	248
12.4	Äktenskapsbalken.....	249
12.5	Offentlig upphandling.....	249
12.6	Lagen om offentlig anställning.....	251

12.7	Kommunala delegationslagen	252	Prop. 1998/99:38
13	Ekonomiska konsekvenser av stat–kyrkareformen	252	
13.1	Ett budgetperspektiv.....	252	
13.2	Budget- och kassamässiga effekter	254	
13.3	Effekter på skattetrycket och för den enskilde	257	
14	Författningskommentarer	258	
14.1	Förslaget till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring	258	
14.2	Förslaget till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000.	258	
14.3	Förslaget till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001 – 2010 år taxeringar	259	
14.4	Förslaget till lag om avgift till registrerat trossamfund ...	259	
14.5	Förslaget till lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille.....	261	
14.6	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken	261	
14.7	Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken	261	
14.8	Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).....	262	
14.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt	262	
14.10	Förslaget till lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130).....	262	
14.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.	262	
14.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar.....	263	
14.13	Förslaget till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152).....	263	
14.14	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	263	
14.15	Förslaget till lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343).....	264	
14.16	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter	265	
14.17	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.	265	
14.18	Förslaget till lag om ändring i arkivlagen (1990:782).....	266	
14.19	Förslaget till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144).....	267	
14.20	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481).....	270	
14.21	Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)	270	
14.22	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling	271	

14.23	Förslaget till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200).....	271	Prop. 1998/99:38
14.24	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning	271	
14.25	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling.....	271	
14.26	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220).....	271	
14.27	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring	271	
14.28	Förslaget till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483).....	272	
14.29	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:624) om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	272	
Bilaga 1	Remissinstanserna	273	
Bilaga 2	Remissinstanser som beretts tillfälle att yttra sig över promemorian Svenska kyrkans personal och relationsändringen	279	
Bilaga 3	Frågeformulär 1	280	
Bilaga 4	Frågeformulär 2	290	
Bilaga 5	Första kyrkolagsutskottets betänkande 1998:2	302	
Bilaga 6	Andra kyrkolagsutskottets betänkande 1998:1	338	
Bilaga 7	Lagrådsremissens lagförslag.....	362	
Bilaga 8	Lagrådets yttrande.....	443	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 december 1998	452	
	Rättsdatablad.....	453	

Regeringen föreslår att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.
2. lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000,
3. lag om skattefrihet för prästlönertillgångar vid 2001 – 2010 års taxeringar,
4. lag om avgift till registrerat trossamfund,
5. lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille,
6. lag om ändring i rättegångsbalken,
7. lag om ändring i äktenskapsbalken,
8. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
9. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
10. lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130),
11. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.
12. lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar,
13. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
14. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
15. lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343),
16. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
17. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.
18. lag om ändring i arkivlagen (1990:782),
19. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
20. lag om ändring i lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481),
21. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
22. lag om ändring i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling,
23. lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200),
24. lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning,
25. lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling,
26. lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220),
27. lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring,
28. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),
29. lag om ändring i lagen (1998:624) om ändring i sekretesslagen (1980:100),

dels godkänner

30. regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning (avsnitt 5.1.2).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

Häri genom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om överlämnande av vissa arkiv till arkivmyndighet och om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar i enlighet med vad som anges i 2 kap. 17 § andra stycket tryckfrihetsförordningen samt om förvaring av dessa handlingar sedan de har överlämnats. I lagen finns också bestämmelser om skyldigheten att pröva framställningar om utlämnande av sådana allmänna handlingar enligt reglerna i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen (1980:100).

Överlämnande av vissa arkiv till arkivmyndighet

2 § Allmänna handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos Svenska kyrkans beslutande församlingar skall senast den 31 mars 2000 överlämnas till en statlig arkivmyndighet.

I arkivlagen (1990:782) finns bestämmelser om överlämnande i vissa fall av kyrkokommunala myndigheters arkiv till arkivmyndighet.

Förvaring av allmänna handlingar hos Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar

3 § Regeringen får föreskriva att allmänna handlingar får överlämnas till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar och förvaras där under viss tid utan att handlingarna upphör att vara allmänna. Detta gäller handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos

1. myndigheter som har upphört och som har haft uppgifter som hänförs till Svenska kyrkans verksamhet, eller
2. Svenska kyrkans beslutande församlingar.

Vård och tillsyn av de allmänna handlingarna

4 § Bestämmelser om vården av allmänna handlingar och om arkivmyndigheternas tillsyn finns i arkivlagen (1990:782).

5 § Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar skall vid förvaring och handhavande av de allmänna handlingarna se till att dessa lätt kan särskiljas från andra handlingar.

Om Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för sin verksamhet behöver göra tillägg i allmänna handlingar skall tilläggen utföras så att det tydligt framgår när och av vem de har gjorts, om det inte av omständigheterna klart framgår att tilläggen har gjorts efter den 31 december 1999.

Skyldigheter mot allmänheten

6 § Bestämmelser om rätten att ta del av allmänna handlingar finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Bestämmelser om begränsningar i rätten att ta del av allmänna handlingar och om skyldigheten att iaktta sekretess finns i sekretesslagen (1980:100).

Av 2 kap. 17 § andra stycket tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 8 § tredje stycket andra meningen sekretesslagen framgår att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar skall jämföras med myndighet i fråga om befattningen med allmänna handlingar som de förvarar enligt denna lag.

7 § Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar är skyldiga att lämna ut eget material, om detta är en nödvändig förutsättning för att en allmän handling skall kunna lämnas ut med hänsyn till det sätt på vilket materialet tillförts den handlingen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2.2 Förslag till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs följande.

1 § De rättigheter och skyldigheter som Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter har övergår enligt 3 § lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan till motsvarande församlingar, kyrkliga samfälligheter eller stift inom Svenska kyrkan vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000. Detta gäller också de rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och anställningsförhållanden som gäller vid tidpunkten för relationsändringen, om inte arbetstagaren väljer att frånträda anställningen. Arbetstagaren skall senast den 31 december 1999 till arbetsgivaren anmäla om han eller hon inte vill att anställningsavtalet skall övergå till den nya arbetsgivaren. Anställningen skall i så fall anses upphöra den 1 januari 2000.

2 § De rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och anställningsförhållanden som gäller för innehavare av biskopstjänst vid tidpunkten för relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000 övergår då till det stift inom Svenska kyrkan i vilket biskopstjänsten är inrättad, om inte biskopen väljer att frånträda anställningen. Biskopen skall senast den 31 december 1999 till arbetsgivaren anmäla om han eller hon inte vill att anställningsavtalet skall övergå till den nya arbetsgivaren. Anställningen skall i så fall anses upphöra den 1 januari 2000.

3 § De rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och anställningsförhållanden som gäller för dem som är anställda vid Ärkebiskopsämbetet vid tidpunkten för relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000 övergår då på Svenska kyrkan, om inte arbetstagaren väljer att frånträda anställningen. Arbetstagaren skall senast den 31 december 1999 till arbetsgivaren anmäla om han eller hon inte vill att anställningsavtalet skall övergå till den nya arbetsgivaren. Anställningen skall i så fall anses upphöra den 1 januari 2000.

4 § Vid tillämpningen av 28 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet skall de anställningsavtal och anställningsförhållanden som avses i 1–3 §§ anses ha övergått enligt 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd.

5 § En arbetsgivare inom Svenska kyrkan skall trygga sina åtaganden avseende pensionsrättigheter som är intjänade före den 1 januari 2000. Detta skall arbetsgivaren göra genom pensionsförsäkring eller på något av de sätt som anvisas i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse

m.m. Efter utgången av år 2009 skall dock tryggandet ske genom pensionsförsäkring eller på det sätt som anvisas i 9–22 §§ nämnda lag. Prop. 1998/99:38

6 § Svenska kyrkan svarar solidariskt med sina organisatoriska delar för sådana åtaganden som avser pensionsrättigheter som är intjänade före den 1 januari 2000 och som inte har tryggats enligt 5 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

2.3 Förslag till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar Prop. 1998/99:38
vid 2001–2010 års taxeringar

Härigenom föreskrivs följande.

De särskilda rättssubjekt som avses i 10 § första stycket lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan skall vid 2001–2010 års taxeringar vara frikallade från skattskyldighet för inkomst och förmögenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Bestämmelser om statlig hjälp med beräkning, debitering och redovisning av avgifter till Svenska kyrkan samt med att ta in avgifterna finns i 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund. Bestämmelser om kyrkoavgift finns i 7 och 8 §§ lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

2 § Regeringen får besluta att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan också skall få sådan statlig hjälp som avses i 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund.

Regeringen får besluta att ett trossamfund som har beviljats statlig hjälp inte längre skall få sådan hjälp.

3 § För den som tillhör Svenska kyrkan skall begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144) räknas in i kyrkoavgiften. Detta gäller dock inte för den som är folkbokförd i en församling där kommunen är huvudman för begravningsverksamheten.

4 § Avgifter som tas in med statlig hjälp beräknas på grundval av den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomsten.

5 § Vid beräkning, debitering, redovisning och betalning av avgifter gäller skattebetalningslagen (1997:483).

6 § Trossamfundet skall senast den 3 december varje år på medium för automatisk databehandling till Riksskatteverket lämna de uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna.

Uppgifterna skall gälla för visst inkomstår och får endast avse personer som den 1 november året före det inkomstår för vilket avgiften skall tas in

1. är skyldiga att betala kyrkoavgift enligt 7 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, eller

2. har eller anses ha samtyckt enligt 7 § denna lag till att betala avgift till trossamfundet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur uppgifterna skall lämnas.

7 § Andra registrerade trossamfund än Svenska kyrkan skall innan uppgifter enligt 6 § lämnas skaffa skriftligt samtycke från de personer vilkas avgifter skall tas in med statlig hjälp. Samtycket skall avse avgiftsskyldigheten till trossamfundet och att avgifterna tas in med statlig hjälp.

Om trossamfundets stadgar innehåller regler om skyldighet för medlemmarna att betala avgift till trossamfundet i den ordning som gäller för skatter och avgifter enligt skattebetalningslagen (1997:483), anses medlemmarna ha lämnat sådant samtycke som avses i första stycket.

8 § Den som utträtt ur trossamfundet eller på annan grund inte längre är betalningsskyldig till trossamfundet skall genast få en skriftlig bekräftelse på detta från trossamfundet.

9 § Om staten till följd av behandlingen av en uppgift som avses i 6 § betalar skadestånd till en person som är registrerad i skatteregistret skall det trossamfund som lämnat uppgiften ersätta staten i motsvarande utsträckning.

10 § Bestämmelser om beräkning av avgiftssats och utbetalning av avgifterna till trossamfundet finns i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999 och tillämpas första gången i fråga om preliminär skatt för inkomståret 2000 och slutlig skatt enligt 2001 års taxering.

2.5 Förslag till lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs följande.

Stadgad åborätt

1 § Den som är rätt innehavare av besittningsrätten till fastighet under stadgad åborätt skall inneha fastigheten med full äganderätt.

2 § Rätt innehavare enligt 1 § är den som

1. enligt grunderna för tidigare gällande bestämmelser skulle ha kunnat skatteköpa fastigheten,

2. enligt grunderna för tidigare gällande bestämmelser skulle ha kunnat villkorligt inrymmas eller antas som åbo,

3. sedan minst tio år innehar fastigheten på ett sådant sätt att han eller hon enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) är att anse som ägare av fastigheten, eller

4. i annat fall efter kungörelse har gjort sannolikt att han eller hon är rätt innehavare.

3 § Länsstyrelsen prövar vem som är rätt innehavare enligt 1 §. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos Kammarkollegiet. Kammarkollegiets beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 § Ett beslut om att någon är rätt innehavare av åborätt är att anse som en fängeshandling. När beslutet har vunnit laga kraft, skall länsstyrelsen genast för förvärvarens räkning ansöka om lagfart.

Landgille

5 § Skyldighet att betala landgille upphör i och med att denna lag träder i kraft.

6 § Om en brukare inte äger den mark som han eller hon är skyldig att betala landgille för, skall äganderätten överföras till brukaren.

7 § Lantmäterimyndigheten i länet skall på begäran av Lantmäteriverket utreda vilken jord som är föremål för landgille och vem som är att anse som brukare av jorden. Vid utredning och redovisning skall i tillämpliga delar gälla vad som sägs om äganderättsutredningen i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering. Staten skall dock betala förrättningskostnader som avses i 2 kap. 6 § fjärde stycket fastighetsbildningslagen (1970:988). Brukaren skall anses ha framställt anspråk på äganderätt till den brukade egendomen. Motsvarar landgillejord inte hel registerfastighet skall fastigheten anses delad genom sämjedelning som är giltig.

Vid överklagande skall tillämpas 27 § lagen om äganderättsutredning och legalisering. Prop. 1998/99:38

8 § Den som innan denna lag trädde i kraft hade rätt till landgille och som lider förlust genom att landgille upphör har rätt till ersättning för förlusten av staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Genom lagen upphävs

1. förordningen den 21 februari 1789 om kronohemmans försäljande till skatte, samt de förmåner och villkor varunder skattehemman hädanefter skola innehavas,

2. kungl. brev den 5 februari 1808 angående besittningsrätt å kronohemman,

3. Kammarkollegiets kungörelse den 29 februari 1808 angående besittningsrätt å kronohemman,

4. kungörelsen (1848:64 s. 2) angående förändring uti hittills gällande stadganden i avseende på ordningen och sättet för vinnande av skattemannarätt till hemman och lägenheter av krononatur,

5. kungörelsen (1863:26 s. 3) angående en utvidgad frihet i avseende på överlåtelse av åborätt å kronohemman,

6. kungörelsen (1930:194) angående upphävande av förbud mot skatteköp i vissa fall,

7. förordningen (1937:540) om försäljning av vissa kyrkolägenheter i Skåne, Halland och Blekinge,

8. förordningen (1937:591) angående upphörande av det från viss jord i Skåne, Halland och Blekinge utgående landgille,

9. lagen (1938:159) om avlösning av avgälder från de till skatte försålda så kallade halländska kyrkohemmanen,

10. lagen (1988:1555) om landgille och städja för vissa församlingskyrkors fastigheter i Lunds och Göteborgs stift.

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller någon bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om denna utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (1980:620) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen (1980:100) och

2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 71 § socialtjänstlagen (1980:620) i mål enligt 25 eller 27 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Om tystnadsplikt för den som är eller har varit behörig att utöva det kyrkliga ämbetet som präst i Svenska kyrkan finns föreskrifter i 36 kap. kyrkolagen (1992:300). Den som inom något annat trossamfund än Svenska kyrkan är präst eller den som i sådant samfund intar motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

¹ Senaste lydelse 1997:314.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer. Prop. 1998/99:38

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2.7 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 4 § äktenskapsbalken skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999.

2.8 Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen
(1928:370)

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 1 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Med allmän kommunalskatt avses i denna lag kommunalskatt, landstingsskatt och församlings-
skatt.

Med allmän kommunalskatt avses i denna lag kommunalskatt och landstingsskatt.

Allmän kommunalskatt skall betalas av fysisk person och dödsbo i förhållande till det antal skattekoronor och skatteören, som påförs en var skattskyldig enligt de i denna lag fastställda grunder, dock att skatten skall tas ut i helt antal koronor enligt vad som föreskrivs i skattebetalningslagen (1997:483).

Den som är skattskyldig till en kommun inom ett landsting är också skyldig att betala landstingsskatt.

I taxeringslagen (1990:324) finns föreskrifter om taxeringsmyndigheter och om förfarandet vid taxering till allmän kommunalskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Äldre bestämmelser skall fortfarande gälla i fråga om församlingsskatt avseende 2000 och tidigare års taxeringar.

---

¹ Senaste lydelse 1997:506.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 7 § 5 och 7 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 mom.¹ Ideella föreningar som uppfyller i fjärde stycket angivna villkor frikallas från skattskyldighet för inkomst av näringsverksamhet som inte hänför sig till innehav av fastighet eller till rörelse. Sådana föreningar är också frikallade från skattskyldighet för inkomst som hänför sig till innehav av fastighet som tillhör föreningen och som har använts på sätt anges i 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) och för sådan inkomst som hänför sig till förvaltningsenhet avseende innehav av fastighet eller till särskild förvärvsverksamhet avseende rörelse och som till huvudsaklig del härrör från verksamhet som har naturlig anknytning till föreningens allmännyttiga ändamål eller av hävd utnyttjats som finansieringskälla för ideellt arbete. Annan inkomst som hänför sig till innehav av fastighet, utom inkomst som avses i 7 mom., och till rörelse utgör således i sin helhet skattepliktig inkomst för föreningen.

Inkomst som direkt härrör från föreningens ideella verksamhet,

Föreslagen lydelse

7 §

5 mom. Ideella föreningar *och registrerade trossamfund* som uppfyller i fjärde stycket angivna villkor frikallas från skattskyldighet för inkomst av näringsverksamhet som inte hänför sig till innehav av fastighet eller till rörelse. Sådana föreningar *och registrerade trossamfund* är också frikallade från skattskyldighet för inkomst som hänför sig till innehav av fastighet som tillhör föreningen *eller trossamfundet* och som har använts på sätt anges i 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) och för sådan inkomst som hänför sig till förvaltningsenhet avseende innehav av fastighet eller till särskild förvärvsverksamhet avseende rörelse och som till huvudsaklig del härrör från verksamhet som har naturlig anknytning till föreningens *eller det registrerade trossamfundets* allmännyttiga ändamål eller av hävd utnyttjats som finansieringskälla för ideellt arbete. Annan inkomst som hänför sig till innehav av fastighet, utom inkomst som avses i 7 mom., och till rörelse utgör således i sin helhet skattepliktig inkomst för föreningen *eller det registrerade trossamfundet*.

Inkomst som direkt härrör från föreningens *eller det registrerade*

¹ Senaste lydelse 1991:181.

t.ex. hyror som en samlingslokalägande förening uppbär på grund av upplåtelse av lokaler för allmännyttigt ändamål, entréavgifter till idrotts- och kulturevenemang o.d., skall anses ha naturlig anknytning till föreningens ändamål. Detsamma gäller inkomst av verksamhet som utgör ett direkt led i det ideella arbetet, t. ex. Om en naturskyddsförening säljer affischer, märken och böcker för att öka intresset för föreningens verksamhet eller om en handikappförening säljer varor avsedda för handikappade personer. Kravet på naturlig anknytning skall också anses uppfyllt om en förenings kommersiella verksamhet har karaktär av service till medlemmarna och andra som deltar i den ideella verksamheten. Detta får exempelvis anses vara fallet om en idrottsförening i mindre skala säljer förfriskningar eller idrottsartiklar i sina klubblokaler. Inkomst av verksamhet, som inte har annat samband med det ideella arbetet än att den skall finansiera detta, skall däremot anses sakna naturlig anknytning till en förenings allmännyttiga ändamål.

Till verksamhet som av hävd utnyttjas för att finansiera ideellt arbete räknas anordnande av bingo och andra lotterier, fester, basarer, försäljnings- och insamlingskampanjer samt sådan biograf-rörelse som bedrivs av nykterhetsförening eller förening med huvudsakligt ändamål att tillhandahålla allmänna samlings-

trossamfundets ideella verksamhet, t.ex. hyror som en samlingslokalägande förening uppbär på grund av upplåtelse av lokaler för allmännyttigt ändamål, entréavgifter till idrotts- och kulturevenemang o.d., skall anses ha naturlig anknytning till föreningens *eller det registrerade trossamfundets* ändamål. Detsamma gäller inkomst av verksamhet som utgör ett direkt led i det ideella arbetet, t. ex. om en naturskyddsförening säljer affischer, märken och böcker för att öka intresset för föreningens verksamhet eller om en handikappförening säljer varor avsedda för handikappade personer. Kravet på naturlig anknytning skall också anses uppfyllt om en förenings *eller ett registrerat trossamfundets* kommersiella verksamhet har karaktär av service till medlemmarna och andra som deltar i den ideella verksamheten. Detta får exempelvis anses vara fallet om en idrottsförening i mindre skala säljer förfriskningar eller idrottsartiklar i sina klubblokaler. Inkomst av verksamhet, som inte har annat samband med det ideella arbetet än att den skall finansiera detta, skall däremot anses sakna naturlig anknytning till en förenings *eller ett registrerat trossamfundets* allmännyttiga ändamål.

Till verksamhet som av hävd utnyttjas för att finansiera ideellt arbete räknas anordnande av bingo och andra lotterier, fester, basarer, försäljnings- och insamlingskampanjer samt sådan biograf-rörelse som bedrivs av nykterhetsförening eller förening med huvudsakligt ändamål att tillhandahålla allmänna samlings-

lokaler. Detsamma gäller verksamhet som består i att en förening upplåter reklamutrymme på klubbdräkter eller i föreningens samlingslokaler e.d.

En ideell förening är skattebefriad enligt första stycket om

a) *föreningen* har till huvudsakligt syfte att – utan begränsning till viss familjs, vissa familjers, föreningens medlemmars eller andra bestämda personers ekonomiska intressen – främja ändamål som anges i 6 mom. eller andra allmännyttiga ändamål, såsom religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller därmed jämförliga kulturella ändamål,

b) *föreningen* i sin verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande tillgodoser ändamål som anges under a,

c) *föreningen* inte vägrar någon inträde som medlem, om inte med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak särskilda skäl motiverar det, samt

d) *föreningen* bedriver en verksamhet som skäligen svarar mot avkastningen av föreningens tillgångar.

Skattemyndigheten kan efter ansökan medge att förening, som avser att anskaffa fastighet eller annan anläggning avsedd för den ideella verksamheten, skall kunna anses hänförlig under detta moment utan hinder av att föreningen inte uppfyller under fjärde stycket d angivet villkor.

lokaler. Detsamma gäller verksamhet som består i att en förening *eller ett registrerat trossamfund* upplåter reklamutrymme på klubbdräkter eller i föreningens samlingslokaler e.d.

Skattebefrielse för en ideell förening eller ett registrerat trossamfund enligt första stycket gäller om föreningen eller *trossamfundet*

a) har till huvudsakligt syfte att – utan begränsning till viss familjs, vissa familjers, föreningens *eller trossamfundets* medlemmars eller andra bestämda personers ekonomiska intressen – främja ändamål som anges i 6 mom. eller andra allmännyttiga ändamål, såsom religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller därmed jämförliga kulturella ändamål,

b) i sin verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande tillgodoser ändamål som anges under a,

c) inte vägrar någon inträde som medlem, om inte med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens *eller trossamfundets* verksamhet eller föreningens *eller trossamfundets* syfte eller annan orsak särskilda skäl motiverar det, samt

d) bedriver en verksamhet som skäligen svarar mot avkastningen av föreningens *eller trossamfundets* tillgångar.

Skattemyndigheten kan efter ansökan medge att förening *eller registrerat trossamfund*, som avser att anskaffa fastighet eller annan anläggning avsedd för den ideella verksamheten, skall kunna anses hänförlig under detta moment utan hinder av att föreningen *eller trossamfundet* inte uppfyller under

Medgivande av detta slag får avse högst fem beskattningsår i följd och kan förenas med villkor om ställande av säkerhet e.d. för den inkomst- eller förmögenhetsskatt som enligt sjunde stycket kan komma att påföras föreningen på grund av taxering för det eller de beskattningsår medgivandet avser. Beslut i anledning av sådan ansökan får överklagas hos *riksskatteverket*. Riksskatteverkets beslut får inte överklagas.

Medgivande enligt föregående stycke får lämnas även då en förening avser att genomföra omfattande byggnads-, reparations- eller anläggningsarbeten på en fastighet som brukas av föreningen.

Har förening inte inom föreskriven tid genomfört den investering för vilken medgivande enligt femte eller sjätte stycket lämnats eller har föreningen underlåtit att iaktta annat i sådant beslut angivet villkor, skall föreningen taxeras för de beskattningsår som medgivandet avsett efter de regler som skulle ha gällt om något medgivande inte hade lämnats. I fråga om sådan taxering gäller bestämmelserna i 4 kap. 19–22 §§ taxeringslagen (1990:324) i tillämpliga delar.

Det förhållandet, att en ekonomisk förening med stöd av 14 § lagen (1987:668) om införande av lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar fått bestå som registrerad förening, utgör inte hinder mot att föreningen vid tillämpning av denna lag behandlas såsom ideell förening.

7 mom.² Ägare av sådan fastighet, som avses i 3 kap. 2 § fastighets- taxeringslagen (1979:1152), frikallas från skattskyldighet för inkomst av

fjärde stycket d angivet villkor. Medgivande av detta slag får avse högst fem beskattningsår i följd och kan förenas med villkor om ställande av säkerhet e.d. för den inkomst- eller förmögenhetsskatt som enligt sjunde stycket kan komma att påföras föreningen *eller trossamfundet* på grund av taxering för det eller de beskattningsår medgivandet avser. Beslut i anledning av sådan ansökan får överklagas hos *Riksskatteverket*. Riksskatteverkets beslut får inte överklagas.

Medgivande enligt föregående stycke får lämnas även då en förening *eller ett registrerat trossamfund* avser att genomföra omfattande byggnads-, reparations- eller anläggningsarbeten på en fastighet som brukas av föreningen *eller trossamfundet*.

Har förening *eller registrerat trossamfund* inte inom föreskriven tid genomfört den investering för vilken medgivande enligt femte eller sjätte stycket lämnats eller har föreningen *eller trossamfundet* underlåtit att iaktta annat i sådant beslut angivet villkor, skall föreningen *eller trossamfundet* taxeras för de beskattningsår som medgivandet avsett efter de regler som skulle ha gällt om något medgivande inte hade lämnats. I fråga om sådan taxering gäller bestämmelserna i 4 kap. 19–22 §§ taxeringslagen (1990:324) i tillämpliga delar.

² Senaste lydelse 1984:1061.

fastigheten i den mån ägarens inkomst härrör från sådan användning som gör att byggnad enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen skall indelas som specialbyggnad, dock ej kommunikationsbyggnad, distributionsbyggnad eller reningsanläggning.

Ägare av sådan fastighet som avses i 3 kap. 3 § fastighetstaxeringslagen frikallas från skattskyldighet för inkomst av fastigheten i den mån ägarens inkomst härrör från sådan egendom och sådan användning som avses i nämnda lagrum.

Ägare av sådan fastighet som avses i 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen, dock ej ideell förening som är hänförlig under 5 mom., frikallas från skattskyldighet för inkomst av fastigheten i den mån den används för ändamål som avses i 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen.

Ägare av sådan fastighet som avses i 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen, dock ej ideell förening eller registrerat trossamfund som kan hänföras under 5 mom., frikallas från skattskyldighet för inkomst av fastigheten i den mån den används för ändamål som avses i 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

2.10 Förslag till lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130)

Prop. 1998/99:38

Häri genom föreskrivs att kommunala delegationslagen (1954:130)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kommun, som tillhör sammanslutning av kommuner med uppgift att tillvarata medlemmarnas intressen såsom arbetsgivare (arbetsgivarorganisation), äger uppdraga åt sammanslutningen att med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal eller annorledes enhetligt reglera anställningsvillkoren för sådana arbetstagare i kommunens tjänst, vilkas villkor det icke ankommer på statlig myndighet att fastställa.

Kommunen äger bestämma att uppdrag enligt första stycket får lämnas av nämnd, som handlägger frågor om anställningsvillkor för arbetstagare i kommunens tjänst.

Med kommun *jämställas* i denna lag *församling, municipalsamhälle och landstingskommun även som annan, borgerlig eller kyrklig, kommunal förvaltningsenhet.*

Med kommun *jämställs* i denna lag landsting *och* annan kommunal förvaltningsenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

---

¹ Senaste lydelse 1967:318.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.¹

dels att 3 b § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 3, 3 a och 4–6 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Skattesatsen för kommuns och annan menighets uttag av skatt skall bestämmas i förhållande till det antal skattekronor, som enligt skattemyndighetens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år *skattesatsen* skall fastställas.

Om enligt 8 kap. 9 § andra stycket kommunallagen (1991:900) eller 19 kap. 7 § tredje stycket kyrkolagen (1992:300) någon annan *skattesats* slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall den nya *skattesatsen* om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekronor som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år *skattesatsen* skall fastställas.

Skattesatsen för kommuns uttag av *kommunal inkomstskatt och landstings uttag av landstingsskatt samt avgiftssatsen för uttag av begravningsavgift enligt 9 kap. begravningslagen (1990:1144)* skall bestämmas i förhållande till det antal skattekronor, som enligt skattemyndighetens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år *skatte- och avgiftssatserna* skall fastställas. *Motsvarande gäller vid bestämmande av avgiftssatsen för ett trossamfunds uttag av avgift som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund.*

Om enligt 8 kap. 9 § andra stycket kommunallagen (1991:900) någon annan *skatte- eller avgiftssats* slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall den nya *skatte- eller avgiftssatsen* om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekronor som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år *skatte- eller avgiftssatsen* skall fastställas.

¹ Lagen omtryckt 1973:437.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1997:191
3 b § 1992:341.

² Senaste lydelse 1992:1583.

3 §³

Skattemyndigheten skall senast den 8 mars till kommuner, landsting, församlingar och kyrkliga samfälligheter redovisa den skatt för det föregående året som tillkommer kommunen, landstinget, församlingen eller den kyrkliga samfälligheten. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om sådan redovisning.

Skattemyndigheten skall senast den 10 september varje år lämna kommuner, landsting, församlingar och kyrkliga samfälligheter uppgift om det beräknade antal skattekronor som avses i 1 § första stycket.

Skattemyndigheten skall senast den 8 mars till kommuner och landsting redovisa den skatt för det föregående året som tillkommer kommunen eller landstinget. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om sådan redovisning.

Skattemyndigheten skall senast den 10 september varje år lämna kommuner och landsting uppgift om det beräknade antal skattekronor som avses i 1 § första stycket.

Riksskatteverket skall i fråga om avgifter till trossamfund lämna redovisning och uppgifter motsvarande dem som anges i första och andra styckena till Svenska kyrkan och andra registrerade trossamfund, som enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund har beviljats statlig hjälp med att ta in avgifterna. Riksskatteverket skall lämna motsvarande redovisning och uppgifter i fråga om begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144) till den församling, kyrkliga samfällighet eller kommun som är huvudman för begravningsverksamheten.

3 a §

När en kommun eller ett landsting har fastställt budgeten, skall kommunstyrelsen respektive landstingsstyrelsen genast underrätta skattemyndigheten om den skattesats som har bestämts för det följande året.

Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång, skall styrelsen genast underrätta skattemyndigheten om styrelsens förslag till skattesats. Har någon annan skattesats än den föreslagna fastställts, skall styrelsen genast underrätta skattemyndigheten och Riksskatteverket om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före

³ Senaste lydelse 1992:1583.

november månads utgång, skall, så snart skattesatsen för den preliminära skatten har fastställts, skattemyndigheten underrättas om skattesatsen. Prop. 1998/99:38

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller även underrättelse om avgiftssats enligt begravningslagen (1990:1144).

4 §⁴

Vad som i denna paragraf sägs om kommun och kommunal-skattemedel tillämpas också i fråga om landsting och landstingskattemedel.

Det som sägs i denna paragraf om kommun och kommunal-skattemedel tillämpas också i fråga om landsting och landstingskattemedel samt kommuns begravningsavgiftsmedel. I fråga om slutavräkning av begravningsavgiftsmedel gäller dock i stället bestämmelserna i sjätte stycket.

En kommun har rätt att under visst år (beskattningsåret) av staten uppbära preliminära kommunal-skattemedel med ett belopp som motsvarar produkten av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna i kommunen enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) om taxering till kommunal inkomstskatt (skatteunderlaget) året före beskattningsåret, den skattesats som har beslutats för beskattningsåret och de uppräkningsfaktorer enligt tredje stycket som har fastställts senast i september året före beskattningsåret.

Senast i september varje år skall regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, fastställa två uppräkningsfaktorer som skall svara mot den uppskattade procentuella förändringen av skatteunderlaget i riket. Den ena skall avse förändringen mellan andra och första året före beskattningsåret. Den andra skall avse förändringen mellan året före beskattningsåret och beskattningsåret. Under år då riksdagsval hålls i september, får regeringen dock ändra redan fastställda uppräkningsfaktorer. Detta skall ske senast en vecka efter att regeringen avlämnat budgetpropositionen.

Innan skattemyndigheten betalar ut kommunal-skattemedel till kommunerna skall avräkning göras enligt 10 § lagen (1995:1516) om utjämningsavgift för kommuner och landsting, 2 § lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting och 16 kap. 8 § skattebetalningslagen (1997:483). Vidare skall tillägg göras för bidrag enligt 10 § lagen (1995:1515) om utjämningsbidrag till kommuner och landsting samt för bidrag enligt 1 och 2 §§ lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting. Det belopp som framkommer skall betalas ut med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämsställs med allmän helgdag inte skall medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall utbetal-

---

⁴ Senaste lydelse 1998:647.

ningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får skattemyndigheten dock förordna att utbetalningen skall grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

En slutavräkning av kommunalskattemedlen skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Därvid skall en kommun som inte ingår i ett landsting behandlas som om den även utgjorde ett landsting. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den skattesats som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga kommunalskattemedlen. Om summan av dessa överstiger summan av de preliminära kommunalskattemedlen enligt andra stycket skall skillnaden betalas ut till kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. I motsatt fall skall skillnaden återbetalas av kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. Utbetalning eller återbetalning skall göras i januari andra året efter beskattningsåret.

En slutavräkning av kommunens begravningsavgiftsmedel skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den avgiftssats för begravningsavgiften som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga begravningsavgiftsmedlen. Om dessa överstiger de preliminära begravningsavgiftsmedlen enligt andra stycket skall skillnaden betalas ut till kommunen. I motsatt fall skall skillnaden återbetalas av kommunen. Utbetalning eller återbetalning skall göras i januari andra året efter beskattningsåret.

4 a §⁵

Församling är berättigad att under visst år av staten uppbära församlingsskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skatte kronor och skatteören i församlingen enligt skattemyndighetens beslut

Ett registrerat trossamfund som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund är berättigad att under visst år av staten uppbära avgift som avses i den lagen med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på

⁵ Senaste lydelse 1994:964.

enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den *skattesats* som har bestämts för året före taxeringsåret. *Har skattskyldig enligt lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan åtnjutit lindring i skattskyldigheten till församlingen, skall belopp, som församlingen annars skulle ha varit berättigad att uppbära av staten, nedsättas i motsvarande mån.*

Har enligt 19 kap. 7 § kyrkolagen (1992:300) någon annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall till grund för utbetalningen läggas den utdebitering som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Församling är berättigad att under ett visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skatte kronor och skatteören, som enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Förskottet skall nedsättas i motsvarande mån som skattskyldiga i församlingen åtnjutit lindring i skattskyldigheten enligt lagen om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör Svenska kyrkan. Det återstående beloppet ingår i församlingens fordran hos staten vid ingången av året efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den församlingsskatt, som församlingen har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då

grundval av antalet skatte kronor och skatteören *för de avgiftsskyldiga i trossamfundet* enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den *eller de avgiftssatser* som har bestämts för året före taxeringsåret.

Trossamfund som avses i första stycket är berättigat att under ett visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den eller de avgiftssatser som har beslutats för året och det antal skatte kronor och skatteören, som enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de avgiftsskyldiga. Förskottet avräknas mot de avgifter, som trossamfundet har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör *församlingens* fordran hos staten enligt denna paragraf skall *skattemyndigheten* under samma år utanordna till *församlingen* med en tolfedel *den 18 i varje kalendermånad*. Är *församlingens* fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får *skattemyndigheten* dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av *församlingens* fordran, skall den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om *församling* tillämpas på motsvarande sätt i fråga om *kyrklig samfällighet*.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör *trossamfundets* fordran hos staten enligt denna paragraf skall *Riksskatteverket* under samma år utanordna till *trossamfundet* med en tolfedel *per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämställs med allmän helgdag inte skall medräknas*. Är *trossamfundets* fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får *Riksskatteverket* dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av *trossamfundets* fordran, skall den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om *avgift till registrerat trossamfund* tillämpas på motsvarande sätt i fråga om *begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144), om den inte enligt 3 § lagen om avgift till registrerat trossamfund skall räknas in i kyrkoavgiften*. Det som sägs om *Riksskatteverket* och *trossamfund* skall dock i stället gälla *skattemyndigheten* respektive *den församling eller kyrkliga samfällighet som är huvudman för begravningsverksamheten*.

5 §⁶

Finner *skattemyndighet* på grund av anmärkning eller eljest att av *skattemyndigheten* meddelat beslut enligt denna lag blivit uppenbart oriktigt till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende, skall *skattemyndigheten* meddela beslut om rättelse.

Finner *skattemyndigheten* eller *Riksskatteverket* på grund av anmärkning eller eljest att av *myndigheten* meddelat beslut enligt denna lag blivit uppenbart oriktigt till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende, skall *myndigheten* meddela beslut om rättelse.

6 §⁷

Talan mot skattemyndighetens beslut enligt denna lag *föres* hos regeringen *genom besvär*.

Riksskatteverkets eller skattemyndighetens beslut enligt denna lag *får överklagas* hos regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999 och tillämpas första gången i fråga om skatt eller avgift som avser beskattningsåret 2000.

2. En slutavräkning av församlingsskattemedlen för beskattningsåren 1998 och 1999 skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Om det förskott som en församling uppburit för beskattningsåren vid avräkning understiger vad församlingen har rätt att uppbära enligt 4 a § i dess äldre lydelse skall skillnaden betalas ut till församlingen. I motsatt fall skall skillnaden återbetalas av församlingen. Utbetalningen eller återbetalning skall göras under andra året efter beskattningsåret med en tolfedel per månad.

⁶ Senaste lydelse 1990:353.

⁷ Senaste lydelse 1990:353.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar samt 4 § lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar

Vad som sagts i denna lag om kommun och kommunalskatt skall gälla också för landsting och landstingsskatt. Bestämmelserna i 1 § skall gälla också för *församling och församlingsskatt*.

Föreslagen lydelse

Lag om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner och landsting

4 §¹

Vad som sagts i denna lag om kommun och kommunalskatt skall gälla också för landsting och landstingsskatt. Bestämmelserna i 1 § skall gälla också för *begravningsavgift som skall betalas till kommun enligt begravningslagen (1990:1144)*.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999. Äldre bestämmelser skall fortfarande gälla i fråga om församlingsskatt avseende 2000 och tidigare års taxeringar.

---

¹ Senaste lydelse 1995:1520.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § och 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 kap.
2 §¹

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

- Småhus** Byggnad som är inrättad till bostad åt en eller två familjer. Till sådan byggnad skall höra komplementhus såsom garage, förråd och annan mindre byggnad.
- Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer skall tillhöra byggnadstypen småhus, om byggnaden ligger på fastighet med åkermark, betesmark, skogsmark eller skogsimpediment.
- Hyreshus** Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre familjer eller till kontor, butik, hotell, restaurang och liknande. Byggnad med förrådsutrymme, som ligger i anslutning till hyreshus och som behövs för verksamheten, skall utgöra hyreshus.
- Till hyreshus skall dock inte räknas byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer, om den ingår i lantbruksenhet.
- Ekonomi-
byggnad** Byggnad som är inrättad för jordbruk eller skogsbruk och som inte är inrättad för bostadsändamål, såsom djurstall, loge, lada, maskinhall, lagerhus, magasin och växthus.
- Växthus och djurstall som inte har anknytning till jordbruk eller skogsbruk.
- Industri-
byggnad** Byggnad som är inrättad för industriell verksamhet.
- Special-
byggnad** Med specialbyggnad avses

---

¹ Senaste lydelse 1994:1909.

Försvars- byggnad	Byggnad som används för försvarsändamål eller ekonomisk försvarsberedskap, om byggnaden inte är en fristående industriell anläggning. Även mässbyggnad skall utgöra försvarsbyggnad.
Kommunika- tionsbyggnad	Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditionsbyggnad, vänthall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunika- tionsändamål. Byggnad som används i Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Ban- verkets, Svensk Rundradio Aktie- bolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags verksamhet.
Distributions- byggnad	Byggnad som ingår i överförings- eller distributionsnätet för gas, värme, elektricitet eller vatten.
Värme- central	Byggnad för produktion och distri- bution av varmvatten för uppvärmning, dock ej sådan anläggning som även är inrättad för produktion av elektrisk starkström för yrkesmässig distri- bution.
Renings- anläggning	Vattenverk, avloppsreningsverk, an- läggning för förvaring av radioaktivt avfall, sopstation och liknande samt pumpstation som hör till sådan
anläggning.	
Vård- byggnad	Byggnad som används för sjukvård, nykterhetsvård, narkomanvård, barnavård, kriminalvård, arbetsvård, åldringsvård eller omsorg om psykiskt utvecklingsstörda. Annan byggnad än som nu har nämnts skall utgöra vårdbyggnad, om den används som hem åt personer som behöver institu- tionell vård eller tillsyn.

Bad-, sport- och idrottsanläggning	Byggnad som används för bad, sport, idrott och liknande, om allmänheten har tillträde till anläggningen.
Skolbyggnad	Byggnad som används för undervisning eller forskning vid skola som anordnas av staten skola som anordnas med statsbidrag och skola vars undervisning står under statlig tillsyn. Byggnad som används som elevhem eller skolhem för elever vid sådana skolor.
Kulturbyggnad	Byggnad som används för kulturellt ändamål såsom teater, biograf, museum och liknande.
Ecklesiastikbyggnad	Kyrka eller annan byggnad som används för religiös verksamhet. <i>Prästgård som avses i 41 kap. kyrkolagen (1992:300).</i> Bårhus, krematorium och byggnad som används för skötsel av begravningsplats.
Allmän byggnad	Byggnad som tillhör staten, kommun eller annan menighet och som används för allmän styrelse, förvaltning, rättsvård, ordning eller säkerhet samt fritidsgård och byggnad med likartad användning. Som allmän byggnad skall inte anses byggnad som används för statens affärsdrivande verksamhet.
Övrig byggnad	Byggnad som inte skall utgöra någon av de tidigare nämnda byggnadstyperna.

Föreslagen lydelse

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Småhus Byggnad som är inrättad till bostad åt en eller två familjer. Till sådan byggnad skall höra komplementhus såsom garage, förråd och annan mindre byggnad.

Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer skall tillhöra byggnadstypen småhus, om byggnaden ligger på fastighet med åkermark, betesmark, skogsmark eller skogsimpediment.

Hyreshus Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre familjer eller till kontor, butik, hotell, restaurang och liknande. Byggnad med förrådsutrymme, som ligger i anslutning till hyreshus och som behövs för verksamheten, skall utgöra hyreshus.

Till hyreshus skall dock inte räknas byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer, om den ingår i lantbruksenhet.

**Ekonomi-
byggnad** Byggnad som är inrättad för jordbruk eller skogsbruk och som inte är inrättad för bostadsändamål, såsom djurstall, loge, lada, maskinhall, lagerhus, magasin och växthus.

Växthus och djurstall som inte har anknytning till jordbruk eller skogsbruk.

**Industri-
byggnad** Byggnad som är inrättad för industriell verksamhet.

**Special-
byggnad** Med specialbyggnad avses

**Försvars-
byggnad** Byggnad som används för försvarsändamål eller ekonomisk försvarsberedskap, om byggnaden inte är en fristående industriell anläggning. Även mässbyggnad skall utgöra försvarsbyggnad.

**Kommunika-
tionsbyggnad** Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditionsbyggnad, vänthall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunikationsändamål.

Byggnad som används i Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Banverkets, Svensk Rundradio Aktiebolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och Sveriges

Distributionsbyggnad	Byggnad som ingår i överförings- eller distributionsnätet för gas, värme, elektricitet eller vatten.
Värme-central	Byggnad för produktion och distribution av varmvatten för uppvärmning, dock ej sådan anläggning som även är inrättad för produktion av elektrisk starkström för yrkesmässig distribution.
Reningsanläggning	Vattenverk, avloppsreningsverk, anläggning för förvaring av radioaktivt avfall, sopstation och liknande samt pumpstation som hör till sådan anläggning.
Vårdbyggnad	Byggnad som används för sjukvård, nykterhetsvård, narkomanvård, barnavård, kriminalvård, arbetsvård, åldringvård eller omsorg om psykiskt utvecklingsstörda. Annan byggnad än som nu har nämnts skall utgöra vårdbyggnad, om den används som hem åt personer som behöver institutionell vård eller tillsyn.
Bad-, sport- och idrottsanläggning	Byggnad som används för bad, sport, idrott och liknande, om allmänheten har tillträde till anläggningen.
Skolbyggnad	Byggnad som används för undervisning eller forskning vid skola som anordnas av staten skola som anordnas med statsbidrag och skola vars undervisning står under statlig tillsyn. Byggnad som används som elevhem eller skolhem för elever vid sådana skolor.
Kulturbyggnad	Byggnad som används för kulturellt ändamål såsom teater, biograf, museum och liknande.

Ecklesiastik- byggnad	Kyrka eller annan byggnad som används för religiös verksamhet.
	Bårhus, krematorium och byggnad som används för skötsel av begravningsplats.
Allmän byggnad	Byggnad som tillhör staten, kommun eller annan menighet och som används för allmän styrelse, förvaltning, rättsvård, ordning eller säkerhet samt fritidsgård och byggnad med likartad användning. Som allmän byggnad skall inte anses byggnad som används för statens affärsdrivande verksamhet.
Övrig byggnad	Byggnad som inte skall utgöra någon av de tidigare nämnda byggnadstyperna.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***3 kap.**4 §²

Byggnad samt tomtmark och övrig mark som hör till byggnaden samt markanläggning som hör till fastigheten skall undantas från skatteplikt om fastigheten ägs av någon av följande institutioner och om den till övervägande del används i deras verksamhet såsom sådana

1. kyrkor, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser och ideella föreningar som avses i 7 § 5 och 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

1. kyrkor, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund som avses i 7 § 5 och 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt samt sådana särskilda rättssubjekt som avses i 10 § första stycket lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan

2. akademier, Nobelstiftelsen, stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond, Apotekarsocietetens stiftelse för främjande av farmacins utveckling m. m., stiftelsen Sveriges sjömanshus

3. sådana sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor, i vilka de studerande är skyldiga att vara medlemmar, samt arbetsorgan för sådana sammanslutningar med ändamål att fullgöra uppgifter som ankommer på sammanslutningarna och

² Senaste lydelse 1990:1382.

4. främmande makts beskickningar.

Prop. 1998/99:38

Skattefriheten skall endast avse egendom, som enligt 4 kap. 5 § utgör annan typ av taxeringsenhet än lantbruksenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid fastighetstaxering år 2000.

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹
dels att 1 kap. 11 § och 7 kap. 33 § skall upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 8 §, 7 kap. 15 §, 9 kap. 1 §, 13 kap. 4 §, 14 kap. 2 och
3 §§, 16 kap. 1 § samt bilagan skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §²

Vid tillämpningen av denna lag skall med myndighet jämföras riksdagen, kyrkomötet och beslutande kommunal församling.

Vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos en myndighet skall i tillämpliga delar gälla också handlingar hos de organ som anges i bilagan till denna lag, i den mån handlingarna hör till den verksamhet som nämns där. De i bilagan angivna organen skall vid tillämpningen av denna lag jämföras med myndighet. *Detsamma gäller ett* enskilt organ som med stöd av lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring förvarar sådana handlingar såvitt avser befattningen med dessa handlingar.

Vid tillämpningen av denna lag skall med myndighet jämföras riksdagen och beslutande kommunal församling.

Vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos en myndighet skall i tillämpliga delar gälla också handlingar hos de organ som anges i bilagan till denna lag, i den mån handlingarna hör till den verksamhet som nämns där. De i bilagan angivna organen skall vid tillämpningen av denna lag jämföras med myndighet.

Ett enskilt organ som med stöd av lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring förvarar sådana handlingar *skall vid tillämpningen av denna lag jämföras med myndighet* såvitt avser befattningen med dessa handlingar. *Detsamma gäller Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar såvitt avser befattningen med allmänna handlingar*

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 1994:1384.

som förvaras med stöd av lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

7 kap.

15 §³

Sekretess gäller

1. i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annan verksamhet som avser registrering av betydande del av befolkningen,

2. i ärende om medlemskap i Svenska kyrkan,

3. i verksamhet som avser förändring av eller uttag ur sjömansregistret,

för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

2. i verksamhet som avser förändring av eller uttag ur sjömansregistret,

Har en uppgift, för vilken sekretess gäller enligt första stycket 1, lämnats till en kommunal myndighet enligt särskild uppgiftsskyldighet om skolpliktiga barn, gäller sekretessen också hos myndigheten. Sekretess gäller dock inte om uppgiften tas upp i beslut hos myndigheten.

Sekretess gäller i ärende om fingerade personuppgifter för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

9 kap.

1 §⁴

Sekretess gäller i myndighets verksamhet, som avser bestämmande av skatt eller som avser taxering eller i övrigt fastställande av underlag för bestämmande av skatt, för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Motsvarande sekretess gäller i myndighets verksamhet som avser förändring av eller uttag ur register som avses i skatteregisterlagen (1980:343) för uppgift som har tillförts sådant register och hos kommun eller landsting för uppgift som lämnats dit i ett ärende om förhandsbesked i skatte- eller taxeringsfråga. Uppgift hos Tullverket får dock lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. För uppgift i mål hos domstol gäller sekretessen endast om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Detsamma gäller uppgift som med anledning av överklagande hos domstol registreras hos annan myndighet enligt 15 kap.

³ Senaste lydelse 1997:991.

⁴ Senaste lydelse 1998:000.

2 § första stycket 3 eller 4. Har uppgift i mål hos domstol erhållits från annan myndighet och är den sekretessbelagd där, gäller dock denna sekretess hos domstolen, om uppgiften saknar betydelse i målet.

Med skatt avses i detta kapitel skatt på inkomst och, med undantag för arvsskatt och gåvoskatt, annan direkt skatt samt omsättningskatt, tull och annan indirekt skatt. Med skatt jämställs arbetsgivaravgift, prisregleringsavgift och liknande avgift samt skattetillägg och förseningsavgift. Med verksamhet som avser bestämmande av skatt jämställs verksamhet som avser bestämmande av pensionsgrundande inkomst.

Med skatt avses i detta kapitel skatt på inkomst och, med undantag för arvsskatt och gåvoskatt, annan direkt skatt samt omsättningskatt, tull och annan indirekt skatt. Med skatt jämställs arbetsgivaravgift, prisregleringsavgift och liknande avgift, *avgift enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund* samt skattetillägg och förseningsavgift. Med verksamhet som avser bestämmande av skatt jämställs verksamhet som avser bestämmande av pensionsgrundande inkomst.

Sekretessen gäller inte beslut, varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst bestäms eller underlag för bestämmande av skatt fastställs, såvida inte beslutet meddelas i ärende om

1. förhandsbesked i taxerings- eller skattefråga,
2. medgivande att skattepliktig intäkt enligt reglerna om statlig inkomstskatt inte skall anses uppkomma vid avyttring av aktier i fåmansföretag,
3. beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige när beslutet har fattats av Forskarskattenämnden.

Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild enligt vad som föreskrivs i lag om förfarande vid beskattning, om skatteregister eller i lagen (1994:1552) om tullkontroll av varumärkesintrång m.m. Vidare får utan hinder av sekretessen uppgift i en revisionspromemoria lämnas till förvaltare i den reviderades konkurs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. *För uppgift om avgift enligt lagen om avgift till registrerat trossamfund gäller dock sekretessen i högst sjuttio år.*

13 kap.

4 §⁵

Erhåller arkivmyndighet för arkivering från någon annan myndighet uppgift som är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos arkivmyndigheten.

⁵ Senaste lydelse 1994:1384.

Erhåller ett enskilt organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket tredje meningen för förvaring en handling som härrör från en myndighet och som innehåller en uppgift som är sekretessbelagd hos myndigheten, gäller sekretessen också hos det enskilda organet.

Erhåller Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring en allmän handling enligt lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m. som innehåller en uppgift som är sekretessbelagd, skall sekretessen fortsätta att gälla.

14 kap.

2 §⁶

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid den myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift om enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Uppgift hos myndighet som driver televerksamhet om enskilds telefonnummer får dock, om den enskilde hos myndigheten begärt att abonnemanget skall hållas hemligt och uppgiften omfattas av sekretess enligt 9 kap. 8 § tredje stycket, lämnas ut endast om den myndighet som begär uppgiften finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9

⁶ Senaste lydelse 1994:86.

eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4, 33 eller 34 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4 eller 34 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Tredje och fjärde styckena gäller inte uppgift som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 9 § första stycket.

Sekretess enligt 7 kap. 1 § och 4 § första och tredje styckena hindrar inte att uppgift om enskild, som inte fyllt arton år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller närstående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan myndighet, om det behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Detsamma gäller i fråga om lämnande av uppgift om gravid kvinna eller närstående till henne, om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

3 §⁷

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller föreskrift som har meddelats med stöd av personuppgiftslagen (1998:204).

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller föreskrift som har meddelats med stöd av personuppgiftslagen (1998:204).

⁷ Senaste lydelse 1998:205.

16 kap.

1 §⁸

Prop. 1998/99:38

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

-----
*7. 36 kap. 1 § kyrkolagen
(1992:300)*

Bilaga⁹

Nuvarande lydelse

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ	Verksamhet
Svenska institutet i Rom	statligt stöd i form av stipendier
Svenska språknämnden	prövning av anställnings- och arbetsvillkor och andra frågor som rör statligt reglerad anställning hos nämnden (SFS 1992:318)

Föreslagen lydelse

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos

⁸ Senaste lydelse 1998:857.

⁹ Senaste lydelse 1998:1215.

organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet. Prop. 1998/99:38

Organ

Verksamhet

Svenska institutet i Rom

statligt stöd i form av stipendier

Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar

verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144) samt fördelning och användning av den statliga ersättning som Svenska kyrkan erhåller enligt 4 kap. 16 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Svenska språknämnden

prövning av anställnings- och arbetsvillkor och andra frågor som rör statligt reglerad anställning hos nämnden (SFS 1992:318)

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 9 kap. 1 § den 1 oktober 1999, i fråga om bestämmelsen i bilagan om fördelning och användning av den statliga ersättning som Svenska kyrkan erhåller enligt 4 kap. 16 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. den 1 januari 2002, och i övrigt den 1 januari 2000.

2. Äldre bestämmelser om sekretess gäller fortfarande i fråga om uppgifter som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

2.15 Förslag till lag om ändring i skatteregisterlagen
(1980:343)

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 5 och 7 §§ skatteregisterlagen (1980:343)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

För fysisk person som är folkbokförd i riket skall i det centrala skatteregistret anges

1. personnummer, namn, adress, civilstånd, datum för civilståndsändring och folkbokföringsförhållanden,

2. registrering enligt skattebetalningslagen (1997:483), särskilt registrerings och redovisningsnummer, organisationsnummer och firma,

4. registrering i sjömansregistret, 4. registrering i sjömansregistret, tillhörighet till icke- territoriell tillhörighet till Svenska kyrkan, församling, tillhörighet till svenska kyrkan,

5. nationalitet, personnummer för hos personen folkbokförda barn under 18 år, antal hemmavarande barn som inte har uppnått 16 eller 18 års ålder, personnummer för make och person som likställs med make vid beskattningen,

6. slag av pensionsförmån som personen är berättigad till enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, i den mån det behövs för att debitera socialförsäkringsavgift,

7. på vilket sätt den preliminära skatten skall betalas.

För person som inte har uppnått 18 års ålder skall också anges personnummer för den hos vilken personen är folkbokförd.

För person som inte har uppnått 15 års ålder skall införas endast uppgift om personnummer, namn och adress samt personnummer för den hos vilken personen är folkbokförd, om inte ytterligare uppgift som avses i första stycket behövs för beskattning.

För person som ej är folkbokförd här i riket skall uppgifter enligt första, andra eller tredje stycket införas i den mån det behövs för beskattning här i riket.

7 §³

För fysisk och juridisk person får, utöver de uppgifter som anges i 5 och 6 §§, det centrala skatteregistret innehålla följande uppgifter.

1. Sådana uppgifter om ägarförhållandena i fåmansföretag, företag som enligt 3 § 12 a mom. tredje stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall behandlas som fåmansföretag, fåmansägt handelsbolag och dotterföretag som avses i 2 kap. 16 § lagen (1990:325) om självdeklara-

¹ Lagen omtryckt 1983:143.

² Senaste lydelse 1997:523.

³ Senaste lydelse 1998:000.

tion och kontrolluppgifter, uppgift om företagsledare i dessa företag samt uppgift om delägare i enkelt bolag och partrederi.

2. Uppgifter angående avslutad revision, verkställt besök eller annat sammanträffande enligt 3 kap. 7 § taxeringslagen (1990:324) eller 14 kap. 6 § skattebetalningslagen (1997:483). För varje sådan åtgärd får anges tid, art, beskattningsperiod, skatteslag, myndighets beslut om beloppsmässiga ändringar av skatt eller underlag för skatt med anledning av åtgärden samt uppgift huruvida bokföringsskyldighet har fullgjorts.

3. Uppgift om registrering av skyldighet att betala skatt, uppgift om innehav av skattsedel på preliminär skatt, uppgifter om beslut om återkallelse av F-skattsedel med angivande av skälen för beslutet, uppgifter som behövs för att bestämma skatt enligt skattebetalningslagen, lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter, mervärdesskattelagen (1994:200) och lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt på ackumulerad inkomst samt uppgifter om redovisning, inbetalning och återbetalning av sådana skatter eller avgifter.

4. Uppgift om maskinellt framställt förslag till beslut om beskattning.

5. Uppgift om ansökan om anstånd med att lämna deklARATION, uppgift om beslut om anstånd med att lämna deklARATION och med att betala skatt, dock ej skälen för ansökningarna eller besluten, samt uppgift om att laga förfall föreligger för underlåtenhet att fullgöra deklARATIONsskyldighet.

6. Administrativa och tekniska uppgifter som behövs för beskattningen.

7. Uppgifter som skall lämnas i förenklad självdeklARATION, särskild självdeklARATION enligt 2 kap. 10 § första stycket punkterna 2–4 och andra stycket lagen om självdeklARATION och kontrolluppgifter samt uppgifter som skall lämnas enligt 2 kap. 25 § lagen om självdeklARATION och kontrolluppgifter.

8. Uppgift om beslut om beskattning, dock ej skälen för beslutet och uppgift om utmätning enligt 18 kap. 9 § skattebetalningslagen.

9. Uppgift om att fordran mot personen registrerats hos kronofogdemyndighet, uppgift om indrivningsresultat, uppgift om att en person ålagts betalningsskyldighet i egenskap av bolagsman eller företrädare för en juridisk person, uppgift om beslut om skuldsanering, ackord, likvidation eller konkurs samt uppgift om betalningsinställelse.

10. Uppgift om antal anställda och de anställdas personnummer.

11. Uppgift om telefonnummer, särskild adress för skattsedelsförsändelse samt namn, adress och telefonnummer för ombud.

12. Uppgift från kontrolluppgift som enligt 3 kap. lagen om självdeklARATION och kontrolluppgifter skall lämnas utan föreläggande samt från sådan särskild uppgift som avses i 2 kap. 19 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

13. Uppgift om beteckning, köpeskilling, basvärde, delvärde, taxeringsvärde, omräknat delvärde, beskattningsnatur, typ av fång och tidpunkt för fång för fastighet som ägs eller innehas av personen, andelens storlek om fastigheten har flera ägare och övriga uppgifter som behövs för beräkning av statlig fastighetsskatt samt uppgift som behövs för värdering av bostad på fastighet.

14. Uppgift om tid och art för planerad eller pågående revision samt beskattningsperiod och skatteslag som denna avser samt uppgift om tid för planerat besök eller annat sammanträffande enligt 3 kap. 7 § taxeringslagen eller 14 kap. 6 § skattebetalningslagen.

15. Uppgift om postgiro- och bankgironummer, om personen är näringsidkare samt, om fullmakt lämnats för bank- eller postgiro att ta emot skatteåterbetalning på ett konto, datum för fullmakten samt kontots nummer och typ.

16. Uppgift om antal dagar för vilka den skattskyldige uppburit sjöinkomst enligt punkt 1 av anvisningarna till 49 § kommunalskattelagen (1928:370).

17. Uppgift om omsättning i näringsverksamhet.

18. Uppgifter angående resultat av bruttovinstberäkning, annan beräkning av relationstal eller liknande, skönmässig beräkning och belopp som under beskattningsåret stått till förfogande för levnadskostnader.

19. Uppgift från centrala bilregistret om innehav av fordon samt om fordonets registreringsnummer, märke, typ och årsmodell samt tillstånd enligt yrkestrafiklagen (1998:490) och lagen (1998:492) om biluthyrning.

20. Uppgift för beräkning av skattereduktion för fackföreningsavgift, uppgifter enligt 6 § första och andra styckena lagen (1993:672) om skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus, uppgifter enligt 7 § lagen (1995:1623) om skattereduktion för riskkapitalinvesteringar, uppgifter enligt 6 § första och andra styckena lagen (1996:725) om skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus för bestämmande av skattereduktion enligt nämnda lagar samt uppgift om beslut om sådan skattereduktion, uppgifter för bestämmande av skattereduktion enligt lagen (1996:1231) om skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall vid 1997–2001 års taxeringar samt uppgift om beslut om sådan skattereduktion.

21. Uppgift om bosättningsland och tidpunkt för byte av bosättningsland.

22. Uppgifter om antal årsanställda i en koncern i fall som avses i 2 kap. 16 § sista stycket lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter, totalt respektive i Sverige, koncernomsättning och koncernbalansomslutning för koncernmoderföretag.

23. Uppgift om beteckning på ersättningsbostad som avses i 11 § lagen (1993:1469) om uppskovsavdrag vid byte av bostad, uppskovsavdragets storlek, belopp som enligt 10 § nämnda lag skall reducera omkostnadsbeloppet samt, om ersättningsbostaden utgörs av bostad som avses i 11 § andra meningen nämnda lag, föreningens eller bolagets organisationsnummer och namn.

24. Uppgift som skall lämnas enligt 10 kap. 17 § första stycket 5 och andra stycket samt 33 § skattebetalningslagen.

25. Uppgifter från aktiebolagsregistret om styrelseledamöter, verkställande direktör, firmatecknare och revisor, om att styrelsen inte är fulltalig eller att årsredovisning inte har lämnats i tid, om företagsrekonstruktion och fusion samt uppgifter från handels- och föreningsregistret om firmatecknare, revisor och företagsrekonstruktion.

26. Uppgifter från Alkoholinspektionen om tillstånd enligt alkohollagen (1994:1738) och om omsättning enligt restaurangrapport.

27. Uppgifter från länsarbetsnämnder om beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt utbetalt belopp och datum för utbetalningen.

28. Uppgifter från Generaltullstyrelsen om debiterad mervärdesskatt vid import, exportvärden, antal import- och exporttillfällen samt de tidsperioder som uppgifterna avser samt uppgifter från tullmyndigheter som behövs för tillämpningen av 3 kap. 30 § andra stycket mervärdesskattelagen.

29. Uppgifter från Riksförsäkringsverket om försäkring mot kostnader för sjuklön såvitt avser arbetsgivarens organisations- eller personnummer, beräknad lönesumma, datum då försäkringen börjat gälla och datum för förändring av lönesumma, om sjukpenninggrundande inkomst av annat förvärvsarbete såvitt avser den försäkrades personnummer och datum för inkomstanmälan samt om utsänd person såvitt avser uppgifter från intyg om tillämplig lagstiftning och intyg om utsändning.

30. Uppgift om att en näringsidkare ingår i en sådan mervärdesskattegrupp som avses i 6 a kap. 1 § mervärdesskattelagen.

31. Uppgift om uppskovsbelopp vid andelsbyte enligt lagen (1998:000) om uppskov med beskattningen vid andelsbyten, namn och organisationsnummer på det överlåtna företaget, antal andelar som lämnats som ersättning vid andelsbytet samt namn och organisationsnummer på det köpande företaget samt de övriga uppgifter som behövs för beskattning av uppskovsbelopp.

32. Uppgift om uppskovsbelopp vid andelsöverlåtelse inom koncerner enligt lagen (1998:000) om uppskov med beskattningen vid andelsöverlåtelser inom koncerner, namn och organisationsnummer på det överlåtna företaget, antalet överlåtna andelar samt de övriga uppgifter som behövs för beskattning av vinsten.

33. Uppgift om avgiftsskyldighet till annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan och uppgift om tillhörighet till icke-territoriell församling inom Svenska kyrkan.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999. Äldre bestämmelser i 5 § gäller dock fortfarande i fråga om förhållanden som avser tid före ikraftträdandet.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om
stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Skatteplikt föreligger inte vid

1) förvärv från make, om förvärvet sker i syfte att för sammanläggning åstadkomma enhetliga lagfartsförhållanden för makarnas fasta egendom,

2) förvärv genom byte i den mån ersättningen utgörs av annan fast egendom, om bytet sker för att åstadkomma en lämpligare fastighetsindelning eller utgör ett led i åtgärder för jordbrukets eller skogsbrukets yttre rationalisering,

3) sambruksförenings förvärv genom tillskott från medlem och samfällighetsförenings förvärv enligt 5 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,

4) försäkringsbolags förvärv från annat försäkringsbolag i samband med sådant avtal om övertagande av det senare bolagets hela försäkringsbestånd, som avses i 15 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713),

5) förvärv av järnväg som skall inskrivas i särskild ordning, eller av mark för sådan järnväg,

6) kommuns eller annan menighets förvärv av mark som enligt detaljplan eller områdesbestämmelser skall användas för allmän plats, begravningsplats eller för sådant ändamål som enligt 2 kap. 2 § fastighets-taxeringslagen (1979:1152) medför att byggnad för ändamålet skall anses som specialbyggnad,

7) förvärv av kronojord genom skatteköp eller annars på grund av skattebrev,

8) förvärv av ständig besittningsrätt till ett kronohemman eller ett krononybygge, då på grund av förvärvet inrymning vinnas i sådan rätt,

9) upplåtelse av tomträtt i en nybildad fastighet, vars mark tidigare helt eller till övervägande del ingått i en fastighet som varit upplåten med tomträtt till samme tomträttshavare.

9) upplåtelse av tomträtt i en nybildad fastighet, vars mark tidigare helt eller till övervägande del ingått i en fastighet som varit upplåten med tomträtt till samme tomträttshavare, *och*

10) förvärv som annan än den som avses under 6 gör av mark för allmän begravningsplats eller mark för sådan specialbyggnad enligt 2 kap. 2 § fastighets-taxeringslagen som är bårhus,

¹ Senaste lydelse 1987:163.

krematorium eller byggnad som används för skötsel av allmän begravningsplats. Prop. 1998/99:38

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2.17 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

dels att nuvarande 4 kap. 16 § skall betecknas 4 kap. 18 §,

dels att 4 kap. 2, 6–10, 13 och 18 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 16 § skall sättas närmast före 4 kap. 18 §,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 4 kap. 16 och 17 §§, samt närmast före 4 kap. 16 och 17 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Kyrkobyggnader och kyrkotomter skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas.

Kyrkobyggnader enligt denna lag är byggnader som *invigts* för Svenska kyrkans gudstjänst och som *vårdas av en kyrklig kommun samt domkyrkor som står under egen förvaltning*.

Kyrkobyggnader enligt denna lag är byggnader som *före den 1 januari 2000 har invigts* för Svenska kyrkans gudstjänst och *den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar*.

Kyrkotomt är ett område kring en kyrkobyggnad som hör samman med byggnadens funktion och miljö och som inte är begravningsplats.

6 §

Inventarier av kulturhistoriskt värde, som hör till kyrkobyggnad eller annan kyrklig byggnad eller begravningsplats, skall förvaras och vårdas väl.

Inventarier av kulturhistoriskt värde, som hör till kyrkobyggnad eller annan kyrklig byggnad, *kyrkotomt* eller begravningsplats, skall förvaras och vårdas väl.

7 §

I varje församling samt i domkyrkor som står under egen förvaltning skall det finnas en förteckning över *kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde*. I förteckningen skall anges om ett föremål ägs eller förvaltas av någon annan än församlingen *eller domkyrkan* och om det förvaras på någon annan plats än i kyrkan.

För varje församling skall det finnas en förteckning över inventarier *som avses i 6 §*. I förteckningen skall anges om ett föremål ägs eller förvaltas av någon annan än församlingen och om det förvaras på någon annan plats än i kyrkan.

Förteckningen skall föras av kyrkoherden och en av kyrkorådet utsedd kyrkvård, som skall vara ledamot eller suppleant i rådet. De skall också se till att föremålen förvaras och vårdas väl.

I varje församling skall det utses två personer som har ansvar för att föra förteckningen. De skall också se till att föremålen förvaras och vårdas väl. Församlingen skall anmäla till länsstyrelsen vilka som har utsetts.

8 §

Kontraktsposten skall minst vart sjätte år kontrollera att alla föremål i förteckningen finns kvar. Sådan kontroll skall också göras vid byte av kyrkoherde eller sådan kyrkvård som anges i 7 § andra stycket. I en församling där kontraktsposten är kyrkoherde skall biskopen se till att kontroll sker.

Stiftet skall minst vart sjätte år kontrollera att alla föremål i förteckningen finns kvar. Sådan kontroll skall också göras vid byte av någon av de personer som har utsetts enligt 7 § andra stycket. Efter varje kontroll skall en kopia av förteckningen sändas till länsstyrelsen.

9 §¹

I fråga om ett föremål i förteckningen, som inte ägs av någon enskild person eller släkt, krävs tillstånd från länsstyrelsen

1. för att avyttra det,
2. för att avföra det från förteckningen,
3. för att reparera eller ändra det, eller
4. för att flytta det från den plats där det sedan gammalt hör hemma.

Länsstyrelsen får, i fråga om första stycket 3 och 4, ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder åtgärden. Villkoren får avse hur åtgärden skall utföras samt den dokumentation som behövs.

Tillstånd krävs inte för mera obetydliga reparationer. Sådana reparationer får inte utföras så, att föremålets kulturhistoriska värde minskas.

10 §²

Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet får besikta kyrkliga inventarier.

Länsstyrelsen får också besluta att ett föremål skall tas upp i förteckningen.

Om det finns allvarlig fara för att ett föremål skadas, får länsstyrelsen tills vidare ta hand om det

Om det finns allvarlig fara för att ett föremål skadas, får länsstyrelsen tills vidare ta hand om det

¹ Senaste lydelse 1995:560.

² Senaste lydelse 1995:560.

eller vidta någon annan nödvändig åtgärd för att skydda eller vårda det. Innan en sådan åtgärd vidtas, skall samråd ske med *kontraktsprosten eller biskopen* och, om föremålet ägs av någon enskild, med denne.

eller vidta någon annan nödvändig åtgärd för att skydda eller vårda det. Innan en sådan åtgärd vidtas, skall samråd ske med *stiftet* och, om föremålet ägs av någon enskild, med denne.

13 §

I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,

2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning.

Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs.

Ersättning till Svenska kyrkan

16 §

Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

Svenska kyrkan beslutar om fördelning av ersättningen mellan stiftet. Stiftet beslutar om fördelning inom sitt område.

Riksantikvarieämbetet skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i landet. Länsstyrelsen skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i länet.

Ingripande för att åstadkomma rättelse

17 §

Länsstyrelsen får förelägga den som är ansvarig för förvaltningen av ett kyrkligt kulturminne att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av föreskrifter och beslut

enligt detta kapitel. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

I de fall som avses i första stycket får länsstyrelsen i stället hos kronofogdemyndigheten begära särskild handräckning enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning mot den som ansvarar för förvaltningen av ett kyrkligt kulturminne.

Överklagande

f.d. 16 §³

Beslut som anges i 3, 9 och 13 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. *Sådana beslut får alltid överklagas av domkapitlet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt 4, 10 och 14 §§ får överklagas hos regeringen.

Överklagande

18 §

Beslut som anges i 3, 4, 9, 10, 13 och 14 §§ samt 17 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 4 kap. 16 § den 1 januari 2002, och i övrigt den 1 januari 2000.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 1995:72.

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 7, 8 och 11 §§ i arkivlagen (1990:782) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

I denna lag ges bestämmelser om myndigheternas och vissa andra organs arkiv samt om arkivmyndigheterna.

Bestämmelserna i 3–6 och 10 §§ skall tillämpas också på statliga, kommunala och kyrkokommunala beslutande församlingar.

Bestämmelserna i 3–6 samt 9 och 10 §§ skall i tillämpliga delar gälla också sådana enskilda organ hos vilka allmänna handlingar förvaras med stöd av lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring.

Bestämmelserna i 3–6 och 10 §§ skall tillämpas också på statliga och kommunala beslutande församlingar.

Bestämmelserna i 3–6 samt 9 och 10 §§ skall i tillämpliga delar gälla också

1. sådana enskilda organ hos vilka allmänna handlingar förvaras med stöd av lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring, och

2. Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar vid förvaring av allmänna handlingar med stöd av lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

2 §²

Vad som enligt denna lag gäller för statliga myndigheters arkiv skall gälla även för arkiv hos

1. kyrkokommunala myndigheter,

2. sådana organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket första meningen sekretesslagen (1980:100) till den del arkivet härrör från den verksamhet som avses i bilagan till sekretesslagen, och

3. allmänna försäkringskassor.

1. sådana organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket första meningen sekretesslagen (1980:100) till den del arkivet härrör från den verksamhet som avses i bilagan till sekretesslagen, och

2. allmänna försäkringskassor.

¹ Senaste lydelse 1994:1385.

² Senaste lydelse 1994:1385.

7 §³

För tillsynen av att myndigheterna och sådana *enskilda* organ som avses i 1 § tredje stycket fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall det finnas arkivmyndigheter såväl inom den statliga som den kommunala förvaltningen.

Arkivmyndigheterna skall dock inte ha tillsyn över riksdagens myndigheter, regeringen, myndigheter inom regeringens kansli eller utrikesrepresentationen.

8 §⁴

Regeringen bestämmer vilka arkivmyndigheter som skall finnas för tillsynen över de statliga myndigheterna. Tillsynen över att sådana organ som avses i 2 § fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall skötas av de statliga arkivmyndigheterna.

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet i kommunen och landstingsstyrelsen i landstinget, om inte kommunfullmäktige eller landstingsfullmäktige har utsett någon annan nämnd eller styrelse till arkivmyndighet.

Den kommunala arkivmyndigheten skall se till att sådana juridiska personer som avses i 1 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ denna lag. I de fall flera kommuner eller flera landsting bestämmer tillsammans i ett sådant företag fullgörs uppgiften av arkivmyndigheten i den kommun eller det landsting som kommunerna eller landstingen kommer överens om.

Tillsynen över att sådana *enskilda* organ som avses i 1 § tredje stycket fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall skötas av de statliga arkivmyndigheterna i de fall det *enskilda* organet förvarar ett statligt arkiv och av de kommunala arkivmyndigheterna i de fall det *enskilda* organet förvarar ett kommunalt arkiv.

För tillsynen av att myndigheterna och sådana organ som avses i 1 § tredje stycket fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall det finnas arkivmyndigheter såväl inom den statliga som den kommunala förvaltningen.

Tillsynen över att sådana *enskilda* organ som avses i 1 § tredje stycket *1* fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall skötas av de statliga arkivmyndigheterna i de fall det *enskilda* organet förvarar ett statligt arkiv och av de kommunala arkivmyndigheterna i de fall det *enskilda* organet förvarar ett kommunalt arkiv.

De statliga arkivmyndigheterna skall också sköta tillsynen över att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ avseende handlingar som förvaras med stöd av lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till

³ Senaste lydelse 1994:1385.

⁴ Senaste lydelse 1994:1386.

11 §⁵

Om en statlig myndighet har upphört och dess verksamhet inte har förts över till en annan statlig myndighet, skall myndighetens arkiv överlämnas till en arkivmyndighet inom tre månader, såvida inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

I lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring finns bestämmelser om förvaring av statliga myndigheters arkiv hos enskilda organ i vissa fall.

I lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring finns bestämmelser om förvaring av statliga myndigheters arkiv hos enskilda organ i vissa fall. *Bestämmelser om förvaring av allmänna handlingar finns också i lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

---

⁵ Senaste lydelse 1994:1385.

2.19 Förslag till lag om ändring i begravningslagen
(1990:1144)

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs i fråga om begravningslagen (1990:1144)
dels att 7 kap. 8 § skall upphöra att gälla,
dels att nuvarande 9 kap. skall betecknas 11 kap.,
dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 1–4 §§, 3 kap. 1 §, 5 kap. 3, 6, 9–13, 16 och
18 §§, 6 kap. 2 och 3 §§, 7 kap. 20 §, 8 kap. 1 § samt 11 kap. 2, 6 och
7 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det skall införas två nya paragrafer, 2 kap. 2 a § och 11 kap.
10 §, två nya kapitel, 9 och 10 kap., samt närmast före 11 kap. 10 § en ny
rubrik, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

I denna lag avses med

- *begravningsverksamhet*: de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser,
- *församling*: församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan,
- *huvudman*: församling inom Svenska kyrkan eller kommun som skall anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde,
- *begravningsplatser*: områden eller utrymmen som är behörigen anordnade för förvaring av avlidnas stoft eller aska och som har tagits i anspråk för detta ändamål, främst kyrkogårdar eller andra gravområden, minneslundar, kolumbarier eller urnmurar,
- *allmänna begravningsplatser*: sådana begravningsplatser som är anordnade av *pastorat eller kyrkliga samfälligheter inom svenska kyrkan*, av kommuner eller annars av det allmänna,
- *allmänna begravningsplatser*: sådana begravningsplatser som är anordnade av *församlingar*, av kommuner eller annars av det allmänna,
- *enskilda begravningsplatser*: andra begravningsplatser än allmänna,
- *gravrätt*: den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts till någon för gravsättning,
- *gravrätt*: den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts av den som förvaltar

begravningsplatsen till någon för
gravsättning,

- *kremering*: förbränning av stoftet efter en avliden person,
- *gravsättning*: placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats och placering eller utströende av aska i minneslund eller på någon annan plats än begravningsplats,
- *gravanordningar*: gravvårdar och andra gravöverbyggnader, stenramar, staket eller andra liknande anordningar på en gravplats,
- *kyrkogårdsmyndigheter*: myndigheter som förvaltar allmänna begravningsplatser,
- *krematoriemyndigheter*: myndigheter som förvaltar krematorier.

2 kap.

1 §

Allmänna begravningsplatser med ett tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag skall anordnas och hållas av de territoriella *pastoraten* inom svenska kyrkan.

Regeringen får för särskilda fall besluta att en *allmän begravningsplats* skall anordnas och hållas av *kommun i stället för pastorat*.

Allmänna begravningsplatser med ett tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag skall anordnas och hållas av de territoriella *församlingarna* inom Svenska kyrkan.

Regeringen får för särskilda fall besluta att en *kommun i stället skall anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom kommunen*.

2 §

Allmänna begravningsplatser med särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund skall anordnas och hållas av *stiftssamfälligheterna* inom svenska kyrkan eller, i fall som avses i 1 § andra stycket, av *kommunen*.

Huvudmannen skall, inom det egna förvaltningsområdet eller inom ett närbeläget förvaltningsområde, tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund.

Församling som är huvudman bör samråda med och informera företrädare för dem inom förvaltningsområdet som inte tillhör något kristet trossamfund i frågor som rör förvaltningen av de särskilda gravplatserna. Vid anlägg-

ning, utvidgning eller väsentlig ändring av en allmän begravningsplats skall församlingen samråda med företrädare för andra trossamfund och övriga berörda parter.

2 a §

Den som, utan att vara huvudman för begravningsverksamheten, innehar en allmän begravningsplats, har rätt att utan kostnad lämna över förvaltningen av begravningsplatsen till huvudmannen för begravningsverksamheten i det förvaltningsområde där begravningsplatsen är belägen.

3 §¹

På allmän begravningsplats skall gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom pastoratet, den kyrkliga samfälligheten eller kommunen.

På en allmän begravningsplats skall gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom församlingen eller kommunen. Där skall gravplats också beredas en dödfödd som avlidit efter utgången av tjugoåttonde havandeskapsveckan, om kvinnan är folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Detsamma gäller i fråga om en dödfödd som avlidit före utgången av tjugoåttonde havandeskapsveckan, om kvinnan begär det och ett läkarintyg om dödsfallet lämnas till huvudmannen.

Om tillgången på gravplatsmark medger det, får också andra beredas gravplats där.

4 §

Rätten till gravsättning på en allmän begravningsplats skall inte vara beroende av att den avlidne tillhörde visst trossamfund.

Detta gäller dock inte för rätten till gravsättning på en sådan allmän begravningsplats som avses i 2 §.

Detta gäller dock inte för rätten till gravsättning på en sådan särskild gravplats som avses i 2 § första stycket.

¹ Senaste lydelse 1991:496.

3 kap.

1 §

Krematorier får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en kyrklig samfällighet.

Krematorier får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling.

5 kap.3 §²

Om de efterlevande inte kan enas om kremering skall ske eller om gravsättningen, skall kyrkogårdsmyndigheten på den ort där den avlidne senast var folkbokförd på begäran medla mellan parterna.

Om de efterlevande inte kan enas om kremering skall ske eller om gravsättningen, skall huvudmannen för begravningsverksamheten på den ort där den avlidne senast var folkbokförd på begäran medla mellan parterna.

Om parterna enas, skall myndigheten fastställa deras överenskommelse. Om enighet inte kan uppnås, skall myndigheten i stället med eget yttrande hänskjuta tvisten till länsstyrelsen.

Om parterna enas, skall huvudmannen fastställa deras överenskommelse. Om enighet inte kan uppnås, skall huvudmannen i stället med eget yttrande hänskjuta tvisten till länsstyrelsen.

6 §

Sådana delar av stoftet som inte har förbränts vid kremeringen skall tillföras askurnan.

Om det inte kan ske, skall krematoriemyndigheten låta förstöra delarna eller gravsätta dem inom en allmän begravningsplats.

Om det inte kan ske, skall innehavaren av krematoriet låta förstöra delarna eller gravsätta dem inom en allmän begravningsplats.

9 §³

Stoft får inte kremeras eller gravsättas utan att ett sådant intyg som avses i 4 kap. 7 § har lämnats till krematoriemyndigheten eller den som förvaltar begravningsplatsen.

Stoft får inte kremeras eller gravsättas utan att ett sådant intyg som avses i 2 kap. 3 § första stycket eller 4 kap. 7 § har lämnats till innehavaren av krematoriet eller den som förvaltar begravningsplatsen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att kremering eller gravsättning i vissa fall får ske även utan ett sådant intyg.

² Senaste lydelse 1991:496.

³ Senaste lydelse 1991:496.

10 §⁴

Stoftet efter en avliden skall kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast två månader efter dödsfallet.

Den skattemyndighet som skall utfärda intyg för kremering eller gravsättning får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, skall skattemyndigheten undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som anges i 2 §.

Stoftet efter en avliden *eller en dödfödd som avses i 2 kap. 3 § första stycket* skall kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast två månader efter dödsfallet.

11 §

Askan efter en avliden som har kremerats i Sverige skall gravsättas inom ett år från kremeringen.

Den *myndighet* som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Den *huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium* som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

12 §

Om askan inte har gravsatts inom den tid som sägs i 11 §, skall den *myndighet* som förvarar askan låta gravsätta den.

Om askan inte har gravsatts inom den tid som sägs i 11 §, skall den *huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium* som förvarar askan låta gravsätta den.

Dessförinnan skall den som skall ordna med gravsättningen lämnas tillfälle att själv låta gravsätta askan.

13 §⁵

I avvaktan på gravsättningen skall askan förvaras av en *krematoriemyndighet*.

Askan får även förvaras av *kyrkogårdsmyndigheten* på den ort där askan skall gravsättas eller, om platsen för gravsättningen inte är bestämd, av *kyrkogårdsmyndigheten* på den ort där den avlidne senast var folkbokförd.

I avvaktan på gravsättningen skall askan förvaras av en *innehavare av krematorium*.

Askan får även förvaras av *huvudmannen för begravningsverksamheten* på den ort där askan skall gravsättas eller, om platsen för gravsättningen inte är bestämd, av *huvudmannen för begravningsverksamheten* på den ort där den avlidne senast var folkbokförd.

⁴ Senaste lydelse 1991:496.

⁵ Senaste lydelse 1991:496.

16 §

Om det för den *myndighet* som förvarar askan är känt att det råder tvist om platsen för gravsättningen, får askan inte lämnas ut eller på annat sätt föras bort förrän tvisten är slutligt löst.

Om det för den *huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium* som förvarar askan är känt att det råder tvist om platsen för gravsättningen, får askan inte lämnas ut eller på annat sätt föras bort förrän tvisten är slutligt löst.

18 §

Askan skall gravsättas inom ett år från det att den fördes in.

Askan skall gravsättas inom ett år från det att den fördes in *till Sverige*.

Den *myndighet* som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Den *huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium* som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Om askan inte har gravsatts inom den föreskrivna tiden, skall föreskrifterna i 12 § tillämpas.

6 kap.

2 §

Frågor om tillstånd enligt 1 § andra stycket prövas av *kyrkogårdsmyndigheten*, om flyttning skall ske från eller inom *en allmän begravningsplats*.

Frågor om tillstånd enligt 1 § andra stycket prövas av *huvudmannen för begravningsverksamheten eller den som annars förvaltar en allmän begravningsplats*, om flyttning skall ske från eller inom *begravningsplatsen*.

I andra fall prövas frågor om tillstånd av länsstyrelsen, som därvid skall höra innehavaren av begravningsplatsen.

3 §

Trots det som sägs i 1 § får *kyrkogårdsmyndigheten* ta ut aska som har gravsatts i ett utrymme i ett kolumbarium eller en urnmur där gravrätten har upphört.

Trots det som sägs i 1 § får *huvudmannen för begravningsverksamheten eller den som annars förvaltar en allmän begravningsplats* ta ut aska som har gravsatts i ett utrymme i ett kolumbarium eller en urnmur där gravrätten har upphört.

Askan skall i så fall grävas ned inom begravningsplatsen eller inom någon annan närbelägen begravningsplats.

7 kap.

20 §

När en gravrätt skall anses återlämnad enligt 19 § är upplåtaren skyldig att behålla gravplatsen under minst 15 år från gravsättningen till förmån för den som senast har gravsatts där.

Gravanordning behöver behållas bara om kostnaden för skötseln av gravplatsen betalas.

När en gravrätt skall anses återlämnad enligt 19 § är upplåtaren skyldig att behålla gravplatsen under minst 25 år från gravsättningen till förmån för den som senast har gravsatts där.

8 kap.

1 §

Om någon gravsätts inom en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats och gravplatsen inte kan upplåtas till någon med gravrätt, skall gravplatsen förbehållas den avlidne under minst 15 år.

I fråga om gravanordningar tillämpas 7 kap. 25–29 och 35–37 §§. Med gravrättsinnehavare avses därvid den som ordnar med gravsättningen.

Som villkor för att förse gravplatsen med en gravanordning får *innehavaren av begravningsplatsen* bestämma att *avgift för gravplatsen och kostnaderna för dess skötsel* betalas.

Om någon gravsätts inom en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats och gravplatsen inte kan upplåtas till någon med gravrätt, skall gravplatsen förbehållas den avlidne under minst 25 år.

Som villkor för att förse gravplatsen med en gravanordning får *den som förvaltar begravningsplatsen* bestämma att kostnaderna för *gravplatsens skötsel* betalas.

9 kap. Begravningsavgift**Avgiftsskyldighet**

1 §

Den som är folkbokförd i Sverige skall betala en avgift för begravningsverksamheten (begravningsavgift).

2 §

Begravningsavgiften skall betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd.

Om församlingen är huvudman skall avgiften för den som tillhör Svenska kyrkan enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund räknas in i kyrkoavgiften.

3 §

Begravningsavgiften beräknas på grundval av den avgiftsskyldiges till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomst.

Fastställande av begravningsavgift

4 §

Den avgiftssats enligt vilken begravningsavgiften skall betalas fastställs av huvudmannen och skall grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

Avgiftssatsen skall bestämmas på grundval av antalet skattekronor och skatteören för de avgiftsskyldiga på det sätt som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I den lagen finns också bestämmelser om beräkning och utbetalning av begravningsavgiften till huvudmännen.

5 §

Vid beräkning, debitering, redovisning och betalning av begravningsavgiften gäller skattebetalningslagen (1997:483).

Tjänster som ingår i begravningsavgiften

6 §

För den som vid dödsfallet var folkbokförd inom en huvudmans förvaltningsområde skall huvudmannen utan kostnad för dödsboet tillhandahålla

– *gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år,*

– *gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav,*

- transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område, om inte transporten beror på ett avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser,
- kremering,
- lokal för förvaring och visning av stoftet, samt
- lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

7 §

De tjänster som anges i 6 § skall utan kostnad för dödsboet tillhandahållas även av annan som förvaltar en allmän begravningsplats än den huvudman som avses i 6 §, om den avlidne kan beredas gravplats där.

8 §

För en dödfödd som enligt 2 kap. 3 § skall beredas gravplats på en allmän begravningsplats skall bestämmelserna i 6 och 7 §§ tillämpas.

Avgift vid förnyelse av upplåtelse

9 §

Vid förnyad upplåtelse av gravrätt får en särskild avgift tas ut av gravrättsinnehavaren, om förnyelsen inte har något samband med ny gravsättning.

Kostnadsansvar vid gravsättning m.m.

10 §

En huvudman som avses i 6 § skall ersätta den som har tillhandahållit tjänster enligt 7 §. Ersättningen skall betalas med de belopp som fastställs för varje tjänst i enlighet med 12 §.

11 §

Om de tjänster som anges i 6 § tillhandahålls av den som innehar en enskild begravningsplats skall den huvudman som avses i den bestämmelsen ersätta innehavaren av den enskilda begravningsplatsen med de belopp som fastställs för varje tjänst i enlighet med 12 §.

12 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fastställer årligen de belopp med vilka ersättning skall betalas för de tjänster som anges i 6 §.

Bidrag till innehavare

13 §

En huvudman har rätt att till den som innehar allmän begravningsplats inom huvudmannens förvaltningsområde lämna ett skäligt bidrag till förvaltningen av begravningsplatsen.

Skyldighet att lämna uppgifter

14 §

Svenska kyrkan skall på medium för automatisk databehandling underrätta Riksskatteverket om de avgiftssatser som skall gälla för det följande inkomståret. På samma sätt skall Svenska kyrkan till Riksskatteverket lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna skall lämnas.

Bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter när kommun är huvudman finns i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om

10 kap. Ombud

1 §

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten skall länsstyrelsen förordna ett eller flera ombud att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan.

2 §

Församlingen skall låta ombudet få tillgång till samtliga handlingar som avser begravningsverksamheten.

3 §

Ombudet har rätt att närvara, ställa frågor och göra påpekanden vid sammanträden i församlingen, när frågor om begravningsverksamheten behandlas.

4 §

Ombudet skall kontrollera att sådant samråd som avses i 2 kap. 2 § andra stycket andra meningen sker. Ombudet skall verka för att församlingen även i övrigt samråder med och informerar företrädare för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

5 §

Om ombudet finner att det finns anledning att rikta någon anmärkning mot församlingens sätt att sköta begravningsverksamheten skall länsstyrelsen underrättas om detta.

6 §

Ombudet har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen betalas av

7 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ombuden och den ersättning som de har rätt till.

9 kap.

Den som innehar en allmän eller enskild begravningsplats eller ett krematorium och inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får av länsstyrelsen vid vite föreläggas att fullgöra skyldigheterna.

11 kap.

2 §

Om en huvudman eller den som annars förvaltar en allmän begravningsplats inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får länsstyrelsen vid vite förelägga huvudmannen eller innehavaren att fullgöra skyldigheterna. Detsamma gäller om den som innehar en enskild begravningsplats eller ett krematorium inte fullgör sina skyldigheter.

6 §

Kyrkogårds- eller krematoriemyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

Beslut som en huvudman eller den som annars förvaltar en allmän begravningsplats eller ett krematorium fattat i ett enskilt ärende enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

Detsamma gäller

- polismyndighetens beslut om tillstånd till gravsättning eller kremering enligt 4 kap. 6 §, och
- skattemyndighetens beslut om intyg för gravsättning eller kremering enligt 4 kap. 7 § eller anstånd enligt 5 kap. 10 § andra stycket.

7 §⁶

Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. *Den enskildes motpart skall därvid vara den som fattat beslut enligt 6 §.*

Detsamma gäller länsstyrelsens beslut

Även länsstyrelsens beslut

- i ärende som avses i 5 kap. 4 §,
- om förfarande med aska enligt 5 kap. 5 § andra stycket,
- om flyttning av gravsatt stoft eller aska enligt 6 kap. 2 § andra stycket, och
- om överflyttning eller upphörande av gravrätt enligt 7 kap. 34 §
får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om överklagandet i länsrätten eller kammarrätten innebär prövning av ett beslut som skattemyndigheten har meddelat, får Riksskatteverket från skattemyndigheten ta över uppgiften att föra det allmännas talan i länsrätt och kammarrätt. Riksskatteverket för i sådant mål det allmännas talan i Regeringsrätten.

Handläggning av ärenden

10 §

Förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas när en församling handlägger enskilda ärenden enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om den ändrade beteckningen av 9 kap. till 11 kap. samt 9 kap. 3–5 och 14 §§ den 1 oktober 1999, och i övrigt den 1 januari 2000. Bestämmelserna i 9 kap. 1–5 §§ tillämpas första gången i fråga om preliminär skatt för inkomståret 2000 och slutlig skatt enligt 2001 års taxering.

2. Bestämmelserna i 9 kap. skall inte gälla i fråga om dödsfall som inträffat före den 1 januari 2000.

⁶ Senaste lydelse 1997:996.

2.20 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:482) om
införande av folkbokföringslagen (1991:481)

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999.

2.21 Förslag till lag om ändring i kommunallagen
(1991:900)

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 9 och 11 §§ kommunallagen (1991:900) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

9 §

Om budgeten på grund av särskilda skäl inte kan fastställas före november månads utgång, skall fullmäktige ändå fastställa skattesatsen inom denna tid.

Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Fullmäktige får då fastställa en annan *skattesats* än den som har bestämts tidigare, om det finns skäl till det.

I lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. finns föreskrifter om skyldighet för styrelsen att underätta vissa myndigheter om skattesatsen.

Om budgeten på grund av särskilda skäl inte kan fastställas före november månads utgång, skall fullmäktige ändå fastställa skattesatsen *och, i förekommande fall, avgiftssatsen för begravningsavgiften enligt 9 kap. begravningslagen (1990:1144)* inom denna tid.

Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Fullmäktige får då fastställa en annan *skatte- eller avgiftssats* än den som har bestämts tidigare, om det finns skäl till det.

11 §

I lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. finns föreskrifter om skyldighet för styrelsen att underätta vissa myndigheter om skattesatsen *och om avgiftssatsen för begravningsavgiften*.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999.

2.22 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2, 5 och 6 §§, 4 kap. 1 § samt 7 kap. 5 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller vid upphandling som görs av staten, kommuner, landsting, *kyrkliga kommuner* och sådana andra upphandlande enheter som avses i 5 och 6 §§.

För upphandling som avses i 6 kap. gäller endast bestämmelserna i nämnda kapitel och de bestämmelser i 1 och 5 kap., till vilka hänvisas i 6 kap. samt 7 kap. 1–10 §§.

Denna lag gäller vid upphandling som görs av staten, kommuner, landsting och sådana andra upphandlande enheter som avses i 5 och 6 §§.

5 §

I denna lag används följande termer med den betydelse som här anges:

Upphandling: köp, leasing, hyra eller hyrköp av varor, byggtreprenader eller tjänster.

Upphandlande enhet: statliga, kommunala och andra myndigheter, beslutande församlingar i kommuner, landsting och *kyrkliga kommuner*, sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som anges i 6 § och, såvitt avser upphandling enligt 4 och 6 kap., sådana enheter som avses i 4 kap. 1 § andra stycket och 6 kap. 1 § tredje stycket samt sammanslutningar av sådana myndigheter, beslutande församlingar, bolag, föreningar, samfälligheter, stiftelser och enheter.

Upphandlande enhet: statliga, kommunala och andra myndigheter, beslutande församlingar i kommuner och landsting, sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som anges i 6 § och, såvitt avser upphandling enligt 4 och 6 kap., sådana enheter som avses i 4 kap. 1 § andra stycket och 6 kap. 1 § tredje stycket, sammanslutningar av sådana myndigheter, beslutande församlingar, bolag, föreningar, samfälligheter, stiftelser och enheter samt *Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter i fråga om verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144)*.

Upphandlingskontrakt: skriftliga avtal som en upphandlande enhet ingår avseende upphandling enligt denna lag.

Byggtreprenad: utförande eller både projektering och utförande av ett arbete, som kan hänföras till en verksamhet som anges i avdelning C i

¹ Lagen omtryckt 1997:1068.

bilagan till denna lag, eller ett byggnads- eller anläggningsarbete i sin helhet, vars resultat självständigt kan fullgöra en teknisk och ekonomisk funktion.

Koncession: ett upphandlingskontrakt avseende byggentreprenad där ersättning för arbetet utgår i form av en rätt att utnyttja anläggningen eller i form av dels en sådan rätt, dels betalning.

Leverantör: den som tillhandahåller varor eller utför arbeten eller tillhandahåller tjänster även om han inte varit den som i det särskilda fallet tillhandahållit eller utfört det som upphandlats.

Ramavtal: avtal som ingås mellan en upphandlande enhet och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa samtliga villkor för avrop som görs under en viss period.

Formgivningstävling: sådan tävling som avses i 5 kap. 28 §.

Förfrågningsunderlag: underlag för anbud, som en upphandlande enhet tillhandahåller en leverantör.

Påskyndat förfarande: sådant förfarande som avses i 2 kap. 15 §, 3 kap. 20 § och 5 kap. 22 §.

Anbudsgivare: den som lämnar anbud.

Anbudssökande: den som ansöker om att få lämna anbud vid selektiv eller förhandlad upphandling.

Öppen upphandling: upphandling där alla leverantörer får lämna anbud.

Selektiv upphandling: upphandling där en upphandlande enhet inbjuder vissa leverantörer att lämna anbud.

Förhandlad upphandling: upphandling där en upphandlande enhet inbjuder vissa leverantörer att lämna anbud och tar upp förhandling med en eller flera av dem.

Förenklad upphandling: upphandling där alla leverantörer har rätt att delta, deltagande leverantörer skall lämna skriftligt anbud och den upphandlande enheten får förhandla med en eller flera anbudsgivare.

Direktupphandling: upphandling utan infordrande av skriftligt anbud.

6 §

Termen ”upphandlande enhet” innefattar sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som har inrättats i syfte att täcka behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär och

1. vars kapital huvudsakligen har tillskjutits av staten, en kommun, ett landsting, *en kyrklig kommun* eller en annan upphandlande enhet, eller

2. vars upphandling står under statlig eller kommunal tillsyn eller en tillsyn av en annan upphandlande enhet, eller

3. vars styrelse till mer än halva antalet ledamöter utses av staten, en kommun, ett landsting, *en kyrklig kommun* eller en annan upphandlande enhet.

1. vars kapital huvudsakligen har tillskjutits av staten, en kommun, ett landsting eller en annan upphandlande enhet, eller

3. vars styrelse till mer än halva antalet ledamöter utses av staten, en kommun, ett landsting eller en annan upphandlande enhet.

Bestämmelserna i detta kapitel skall tillämpas vid upphandling som görs av en upphandlande enhet för sådan av enheten bedriven verksamhet som består av

1. drift eller tillhandahållande av fasta nät i syfte att betjäna allmänheten i fråga om produktion, transporter, distribution eller försörjning med dricksvatten, elektricitet, gas eller värme eller av leverans av sådana nyttigheter till fasta nät,

2. utnyttjande av mark- eller vattenområden för prospektering eller utvinning av olja, gas, kol eller andra fasta bränslen eller för tillhandahållande av terminaler, flygplatser eller hamnanläggningar,

3. drift av nät i syfte att betjäna allmänheten i fråga om transporter med järnväg, spårväg, tunnelbana, buss, trådbuss eller linbana,

4. drift eller tillhandahållande av ett allmänt telekommunikationsnät eller tillhandahållande av en eller flera allmänna telekommunikationstjänster.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel innefattar termen ”upphandlande enhet”

1. företag över vilka staten, en kommun, ett landsting, *en kyrklig kommun* eller en annan upphandlande enhet direkt eller indirekt kan utöva ett bestämmande inflytande på det sätt som anges i 3 kap. 8 § andra stycket, och

1. företag över vilka staten, en kommun, ett landsting eller en annan upphandlande enhet direkt eller indirekt kan utöva ett bestämmande inflytande på det sätt som anges i 3 kap. 8 § andra stycket, och

2. företag som bedriver verksamhet enligt första stycket med sådant särskilt tillstånd från en myndighet som innebär att ett eller flera företag förbehålls rätten att bedriva verksamheten.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel innefattar termen ”särskilt tillstånd” dels fall då ett företag i syfte att anlägga nät eller annan anordning som avses i första stycket kan utnyttja rätt till expropriation eller användning av egendom eller får placera nätutrustning på, under eller över allmän väg, dels fall då ett företag bedriver verksamhet som avses i första stycket 1 och levererar dricksvatten, elektricitet, gas eller värme till ett nät som drivs av ett företag som har särskilt tillstånd från en myndighet.

För upphandling av tjänster för verksamheter som avses i första stycket gäller, utöver detta kapitel, de bestämmelser till vilka hänvisas i 5 kap. 1 §.

7 kap.

Prop. 1998/99:38

5 §

Ett beslut på vilket denna lag är tillämplig får inte överklagas med stöd av 10 kap. kommunallagen (1991:900) *eller 22 kap. kyrkolagen (1992:300).*

Ett beslut på vilket denna lag är tillämplig får inte överklagas med stöd av 10 kap. kommunallagen (1991:900).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2.23 Förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen
(1994:200)

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 8 § samt rubriken närmast före 4 kap. 8 § mervärdesskattelagen (1994:200) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ideella föreningars verksamhet

**Ideella föreningars och
registrerade trossamfunds
verksamhet**

4 kap.

8 §

Som yrkesmässig verksamhet räknas inte en verksamhet som bedrivs av en ideell förening, när inkomsten av verksamheten utgör sådan inkomst av näringsverksamhet för vilken föreningen *är frikallad* från skattskyldighet enligt 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Som yrkesmässig verksamhet räknas inte en verksamhet som bedrivs av en ideell förening *eller ett registrerat trossamfund*, när inkomsten av verksamheten utgör sådan inkomst av näringsverksamhet för vilken föreningen *eller trossamfundet frikallas* från skattskyldighet enligt 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2.24 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:260) om offentlig anställning att 1–3 och 6 §§ samt punkten 2 av övergångsbestämmelserna till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag finns särskilda föreskrifter om arbetstagare hos

1. riksdagen och dess myndigheter,
2. myndigheterna under regeringen,
3. *kyrkomötet och dess*

myndigheter,

4. de allmänna försäkrings-

kassorna.

3. de allmänna försäkrings-

kassorna.

Särskilda föreskrifter om arbetstagare som avses i första stycket 2 finns också i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.

2 §

Följande föreskrifter i lagen gäller också arbetstagare hos kommuner, landsting, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter, nämligen

23–29 §§ om arbetskonflikter,

42 § första stycket om vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Föreskrifterna i 30 § om periodiska hälsoundersökningar gäller också arbetstagare hos kommuner och landsting.

Följande föreskrifter i lagen gäller också arbetstagare hos kommuner, landsting och kommunalförbund, nämligen

3 §

Lagen gäller inte

1. statsråden,
2. riksdagens ombudsmän,
3. *biskopar eller präster som*

avses i kyrkolagen (1992:300),

4. arbetstagare som är lokalanställda av svenska staten utomlands och som inte är svenska medborgare,

5. arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete eller skyddat arbete.

3. arbetstagare som är lokalanställda av svenska staten utomlands och som inte är svenska medborgare,

4. arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete eller skyddat arbete.

För justitiekanslern, justitieråden och regeringsråden gäller bara 4 § om bedömningsgrunder vid anställning, 7 § om bisysslor och 23–29 §§ om arbetskonflikter.

Regeringen får föreskriva eller för särskilda fall besluta att bara svenska medborgare får ha

1. anställning inom regeringskansliet eller utrikesförvaltningen,
2. statlig anställning som kan vara förenad med myndighetsutövning eller handläggning av frågor som rör förhållandet till andra stater eller till mellanfolkliga organisationer,
3. statlig anställning som kan medföra kännedom om förhållanden som är av betydelse för landets säkerhet eller för andra viktiga, allmänna eller enskilda ekonomiska intressen.

De befogenheter som regeringen har enligt första stycket 2 och 3 utövas i fråga om arbetstagare hos riksdagen eller dess myndigheter av riksdagen eller den myndighet som riksdagen bestämmer *och i fråga om arbetstagare hos kyrkomötet eller dess myndigheter av kyrkomötet eller den myndighet som kyrkomötet bestämmer.*

De befogenheter som regeringen har enligt första stycket 2 och 3 utövas i fråga om arbetstagare hos riksdagen eller dess myndigheter av riksdagen eller den myndighet som riksdagen bestämmer.

---

2. Om det i någon annan lag eller författning *än kyrkolagen (1992:300)* hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag, skall i stället den nya föreskriften tillämpas.

---

2. Om det i någon annan lag eller författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag, skall i stället den nya föreskriften tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2.25 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I denna lag avses med *enhet*: statliga, kommunala och andra myndigheter, beslutande församlingar i kommuner, landsting *och kyrkliga kommuner samt* sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som utgör upphandlande enhet enligt 1 kap. 5 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling, med undantag av företag som har särskilt tillstånd enligt vad som anges i 4 kap. 1 § andra stycket den lagen.

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med *enhet*: statliga, kommunala och andra myndigheter, beslutande församlingar i kommuner *och* landsting, sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som utgör upphandlande enhet enligt 1 kap. 5 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling, med undantag av företag som har särskilt tillstånd enligt vad som anges i 4 kap. 1 § andra stycket den lagen, *samt Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter i fråga om verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2.26 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1221) om
införande av stiftelselagen (1994:1220)

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

För förmögenhetsbildningar som enligt 3 § skall anses som stiftelser enligt stiftelselagen (äldre stiftelser) gäller stiftelselagen (1994:1220) med de begränsningar som följer av denna lag.

För sådan egendom som avses i 38 kap. 1 § och 2 § 3, 39 kap. 1 § samt 41 kap. 1, 23 och 24 §§ kyrkolagen (1992:300) och som är av stiftelsekaraktär gäller endast bestämmelserna i 1 kap. 4 § stiftelselagen.

För sådan egendom som avses i 9 § tredje stycket och 10 § första stycket lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan gäller inte bestämmelserna i stiftelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

---

¹ Senaste lydelse 1995:1460.

2.27 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 1 och 7 §§ lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag innehåller bestämmelser om överlämnande av allmänna handlingar till sådana enskilda organ som avses i 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen och om förvaring av dessa handlingar sedan de överlämnats. I lagen ges också bestämmelser om sådana organs skyldighet att pröva framställningar om utlämnande av allmänna handlingar enligt reglerna i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen (1980:100).

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om överlämnande av allmänna handlingar till sådana enskilda organ som avses i 2 kap. 17 § *första stycket* tryckfrihetsförordningen och om förvaring av dessa handlingar sedan de överlämnats. I lagen ges också bestämmelser om sådana organs skyldighet att pröva framställningar om utlämnande av allmänna handlingar enligt reglerna i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen (1980:100).

I fråga om allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar finns bestämmelser i lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

7 §

Bestämmelser om rätten att ta del av allmänna handlingar finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Bestämmelser om begränsningar i rätten att ta del av allmänna handlingar och om skyldigheten att iaktta sekretess finns i sekretesslagen (1980:100).

Av 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 8 § *andra stycket tredje* meningen sekretesslagen framgår att ett enskilt organ, som efter ett beslut enligt denna lag förvarar allmänna handlingar, skall jämföras med myndighet i

Av 2 kap. 17 § *första stycket* tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 8 § *tredje stycket första* meningen sekretesslagen framgår att ett enskilt organ, som efter ett beslut enligt denna lag förvarar allmänna handlingar, skall jämföras med

fråga om befattningen med dessa myndighet i fråga om befattningen Prop. 1998/99:38
handlingar. med dessa handlingar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 §, 8 kap. 3 § samt 11 kap. 6–8, 10 och 12 §§ skattebetalningslagen (1997:483) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

Denna lag gäller vid bestämmande, debitering, redovisning och betalning av

1. sådan skatt eller avgift som avses i 1 kap. 1 § första stycket taxeringslagen (1990:324),

2. avgift enligt lagen (1981:691) om socialavgifter,

3. skatt enligt lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster,

4. skatt enligt mervärdesskatte-
lagen (1994:200),

5. avgift enligt lagen
(1994:1920) om allmän löneavgift,

6. skattetillägg och försenings-
avgift i fråga om sådan skatt eller
avgift som avses i 1–5, försenings-
avgift enligt fastighetstaxerings-
lagen (1979:1152) samt kontroll-
avgift enligt lagen (1998:514) om
särskild skattekontroll av torg- och
marknadshandel m.m., och

7. ränta på skatt, skattetillägg
eller avgift som avses i 1–6.

Lagen gäller inte när skatt enligt mervärdesskattelagen skall tas ut för varor vid import. I sådant fall gäller tullagen (1994:1550).

4. *begravningsavgift enligt
begravningslagen (1990:1144),*

5. skatt enligt mervärdesskatte-
lagen (1994:200),

6. avgift enligt lagen
(1994:1920) om allmän löneavgift,

7. *avgift som avses i lagen
(1999:000) om avgift till
registrerat trossamfund,*

8. skattetillägg och försenings-
avgift i fråga om sådan skatt eller
avgift som avses i 1–7, försenings-
avgift enligt fastighetstaxerings-
lagen (1979:1152) samt kontroll-
avgift enligt lagen (1998:514) om
särskild skattekontroll av torg- och
marknadshandel m.m., och

9. ränta på skatt, skattetillägg
eller avgift som avses i 1–8.

8 kap.

3 §²

De allmänna skattetabellerna skall ange skatteavdraget på olika inkomstbelopp, beräknade för en månad eller kortare tid, och grundas på att

1. inkomsten är oförändrad under inkomståret,

¹ Senaste lydelse 1998:516.

² Senaste lydelse 1997:953.

2. arbetstagaren endast kommer att taxeras för den inkomst som anges i tabellen,

3. arbetstagaren inte skall betala någon annan skatt eller avgift än kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster och avgift enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift, och

3. arbetstagaren inte skall betala någon annan skatt eller avgift än kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, *begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144)*, avgift enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift och avgift som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund, och att

4. arbetstagaren vid inkomsttaxeringen inte medges något annat avdrag än avdrag för avgift enligt lagen om allmän pensionsavgift och grundavdrag.

Skattetabellerna skall ange skatteavdraget med utgångspunkt från att kommunal inkomstskatt beräknas efter *skattesatser* i hela krontal.

Skattetabellerna skall ange skatteavdraget med utgångspunkt från att kommunal inkomstskatt, *begravningsavgift enligt begravningslagen och avgift som avses i lagen om avgift till registrerat trossamfund* beräknas efter *en sammanlagd skatte- och avgiftssats* i hela krontal.

Av tabellerna skall också framgå skatteavdraget för den som inte är skyldig att betala allmän pensionsavgift.

11 kap.

6 §

För en fysisk person som kan få en A-skattsedel enligt 4 kap. 16 § skall skattemyndigheten bestämma tillämplig skattetabell med ledning av den skattesats som för inkomståret gäller för den fysiska personen i hemortskommunen.

För en fysisk person som kan få en A-skattsedel enligt 4 kap. 16 § skall skattemyndigheten bestämma tillämplig skattetabell med ledning av

1. den skattesats som för inkomståret gäller för den fysiska personen i hemortskommunen,

2. *den avgiftssats som för inkomståret gäller för den fysiska personen enligt begravningslagen (1990:1144)*, om den inte ingår i avgiftssatsen enligt 3, och

3. *den avgiftssats som för inkomståret gäller för den fysiska personen enligt de uppgifter som lämnats av ett trossamfund enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund.*

Beslut om tillämplig skattetabell skall fattas senast den 18 januari under inkomståret. Om en skattskyldig som tidigare inte har haft inkomst från vilken skatteavdrag skall göras får sådan inkomst, skall beslut om tillämplig skattetabell fattas så snart som möjligt.

7 §

Om det i *den kommunala skattesats* som gäller för den skattskyldige ingår öretal över femtio, tillämpas skattetabellen med närmaste högre hela krontal. Annars tillämpas skattetabellen med närmaste lägre hela krontal.

Om det i *summan av de skatte- och avgiftssatser enligt 6 § första stycket* som gäller för den skattskyldige ingår öretal över femtio, tillämpas skattetabellen med närmaste högre hela krontal. Annars tillämpas skattetabellen med närmaste lägre hela krontal.

8 §

Om en *skattesats för kommunal inkomstskatt* har ändrats så sent under december året före inkomståret att ändringen inte kan beaktas vid tillämpningen av 6 eller 7 §, skall den tidigare *skattesatsen* tillämpas.

Om en *skatte- eller avgiftssats* har ändrats så sent under december året före inkomståret att ändringen inte kan beaktas vid tillämpningen av 6 § *första stycket* eller 7 §, skall den tidigare *skatte- eller avgiftssatsen* tillämpas.

10 §

I slutlig skatt ingår

1. skatt som avses i 1 kap. 1 § första stycket *taxeringslagen* (1990:324),
2. egenavgift som avses i 3 kap. *lagen* (1981:691) om socialavgifter,
3. skatt som avses i 2 § *lagen* (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster,

4. *begravningsavgift enligt begravningslagen* (1990:1144), om den inte ingår i avgiften enligt 7,

4. sådan mervärdesskatt som enligt 10 kap. 31 § första stycket denna lag skall redovisas i självdeklaration, och

5. sådan mervärdesskatt som enligt 10 kap. 31 § första stycket denna lag skall redovisas i självdeklaration,

5. avgift som avses i 2 § *lagen* (1994:1920) om allmän löneavgift.

6. avgift som avses i 2 § *lagen* (1994:1920) om allmän löneavgift, och

7. *avgift som avses i lagen* (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund.

12 §

När den slutliga skatten bestäms gäller att

1. kommunal inkomstskatt räknas ut i en post med ledning av den skattesats som för inkomståret

1. kommunal inkomstskatt räknas ut i en post med ledning av den skattesats som för inkomståret

gäller för den skattskyldige i hem-
ortskommunen, *och*

2. egenavgifter enligt lagen
(1981:691) om socialavgifter
debiteras på grundval av uppgifter
om försäkringsförhållanden som
lämnas av den allmänna försäk-
ringskassan.

gäller för den skattskyldige i hem-
ortskommunen,

2. egenavgifter enligt lagen
(1981:691) om socialavgifter
debiteras på grundval av uppgifter
om försäkringsförhållanden som
lämnas av den allmänna försäk-
ringskassan,

3. *begravningsavgift enligt be-
gravningslagen (1990:1144), som
inte ingår i avgift enligt 4, räknas
ut med ledning av den avgiftssats
som för inkomståret gäller för den
skattskyldige enligt de uppgifter
som lämnats för den församling
eller kommun som avgiften skall
betalas till, och att*

4. *avgift som avses i lagen
(1999:000) om avgift till
registrerat trossamfund räknas ut
med ledning av den avgiftssats som
för inkomståret gäller för den
skattskyldige enligt de uppgifter
som lämnats av trossamfundet.*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999 och tillämpas första gången
i fråga om preliminär skatt för inkomståret 2000 och slutlig skatt enligt
2001 års taxering.

2.29 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:624) om
ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 1998/99:38

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) i paragrafens lydelse enligt lagen (1998:624) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

-----
11. 71 b § socialtjänstlagen
(1980:620).

11. 71 c § socialtjänstlagen
(1980:620).

Under år 1995 fattade riksdagen med stor majoritet ett principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84). Reformen är förutsatt att träda i kraft den 1 januari 2000. Med anledning av beslutet bemyndigade regeringen den 21 december 1995 chefen för dåvarande Civildepartementet att tillkalla två kommittéer och två utredare samt ge Riksskatteverket och Kammarkollegiet i uppdrag att utreda vissa frågor beträffande relationsändringen. Vidare lämnades genom regeringsbeslutet ett bemyndigande att tillkalla ett beredningsorgan för samordning av och insyn i utredningsarbetet.

Med stöd av bemyndigandet tillsattes utredningar och gavs uppdrag enligt följande:

- Utredningen om trossamfundens rättsliga reglering med riksdagsman Pär-Axel Sahlberg (s) som särskild utredare,
- Begravningsverksamhetskommittén med riksdagsman Anders Svärd (c) som ordförande,
- Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet med f. förbundsdirektören Carl-Eric Lundgren som ordförande,
- Utredningen om kyrkans personal och om samfundsstöd med f.d. landshövdingen Görel Bohlin som särskild utredare,
- Riksskatteverket med uppdrag att överväga formerna för statlig uppbörd av kyrkoavgift samt
- Kammarkollegiet med uppdrag att utreda den kyrkliga egendomen vid en relationsändring.

Vidare tillsattes Stat-kyrkadelegationen som beredningsorgan för samordning och insyn. Ordförande i delegationen var chefen för Kulturdepartementet och ärkebiskopen ersättare. I delegationen var samtliga riksdagspartier representerade och där fanns också en bred representation från Svenska kyrkan. Även andra trossamfund än Svenska kyrkan och de berörda fackliga organisationerna fanns representerade i delegationen.

Resultaten av utredningarna och uppdragen redovisades i början av april 1997 i följande betänkanden:

- Staten och trossamfunden, Rättslig reglering (SOU 1997:41),
- Staten och trossamfunden, Begravningsverksamheten (SOU 1997:42),
- Staten och trossamfunden, Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven (SOU 1997:43),
- Staten och trossamfunden, Svenska kyrkans personal (SOU 1997:44),
- Staten och trossamfunden, Stöd, skatter och finansiering (SOU 1997:45),
- Staten och trossamfunden, Statlig medverkan vid avgiftsbetalning (SOU 1997:46) samt
- Staten och trossamfunden, Den kyrkliga egendomen (SOU 1997:47).

Sammanfattningar av förslagen från utredningarna samt från Riksskatteverket och Kammarkollegiet har publicerats i SOU 1997:55.

Betänkandena har varit föremål för en mycket bred remissbehandling. Remissen har delats upp i två delar med olika remisstid, Remiss I och Remiss II. Förslagen i den första delen har till stor del sådan karaktär att de som huvudregel fordrar två beslut av riksdagen med val emellan. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1*.

För att underlätta besvarandet av remissen och hanteringen av remissvaren, utarbetades det två frågeformulär med olika svarsalternativ. Bilagor för eventuella kommentarer togs också fram. Formulären utarbetades av en referensgrupp som tillsattes av regeringen den 24 oktober 1996 och som hade till uppgift att biträda med vissa förslag till åtgärder för att underlätta det fortsatta stat–kyrkaarbetet. I gruppen ingick representanter för Kulturdepartementet, Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund samt Statistiska centralbyrån (SCB). Frågeformulären underställdes Stat–kyrkadelegationen för synpunkter.

Remissvar i form av ifyllda frågeformulär överlämnades till SCB för databehandling. I september och november 1997 publicerade SCB två rapporter med analyser av remissutfallet från Remiss I och Remiss II. Remissyttrandena och remissammanställningar avseende Remiss I och Remiss II samt SCB:s rapporter finns tillgängliga i Kulturdepartementet (dnr Ku97/903/Ky).

Den 18 december 1997 beslutade regeringen proposition 1997/98:49 Staten och trossamfunden – grundlagsfrågor. I propositionen föreslås vissa grundlagsändringar för att möjliggöra genomförandet av riksdagens principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan.

Den 12 mars 1998 beslutade regeringen vidare proposition 1997/98:116 Staten och trossamfunden – bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund. Propositionen innehåller regeringens förslag till lagstiftning om trossamfund och om Svenska kyrkan samt förslag till lag om införande av lagen om Svenska kyrkan avseende bl.a. den kyrkliga egendomen.

Propositionerna grundar sig på förslag som lämnas i betänkandena Staten och trossamfunden, Rättslig reglering (SOU 1997:41), Staten och trossamfunden, Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven (SOU 1997:43) och Staten och trossamfunden, Den kyrkliga egendomen (SOU 1997:47).

Riksdagen beslutade den 4 juni 1998 (bet. 1997/98:KU20, rskr. 1997/98:284) och slutligt den 18 november 1998 (bet. 1998/99:KU5, rskr. 1998/99:3) att bifalla de båda propositionerna och att anta regeringens förslag till lag om ändring i regeringsformen, lag om ändring i tryckfrihetsförordningen, lag om trossamfund, lag om Svenska kyrkan samt lag om införande av lagen om Svenska kyrkan.

Under våren 1998 remissbehandlades en inom Regeringskansliet upprättad promemoria om Svenska kyrkans personal och relationsändringen. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Denna fråga liksom frågorna om begravningsverksamheten, den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven, skatter och finansiering samt statlig medverkan vid avgiftsbetalning m.m. tas upp i denna proposition.

Frågorna om statens stöd till trossamfund och om den kyrkliga beredskapen är för närvarande föremål för övervägande i var sin arbetsgrupp inom Regeringskansliet med representanter för Svenska kyrkan och övriga intressenter. Stöd- och beredskapsfrågorna kommer att behandlas i särskild ordning liksom diverse mindre följdfrågor.

Under de olika avsnitten i den fortsatta framställningen hänvisas till frågor som har ställts i frågeformulären till remissinstanserna. För att underlätta läsningen har dessa formulär fogats till denna proposition som *bilaga 3 och 4*.

Genom skrivelse till 1998 års kyrkomöte, Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen m.m. (RegSkr 1998:1), har regeringen inhämtat kyrkomötets yttrande över de förslag som aktualiseras i propositionen. Vad kyrkomötet har yttrat redovisas under respektive avsnitt. Första kyrkolagsutskottets och andra kyrkolagsutskottets betänkanden finns i *bilaga 5* respektive *6*.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 12 november 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 7*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 8*.

Regeringen har i allt väsentligt följt Lagrådets förslag. Därutöver har vissa redaktionella ändringar gjorts. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 4.5, 4.6, 4.7.1, 7.2, 10.4.1, 11.2 och 12.2 samt i författningskommentaren.

4 Begravningsverksamheten

De förslag som behandlas i detta avsnitt har lämnats av Begravningsverksamhetskommittén i betänkandet Staten och trossamfunden, Begravningsverksamheten (SOU 1997:42). Kommittén har haft till uppgift att utreda och analysera de praktiska, ekonomiska och rättsliga konsekvenserna för begravningsverksamheten av en ny stat-kyrkarelation. Det har emellertid inte varit fråga om att göra en allmän översyn av begravningslagstiftningen.

4.1 Riksdagens principbeslut år 1995

Genom 1995 års principbeslut godkände riksdagen regeringens förslag till riktlinjer för det fortsatta arbetet med ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan. Det innebar beträffande begravningsverksamheten att följande principer skulle vara vägledande.

- Svenska kyrkans huvudmannaskap för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten skall bestå. Möjligheterna att anordna enskilda begravningsplatser skall finnas kvar.

- Finansieringen av begravningsverksamheten skall vara lokalt förankrad. De som tillhör Svenska kyrkan skall betala sina kostnader via kyrkoavgiften.
- Ett riksomfattande, obligatoriskt clearingsystem bör komma till stånd.
- Olika modeller för att tillgodose de angivna principerna skall prövas och därvid skall övervägas om det kan skapas ett flexibelt system som tar hänsyn till de mycket skiftande förhållanden som finns i olika delar av landet.

I propositionen som ligger till grund för riksdagsbeslutet (prop. 1995/96:80) pekade regeringen på att en analys av huvudmannaskapet för begravningsverksamheten förutsätter ett klagörande av vilka uppgifter som följer av huvudmannaskapet, dvs. vad som närmare skall anses innefattas i begreppet begravningsverksamhet.

4.2 Begreppet begravningsverksamhet

Regeringens förslag: Med begravningsverksamhet avses de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Enkäten i Remiss II innehöll inte några frågor om definitionen av begreppet begravningsverksamhet.

De remissinstanser som yttrat sig om begreppet är i allmänhet positiva och tillstyrker förslaget. *Svenska kyrkans centralstyrelse* tillstyrker förslaget om vad som obligatoriskt skall ingå i begravningsverksamheten. Centralstyrelsen anser att det av begravningslagen bör framgå att huvudmannen också kan svara för viss fakultativ verksamhet. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* anser att det som definieras som begravningsverksamhet bör bestå dels av obligatoriska uppgifter, dels av fakultativa uppgifter som huvudmännen frivilligt får åta sig. *Sveriges Begravningsbyråers Förbund* anser inte att transporter av avlidna eller ansvar för ceremonilokaler skall ingå i begravningsverksamheten.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt riksdagens principbeslut skall Svenska kyrkans huvudmannaskap för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten bestå. Finansieringen av verksamheten skall vara lokalt förankrad. En riksomfattande, obligatorisk begravningsclearing bör komma till stånd. Det är bl.a. mot den bakgrunden av intresse att klargöra vilka uppgifter som följer av huvudmannaskapet, dvs. vad som närmare skall anses ingå i begreppet begravningsverksamhet.

Omhändertagandet av en avliden omfattar ett antal åtgärder och tjänster som tillsammans kan sägas utgöra begravningsväsendet i vid mening. Vanligt förekommande åtgärder är t.ex. att svepa och lägga den avlidne i kista, anskaffa gravplats, ordna med begravningsceremoni och gravsättning eller kremering, utsmycka graven och ordna med gravskötsel.

Vissa av dessa åtgärder anses det vara samhällets uppgift att svara för medan andra är en angelägenhet för de efterlevande.

Begreppet begravningsverksamhet används som en sammanfattande benämning på de uppgifter som samhället skall ansvara för i samband med en begravning. Flera utredningar under senare tid har diskuterat frågan om vad som skall anses ingå i begravningsverksamheten. Den definition av begreppet som allmänt godtagits är att med begravningsverksamhet avses de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser. Regeringen anser i likhet med Begravningsverksamhetskommittén att definitionen bör införas i begravningslagen (1990:1144).

Med denna definition blir det klart att det i begravningsverksamheten ingår att anordna och hålla tillräckligt antal gravplatser, att ta emot stoft för förvaring och visning samt att sköta gravsättning och kremering. Det bör också åligga huvudmannen att tillhandahålla eller kunna anvisa en lokal som lämpar sig för begravningsceremoni. Vidare ingår att hålla personal, byggnader, maskiner och andra anordningar som erfordras för att fullgöra dessa uppgifter samt att ansvara för att ekonomiska resurser finns för verksamheten. De rättsliga uppgifter som enligt begravningslagen åvilar den som innehar en begravningsplats ingår också i begravningsverksamheten. Utanför begravningsverksamheten faller däremot sådana tjänster som anskaffande av kista och gravsten, annonsering, anordnande av begravningsceremoni och minnesstund samt skötselåtaganden.

Beträffande vissa andra åtgärder i samband med en begravning än de nyss nämnda kan det vara svårare att avgöra om de skall hänföras till begravningsverksamheten eller inte. Det är inte möjligt att utforma en definition på begravningsverksamhet som i varje enskilt fall entydigt visar om en åtgärd innefattas i denna. Övriga bestämmelser i begravningslagen bör i viss mån kunna tjäna som ledning för bedömningar i sådana fall.

Några remissinstanser påtalar att definitionen av begravningsverksamhet kan ses som en kompetensregel som begränsar huvudmannens möjligheter att frivilligt åta sig uppgifter utanför det lagfästa området. De föreslår en regel av innebörd att en huvudman för begravningsverksamheten även får utföra andra uppgifter än sådana som är obligatoriska. Enligt regeringens mening finns det inte något i förslaget till ändringar i begravningslagen som utgör hinder för en huvudman att – inom ramen för sin generella kompetens – även utföra andra uppgifter än dem som kan anses ingå i begravningsverksamheten. Finansieringen av sådana uppgifter får därvid ske på annat sätt än genom den obligatoriska begravningsavgift som föreslås i avsnitt 4.4.

Det ligger även i sakens natur att utförandet av de olika uppgifter som ingår i begravningsverksamheten kan variera något till omfattning och standard mellan olika huvudmän. Regeringens förslag är inte avsett att utgöra hinder för sådana lokalt förankrade lösningar.

4.3.1 Allmänt om huvudmannskapet

Regeringens förslag: Med huvudman för begravningsverksamheten avses den församling eller kyrkliga samfällighet inom Svenska kyrkan eller – efter särskilt beslut av regeringen – den kommun, som är skyldig att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. Det skall endast finnas en huvudman inom varje förvaltningsområde. Den som, utan att vara huvudman, innehar en allmän begravningsplats, har rätt att kostnadsfritt överlåta förvaltningen till huvudmannen. Huvudmannen har rätt att ge ett skäligt bidrag till en innehavare som behåller förvaltningen av sin allmänna begravningsplats.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: I avsnittet Begravningsverksamheten i Remiss II gällde fråga 1 förslaget att det endast skall finnas en huvudman för begravningsverksamheten inom ett visst avgränsat förvaltningsområde. Fråga 2 avsåg rätten för en församling som innehar en allmän begravningsplats att kostnadsfritt överlåta förvaltningen till huvudmannen. I fråga 3 behandlades möjligheten för en kommun som är huvudman att ge bidrag till innehavare som behåller förvaltningen av sin allmänna begravningsplats. Det blev ett starkt stöd för förslagen hos remissinstanserna.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 1	98 %	1 %	1 %
Fråga 2	90 %	1 %	9 %
Fråga 3	87 %	2 %	11 %

Justitieombudsmannen ifrågasätter om den utvidgning av den kommunala kompetensen, som förslaget innebär, bör ske genom en specialförfattning utanför det kommunalrättsliga området. Flera remissinstanser, däribland *Statskontoret*, *Kammarkollegiet*, *Teologiska fakulteten i Uppsala* och *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd* anser att Svenska kyrkan av religionsfrihetsskäl inte i framtiden bör ges ansvar för begravningsverksamheten. Huvudmannskapet bör i stället vara kommunalt. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* påpekar att efter ett överlämnande av förvaltningen från en församling som innehar en begravningsplats utan att vara huvudman till en huvudman, blir det oklart vem som skall anses som innehavare av begravningsplats respektive upplåtare av gravrätt. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* och *Stockholms stiftsamfällighet* framhåller att Svenska kyrkans församlingar bör vara huvudmän för begravningsverksamheten i hela landet.

1998 års kyrkomöte tillstyrker förslaget. Kyrkomötet konstaterar att regeringens förslag i denna del överensstämmer med 1995 års principbeslut och att det inte kan komma i fråga att nu ånyo ta upp

principfrågan om huvudmannaskapet och överväga alternativa lösningar i det hänseendet. Kyrkomötet godtar förslaget att en kommunal huvudman inte skall åläggas en ovillkorlig skyldighet att ge bidrag till en församling som innehar en allmän begravningsplats, men utgår från att kommunen lämnar församlingen ersättning om inte särskilda skäl talar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 1 § begravningslagen skall allmänna begravningsplatser med tillräckligt antal gravplatser och andra gravanordningar av allmänt förekommande slag anordnas och hållas av de territoriella pastoraten inom Svenska kyrkan. Regeringen får för särskilda fall besluta att en allmän begravningsplats skall anordnas och hållas av kommun i stället för pastorat. I 1995 års principbeslut slogs fast att Svenska kyrkan skall behålla huvudmannaskapet för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten.

För att kunna avgöra vilka praktiska, rättsliga och ekonomiska konsekvenser som följer av ställningen som huvudman behövs det enligt regeringens uppfattning ytterligare en precisering av begreppet. Regeringen föreslår därför att med huvudman för begravningsverksamheten skall avses församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan eller kommun som skall anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt förvaltningsområde. Genom att anknyta definitionen till dem som är folkbokförda inom visst område blir det möjligt för huvudmannen att i sådana fall utföra uppgiften även på en plats utanför förvaltningsområdet.

Det bör endast finnas en huvudman inom varje förvaltningsområde. Detta är naturligt mot bakgrund av att huvudmannen föreslås ha ett totalansvar för samtliga som är folkbokförda inom området och därvid måste kunna räkna med dem som underlag vid finansieringen av verksamheten. Även samhällsekonomiska skäl talar för att verksamheten hålls samlad hos en huvudman och att förändringar av nuvarande organisation som innebär ökade kostnader undviks.

I och med att det endast kommer att finnas en huvudman som är skyldig att anordna och hålla allmänna begravningsplatser inom varje förvaltningsområde kommer Svenska kyrkan att på de flesta orter ha det totala ansvaret för begravningsverksamheten, således även för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Detta medför att det blir viktigt att ägna särskild uppmärksamhet åt förhållandena för denna grupp. Regeringen återkommer i följande avsnitt med överväganden i denna fråga.

Regeringens förslag innebär inte någon förändring beträffande de enskilda begravningsplatserna. En innehavare av en enskild begravningsplats har fortsatt det fulla ansvaret för förvaltningen av denna.

På några orter sköter en kommun i dag huvuddelen av begravningsverksamheten. De ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan är inte avsedda att medföra någon ändring av dessa kommuners ansvar för begravningsverksamheten.

När en kommun är huvudman för begravningsverksamheten kan det också finnas församlingar som förvaltar allmänna begravningsplatser inom kommunens område. Sådana församlingar kommer enligt förslaget att även fortsättningsvis vara innehavare av allmän begravningsplats. Även det omvända förhållandet, dvs. att församlingen är huvudman och

kommunen innehar en allmän begravningsplats, är tänkbar. Innehavare av allmänna begravningsplatser som inte samtidigt är huvudman kommer dock inte att ha rätt att ta ut begravningsavgift. För det fall det inom en huvudmans förvaltningsområde finns en sådan innehavare av en allmän begravningsplats som inte vill fortsätta att sköta begravningsplatsen, bör denna innehavare ha möjlighet enligt begravningslagen att överlämna förvaltningen till huvudmannen på orten. Vill innehavaren behålla förvaltningen av begravningsplatsen bör huvudmannen i stället lämna ett skäligt bidrag till driften. Regeringen utgår i likhet med kyrkomötet från att de kommunala huvudmännen kommer att lämna sådana innehavare bidrag om inte särskilda skäl talar mot det. Även vid det omvända förhållandet utgår regeringen från att bidrag kommer att lämnas. Det får dock överlämnas till parterna att komma överens om beräkningen av bidraget.

Förutsättningen för att en kommun skall kunna bidra till en församlings förvaltning av en allmän begravningsplats är således att kommunen genom ett beslut av regeringen har fått i uppdrag att anordna och hålla allmänna begravningsplatser inom förvaltningsområdet. Bidraget till församlingen kan därmed ses som ett sätt att fullgöra denna skyldighet. Församlingens verksamhet avlastar de kommunala begravningsplatserna och ett bidrag bör därför inte medföra några ökade kostnader för kommunen. Frågan om utvidgning av den kommunala kompetensen behöver inte regleras i kommunallagen (1991:900) utan kan också regleras i annan lagstiftning.

4.3.2 Ansvaret för särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund

Regeringens förslag: Huvudmannen för begravningsverksamheten skall, inom det egna förvaltningsområdet eller inom ett närbeläget förvaltningsområde, tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Det ställdes två frågor i avsnittet Begravningsverksamheten i Remiss II om detta förslag. Fråga 16 gällde om huvudmannen skall svara för de särskilda gravplatserna och fråga 17 avsåg möjligheten att fullgöra denna skyldighet genom avtal med huvudman i närbeläget förvaltningsområde. Fråga 16 hade högre andel negativa svar än flertalet frågor inom avsnittet.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 16	81 %	14 %	5 %
Fråga 17	92 %	4 %	4 %

Alla stiftssamfälligheter utom en är positiva till förslaget.

Huvuddelen av de remissinstanser som inte är kyrkokommuner är positiva till förslaget. *Svenska kyrkans centralstyrelse* har inte något att erinra mot förslaget. *Ärkebiskopen efter hörande av övriga biskopar* framhåller att huvudmännen för begravningsverksamheten inom Svenska kyrkan har goda förutsättningar att förstå skilda trosriktningars religiösa skäl för hur en gravplats skall anordnas och skötas. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* tillstyrker förslaget och tror att ett regionalt samarbete om särskilda gravplatser kan komma att utveckla sig inom mindre områden än vad som nu gäller.

Bland de remissinstanser som är negativa till förslaget återfinns främst andra trossamfund än Svenska kyrkan, men även några statliga myndigheter. *Kammarrätten i Stockholm* är tveksam till om den föreslagna ordningen är godtagbar. *Kammarkollegiet* och *Statskontoret* anser att en ordning som bättre skulle tillgodose de icke-kristna trosbekännarnas intressen vore att ge kommunerna ansvaret för de särskilda gravplatserna. *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd* föreslår att huvudmannskapet för icke kristnas begravningsverksamhet läggs på kommunerna. Liknande synpunkter framförs av *Förenade islamiska församlingar i Sverige*, *Svenska missionsförbundet* och *Judiska församlingarna i Sverige*.

1998 års kyrkomöte: Åtskilligt talar för att Svenska kyrkan inte bör vara huvudman för de särskilda gravplatserna. Svenska kyrkan har själv genom 1995 års principbeslut intagit ståndpunkten att ansvaret för de särskilda gravplatserna inte bör åvila något kyrkligt organ. Inte desto mindre godtar kyrkomötet den av regeringens valda lösningen. Det beror framför allt på att denna lösning kommit att framstå som den från praktiska och verksamhetsmässiga synpunkter lämpligaste. Förslaget medför att församlingar och samfälligheter anförtros en allmänt samhälls- och uppgift och får en myndighetsfunktion gentemot alla som bor inom förvaltningsområdet. En strikt likabehandling är därför oundgängligen nödvändig.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

Svenska kyrkans församlingar har under lång tid varit huvudmän för nästan all begravningsverksamhet i landet. Det har bl.a. samband med att kyrkan haft mycket nära relationer till staten och att huvuddelen av befolkningen har tillhört kyrkan. Under de senaste århundradena har församlingarna också haft en tydlig myndighetsställning som kyrkokommuner.

När församlingarna genom reformen upphör att vara en del av det allmänna kommer frågan om huvudmannskapet i ett annat läge. Begravningsverksamheten såsom den definierats i avsnitt 4.2 är med nutida synsätt i grunden främst en samhällsuppgift. Enligt 11 kap. 6 § tredje stycket regeringsformen kan det överlämnas till enskilda organ att handha en förvaltningsuppgift. Från och med den 1 januari 2000 kan en förvaltningsuppgift även överlämnas till ett registrerat trossamfund eller

någon av dess organisatoriska delar. Från behörighetssynpunkt finns det därför inte något som hindrar att Svenska kyrkan även i framtiden är huvudman för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten.

För den majoritet av befolkningen som tillhör Svenska kyrkan framstår det som naturligt att församlingarna efter relationsändringen fortsätter att sköta begravningsverksamheten. Verksamheten berör emellertid även dem som tillhör andra trossamfund eller inte omfattar någon religiös åskådning. Enligt nuvarande ordning åligger det stiftssamfälligheterna att anordna och hålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Av Begravningsverksamhetskommitténs betänkande framgår att samtliga stiftssamfälligheter träffat avtal med olika pastorat om att fullgöra den praktiska förvaltningen av de särskilda gravplatserna. Kommittén föreslår att varje huvudman i fortsättningen skall ansvara för sådana gravplatser. Trossamfundet Svenska kyrkans församlingar får i sådant fall ansvar för begravningsverksamheten även för dem som tillhör andra trossamfund. Eftersom så många frågor i samband med dödsfall och begravning har en religiös betydelse måste det vara klart att en sådan lösning även är förenlig med gällande bestämmelser om religionsfrihet. Regeringsformens bestämmelser om religionsfrihet utgör därvid den grundläggande utgångspunkten. Även i Europakonventionen finns det regler om religionsfrihet som lösningen inte får strida mot.

Bestämmelser om religionsfrihet

Religionsfriheten tillhör de grundläggande fri- och rättigheterna enligt regeringsformen. I 2 kap. 1 § 6 regeringsformen föreskrivs att varje medborgare gentemot det allmänna är tillförsäkrad bl.a. religionsfrihet, dvs. frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Vidare är enligt 2 kap. 2 § regeringsformen varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot tvång att ge till känna sin åskådning i bl.a. religiöst hänseende och att tillhöra trossamfund.

En i huvudsak motsvarande reglering finns i 1–3 §§ religionsfrihetslagen (1951:680), som reglerar den enskildes rätt gentemot det allmänna och i 4 § samma lag, som reglerar förhållandet mellan den enskilde och trossamfundet. Genom lagen (1998:1593) om trossamfund upphävs religionsfrihetslagen den 1 januari 2000. Lagen om trossamfund innehåller vissa allmänna föreskrifter om religionsfrihet som är tillämpliga på alla trossamfund oavsett associationsform.

Sverige är sedan år 1953 bundet av Europakonventionen. Från och med den 1 januari 1995 är konventionen en del av svensk rätt och gäller som lag här i landet (se SFS 1994:1219). Enligt 2 kap. 23 § regeringsformen får lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen. För det fall konventionen ger ett starkare skydd än det som följer av svensk rätt i övrigt skall konventionens bestämmelser tillämpas.

Europakonventionen innehåller bl.a. bestämmelser om tanke-, samvets- och religionsfrihet. I artikel 9:1 i konventionen anges att var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet; denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med

andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer. Enligt artikel 9:2 får friheten att utöva sin religion eller tro endast underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Den närmare innebörden av artikeln utvecklas genom den rättspraxis som skapas av avgöranden i Europadomstolen och Europakommissionen. Enligt den praxis som utvecklats gäller konventionens artiklar inte enbart enskilda personer utan även religiösa samfund.

Är ett kyrkligt huvudmannaskap för de särskilda gravplatserna förenligt med bestämmelserna om religionsfrihet?

Att organisera begravningsverksamheten på det sätt som Begravningsverksamhetskommittén föreslagit har flera fördelar. Systemet med endast en huvudman som har det totala ansvaret för den allmänna begravningsverksamheten inom ett förvaltningsområde är enkelt och överskådligt. Planering och styrning av verksamheten underlättas. Samhällsekonomiskt är det en fördel att kunna fortsätta att använda de begravningsplatser som anlagts av Svenska kyrkans pastorat och att utnyttja den kompetens som finns inom kyrkan. För den enskilde underlättas kontakterna i frågor som rör begravningsverksamheten om den praktiska och formella kompetensen på området finns samlad hos en huvudman. Förutsättningarna för likabehandling av människor med olika trosinriktning i frågor som avser begravningsverksamheten blir goda.

I samband med en begravning är det många olika frågor av både principiellt och praktiskt slag som de anhöriga måste ta ställning till. Det kan gälla gravplatsens läge, storlek och utsmyckning, tidpunkt och former för gravsättningen och ritualer i samband med denna samt val av lokal för bisättning och för begravningsceremoni. Kommitténs förslag medför att de flesta människor i dessa frågor kommer att få vända sig till Svenska kyrkan och rätta sig efter dess beslut, oavsett om de tillhör kyrkan eller inte. Vidare kommer de flesta att få betala begravningsavgift till något av Svenska kyrkans lokala organ, även om de tillhör något annat trossamfund. Det kan ifrågasättas om detta sammantaget inkräktar på den rätt till religionsfrihet som den enskilde har enligt svensk rätt.

Som framhållits tidigare i detta avsnitt är anordnandet och hållandet av allmänna begravningsplatser i grunden en samhällsverksamhet. Av tradition utför kyrkokommunerna huvuddelen av denna uppgift. Verksamheten regleras av begravningslagen och de kyrkliga kommunerna fullgör en myndighetsuppgift när de tillämpar lagen. Beslut som fattas enligt lagen kan den enskilde överklaga. Länsstyrelsen får förelägga den som innehar en begravningsplats eller ett krematorium att vid vite fullgöra sina skyldigheter enligt lagen. Det allmänna har på detta sätt tagit ansvar för att verksamheten bedrivs enligt lagen och med beaktande av principen om likabehandling av alla medborgare oavsett trostillhörighet. Samma standard i utförande och skötsel skall tillämpas för de särskilda gravplatserna som gäller för övriga gravplatser. I dag är det enligt 2 kap. 2 §

begravningslagen stiftssamfälligheterna inom Svenska kyrkan som ansvarar för att det anordnas och hålls särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Ett kyrkligt ansvar för dessa gravplatser har således ansetts förenlig med bestämmelserna om religionsfrihet.

De som inte tillhör Svenska kyrkan har inte rösträtt till de kyrkliga valen och kan inte direkt påverka kyrkliga beslut om t.ex. planering av nya begravningsplatsers utformning och om begravningsavgiftens storlek. Om ett kyrkligt huvudmannaskap för de särskilda gravplatserna skall vara förenligt med bestämmelserna om religionsfrihet, måste det skapas särskilda möjligheter till inflytande och insyn för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. För att öka inflytandet för denna grupp föreslås i avsnitt 4.6 förstärkt tillsyn genom ombud som tillsätts av länsstyrelsen och särskilda regler om samråd. I avsnitt 6 föreslås ökade insynsmöjligheter genom att handlingar som rör begravningsverksamheten skall vara offentliga. Sammantaget bör detta ge goda möjligheter till insyn, inflytande och påverkan, även för dem som inte tillhör något kristet trossamfund vad gäller förvaltningen av de särskilda gravplatserna.

Av väsentlig betydelse i sammanhanget är vidare att de medel som inflyter från dem som inte tillhör Svenska kyrkan enbart används inom begravningsverksamheten och inte kommer kyrkans religiösa verksamhet till del. I detta syfte föreslås i avsnitt 4.4.1 att begravningsavgiften skall fastställas av huvudmannen på grundval av en särkostnadsredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

Regeringen gör bedömningen att de nämnda faktorerna sammantaget medför att den av kommittén föreslagna ordningen inte kränker den enskildes rätt till religionsfrihet. Förvaltningen av de särskilda gravplatserna för dem som inte tillhör något kristet trossamfund kan därför ligga kvar hos Svenska kyrkan. 1998 års kyrkomöte har också godtagit denna lösning men påpekat att den ställer krav på företrädarna för de kyrkliga huvudmännen att visa respekt och lyhördhet vid möten med icke-kristna trosbekännare och andra som inte tillhör kyrkan. Regeringen avser att fortlöpande följa utvecklingen på detta område.

Huvudmannaskapet för de särskilda gravplatserna för dem som inte tillhör något kristet trossamfund

För närvarande åligger det, som tidigare nämnts, stiftssamfälligheterna inom Svenska kyrkan att anordna och hålla allmänna begravningsplatser med särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Kommittén har funnit att samtliga stiftssamfälligheter genomför sina uppgifter genom avtal med ett eller flera pastorat om att dessa tillhandahåller och förvaltar särskilda gravplatser på sina allmänna begravningsplatser. I praktiken medför detta att de som inte tillhör något kristet trossamfund i allmänhet vänder sig direkt till pastoraten med önskemål i samband med nyanläggning av gravplatser. Vid upplåtelse av gravplats i det enskilda fallet sker kontakterna nästan uteslutande mellan de anhöriga och pastoratet. Antalet särskilda gravplatser bedöms för närvarande motsvara behovet.

Förslaget i avsnitt 4.3.1 att det endast skall finnas en huvudman med ett totalansvar för begravningsverksamheten inom sitt förvaltningsområde medför att nuvarande ordning beträffande de särskilda gravplatserna inte kan behållas. Regeringen föreslår därför att det skall åligga varje huvudman, dvs. i regel en församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan, att ansvara för de särskilda gravplatserna för dem som är folkbokförda inom förvaltningsområdet. Det innebär ett ändrat huvudmannaskap, men inte någon ändring av hur verksamheten i praktiken fungerar i dag. En stor majoritet av stiftssamfälligheterna har inte haft några invändningar mot detta förslag.

I dag är underlaget inte så stort att det har anordnats särskilda gravplatser på varje allmän begravningsplats. Regeringen anser inte att reformen ger anledning till en ökning av antalet begravningsplatser med särskilda gravplatser. En huvudman bör därför ges rätt att fullgöra sin skyldighet genom avtal med en annan huvudman för ett närbeläget förvaltningsområde om att denne skall tillhandahålla de särskilda gravplatserna. Det är en uppgift för länsstyrelserna att se till att de särskilda gravplatserna för dem som inte tillhör något kristet trossamfund tillhandahålls inom ett godtagbart avstånd. Länsstyrelserna kan vid sin bedömning ta hänsyn till behovet på olika platser.

Det enskilda dödsboets kostnader vid begravning på en särskild gravplats i ett annat förvaltningsområde än på folkbokföringsorten bör inte få bli högre än om begravningen hade skett på folkbokföringsorten. De kostnader som uppstår för huvudmannen i det förvaltningsområde där begravningen äger rum får regleras genom den obligatoriska begravningsclearingen (se avsnitt 4.5). Utöver de tjänster som normalt ingår i clearingen skall i sådant fall även ingå transporten till det förvaltningsområde där gravsättningen sker. Vid sidan av den ersättning som utgår enligt clearingen bör huvudmännen även kunna avtala om ersättning sinsemellan för anordnandet och hållandet av gravplatserna. Kravet på särredovisning av kostnaderna för begravningsverksamheten (se avsnitt 4.4.1) bör underlätta att sådana avtal kan komma till stånd.

När en kommun är huvudman för begravningsverksamheten åligger det kommunen att på samma sätt som nu svara för de särskilda gravplatserna.

4.4.1 Alla bör betala begravningsavgift

Regeringens förslag: Alla som är folkbokförda i Sverige skall betala en avgift för att täcka kostnaderna för begravningsverksamheten (*begravningsavgift*). Begravningsavgiften skall vara inkomstrelaterad och fastställas av huvudmannen på grundval av en särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. Begravningsavgiften betalas till den som är huvudman för begravningsverksamheten på folkbokföringsorten. De som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom området för en sådan församling som är huvudman för begravningsverksamheten betalar sin begravningsavgift till församlingen som en del av kyrkoavgiften.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll fem frågor i avsnittet Begravningsverksamheten som berör denna del av finansieringen. Fråga 4 gällde förslaget att huvudmännen skall särredovisa kostnaderna för verksamheten. Fråga 6 avsåg förslaget att de som är folkbokförda i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten betalar avgift till kommunen och fråga 7 förslaget att de som inte tillhör Svenska kyrkan samt medlemmar i icke-territoriella församlingar betalar avgift till huvudmannen på folkbokföringsorten. Fråga 8 gällde om andra än dem som avses i fråga 6 och 7, dvs. huvuddelen av dem som tillhör Svenska kyrkan, skall betala begravningsavgiften som en del av kyrkoavgiften. Fråga 9 rörde förslaget att begravningsavgiften fastställs av huvudmannen. Alla frågor samlade en stor majoritet för att förslagen bör genomföras.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 4	98 %	1 %	2 %
Fråga 6	91 %	1 %	7 %
Fråga 7	98 %	1 %	2 %
Fråga 8	97 %	2 %	1 %
Fråga 9	98 %	0 %	1 %

Statskontoret anser att den lösning som föreslås för finansieringen inte är effektiv. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* framhåller att förslaget inte klargör vilka organ hos huvudmännen som skall ha möjlighet att fastställa begravningsavgiften och vilka regler som bör gälla för överklagande av beslutet. *Svenska kyrkans centralstyrelse* och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* tillstyrker förslaget men ifrågasätter benämningen "begravningsavgift". *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd*, *Svenska missionsförbundet* och *Förenade islamiska församlingar i Sverige* föreslår att begravningsavgift skall tas ut i form av en kommunal skatt och fördelas av kommunerna till den som driver begravningsplatserna. *Human-Etiska förbundet* anser att den naturliga lösningen är att kommunerna – efter förslag från

huvudmännen – fastställer avgiften. *Karlskrona stadsförsamlings och Aspö församlings kyrkliga samfällighet* tillstyrker förslaget att den som tillhör en icke-territoriell församling skall betala begravningsavgift till det pastorat där han eller hon är folkbokförd. Samfälligheten föreslår att det införs en bestämmelse att begravnings-samfälligheten i Karlskrona med anledning av detta skall upphöra i samband med reformens genomförande år 2000.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Begravningsverksamheten är i dag skattefinansierad genom församlingsskatt eller kommunalskatt. Det innebär att kostnaderna tas ut av alla skattskyldiga i förhållande till inkomsten och enligt likformiga grunder. En utgångspunkt för regeringens förslag är att samma principer skall gälla efter relationsändringen.

En annan utgångspunkt för förslaget rörande finansieringen av begravningsverksamheten är att enligt 1995 års principbeslut skall de som tillhör Svenska kyrkan betala sina kostnader via kyrkoavgiften. Vad som behöver övervägas närmare är således hur de som inte tillhör Svenska kyrkan och de som bor i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten skall betala sin del av kostnaderna.

Principerna om att alla människor skall bidra till begravningsverksamheten på ett likformigt sätt i förhållande till sin inkomst leder enligt regeringens uppfattning till att verksamheten bör finansieras genom en särskild avgift, som betalas av alla och som i hanteringshänseende behandlas som en skatt. För att markera att alla bidrar till verksamheten på samma villkor bör den finansieras genom en sådan avgift även i de fall en kommun är huvudman. Denna ordning med en särskild begravningsavgift utgör inte något hinder mot att de som tillhör Svenska kyrkan betalar in sin avgift via kyrkoavgiften när en församling är huvudman.

Den som inte tillhör Svenska kyrkan men är folkbokförd på en plats där en församling är huvudman för begravningsverksamheten bör betala begravningsavgift enligt samma grunder som gäller för de tillhöriga som bor inom samma huvudmans förvaltningsområde. Regeringen har övervägt möjligheten att något annat organ än församlingen i sådana fall skulle fastställa avgiften för den som inte tillhör Svenska kyrkan. Förslaget i avsnitt 4.3.1 att det endast skall finnas en huvudman för begravningsverksamheten inom ett geografiskt område innebär att huvudmannen får ett totalansvar för denna verksamhet. Det är därmed i praktiken inte tänkbart med någon annan ordning än att detta ansvar även får omfatta det fulla ekonomiska ansvaret för verksamheten genom budgetering och långsiktig ekonomisk planering. Till ett sådant ekonomiskt ansvar hör också att förfoga över finansieringen av kostnaderna. Enligt regeringens uppfattning måste det därför överlåtas till varje huvudman att inom sitt förvaltningsområde besluta om storleken på den avgift till täckande av verksamhetens kostnader som skall betalas av samtliga som är folkbokförda inom området.

När någon av Svenska kyrkans församlingar är huvudman för begravningsverksamheten kommer församlingen således att fastställa begravningsavgiften även för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Det är nödvändigt att dessa personer i sådana fall har möjlighet att förvissa sig

om att de betalar lika stor avgift till begravningsverksamheten som de tillhöriga och att församlingens avgiftsintäkter oavkortat används för begravningsverksamheten. Av denna anledning bör begravningsverksamheten hållas skild från övrig verksamhet och dess intäkter och kostnader särredovisas. Detta bör framgå av begravningslagen. Kommittén har redovisat ett förslag till en metod för en särredovisning som Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har utformat på kommitténs uppdrag. Förslaget bygger bl.a. på att fastighetsförvaltning och begravningsverksamhet redovisas var för sig, att kostnader med anknytning till församlingsverksamheten redovisas under annan post och att interna tjänster som begravningsförvaltningen utfört åt andra förvaltningar redovisas som intäkter för begravningsverksamheten. Begravningsverksamhetens andel i den gemensamma administrationen beräknas med de olika verksamheternas andel av de externa bruttokostnaderna som fördelningsnyckel. Regeringen finner att det bör vara en uppgift för huvudmännen att själva utforma en särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader som ger ett rättvisande underlag för fastställande av begravningsavgiften. Det förslag som kommittén har lämnat bör därvid kunna tjäna som modell. Den tillsynsverksamhet som länsstyrelserna utövar bör utgöra en tillräcklig säkerhet för att särkostnadsredovisningarna uppfyller de krav som det är rimligt att ställa på dem. Av likställighetskäl bör en särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader gälla även när en kommun är huvudman. Regeringen återkommer i avsnitt 4.6 med förslag om hur de som inte tillhör Svenska kyrkan skall få insyn i och inflytande över beslut om bl.a. fastställande av begravningsavgiften.

Enligt principen att de som tillhör Svenska kyrkan skall betala sin begravningsavgift som en del av kyrkoavgiften skulle en person som tillhör en icke-territoriell församling inom Svenska kyrkan betala sin begravningsavgift via kyrkoavgiften till den icke-territoriella församlingen. Ansvaret för att tillhandahålla gravplatser för dem som tillhör en icke-territoriell församling ligger emellertid på den församling där den tillhörige är folkbokförd. I detta fall skulle det organ som uppbär begravningsavgiften således inte vara detsamma som det organ som har kostnaderna för att tillhandahålla gravplats. Den som tillhör en icke-territoriell församling inom Svenska kyrkan och inte är folkbokförd inom en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten bör därför betala begravningsavgift till den församling eller kyrkliga samfällighet där han eller hon är folkbokförd. Det blir en uppgift för Svenska kyrkan att besluta om de eventuella förändringar beträffande begravningsverksamheten i Karlskrona som kan föranledas av detta förslag.

Några remissinstanser har haft invändningar mot kommitténs förslag att avgiften skall benämnas begravningsavgift. Det finns i och för sig en viss risk att avgiften kan uppfattas vara kopplad till kostnaderna för en persons egen begravning. Termen begravningsavgift har dock praktiska fördelar och har redan fått ett visst genomslag. Eftersom det inte finns några hinder mot denna benämning finner regeringen att den bör godtas.

Regeringens förslag: Huvudmannen för det förvaltningsområde där den avlidne var folkbokförd skall utan kostnad för dödsboet tillhandahålla

- gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år,
- gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav,
- transporter från det huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens förvaltningsområde, om inte transporten beror på avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser,
- kremering,
- lokal för förvaring och visning av stoftet,
- samt lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

När en dödfödd gravsätts eller kremeras skall samma tjänster tillhandahållas av huvudmannen inom det förvaltningsområde där kvinnan är folkbokförd.

Vid förnyad upplåtelse av gravrätt får en särskild avgift tas ut av gravrättsinnehavaren, om förnyelsen inte har något samband med ny gravsättning.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll sju frågor om vad som bör finansieras genom begravningsavgiften. Fråga 5.1 avsåg anordnande, drift och underhåll av allmänna begravningsplatser; fråga 5.2 gravplats eller motsvarande under 25 år; fråga 5.3 gravsättning, gravöppning och iordningställande; fråga 5.4 transporter; fråga 5.5 kremering; fråga 5.6 lokal för förvaring och visning av stoftet och fråga 5.7 lokal för begravningsceremoni.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 5.1	99 %	0 %	1 %
Fråga 5.2	96 %	2 %	2 %
Fråga 5.3	99 %	0 %	1 %
Fråga 5.4	86 %	9 %	5 %
Fråga 5.5	95 %	3 %	2 %
Fråga 5.6	92 %	5 %	3 %
Fråga 5.7	94 %	4 %	3 %

Statskontoret anser att huvudmannen endast bör stå för fasta, långsiktiga kostnader medan tillfälliga tjänster av engångskaraktär skall betalas genom differentierade avgifter. *Svenska kyrkans centralstyrelse* anser att även kostnaden när huvudmannen använder en egen lokal, t.ex. en kyrka, skall täckas av avgiften. Kravet på att tillhandahålla annan lämplig lokal bör, enligt Centralstyrelsen, innebära att lokal skall kunna

anvisas inom den kommun där förvaltningsområdet är beläget. Centralstyrelsen menar att huvudmannens ansvar för transporter bör preciseras. Flera domkapitel och stiftssamfälligheter anser att det måste preciseras vad som är huvudmannens ansvar i fråga om transporter och lokaler för visning och förvaring av stoft samt för ceremonier. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* anser att för det fall makar inte kan beredas gravplats till dubbelt djup skall extra plats för sådan efterlevande anses svara mot "aktuellt behov" och ingå i avgiften. Transport till krematorium i annat förvaltningsområde bör, enligt förbundet, betraktas som anordnat inom och för det egna förvaltningsområdet och transport för begravningsgudstjänst eller avskedsceremoni bör inte betraktas som obligatorisk begravningsverksamhet. *Judiska församlingarna i Sverige* och *Svenska ortodoxa prosteriet* anser att gravplats skall upplåtas för evigt. *Sveriges kyrkogårdschefers förening* pekar på att det måste klarläggas hur vissa personalkostnader skall fördelas för att en särredovisning av kostnaderna skall kunna ske. Enligt *Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund* bör förslaget att transporter och lokaler för begravningsceremonier skall ingå i begravningsavgiften inte genomföras. *Socialstyrelsen* anser att de tjänster som föreslås kostnadsfritt tillhandahållas dödsboet efter den som vid dödsfallet var folkbokförd inom huvudmannens område även bör tillhandahållas kostnadsfritt för en dödfödd som avlidit efter tjugooåttonde havandeskapsveckan, om kvinnan är folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. *Sveriges Begravningsbyråers Förbund* påpekar att transporter av avlidna samt anordnande av lokal för begravningsceremoni är områden som i dag ligger inom begravningsbyråernas service. Förbundet anser inte att detta, bl.a. ur religionsfrihetssynvinkel, skall ombesörjas av huvudmannen för begravningsverksamheten.

1998 års kyrkomöte: Vid relationsändringen kommer det att finnas ett stort antal gravskötselåtaganden – utöver åtaganden för all framtid – vars medel är förbrukade. Kostnaderna för dessa åtaganden måste täckas av begravningsavgiften eftersom de kyrkotillhörigas kyrkoavgiftsmedel inte är avsedda för ändamålet. I fråga om kostnader för lokal för begravningsceremoni noterar kyrkomötet att begravningsavgiften är densamma oavsett tillhörighet. För att systemet skall vara kostnadsneutralt bör de tjänster som tillhandahålls avgiftsfritt vara lika oavsett kyrkotillhörighet. Begravningsavgiften bör därför alltid finansiera upplåtelse av församlingsskyrkan för begravningsgudstjänst. Förslaget att huvudmannen skall tillhandahålla lokal för förvaring och visning av stoftet får inte uppfattas som ett överflyttande av ansvaret för bårhusverksamheten. Det ankommer på sjukvårdshuvudmännen att sörja för att det finns bårhus i tillräcklig omfattning i anslutning till sjukhus och andra sjukvårdsinrättningar. Kyrkomötet delar regeringens uppfattning att begravningsavgiften skall täcka kostnaden för transporter som normalt förekommer, men att det inte går att mer detaljerat precisera under vilka förutsättningar en transport skall ingå i avgiften. I övrigt tillstyrker kyrkomötet regeringens förslag.

Allmänt om tjänster som skall ingå i begravningsavgiften

Begravningsavgiften skall täcka de kostnader som huvudmannen har för att sköta verksamheten enligt bestämmelserna i begravningslagen. Det betyder att kostnader för åtgärder som omfattas av begreppet begravningsverksamhet (se avsnitt 4.2) helt skall täckas av begravningsavgiften. Detta innebär i sin tur att dödsboet inte skall debiteras några kostnader när det tar i anspråk de tjänster som ingår i begravningsverksamheten.

För den enskilde kan det vara svårt att avgöra vilka tjänster som innefattas i begreppet begravningsverksamhet. Därför bör det i begravningslagen preciseras vilka tjänster som utan kostnad för dödsboet skall tillhandahållas dödsboet.

Till de tjänster som bör tillhandahållas utan kostnad för dödsboet är det naturligt att räkna gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats, gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav samt kremering. Gravplatsen bör tillhandahållas utan kostnad för dödsboet under en tid av 25 år. Efter denna tid bör huvudmannen få ta ut en särskild avgift för förnyelse av gravrätten, såvida inte förnyelsen har samband med ny gravsättning. Till de tjänster som skall tillhandahållas utan kostnad för dödsboet bör även, enligt vad som närmare utvecklas i det följande, höra transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning skett. Undantag bör göras för transporter för gravsättning utanför huvudmannens förvaltningsområde, såvida inte transporten beror på avtal mellan huvudmännen om tillhandahållande av särskilda gravplatser. Slutligen bör även lokal för förvaring och visning av stoftet samt lokal för begravningsceremoni ingå i de tjänster som skall tillhandahållas utan kostnad för dödsboet.

Socialstyrelsen har pekat på att enligt kommitténs förslag skulle de kostnadsfria tjänsterna endast komma dem till del som var folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde. I 24 § folkbokföringslagen (1991:481) finns bestämmelser om att dödfödda som avlidit efter tjugooåttonde havandeskapsveckan skall anmälas till skattemyndigheten. Enligt 2 § samma lag skall de dock inte folkbokföras. Däremot utfärdas enligt Socialstyrelsen dödsbevis och dödsorsaksintyg och begravningslagens regler om gravsättning och kremering tillämpas. Eftersom de dödfödda inte är folkbokförda skulle enligt kommitténs förslag kostnaderna för deras begravning inte täckas av begravningsavgiften. Detsamma skulle gälla en dödfödd som avlidit före utgången av tjugooåttonde havandeskapsveckan. Sådana dödfödda får enligt 23 § begravningsförordningen (1990:1147) gravsättas eller kremeras om ett läkarintyg om dödsfallet lämnas till den som förvaltar begravningsplatsen eller krematoriemyndigheten. Regeringen anser att de tjänster som utan kostnad skall tillhandahållas ett dödsbo bör gälla även dödfödda som begravs. Tjänsterna bör tillhandahållas av huvudmannen för det förvaltningsområde där kvinnan är folkbokförd. En bestämmelse bör införas i lagen som klargör detta. I avsnitt 4.7.2 lämnar regeringen förslag även angående gravsättning eller kremering av dödfödda.

Några remissinstanser har påtalat att en gravplats i många fall behöver vara så stor att plats även kan beredas för efterlevande maka/make och att kostnaden för detta bör ingå i de tjänster som den först avlidne har rätt till. Även regeringen anser att en efterlevande maka/make som önskar ligga tillsammans med den tidigare avlidne bör kunna få en sådan gravplats utan kostnad. Det är dock inte lämpligt att i lag reglera för vilken krets och vid vilka tillfällen en sådan rätt skall föreligga eller om en sådan tjänst skall tillhandahållas genom att en gravplats beräknas till dubbel bredd eller till dubbelt djup. Det får förutsättas att huvudmannen och dödsboet efter den först avlidne kan lösa sådana frågor i samförstånd med hänsyn till förhållandena i det särskilda fallet. Är båda makarna folkbokförda på samma plats torde det vara naturligt att huvudmannen beräknar plats även för den efterlevande.

Två trossamfund anser att rätten till kostnadsfri gravplats inte bör begränsas till en tid av 25 år. Enligt deras gravsed bör en gravplats vara evig. Regeringen är medveten om att det inom vissa trossamfund finns ett krav på att gravar inte skall återanvändas. Av detta skäl behövs möjligheten att upplåta gravrätt för evig tid när begravningslagen infördes (se prop. 1990/91:10 s. 105). Någon ovillkorlig rätt att få gravrätt upplåten för alltid finns dock inte. Av denna anledning bör inte heller kostnaden för evig gravrätt ingå i begravningsavgiften. Det får förutsättas att särskild hänsyn tas till de olika gravsederna när det efter den första 25-årsperioden blir fråga om att bedöma om gravrätten skall bestå och eventuell ersättning för denna.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har påpekat att äldre gravskötselåtaganden för all framtid eller för viss tid vars medel förbrukats kommer att kunna täckas av begravningsavgiften enligt kommitténs förslag. Även kyrkomötet har framfört att det kommer att finnas kostnader för ett stort antal skötselåtaganden som måste täckas av begravningsavgiften.

Pastoratsförbundets och kyrkomötets yttranden belyser det förhållandet att engångsersättningar som inbetalts för gravskötsel för viss tid eller för all framtid vanligen inte fonderats av kyrkokommunerna utan betraktats som löpande intäkter. De årliga kostnaderna för gravskötseln har sedan i likhet med övriga löpande kostnader täckts av respektive års intäkter. Ett sådant förfarande har varit naturligt mot bakgrund av att kyrkokommunerna haft beskattningsrätt.

De äldre skötselåtagandena har gjorts under en tid då andra förutsättningar gällde för församlingarnas ekonomi än vad som kommer att bli fallet efter relationsändringen och då en särredovisning av begravningsverksamhetens kostnader inte var regel. Regeringen anser därför att det är rimligt att kostnaden för alla äldre skötselåtaganden som inte täcks av fonderade medel även i fortsättningen betraktas som en driftskostnad i begravningsverksamheten och betalas genom begravningsavgiften. Även skötsel som följer av kulturmiljövårdens krav, som t.ex. underhåll av kulturhistoriskt intressanta gravanläggningar, bör ingå i begravningsverksamheten och finansieras via begravningsavgiften. Detta utesluter dock inte att vissa kostnader kan finansieras med hjälp av den kyrkoantikvariska ersättningen (se avsnitt 5). Kostnader för sådana

frivilliga åtaganden rörande t.ex. skötsel av enskilda gravplatser som huvudmännen tar på sig efter relationsändringen bör däremot inte belasta de medel som tas in genom den obligatoriska begravningsavgiften. Dessa åtaganden måste därför baseras på en noggrann kalkyl så att de särskilda avgifter som tas ut ger full kostnadstäckning.

Transporter

Av de tjänster som huvudmannen föreslås tillhandahålla utan kostnad för dödsboet är transporter det som blivit mest ifrågasatt av remissinstanserna.

Samhället har det grundläggande ansvaret för en väl fungerande begravningsverksamhet. Samhället har också det avgörande inflytandet över verksamheten, både genom den generella lagstiftningen och genom den lokala organisationen av verksamheten. Det medför att en enskild har begränsat inflytande över de olika åtgärder som krävs med anledning av ett dödsfall. En följd av detta är att det enskilda dödsboet har små möjligheter att påverka behovet av transporter av den avlidne i samband med en begravning. Mot denna bakgrund anser regeringen att det är rimligt att samhället tar ansvar för att finansieringen av kostnaden för transporter ordnas genom begravningsavgiften.

Det är naturligt att huvudmannens kostnadsansvar för transporter inträder när stoftet efter den avlidne kommit till den bisättningslokal eller motsvarande som huvudmannen anvisar eller när huvudmannen på annat sätt övertagit ansvaret för stoftet. Det är inte meningsfullt att söka begränsa kostnadsansvaret endast till transporter som är obligatoriska. Utgångspunkten bör i stället vara att sådana transporter av den avlidne som normalt förekommer i förvaltningsområdet i samband med en begravning bör ingå i avgiften. Dit hör t.ex. transport till en lokal för begravningsceremoni inom rimligt avstånd samt transport till begravningsplats som huvudmannen anvisar eller till och från krematorium. Det är inte möjligt att i lag i detalj precisera alla förutsättningar för att kostnaden för en transport skall ingå i begravningsavgiften. Det är en fråga som får lösas i den praktiska tillämpningen.

Att det allmänna tar ansvar för kostnaden för transporter i samband med en begravning betyder inte att transporterna måste utföras av huvudmannen för begravningsverksamheten. Det ligger lika nära till hands att den transportorganisation som redan finns hos begravningsbyråerna utnyttjas. Väsentligt är dock att transporterna utförs på ett pietetsfullt och värdigt sätt. Flertalet dödsbon tar i dag hjälp av en begravningsbyrå för att ordna en begravning. Huvudmannen bör som regel kunna svara för kostnaderna för de transporter som den av dödsboet valda begravningsbyrån utför. Det utesluter inte att huvudmannen fastställer fasta ersättningar för vissa transporter eller schablonregler för hur ersättningen skall beräknas.

Hälso- och sjukvårdens ansvar för en avliden upphör när den avlidne har lämnats ut för att bisättas och begravas (se prop. 1991/92:152 s.15). Efter det att hälso- och sjukvårdens formella ansvar för den avlidne upphört finns emellertid i regel ett behov av att stoftet förvaras viss tid innan det kan gravsättas. Kostnaden för lokal för denna förvaring får anses vara en kostnad i begravningsverksamheten och bör därför täckas av begravningsavgiften. Kyrkomötet har i denna fråga anfört att regeringens förslag inte får uppfattas som ett överflyttande av ansvaret för bårhusverksamheten. Begravningsverksamhetskommittén anser beträffande bårhusverksamheten att det kan finnas anledning att utreda och se över kapaciteten och verksamheten vid bårhusen och göra en tydlig gränsdragning mellan sjukvårdens och begravningsverksamhetens ansvar i denna fråga.

På många större begravningsplatser har huvudmännen ordnat bisättningslokaler för förvaring och visning av avlidna. På andra orter sker denna förvaring i huvudsak på bårhusen enligt lokala överenskommelser. Sådan lokal samordning av bårhus och bisättningslokaler anvisas även som en möjlig lösning i det underlag för rutiner kring omhändertagande av avlidna som hösten 1997 utformades gemensamt av Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet och Svenska Kyrkans Församlings- och Pastoratsförbund i samverkan med Socialstyrelsen och Sveriges Begravningsbyråers Förbund.

Regeringens förslag i denna fråga syftar till att göra tydligt att ansvaret för att det finns en bisättningslokal för förvaring av en avliden inte skall ligga på dödsboet utan på huvudmannen för begravningsverksamheten och täckas av begravningsavgiften. Den enskilde huvudmannen får sålunda avgöra om detta ansvar skall fullgöras genom att egna lokaler anskaffas eller genom avtal med annan som innehar lämplig lokal för förvaring och visning av stoftet. Det gemensamma underlag för rutiner kring omhändertagande av avlidna som tagits fram av berörda parter på området bör underlätta att man kan finna förnuftiga lokala lösningar som är ekonomiskt försvarbara. Det har inte framkommit något som tyder på att det råder en allmän brist på lokaler av detta slag. En omfattande nybyggnation av lokaler torde därför inte vara nödvändig och inte heller samhällsekonomiskt önskvärd.

Vad gäller bårhusen medför relationsändringen inte att det uppstår behov av ändring av ansvarsfrågorna avseende den verksamhet som bedrivs där. Enligt regeringens uppfattning bör en utredning av de frågor kring bårhusverksamheten som kommittén har pekat på kunna anstå i avvaktan på erfarenheterna av den praxis som utbildas med stöd av det gemensamma underlag för rutiner kring omhändertagande av avlidna som nyligen tagits fram.

På många begravningsplatser finns ett begravningskapell eller en liknande lokal med en inredning utan tydliga religiösa symboler. Dessa lokaler kan brukas för begravningsceremonier för alla människor oavsett trostillhörighet. De bör därför få användas utan kostnad för dödsboet vid en begravning av någon som var folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Kostnaden för en sådan lokal bör ingå i huvudmannens

kostnader för begravningsverksamheten och finansieras via begravningsavgiften.

Saknas ett neutralt begravningskapell på en ort kan den som tillhör Svenska kyrkan använda församlingskyrkan för begravningsceremonin. Svenska kyrkan är emellertid inte skyldig att upplåta kyrkobyggnaden för någon som inte tillhör kyrkan eller som önskar en begravningsceremoni i en annan ordning än Svenska kyrkans. Det finns också människor som av olika skäl önskar en ceremonilokal helt utan religiösa symboler. Det bör därför åligga huvudmannen att i sådana fall tillhandahålla eller kunna anvisa en lokal som är lämplig för begravningsceremonier för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Kostnaden för lokalen bör ingå i begravningsavgiften.

Flera remissinstanser har framfört att det är oklart vilka skyldigheter detta medför för huvudmannen med avseende på lokalens standard, storlek och geografiska läge. Regeringen anser att det inte är möjligt att i lag reglera vad som är en lämplig lokal. Även denna fråga får lösas i den praktiska tillämpningen. Den lokal som anvisas bör präglas av den värdighet som krävs för en begravningsceremoni. Om en lokal inte kan anvisas inom huvudmannens förvaltningsområde bör en lokal normalt kunna anvisas inom den kommun där förvaltningsområdet ligger.

Några remissinstanser inom Svenska kyrkan har uppfattat kommitténs förslag så att om begravningsceremonin för en avliden som tillhörde kyrkan hålls i församlingskyrkan skall huvudmannen för begravningsverksamheten svara för de kostnader som uppkommer för församlingen. Samma uppfattning har kyrkomötet framfört. Enligt regeringens mening bör begravningshuvudmännen ha det grundläggande ansvaret för att en neutral ceremonilokal med god standard utan kostnad för dödsboet kan erbjudas alla – även dem som tillhör Svenska kyrkan – som önskar utnyttja den. Den som emellertid önskar en begravningsceremoni i en särskild lokal som hans eller hennes trossamfund erbjuder bör däremot själv stå för denna kostnad. Det torde normalt ingå i en församlings verksamhet att kostnadsfritt tillhandahålla kyrkolokal för en gudstjänst som avser någon som tillhör församlingen. Kostnaden för församlingskyrkan bör därför vid begravningsgudstjänster som avser dem som tillhörde Svenska kyrkan täckas av kyrkoavgiften. Motsvarande bör gälla när de som tillhör något annat trossamfund använder detta trossamfunds lokaler vid en begravning. Mot den bakgrunden är regeringen inte beredd att utöka kretsen av de lokaler som skall bekostas genom begravningsavgiften utöver vad kommittén föreslagit.

4.4.3 Hur begravningsavgiften skall tas in m.m.

Regeringens förslag: Medlen för begravningsverksamheten skall liksom i dag uppbäras med hjälp av skatteförvaltningen. Svenska kyrkan skall lämna Riksskatteverket de uppgifter som behövs för att uppbära avgifterna. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna skall lämnas.

För dem som tillhör Svenska kyrkan och inte bor i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten ingår begravningsavgiften i kyrkoavgiften och hanteras på det sätt som gäller för denna.

För följande personer påförs avgiften i en särskild post på beskedet om slutlig skatt och redovisas och betalas ut till huvudmannen på folkbokföringsorten:

- andra än dem som tillhör Svenska kyrkan,
- de som är folkbokförda i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten.

Begravningsavgiften beräknas på den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Avgiftssatsen särredovisas på beskedet om slutlig skatt för den enskilde.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Kommittén har dock föreslagit att den fastställda avgiftssatsen för begravningsavgiften skall redovisas till Riksskatteverket genom lokalt uppgiftslämnande via kommunerna.

Remissinstanserna: Fråga 10 i avsnittet om Begravningsverksamheten i Remiss II avsåg förslaget att begravningsavgiften skall särredovisas på slutskattsedeln. Det blev en stor enighet om att detta förslag bör genomföras.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 10	98 %	0 %	1 %

Statistiska centralbyrån förordar att Svenska kyrkan själv svarar för att rapportera uppgifterna om begravningsavgiftssatser till Riksskatteverket. *Riksskatteverket (RSV)* motsätter sig den föreslagna ordningen för uppgiftslämnande och utbetalning av medel. Samma rutiner bör enligt RSV gälla för kyrkoavgift och begravningsavgift. RSV anser att redovisning av avgiftssatser bör ske centralt av Svenska kyrkan till RSV och på motsvarande sätt bör redovisning och utbetalning av medlen ske centralt till Svenska kyrkan. *Svenska kyrkans centralstyrelse* anser att det är nödvändigt att ett och samma system för uppbörd gäller för såväl kyrkoavgiften som begravningsavgiften. Övervägande skäl talar, enligt Centralstyrelsen, för den av RSV föreslagna ordningen för hur meddelande skall lämnas om beslutad avgiftssats. Centralstyrelsen menar att samma system inte behöver gälla för utbetalning av kyrkoavgift och begravningsavgift som för anmälan av beslut om avgiftssatser. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* tillstyrker att särredovisning av begravningsavgiften sker på beskedet om slutlig skatt på förslaget sätt. Enligt förbundet kan det uppfattas som olämpligt att begravningsavgifter som avser icke kyrkotillhöriga samlat skall överlämnas till Svenska kyrkan för fördelning. *Svenska kommunförbundet* anser att det inte finns anledning att sända uppgift om begravningsavgiftssatsen via kommunen då ett pastorat är huvudman. *Stockholms kommun* anser att förslaget att särredovisa begravningsavgiften på skattsedeln är mindre lämpligt.

1998 års kyrkomöte: Att begravningsavgiften för den kyrkotillhörige skall tas in tillsammans med kyrkoavgiften kräver att den kyrkotillhörige ges sådan information på sin skattsedel att kostnaderna för begravningsverksamheten framgår. Förslaget att begravningsavgiftsmedlen för dem som inte tillhör Svenska kyrkan skall redovisas och betalas ut direkt till huvudmannen på folkbokföringsorten tillstyrks. Samma ordning bör enligt kyrkomötet gälla för kyrkoavgiftsmedlen, inklusive begravningsavgiften för de tillhöriga.

Skälen för regeringens förslag: Ansvaret för en väl fungerande begravningsverksamhet vilar ytterst på samhället. Det är därför naturligt att samhället tar ansvar för att de medel som behövs för att finansiera verksamheten kan tas in på ett likformigt sätt från alla skattskyldiga. Detta sker bäst genom statlig hjälp via skattebetalningssystemet.

Enligt 1995 års principbeslut skall kostnaderna för begravningsverksamheten för dem som tillhör Svenska kyrkan ingå i den kyrkoavgift de skall betala. Frågan om debitering och betalning av denna avgift behandlas i avsnitt 10.2. I det här avsnittet behandlas hur begravningsavgiften från andra än dem som tillhör Svenska kyrkan och från dem som är folkbokförda i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten samt från dem som tillhör en icke-territoriell församling i Svenska kyrkan skall debiteras och betalas ut.

Beträffande begravningsavgifter från dem som inte tillhör Svenska kyrkan eller som tillhör en icke-territoriell församling inom Svenska kyrkan har kommittén föreslagit följande. Församlingar och kyrkliga samfälligheter skall lämna uppgift om fastställd begravningsavgiftssats till kommunerna på samma sätt som i dag sker beträffande församlings-skatten. Kommunerna vidarebefordrar därefter uppgiften till skattemyndigheterna som tar in avgiften och betalar ut medlen direkt till församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna.

Den föreslagna metoden skiljer sig från den som RSV förordat beträffande kyrkoavgiften i sitt betänkande Staten och trossamfunden, Statlig medverkan vid avgiftsbetalning (SOU 1997:46). I betänkandet föreslås att Svenska kyrkan på central nivå skall lämna uppgifter för avgiftsdebitering till RSV, som betalar ut de uppburna medlen till ett konto hos Svenska kyrkan för intern fördelning. I sitt yttrande över Begravningsverksamhetskommitténs betänkande har RSV motsatt sig att det införs olika system för kyrkoavgiften och begravningsavgiften och att den föreslagna ordningen för begravningsavgiften genomförs.

Regeringen anser att övervägande skäl talar för att rapportering av avgiftssatsen för begravningsavgiften sker centralt från Svenska kyrkan till RSV. Som Svenska kommunförbundet anfört finns det inte någon anledning att efter relationsändringen engagera de borgerliga kommunerna i denna uppgift. Det bör för alla parter vara bättre att rapportering av avgiftssatsen sker på samma sätt som rapporteringen av avgiftssatsen för kyrkoavgiften. Beträffande tidpunkter och rutiner för att lämna uppgifterna bör samma bestämmelser som föreslås för kyrkoavgiften tillämpas (se avsnitt 10.3.1).

Vad gäller utbetalning av begravningsavgiftsmedlen gör sig delvis andra synpunkter gällande. Huvudmannaskapet för begravnings-

verksamheten är en samhällsuppgift som genom reformen till den helt övervägande delen anförtros Svenska kyrkans församlingar. För denna verksamhet ges församlingarna rätt att ta ut en avgift även från dem som inte tillhör kyrkan. Regeringen delar Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbunds uppfattning att det kan uppfattas som olämpligt att avgiftsmedel från dem som inte tillhör Svenska kyrkan överlämnas till trossamfundet Svenska kyrkan på nationell nivå för fördelning. Även Svenska kyrkans centralstyrelse har varit positiv till en utbetalning direkt till församlingar och kyrkliga samfälligheter och har betonat att det inte får skapas en sådan ordning att medlen kan komma att förvaltas hos den nationella nivån och där ge ränteintäkter som kommer trossamfundet till godo. Regeringen anser att den av kommittén föreslagna lösningen med direktutbetalning från skattemyndigheterna till församlingarna/samfälligheterna därför bör väljas när det gäller avgiftsmedlen från dem som inte tillhör Svenska kyrkan. I dag tillämpas direktutbetalning av församlingsskatt till församlingar och samfälligheter. Förslaget torde därför inte behöva medföra några merkostnader för skattemyndigheterna.

För att kunna hantera begravningsavgiften krävs att skattemyndigheterna har kännedom om Svenska kyrkans indelning i församlingar och kyrkliga samfälligheter, om vilken församling en person är folkbokförd i, om en person tillhör Svenska kyrkan eller inte samt om tillhörighet till en icke-territoriell församling. Vissa av dessa uppgifter kommer RSV att få kännedom om genom den uppgiftsskyldighet som åläggs kyrkan för den statliga hjälpen med att ta in kyrkoavgiften. I begravningslagen bör dock som komplettering tas in en föreskrift att Svenska kyrkan skall lämna RSV de uppgifter som behövs för att ta in och betala ut begravningsavgiften. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör ha möjlighet att meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna skall lämnas.

Om en kommun är huvudman för begravningsverksamheten skall alla som är folkbokförda inom kommunen betala begravningsavgift till kommunen. Avgiftssatsen fastställs av kommunen och avgiftsmedlen bör beräknas, redovisas och betalas ut till kommunen på samma sätt som gäller för kommunalskattemedel. Slutavräkningen av begravningsavgiftsmedel bör dock – i motsats till vad som gäller för kommunalskattemedlen – göras individuellt gentemot respektive kommun.

Den som tillhör en icke-territoriell församling inom Svenska kyrkan och inte är folkbokförd i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten betalar begravningsavgift till den församling eller kyrkliga samfällighet som är huvudman för begravningsverksamheten på folkbokföringsorten, medan kyrkoavgiften tillfaller den icke-territoriella församlingen. Rapportering av begravningsavgiftssats och utbetalning av de uppburna medlen bör följa de regler som föreslås för kyrkoavgiften.

Den som tillhör Svenska kyrkan betalar för begravningsverksamheten genom sin kyrkoavgift. Denna beräknas på den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Av likformighetsskäl bör även övriga personers begravningsavgift beräknas på detta skatteunderlag.

Det är av värde att alla som betalar begravningsavgift till samma huvudman kan förvissa sig om att man betalar efter samma grunder.

Kyrkomötet har också uttalat att man förutsätter att det skall vara möjligt att ge den kyrkotillhörige sådan information på skattsedeln att kostnaderna för begravningsverksamheten framgår. Regeringen föreslår att avgiftssatsen i procent redovisas på samtliga avgiftsskyldigas slutskattebesked i likhet med vad som förekommer på skattsedeln i övrigt. Det bör även vara möjligt för RSV att besluta om att på slutskattsedeln informera om den enskildes kostnad i kronor för begravningsverksamheten.

4.5 Obligatorisk begravningsclearing

Regeringens förslag: Huvudmannen för det förvaltningsområde där den avlidne vid dödsfallet var folkbokförd – eller, vid gravsättning och kremering av en dödfödd, där kvinnan är folkbokförd – svarar för kostnaderna för de tjänster som ingår i begravningsavgiften även när dessa tjänster tillhandahålls av en huvudman för ett annat förvaltningsområde. Detsamma gäller när tjänsterna tillhandahålls av en innehavare av en allmän begravningsplats som inte är huvudman för begravningsverksamheten eller av en innehavare av en enskild begravningsplats

Ersättningen till den som tillhandahåller tjänsterna betalas enligt en gemensam rikstaxa som varje år fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: I avsnittet Begravningsverksamheten i Remiss II ställdes fem frågor i denna del. Fråga 11 avsåg att obligatorisk begravningsclearing skall införas. Fråga 12 gällde om tjänsterna i clearingens skall vara desamma som ingår i begravningsavgiften. I fråga 13 behandlades förslaget att tjänsterna skall erbjudas kostnadsfritt i mån av tillgång på gravplatsmark och i fråga 14 förslaget att huvudmannen på folkbokföringsorten skall betala. Fråga 15 avsåg förslaget att clearingtjänsterna skall ersättas efter en enhetlig taxa. Nästan alla remissinstanser var positiva till förslagen.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 11	98 %	1 %	2 %
Fråga 12	97 %	1 %	2 %
Fråga 13	93 %	3 %	3 %
Fråga 14	97 %	1 %	3 %
Fråga 15	97 %	1 %	2 %

Kammarkollegiet har inga invändningar mot förslagen och är berett att ta på sig uppgiften att fastställa rikstaxan, men påpekar att kostnaderna för arbetet inte kan beräknas bli försumbara. *Statskontoret* tillstyrker förslaget under förutsättning att begravningsverksamheten finansieras mindre genom huvudmannen och mer genom differentierade avgifter för den

enskilde. *Svenska kyrkans centralstyrelse* påpekar att en gravplats normalt rymmer mer än en kista eller en urna. Därför måste det, enligt Centralstyrelsen, göras klart att clearingen omfattar gravplatsen i dess helhet vid det första tillfället då en ny gravrätt upplåts. *Domkapitlen i Uppsala* och *Strängnäs* samt *Sveriges kyrkokamerala förening* påpekar att frågan om kostnaderna för de huvudmän som har en boendeform för äldre människor inom sitt förvaltningsområde måste lösas innan man genomför ett obligatoriskt clearingsystem. *Domkapitlet i Luleå* menar att det är nödvändigt att utarbeta ett system som tar hänsyn till de speciella regionala förhållanden som fördyrar begravningsverksamheten i den norra delen av landet. *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd* tillstyrker förslagen, men anser att ersättningen måste vara anordnad så att den kan anpassas till de speciella religiösa krav som finns hos bl.a. ortodoxa kristna, muslimer och judar. Liknande synpunkter har framförts av *Förenade islamiska församlingar i Sverige* och *Judiska församlingarna i Sverige*. *Stockholms kommun* har inga erinringar mot förslaget till nytt clearingsystem, men konstaterar att det för Stockholms del blir ett omfattande nytt åtagande då ca 20 procent av avlidna stockholmare gravsätts inom annan huvudmans förvaltningsområde.

1998 års kyrkomöte tillstyrker förslagen, men betonar att problemen med de särskilda boendeformerna och deras inverkan på clearingsystemet kräver en skyndsam lösning.

Skälen för regeringens förslag: Den svenska samhällsutvecklingen har medfört en ökad rörlighet inom befolkningen. Många byter bostadsort flera gånger under sitt liv. En följd av detta är att många människor inte önskar bli begravda på den plats där de är folkbokförda under den sista tiden av sitt liv, utan på en annan ort som de känner större samhörighet med. Enligt 2 kap 3 § andra stycket begravningslagen kan en avliden beredas plats på en allmän begravningsplats på annan ort än folkbokföringsorten om tillgången på gravplatsmark medger det. Kostnaderna för detta regleras i flertalet fall genom den s.k. begravningsclearingen.

Mellan flertalet huvudmän för begravningsverksamheten tillämpas i dag ett frivilligt clearingsystem som innebär att en person som var folkbokförd i ett pastorat kan begravas i ett annat pastorat utan särskilda kostnader för dödsboet. De berörda pastoraten utjämnar kostnaderna mellan sig. För närvarande är cirka 90 procent av pastoraten och Tranås kommun anslutna till systemet.

I principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan har riksdagen slagit fast att ett riksomfattande, obligatoriskt clearingsystem bör komma till stånd (se prop. 1995/96:80 s. 30). Regeringens förslag att ett ökat antal tjänster utan kostnad skall tillhandahållas ett dödsbo förstärker behovet av ett väl fungerande clearingsystem. Den skillnad som utan clearing skulle uppstå mellan vad ett dödsbo utan kostnad kan erhålla från huvudmannen på hemorten och den kostnad man får betala för en begravning hos en annan huvudman som inte deltar i clearingen, skulle inte vara acceptabel. I det följande föreslås därför en riksomfattande, obligatorisk begravningsclearing.

Clearingen bör omfatta alla huvudmän för begravningsverksamheten. Vidare bör de innehavare av allmänna begravningsplatser som inte är huvudmän och innehavare av enskilda begravningsplatser få ersättning genom clearingen för tjänster som avser dem som gravsätts på nämnda begravningsplatser. Clearingsystemet bör även gälla vid kremering eller gravsättning av dödfödda. Därvid skall huvudmannen för det förvaltningsområde där kvinnan är bosatt svara för kostnaderna för de tjänster som tillhandahålls. Clearingen bör endast avse tjänster inom landet.

Clearing innebär att vissa av de ekonomiska konsekvenserna av en begravning på en annan ort än hemorten regleras. Den innebär dock inte i sig en ovillkorlig rätt att bli begravd på den plats man önskar. En förutsättning är att den mottagande huvudmannen har tillgång på gravplatsmark och medger att andra än de som är folkbokförda inom förvaltningsområdet bereds gravplats där. Denna fråga regleras som tidigare nämnts i 2 kap. 3 § andra stycket begravningslagen. Någon ändring av tillämpningen av denna bestämmelse är inte avsedd. En huvudman kan således inte tvingas att utöka sin begravningsplats för att bereda plats för andra än dem som är folkbokförda inom förvaltningsområdet.

De tjänster som skall omfattas av clearingen bör vara samma tjänster som en huvudman skall tillhandahålla ett dödsbo utan kostnader. Omfattningen av tjänsterna skall motsvara vad en huvudman normalt skall tillhandahålla inom sitt eller angränsande förvaltningsområden. Transport av den avlidne till den mottagande huvudmannen eller innehavaren av en begravningsplats bör dock inte omfattas av clearingen utan får bekostas av dödsboet.

Några remissinstanser har framfört synpunkter på hur stor gravplats som den mottagande huvudmannen bör vara skyldig att tillhandahålla. Svenska kyrkans centralstyrelse påpekar att en gravplats normalt rymmer mer än en kista. Det måste enligt Centralstyrelsen göras klart att clearingen omfattar gravplatsen i dess helhet vid det första tillfället då en ny gravrätt upplåts. Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har föreslagit att om den mottagande huvudmannen inte kan bereda gravplats på dubbelt djup bör kostnaden för dubbel gravplats stanna på denne. Regeringen hänvisar i denna del till vad som anförts i avsnitt 4.4.2 om de tjänster som skall ingå i begravningsavgiften. Samma bedömning som där görs om storleken på den gravplats som skall ingå i begravningsavgiften bör gälla för den gravplats som en avliden bereds genom clearingen.

Ersättningen för de tjänster som betalas genom clearingen bör ske genom en rikstaxa. Detta bör underlätta den praktiska hanteringen och minimera risken för oenighet mellan huvudmännen om ersättningen. Taxan bör fastställas årligen och bygga på ett underlag som visar de faktiska kostnaderna för de olika tjänsterna i olika delar av landet. Clearingtaxan bör enligt lag vara tvingande för huvudmännen. Vid bestämmande av taxan bör det vara möjligt att utnyttja den kunskap och erfarenhet på området som finns hos Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och hos Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund.

En gemensam taxa innebär att ersättningen för tjänsterna kommer att utgöra ett genomsnitt av de faktiska kostnader som förekommer. Några huvudmän kommer därigenom att få en högre ersättning genom clearingen än vad deras egna kostnader uppgår till, medan det omvända förhållandet kommer att gälla för andra. Många remissinstanser har framhållit att taxan måste utformas så att den tar hänsyn till vissa merkostnader som är ofrånkomliga för vissa huvudmän. Regeringen gör bedömningen att det bör vara möjligt att utforma en generell taxa som även tar rimlig hänsyn till de skilda kostnader som uppkommer för huvudmän i olika delar av landet eller till följd av olikheter i begravningsseder som är relaterade till olika trossamfunds traditioner.

Clearingtaxan kommer alltså att bygga på schabloniserade självkostnader för de tjänster som enligt regeringens förslag utan kostnad skall tillhandahållas ett dödsbo. Det är inte rimligt att riksdagen årligen skall fastställa ersättningsbeloppen. Som *Lagrådet* anmärkt bör fastställandet av taxan ses som föreskrifter om verkställighet av lag. Clearingtaxan bör mot denna bakgrund fastställas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Flera remissinstanser har påtalat att många äldre bor en kort tid mot slutet av sitt liv på äldreårsanläggningar i andra församlingar än där de bott tidigare under sitt liv. De önskar dock ofta bli begravda på den plats där de tidigare bott. Huvudmän med en äldreårsanläggning inom sitt förvaltningsområde får därmed höga kostnader för clearing som inte motsvaras av avgiftsintäkter från dessa personer. Kommittén har också uppmärksammat denna fråga och föreslagit att den utreds särskilt med sikte på att en lösning skall föreligga till år 2000. Även kyrkomötet har tillstyrkt en skyndsamt utredning av frågan. Regeringen överväger att ta initiativ till en kartläggning av omfattningen och de ekonomiska aspekterna av denna fråga och därefter i mån av behov återkomma med förslag till lösningar.

4.6 Inflytande och insyn

Regeringens förslag: Länsstyrelsen skall utse ombud med uppgift att granska hur församlingarna tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. Ombudet har rätt att få tillgång till samtliga handlingar som rör begravningsverksamheten och att närvara, ställa frågor och göra påpekanden vid sammanträden i församlingen då frågor om verksamheten behandlas. Ombudet skall kontrollera att man samråder vid anläggning, utvidgning eller väsentlig ändring av en allmän begravningsplats och verka för att man samråder även i övrigt med dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Om anmärkning kan riktas mot förvaltningen skall ombudet underrätta länsstyrelsen om detta.

Ombudet har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen betalas av församlingen och utgör en kostnad för begravningsverksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ombuden och den ersättning som de har rätt till.

En församling som är huvudman för begravningsverksamheten bör samråda och informera företrädare för dem inom förvaltningsområdet som inte tillhör något kristet trossamfund i frågor som rör förvaltningen av de särskilda gravplatserna. Vid anläggning, utvidgning eller annan väsentlig ändring av en allmän begravningsplats skall en sådan huvudman samråda med företrädare för de trossamfund som är representerade på orten och övriga berörda parter.

Kommitténs förslag rörande ombud överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll två frågor i avsnittet Begravningsverksamheten om särskilda ombud. Fråga 19 avsåg förslaget att länsstyrelsen skall utse ombud och fråga 20 att ombuden skall ha rätt att få del av handlingar och närvara vid sammanträden som rör begravningsverksamheten. Frågorna var de som fick störst andel negativa svar i avsnittet om begravningsverksamheten.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 19	78 %	16 %	6 %
Fråga 20	75 %	18 %	7 %

SCB:s utvärdering av svaren visar att av de kyrkliga instanserna har stiftssamfälligheterna den största andelen negativa svar på frågorna, med 41 procent respektive 47 procent negativa.

Många av de remissinstanser som yttrat sig särskilt om dessa frågor är tveksamma eller negativa till förslagen. *Justitieombudsmannen* konstaterar att förslaget innebär att de som inte tillhör Svenska kyrkan får sina intressen tillgodosedda i långt större utsträckning än de kyrkotillhöriga, som får nöja sig med det inflytande de har vid de kyrkliga valen. *Svea hovrätt* ställer sig tveksam till behovet av ett allmänt ombud. I länsstyrelsens allmänna ansvar ligger, enligt hovrätten, redan en skyldighet att se till att begravningsverksamheten bedrivs på ett sådant sätt att alla kan beredas gravplats i närheten av sin folkbokföringsort. *Kammarrätten i Jönköping* avstyrker förslaget om ett särskilt ombud och påpekar att den rättsliga konstruktionen inte har någon påvisad förebild inom förvaltningsjuridiken i övrigt. *Statskontoret* anser att förslaget med ombud är en nödlösning. Enligt *Kammarkollegiet* ger ett ombud inte ett tillräckligt skydd för de grupper det är fråga om. *Svenska kyrkans centralstyrelse* betonar att det är av stor betydelse att det råder full insyn i hur församlingarna sköter begravningsverksamheten, men är inte övertygad om att detta kräver särskild lagstiftning om ombud enligt förslaget. *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd* anser att förslaget inte på ett rimligt sätt tillgodoser kravet på demokratiskt inflytande och kontroll. *Domkapitlen i Uppsala, Västerås och Luleå*, *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*, *Förenade*

islamiska församlingar i Sverige, Svenska missionsförbundet samt Strängnäs, Västerås, Härnösands och Stockholms stiftssamfälligheter avstyrker förslaget. Pastoratsförbundet föreslår en regel om skyldighet att samråda vid anläggning, utvidgning eller väsentlig ändring av en allmän begravningsplats.

1998 års kyrkomöte: Förslaget om särskilda länsstyrelseombud avstyrks. Den försämring av möjligheten för den icke-tillhörige att på legal väg få inflytande över verksamheten som blir en följd av relationsändringen bör inte överbetonas. Mera grundläggande är att möjligheterna till insyn inte förändras. Det sätt på vilket Svenska kyrkan har skött verksamheten har inte heller varit föremål för kritik. Ordningen med länsstyrelseombud förefaller omständlig och blir administrativt betungande. Den kan också leda till konflikter då ombuden inte kan delta i sammanträden på samma villkor som övriga ledamöter. En förbättrad och effektiviserad tillsyn inom ramen för nuvarande regler är tillräckligt för att tillgodose syftet bakom förslaget om länsstyrelseombud. –Kyrkomötet påpekar även att Svenska kyrkans församlingar måste vara fria att själva utforma sin organisation av begravningsverksamheten utifrån sina egna förutsättningar.

Skälen för regeringens förslag: Begravningsverksamheten regleras av flera olika lagar och förordningar. Förutom begravningslagen kan nämnas miljöskyddslagen (1969:387) och hälsoskyddslagen (1982:1080), vilka fr.o.m den 1 januari 1999 ersätts av miljöbalken (1998:808), förvaltningslagen (1986:223), arbetsmiljölagen (1977:1160), plan- och bygglagen (1987:10) samt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Huvudmannen för begravningsverksamheten skall bedriva verksamheten inom de ramar som bl.a. denna lagstiftning ställer upp.

Den enskilde kan utöva inflytande över begravningsverksamheten på olika sätt. I enskilda begravningsärenden kan de berörda anhöriga framföra önskemål och överklaga beslut enligt begravningslagen. På demokratisk väg kan den enskilde söka påverka hur en huvudman fullgör sin förvaltning i olika avseenden. Slutligen kan man också på demokratisk väg på en generell nivå verka för en ändring av de lagar och förordningar som styr verksamheten.

En förutsättning för att kunna utöva inflytande över en verksamhet är att man har tillräcklig insyn i hur denna bedrivs. I avsnitt 6 föreslår regeringen att den offentlighetsliga handlingsoffentligheten skall avse handlingar som rör begravningsverksamheten när en församling inom Svenska kyrkan efter relationsändringen är huvudman för denna verksamhet. Härigenom kommer det inte att ske några förändringar av de möjligheter som i dag finns till insyn i handlingar som visar hur en kyrklig huvudman sköter verksamheten. Enligt det förslag till kyrkoordning fr.o.m. den 1 januari 2000 som lagts fram av utredningen om Svenska kyrkans framtida organisation (Svenska kyrkans utredningar 1998:1) skall sammanträden med kyrkofullmäktige och församlingsdelegerade vara offentliga. Även en sådan bestämmelse medför att möjligheterna för en person som inte tillhör Svenska kyrkan att få insyn i beslut som rör begravningsverksamheten blir goda.

Det finns dock begränsningar i möjligheterna för den som inte tillhör Svenska kyrkan att direkt påverka hur en församling sköter begravningsverksamheten. De som inte tillhör kyrkan har inte rösträtt till kyrkliga val och är inte valbara till förtroendeuppdrag inom kyrkan. De har därmed inte samma möjligheter som de som tillhör Svenska kyrkan att direkt påverka eller delta i beslut om t.ex. begravningsavgiften eller om planering och utbyggnad av särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Enligt regeringens bedömning är det med hänsyn till detta angeläget att vidta åtgärder för att öka inflytandet och möjligheterna till påverkan för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

Kyrkomötet har avstyrkt att det införs ombud enligt kommitténs förslag och förordat en förbättrad länsstyrelsetillsyn. Enligt regeringens uppfattning är det i denna fråga viktigt att slå fast att begravningsverksamheten i första hand är en samhällsangelägenhet som vänder sig till alla medborgare. Genom relationsändringen upphör de kyrkliga begravningshuvudmännen att vara kyrkokommuner och en del av det allmänna. Den försvagning av inflytandemöjligheterna för dem som inte tillhör Svenska kyrkan som detta innebär bör motverkas genom särskilda insatser.

I valet mellan ett särskilt ombud och förbättrad länsstyrelsetillsyn fäster regeringen vikt vid att ett särskilt ombud på ett tydligare sätt än länsstyrelsen kan företräda dem som inte tillhör Svenska kyrkan i begravningsfrågor. Det är av värde att det finns en särskilt utsedd person som de icke tillhöriga kan vända sig till och som har till enda uppgift att företräda dem. Ombudet bör även ha större möjligheter att arbeta informellt och förebyggande än vad länsstyrelsen som myndighet kan göra. Risken för att systemet skall bli omständligt och administrativt tungrott bör därför inte överdrivas. Systemet med särskilt ombud har också likheter med de ombudsmannainstitutioner, som t.ex. diskrimineringsombudsmannen och barnombudsmannen, som förekommer i det svenska samhället.

Regeringen föreslår därför att länsstyrelserna får i uppdrag att utse särskilda ombud med uppgift att följa begravningsverksamheten i de församlingar och kyrkliga samfälligheter som är huvudmän för begravningsverksamheten. Ombudens verksamhet bör avse frågor som berör dem som inte tillhör Svenska kyrkan och syfta till att ta tillvara deras intressen. Till ombudens uppgifter bör bl.a. höra att kontrollera att samråd sker med berörda grupper i samband med anläggning, utvidgning eller väsentlig ändring av begravningsplatser samt att underlaget för fastställande av begravningsavgiften är rättvisande. Den särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader som regeringen föreslagit i avsnitt 4.4.1 bör därvid vara till god hjälp. Vidare bör ombuden verka för att församlingarna också i övrigt samråder med och informerar företrädare för dem som inte tillhör Svenska kyrkan i frågor som rör begravningsverksamheten. Ombuden bör aktivt hålla sig informerade om begravningsverksamheten och om de synpunkter och önskemål rörande verksamheten som finns hos de trossamfund som är representerade inom huvudmannens område. Vid beslut av större vikt som berör begravningsverksamheten vid de särskilda gravplatserna bör

ombuden förvissa sig om att de som inte tillhör något kristet trossamfund får sina intressen beaktade i rimlig mån.

För att ombuden skall nå framgång med sitt arbete är det viktigt att de kan vinna förtroende både hos trossamfunden och hos huvudmännen för begravningsverksamheten. Länsstyrelsen bör till ombud om möjligt utse en person som har kunskap om och förståelse för olika religioner och deras begravnings seder samt god kompetens i ekonomiska och administrativa frågor. En person bör kunna förordnas att vara ombud i flera församlingar. Det är inte nödvändigt att ombuden är stationerade på samma ort som länsstyrelsen. Länsstyrelsen får avgöra den lämpliga fördelningen av uppdrag inom länet. För länsstyrelserna torde förslaget inte medföra några kostnader som motiverar ökade resurser. Några kostnadseffekter kommer därför inte att uppkomma på statsbudgeten till följd av förslaget om särskilda ombud. Sedan några års erfarenhet vunnits bör ombudsinstitutionen följas upp och utvärderas.

Ombuden bör vara berättigade till skälig ersättning för sitt arbete och för sina kostnader. Ersättningsbeloppen bör vara schabloniserade. Det är inte rimligt att riksdagen årligen skall fastställa ersättningsbeloppen. Som *Lagrådet* anmärkt bör fastställandet av ersättningsbeloppen ses som föreskrifter om verkställighet av lag. De bör mot denna bakgrund fastställas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Ersättningen bör betalas av berörda församlingar som en del av kostnaderna för begravningsverksamheten.

Ombuden bör inte ha egen beslutanderätt. Skulle ett ombud finna anledning att rikta anmärkning mot en församlings eller kyrklig samfällighets förvaltning skall han eller hon underrätta länsstyrelsen om detta. Länsstyrelsen får då bedöma vilka åtgärder som erfordras och kan besluta om vitesföreläggande enligt nuvarande 9 kap. 2 § begravningslagen. Genom denna ordning kan ombuden ses som en förstärkning av länsstyrelsens tillsynsfunktion, något som flera remissinstanser förordat.

För att kunna fullgöra sina uppgifter bör ombuden ha rätt att få tillgång till samtliga handlingar som rör begravningsverksamheten. Ombuden bör också ha rätt att närvara, ställa frågor och göra påpekanden under de sammanträden i församlingen då begravningsfrågor behandlas och de bör därför kallas till sådana sammanträden. Vissa remissinstanser har uttryckt farhågor för att detta skulle kunna bli administrativt betungande och leda till att kyrkorådet inte med kort varsel kan behandla begravningsfrågor på ett vanligt sammanträde om inte ombudet dessförinnan kallats. Enligt regeringens bedömning behöver närvarorätten inte medföra några egentliga praktiska problem. Viktigare frågor rörande begravningsverksamheten torde som regel inte komma upp till beslut med kort varsel. Ombudet och församlingarna bör även kunna enas om att vissa rutinbetonade ärenden får tas upp till övervägande och beslut utan föregående kallelse av ombudet. Med hänsyn till att begravningsverksamhetens kostnader skall särskiljas är det inte orimligt att anta att utvecklingen går mot att alltfler församlingar skiljer ut de ärenden som rör begravningsverksamheten till en särskild nämnd. Därmed underlättas även samarbetet mellan församling och ombud. Med hänsyn till att begravningsverksamheten är en samhällsangelägenhet delar regeringen inte kyrkomötets

uppfattning att det är en helt inomkyrklig angelägenhet hur denna verksamhet organiseras. Regeringen är därför positiv till en utveckling som innebär att verksamheten organiseras i särskilda nämnder för begravningsverksamheten, men anser inte att det finns anledning att lagstifta om detta.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har föreslagit en skyldighet för huvudmännen att samråda med trossamfunden på orten vid anläggning, utvidgning eller väsentlig ändring av en allmän begravningsplats. Regeringen delar pastoratsförbundets uppfattning att samråd är en viktig åtgärd för att öka insynen och inflytandet samt möjligheterna för påverkan för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Sådana samråd eller informationsmöten bör ske regelbundet, t.ex. årligen, med dem som inte tillhör något kristet trossamfund i frågor rörande förvaltningen av de särskilda gravplatserna. Samråden bör kunna genomföras på ett informellt sätt och vända sig både till de lokala trossamfunden och till enskilda. Formerna för denna typ av samråd kan utvecklas av de berörda parterna utan närmare författningsreglering. De särskilda ombuden bör aktivt bidra till att sådana samråd kommer till stånd och själva delta i dem. När det gäller samråd om anläggning, utvidgning eller ändring av en befintlig begravningsplats bör samrådet dock ges fastare former. Det bör därför finnas en skyldighet för församlingarna/samfälligheterna att i sådana ärenden samråda med företrädare för andra trossamfund och andra berörda parter.

4.7 Vissa övriga frågor

4.7.1 Handläggning, överprövning och tillsyn

Regeringens förslag: Förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas när församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna handlägger enskilda ärenden enligt begravningslagen.

Begravningslagens bestämmelser om överklagande av beslut förtydligas så att det framgår att de endast avser beslut i enskilda ärenden.

Församlingarna skall även efter relationsändringen vara de enskildas motpart när ett beslut av församlingen överklagas.

Regeringens bedömning: Länsstyrelsernas tillsynsansvar över begravningsverksamheten kvarstår oförändrat.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Det ställdes inte någon fråga på förslaget i denna del i enkäten i Remiss II.

Justitiekanslern ifrågasätter huruvida inte beslut om fastställande av begravningsavgifter bör kunna överklagas och bli föremål för en laglighetsprövning. *Svea hovrätt* har ingen erinran mot förslaget. *Kammarrätten i Jönköping* anmärker att eftersom församlingarna fr.o.m. år 2000 inte längre är myndigheter blir de inte längre motparter till de enskilda i överklagade mål. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* påpekar att beslut om fastställande av begravningsavgift enligt den föreslagna 9 kap. 2 §

begravningslagen torde vara överklagbart även om det inte direkt framgår av den föreslagna lydelsen av 11 kap. 6 § första stycket i samma lag. Länsstyrelsen påpekar vidare att det i dag inte finns någon föreskrift i begravningslagen som anger att länsstyrelsen har tillsyn över efterlevnaden av lagen. *Strängnäs stiftssamfällighet* anser att förvaltningslagens tillämpning vad gäller de kyrkliga huvudmännen bör klargöras.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Handläggning av ärenden

Församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna i Svenska kyrkan är i dag kyrkliga kommuner. De är därmed förvaltningsmyndigheter när de handlägger ärenden enligt begravningslagen och förvaltningslagen (1986:223) är således fullt ut tillämplig för dem. Genom statkyrkareformen upphör församlingarnas och samfälligheternas kommunstatus och därmed deras ställning som förvaltningsmyndigheter. Det innebär att förvaltningslagen inte blir tillämplig vid ärendehandläggning om det inte finns en särskild föreskrift om detta.

Förvaltningslagens regler syftar till att garantera rättssäkerheten inom förvaltningen och att underlätta för den enskilde vid kontakter med myndigheterna. Flera av reglerna rör handläggningen av ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda. I begravningsärenden är dessa regler viktiga, inte minst för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Regeringen föreslår därför att förvaltningslagen skall tillämpas även när en församling/samfällighet handlägger enskilda ärenden enligt begravningslagen.

Frågor rörande överprövning av beslut enligt begravningslagen

För närvarande kan beslut som rör begravningsverksamheten prövas på i huvudsak två olika sätt. Alla som är folkbokförda i en kyrkokommun eller en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten kan genom ett överklagande få lagligheten av ett beslut prövad av en allmän förvaltningsdomstol, s.k. laglighetsprövning. Domstolen kan i sådana mål upphäva beslutet om det inte tillkommit i laga ordning, om det hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen eller kommunen, om det organ som fattat beslutet överträtt sina befogenheter eller om beslutet strider mot lag eller annan författning. Domstolen kan dock inte sätta något annat beslut i det överklagade beslutets ställe.

Beslut i enskilda ärenden enligt begravningslagen kan överklagas av den som direkt berörs av beslutet. Besluten överklagas till länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det överklagade förvaltningsbeslutet kan ersättas med ett annat beslut av den överprövande instansen.

Från och med år 2000 kommer församlingarna inte längre att vara kyrkokommuner utan registrerade organisatoriska delar av det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan. Reglerna för hur församling-

arna fattar beslut kommer inte att bestämmas i lag utan fastställas av Svenska kyrkan genom en kyrkoordning. Det blir därför inte möjligt att behålla laglighetsprövningen för beslut som fattas av Svenska kyrkans församlingar. Om en kommun är huvudman för begravningsverksamheten kvarstår möjligheten för en kommunmedlem att begära laglighetsprövning av kommunens beslut om budget m.m.

En följd av att möjligheten till laglighetsprövning bortfaller för beslut av kyrkliga huvudmän blir att den som inte tillhör Svenska kyrkan inte kan klaga på beslut av församlingarna som inte avser enskilda ärenden utan är av allmängiltig karaktär. Till sådana generella beslut hör t.ex. beslut om budget för och finansieringen av begravningsverksamheten, om planering och utbyggnad av begravningsplatser samt om regler och anvisningar för verksamheten. Regeringen finner att det mot bakgrund av Svenska kyrkans nya ställning som registrerat trossamfund inte är lämpligt att införa regler som ger dem som inte tillhör kyrkan en klagorätt som motsvarar laglighetsprövningen. Regeringen har därför i avsnitt 4.6 lämnat förslag om särskilda ombud och om samråd som på annat sätt skall öka bl.a. inflytandet på sådana beslut för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Regeringen kommer självfallet att följa utvecklingen och, om behov av överprövning visar sig föreligga, återkomma med förslag till åtgärder.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har ifrågasatt om inte kommitténs förslag medför att en huvudmans beslut om fastställande av begravningsavgift kan överklagas som ett förvaltningsbeslut enligt begravningslagen. Regeringen anser att det inte finns skäl att införa regler som medger ett sådant förfarande. I 11 kap. 6 § begravningslagen bör det därför klargöras att endast beslut i enskilda ärenden kan överklagas enligt lagen.

Som Kammarrätten i Jönköping har påpekat medför församlingarnas nya ställning att de inte längre automatiskt blir motparter till den enskilde enligt 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) i överklagade mål. Enligt regeringens uppfattning finns det inte någon anledning till ändring i den ordning som gäller för närvarande. Regeringen föreslår därför att begravningslagen ändras så att de kyrkliga huvudmännen även efter relationsändringen blir den enskildes motpart vid överklagande av beslut som huvudmännen har fattat.

Tillsyn

Av 9 kap. 2 § begravningslagen följer indirekt att länsstyrelserna får ett ansvar för att verksamheten sköts enligt lagen. Några remissinstanser har föreslagit att länsstyrelsens tillsynsansvar skall förstärkas och göras tydligare i lagen. Regeringen gör bedömningen att de särskilda ombud som föreslagits i avsnitt 4.6 kommer att utgöra ett verksamt tillskott till tillsynen inom ett område som fordrar särskild uppmärksamhet. Utöver detta anser regeringen inte att det finns behov av förstärkt tillsyn. Regeringen delar därför kommitténs uppfattning att länsstyrelsernas tillsynsansvar över verksamheten bör kvarstå oförändrat.

Regeringens förslag: I begravningslagen införs bestämmelser som klargör att en dödfödd som avlidit efter utgången av tjugoåttonde havandeskapsveckan skall gravsättas eller kremeras och beredas gravplats på en allmän begravningsplats. Detsamma skall gälla för en dödfödd som avlidit före utgången av tjugoåttonde havandeskapsveckan om kvinnan begär det och ett läkarintyg om dödsfallet lämnas till huvudmannen.

Kommittén har inte lämnat förslag i denna fråga.

Remissinstanserna: *Socialstyrelsen* har påpekat att bestämmelsen i 23 § begravningsförordningen (1991:749) kan uppfattas så att kyrkogårds- eller krematoriemyndigheterna får avgöra om gravsättning eller kremering av en dödfödd som avlidit före utgången av tjugoåttonde havandeskapsveckan får ske. *Socialstyrelsen* anser det angeläget att det i begravningslagen klargörs att myndigheterna är skyldiga att tillhandahålla dessa tjänster om kvinnan är folkbokförd inom deras förvaltningsområde.

1998 års kyrkomöte: De föreslagna reglerna om skyldighet för kyrkogårds- eller krematoriemyndigheterna att under vissa förutsättningar tillhandahålla gravsättning eller kremering av foster tillstyrks. Förslaget får dock inte uppfattas så att t.ex. en sjukvårdsinrättning är förhindrad att till huvudmannen överlämna foster för kremering. Kyrkomötet anser även att det råder oklarheter vid jämförelse mellan regeringens förslag och bl.a. *Socialstyrelsens* allmänna råd rörande omhändertagande av foster efter abort (SOSFS 1990:8).

Skälen för regeringens förslag: Beträffande begravning av dödfödda gäller för närvarande följande. I begravningslagen eller begravningsförordningen finns inte några föreskrifter som avser dödfödda som avlidit efter tjugoåttonde havandeskapsveckan. Enligt 2 och 24 §§ folkbokföringslagen anmäls dessa dödfödda till skattemyndigheten, men de folkbokförs inte. Däremot utfärdas enligt *Socialstyrelsen* dödsbevis och dödsorsaksintyg och begravningslagens bestämmelser om gravsättning och kremering tillämpas.

En dödfödd som avlidit före utgången av tjugoåttonde havandeskapsveckan får enligt 23 § begravningsförordningen gravsättas och kremeras utan intyg för gravsättning eller kremering, om ett läkarintyg om dödsfallet lämnas till den som förvaltar begravningsplatsen eller krematoriemyndigheten.

I 2 kap. 3 § begravningslagen anges att den som vid dödsfallet var folkbokförd inom pastoratet, den kyrkliga samfälligheten eller kommunen skall beredas gravplats på en allmän begravningsplats. Enligt regeringens förslag i avsnitt 4.4.2 kommer det i lagen också att anges att dödsboet efter den som var folkbokförd inom en huvudmans förvaltningsområde skall tillhandahållas vissa begravningstjänster utan kostnad för dödsboet.

Regeringen anser att det är angeläget att det av begravningslagen klart framgår vad som gäller vid begravning av dödfödda. I lagen bör därför införas regler som motsvarar den praxis som i dag tillämpas beträffande rätten till gravplats m.m. för dödfödda som avlidit efter tjugoåttonde

havandeskapsveckan. När det gäller en dödfödd som avlidit före utgången av tjugoåttonde havandeskapsveckan delar regeringen Socialstyrelsens uppfattning att det bör vara kvinnan som avgör om begravning skall ske. Enligt de principer som i andra sammanhang tillämpas i fråga om foster bör avgörandet ytterst ligga på kvinnan. Under förutsättning att ett läkarintyg om dödsfallet utfärdas och lämnas till huvudmannen skall således gravsättning eller kremering ske i sådana fall. Även dessa dödfödda bör ha rätt att beredas gravplats. Detta bör framgå av lagen.

När bestämmelserna om dödfödda skall tillämpas bör kvinnans folkbokföringsort avgöra inom vilken huvudmans förvaltningsområde som gravsättning eller motsvarande skall ske.

I avsnitt 4.4.2 föreslår regeringen att de tjänster som utan kostnad skall tillhandahållas dödsboet efter en avliden också skall tillhandahållas utan kostnad när en dödfödd begravs.

1998 års kyrkomöte tar i sitt yttrande upp frågan om hur förslagen förhåller sig till de gällande allmänna råden från Socialstyrelsen rörande omhändertagande av foster efter abort (SOSFS 1990:8). Förslaget får enligt kyrkomötet inte uppfattas så att t.ex. en sjukvårdsinrättning är förhindrad att till huvudmannen överlämna foster för kremering.

Regeringens förslag rörande behandlingen av dödfödda foster avser sådana förfaranden som utgör ett led i en begravning enligt begravningslagens regler. Förslaget är inte avsett att inverka på de rutiner för ett värdigt omhändertagande av foster som utvecklats med stöd av de rekommendationer som Socialstyrelsen utfärdat.

Det bör framhållas att regeringens förslag till förändringar i begravningslagen i allt väsentligt är sådana nödvändiga ändringar av lagstiftningen som föranleds av de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Något underlag för en allmän översyn av begravningslagen föreligger inte. Det finns inte heller något underlag för att behandla frågor som rör omhändertagande av foster som inte skall begravas enligt begravningslagens bestämmelser. Hithörande frågor regleras för närvarande genom de allmänna råd som Socialstyrelsen utfärdar. Enligt vad regeringen erfar kommer Socialstyrelsen att med anledning av bl.a. de föreslagna ändringarna i begravningslagen omarbete de allmänna råden.

5 De kyrkliga kulturminnena

De förslag som behandlas i detta avsnitt har lämnats av Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet i betänkandet Staten och trosamfundet, Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven (SOU 1997:43).

5.1.1 Bakgrunden till regeringens förslag*Det kyrkliga kulturarvet*

Kulturarvet är en omistlig och ofrånkomlig del av vår kulturella helhet och identitet. Det är ett gemensamt arv från tidigare generationer, något som står för kontinuitet och tradition, samtidigt som det ständigt förändras. Kulturarvets betydelse kommer till uttryck i bl.a. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen). I 1 kap. 1 § föreskrivs att det är en nationell angelägenhet att skydda och bevara vår kulturmiljö samt att ansvaret för detta delas av alla. Såväl enskilda som stat och kommun skall visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön.

Svenska kyrkan är ansvarig för den största sammanhållna delen av vårt kulturarv. Det kyrkliga kulturarvet är mångfacetterat och omfattar bl.a. kyrkobyggnader, prästgårdar och andra byggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier, begravningsplatser samt kyrkliga arkiv och kyrkomusik. En betydelsefull del av det kyrkliga kulturarvet är de kyrkliga kulturmiljöerna.

Det kyrkliga kulturarvet har byggts upp under närmare ett årtusende och har formats i kontinuerlig växelverkan med andra delar av samhället. Genom kyrkans historiska ställning har det kommit att både avspegla och utgöra en väsentlig del av Sveriges historia. Det är fråga om ett levande kulturarv som genom århundradena fortlöpande har använts och alltjämt används för samma ändamål. Det är också ett kulturarv som är tillgängligt för alla, oberoende av exempelvis kyrkotillhörighet, ålder, kön och medborgarskap. Var och en har möjlighet att uppleva kyrkobyggnaderna och deras inventarier som historiska och antikvariska minnesmärken, att ta del av konst och arkitektur, att lyssna på kyrkomusik eller att söka en stund av stillhet och ro. De kyrkliga arkiven är till följd av offentlighetsprincipen tillgängliga för alla. Det är av stor betydelse att detta gemensamma kulturarv bevaras till kommande generationer.

De kyrkliga kulturminnena

När det gäller vissa kategorier av den kyrkliga egendomen ställer staten speciella krav i fråga om förvaltningen. I 4 kap. kulturminneslagen finns det nämligen särskilda bestämmelser om skydd för kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser. Skyddet för dessa s.k. *kyrkliga kulturminnen* är generellt, dvs. oberoende av någon myndighets beslut (se 4 kap. 1 §). De särskilda skyddsbestämmelserna har sina rötter långt tillbaka i tiden och skall ses mot bakgrund av Svenska kyrkans ställning i det svenska samhället genom århundradena.

Med *kyrkobyggnad* avses i kulturminneslagen byggnader som invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och som vårdas av en kyrklig kommun samt domkyrkor som står under egen förvaltning (4 kap. 2 § andra stycket). *Kyrkotomt* definieras som ett område kring en kyrkobyggnad som hör samman med byggnadens funktion och miljö och som inte är begravningsplats (4 kap. 2 § tredje stycket). *Begravningsplats* är ett

område eller utrymme som är behörigen anordnat för och som har tagits i anspråk för förvaring av avlidnas stoft eller aska, se 4 kap. 12 § första stycket kulturminneslagen och 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Bestämmelserna om skydd för *kyrkliga inventarier* omfattar inventarier av kulturhistoriskt värde, som hör till kyrkobyggnad eller annan kyrklig byggnad eller begravningsplats (4 kap. 6 § kulturminneslagen).

De generella skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen innebär i korthet att de kyrkliga kulturminnena skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Förvaltningen skall präglas av respekt för egendomens och miljöernas särskilda karaktär. Antikvariska krav måste beaktas. Vissa åtgärder kräver tillstånd av länsstyrelsen. En kyrkobyggnad som är uppförd före år 1940 eller en kyrkotomt eller begravningsplats som har tillkommit dessförinnan får inte ändras på något väsentligt sätt utan tillstånd (4 kap. 3 och 13 §§). Riksantikvarieämbetet (RAÄ) kan under vissa förutsättningar besluta att tillståndsplikten skall gälla också för en kyrkobyggnad, kyrkotomt eller begravningsplats som har tillkommit efter utgången av år 1939 (4 kap. 4 och 14 §§). I fråga om kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde, som inte tillhör någon enskild person eller släkt, krävs det tillstånd från länsstyrelsen för att exempelvis reparera eller ändra föremålet eller för att flytta det från den plats där det sedan gammalt hör hemma (4 kap. 9 §).

Skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen innebär att möjligheterna att förfoga över och utnyttja egendomen inskränks. Exempelvis kan möjligheten att bygga om och därmed anpassa en kyrkobyggnad efter församlingens behov och önskemål vara begränsad. Vidare kan bestämmelserna medföra att förvaltningen fördyras. Det kan t.ex. röra sig om kostnader som följer av att det ställs krav på att ett visst material eller en viss teknik skall användas vid en renovering eller att arbetet skall genomföras under antikvarisk kontroll. Det kan också vara fråga om kostnader som orsakas av särskilda krav på temperatur eller luftfuktighet för att skydda vissa kategorier av egendom, t.ex. träskulpturer och textilier. Det handlar alltså om kulturhistoriskt motiverade extrakostnader som är en följd av de särskilda skyddsbestämmelserna. Begrepp som används i detta sammanhang är antikvariska merkostnader och kulturhistoriska överkostnader.

Bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen omfattar endast sådan egendom som definieras som kyrkliga kulturminnen. Skyddsreglerna gäller alltså inte för den egendom i övrigt som Svenska kyrkan förvaltar och inte heller för egendom som tillhör andra fysiska eller juridiska personer, exempelvis andra trossamfund. Sådan egendom kan i stället under vissa förutsättningar skyddas som byggnadsminnen enligt bestämmelserna i 3 kap. kulturminneslagen. Detta skydd gäller dock inte generellt utan förutsätter ett särskilt beslut av länsstyrelsen.

Förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena, liksom av den kyrkliga egendomen i övrigt, finansieras i dag till största delen av församlings-skatten. Andra finansieringskällor är avkastningen av fastigheter och olika fonder. En viktig faktor vid underhåll av kyrkobyggnader är kyrkobyggnadsbidraget som betalas ur kyrkofonden. För omfattande

restaureringsarbeten på de medeltida domkyrkorna samt klosterkyrkorna i Vadstena och Varnhem kan i dag visst statsbidrag utgå.

RAÄ har överinseende över kulturminnesvården i landet, bl.a. i fråga om de kyrkliga kulturminnena, medan länsstyrelserna ansvarar för tillsynen i länen (1 kap. 2 § kulturminneslagen). Förutom myndigheterna inom kulturmiljöområdet (de antikvariska myndigheterna) har de regionala museerna, läns museerna, en viktig roll i kulturmiljöarbetet, se 2 § förordningen (1988:1188) om kulturminnen m.m. (kulturminnesförordningen). Det finns också enstaka kommunala museer som deltar i detta arbete.

Riksdagens principbeslut

Av riksdagens principbeslut följer att kulturminneslagens skydd för kyrkliga kulturminnen skall behållas även vid ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80 s. 39 f.). Vidare uttalades att relationsändringen inte bör leda till försämrade förutsättningar för vård och underhåll av de kulturhistoriska värdena inom kyrkan. I princippropositionen framhölls också att bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är en angelägenhet för hela samhället och svenska folket samt att det inte är rimligt att den totala kostnaden för detta allmänintresse bärs endast av Svenska kyrkans medlemmar. Skyddsbestämmelserna innebär inskränkningar och ibland fördyringar vid skötseln av egendomen. Svenska kyrkan bör därför enligt principbeslutet kunna få viss ersättning för vård av kulturhistoriskt värdefull egendom (a. prop. s. 38).

Grunden för den statliga ersättningen är alltså de särskilda krav som ställs i 4 kap. kulturminneslagen och som enligt principbeslutet skall behållas även efter relationsändringen. Ersättningen skall, i den utsträckning som den utgår, ses som en kompensation för begränsningar i möjligheterna att förfoga över egendomen och för extrakostnader som uppstår till följd av de generella skyddsbestämmelserna.

5.1.2 Ersättningens omfattning

I princippropositionen 1995/96:80 uttalades bl.a. att regeringen under år 1998 skall redovisa kostnaderna för och finansieringen av statkyrkareformen samt att vägledande därvid skall vara en statsfinansiellt neutral lösning (a. prop. s. 44). Regeringen tar nu ställning till kostnads- och finansieringsfrågan, inklusive frågan om den statliga ersättningens omfattning, för åren 2000–2009. Innan tidsperioden löper ut förutsätts att regeringen överväger de med finansieringen av reformen sammanhängande frågorna på nytt efter överläggningar med Svenska kyrkan.

Regeringens förslag: Svenska kyrkan har fr.o.m. år 2002 rätt till viss ersättning från staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena (kyrkoantikvarisk ersättning). Den statliga ersättningen skall under tioårsperioden utgå med följande nominella belopp. För år 2002 med 50 miljoner kronor, år 2003 med 100 miljoner kronor, år 2004 med 150 miljoner kronor, år 2005 med 200 miljoner kronor, år 2006 med 250 miljoner kronor, år 2007 med 300 miljoner kronor, år 2008 med 390 miljoner kronor, år 2009 med 460 miljoner kronor.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att den årliga statliga ersättningen skall uppgå till ett belopp som motsvarar ca 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde, vilket innebär 0,05 procent av det totala kommunala skatteunderlaget. Enligt förslaget skall den statliga ersättningen finansieras av en särskild skatt som tas ut proportionellt mot inkomsten av alla skattskyldiga, både kyrkotillhöriga och icke-kyrkotillhöriga. Kommittén har vidare föreslagit att kyrkan skall åta sig att vidta åtgärder för att kyrkans sammanlagda uttag av kyrkoavgift minskas i totalt samma omfattning som den statliga ersättningen uppgår till.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll i avsnittet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven en enkätfråga, fråga 2, som rörde den föreslagna omfattningen av den statliga ersättningen, ca 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde. Fråga 3 behandlade förslaget att den statliga ersättningen skall finansieras genom en särskild statlig skatt som skall betalas av alla skattskyldiga. En majoritet av remissinstanserna har ställt sig bakom förslagen. Fråga 6 gällde frågan om en minskning av kyrkoavgiften i förhållande till vad som utgår i statlig ersättning. På denna fråga svarade en knapp majoritet att förslaget bör genomföras.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 2	79 %	10 %	11 %
Fråga 3	81 %	15 %	4 %
Fråga 6	51 %	41 %	8 %

RAÄ anser att den föreslagna nivån på ersättningen är tillräcklig, men att en eventuell höjning måste kunna prövas under pågående avtalsperiod om förutsättningarna skulle ändras genom t.ex. en drastisk minskning av kyrkans medlemsantal. *Svenska kyrkans centralstyrelse* och *Stiftsjuristernas förening* menar att 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde är en rimlig nivå för den statliga ersättningen. Enligt *Kammarkollegiet* bör ersättningens storlek prövas årligen i den statliga budgeten. *Domkapitlet i Visby* och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* menar att det bör utredas vidare om beloppet är tillräckligt. Ett antal kyrkokommuner, bl.a. *Karlstads* och *Bettna kyrkliga samfälligheter* samt *Ärtemarks församling*, framför liknande synpunkter. Bland de kyrkliga remissinstanser som har tagit upp frågan om ersättningens storlek anser exempelvis *Gryta kyrkliga samfällighet*,

Långhems pastorat samt *Falkenbergs, Svalövs, Pajala* och *Skorpeds församlingar* att beloppet är för lågt. *Jämtlands läns museum* menar att 460 miljoner kronor är en absolut miniminivå.

Ett antal remissinstanser, däribland *Riksrevisionsverket*, *Riksskatteverket*, *Kammarkollegiet*, *Svenska kyrkans centralstyrelse*, *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* samt *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd*, har avstyrkt förslaget att den statliga ersättningen skall finansieras genom en särskild skatt. 41 procent av remissinstanserna har avstyrkt förslaget att Svenska kyrkan skall åta sig att vidta åtgärder för att det sammanlagda uttaget av kyrkoavgift minskas i totalt samma omfattning som den statliga ersättningen uppgår till. Vidare har vissa kyrkliga remissinstanser ifrågasatt om en avräkning är förenlig med den lokala och regionala självstyrelsen inom Svenska kyrkan. Det har också anförts att uttaget av kyrkoavgift är en inomkyrklig fråga.

1998 års kyrkomöte: Det är naturligt att den kyrkoantikvariska ersättningen beräknas med utgångspunkt från de kulturhistoriskt motiverade överkostnaderna för vården av kulturminnena. För att klara dessa kostnader finns det ett behov av en kyrkoantikvarisk ersättning motsvarande 460 miljoner kronor per år i 1996 års penningvärde. Ersättningen bör årligen räknas upp med ett lämpligt index. Konsekvenserna om behovet inte tillgodoses torde bli att kulturminneslagens krav inte uppfylls. Det är inte acceptabelt att överväga en sänkt ambitionsnivå. Det saknas anledning att införa en särskild skatt för att finansiera den kyrkoantikvariska ersättningen. Överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan om vården av de kulturhistoriska värdena bör omfatta 25 år.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av föregående avsnitt innebär riksdagens principbeslut att Svenska kyrkan bör få en viss ersättning från staten för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena, *kyrkoantikvarisk ersättning*.

Det bör, i enlighet med kommitténs förslag, införas en bestämmelse i 4 kap. kulturminneslagen om att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

Kommitténs förslag innebär att den statliga ersättningen årligen bör uppgå till ett belopp som motsvarar ca 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde. Kommittén har anförts att vägledande för bedömningen beträffande ersättningens storlek har varit hur mycket förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena kostar i dag och hur stor del av dessa kostnader som kan antas vara en följd av skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen.

När det gäller frågan om den statliga ersättningens storlek måste dock beaktas att det är förenat med svårigheter att bedöma omfattningen av kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena. Hänsyn måste dessutom tas till ytterligare omständigheter. Bland annat vill regeringen peka på att det under senare år i större utsträckning än tidigare har genomförts kostnadskrävande underhåll och restaureringar av kyrkobyggnader. En faktor som har medverkat till att göra detta möjligt är att omfattningen av det s.k. kyrkobyggnadsbidraget ur kyrkofonden har blivit allt större. Sedan starten år 1989 och fram till dagsläget har summan

utvecklats från drygt 30 miljoner kronor per år till att utgöra ca 90 miljoner kronor årligen.

Under åren 1998–2000 genomför staten och Svenska kyrkan ett gemensamt sysselsättningsprogram, det s.k. miljardprogrammet för kyrkliga jobb (se även avsnitt 13). Syftet med programmet är i första hand att minska arbetslösheten genom att det skapas arbetstillfällen inom Svenska kyrkan. Programmet skall dock även medverka till att bevara och stärka de kyrkliga kulturvärdena. Sysselsättningsprogrammet gör det möjligt för Svenska kyrkan att exempelvis rusta upp kyrkobyggnader och andra byggnader samt att utföra nödvändigt underhåll.

Möjligheterna för Svenska kyrkan att genomföra angelägna projekt, exempelvis större arbeten på kyrkliga byggnader, och därmed att stärka kyrkan inför framtiden, har alltså ökat. Under de senaste åren har det gjorts stora investeringar och det planeras ytterligare insatser inom ramen för miljardprogrammet. Det finns därför goda förutsättningar för att Svenska kyrkans kyrkobyggnader och de kyrkliga kulturminnena i övrigt skall vara i ett allmänt sett gott skick vid relationsändringen och ett antal år därefter. Detta gäller särskilt åren 2000 och 2001 då sysselsättningsprogrammet, som i stor utsträckning avser byggnadsarbeten, precis kommer att ha avslutats.

Kyrkomötet gör gällande att det finns ett behov av en årlig kyrkoantikvarisk ersättning motsvarande 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde för att klara de kulturhistoriskt betingade överkostnaderna. Om detta behov inte tillgodoses torde enligt kyrkomötet konsekvenserna bli att kulturminneslagens krav inte kan uppfyllas.

Svenska kyrkan förvaltar i dag de kyrkliga kulturminnena på ett förtjänstfullt sätt. Med hänsyn till de ekonomiska effekter som reformen innebär för Svenska kyrkan (se vidare avsnitt 13) finns det enligt regeringens uppfattning goda förutsättningar att kyrkan även fortsättningsvis skall kunna vårda och underhålla de kyrkliga kulturminnena och därmed leva upp till de krav som följer av kulturminneslagens bestämmelser.

Som inledningsvis framkommit tar regeringen nu ställning till frågan om den kyrkoantikvariska ersättningens storlek för tidsperioden 2000–2009. I budgetsammanhang utgör en tioårsperiod ett långt tidsperspektiv. Det bör inte komma i fråga att, som kyrkomötet förordar, nu binda staten för betydande utgifter under längre tid än tio år. Någon mer preciserad ståndpunkt beträffande långsiktigheten av statens engagemang innehåller inte heller 1995 års principbeslut.

Med hänsyn till vad som ovan har anförts finner regeringen att den statliga kyrkoantikvariska ersättningen under åren 2000–2009 bör uppgå till de nominella belopp som framgår av tabell 5.1.

Tabell 5.1. Storleken av kyrkoantikvarisk ersättning åren 2000–2009

Prop. 1998/99:38

År	Kyrkoantikvarisk ersättning, netto
2000	0 kr
2001	0 kr
2002	50 000 000 kr
2003	100 000 000 kr
2004	150 000 000 kr
2005	200 000 000 kr
2006	250 000 000 kr
2007	300 000 000 kr
2008	390 000 000 kr
2009	460 000 000 kr

Regeringens förslag innebär att staten efter relationsändringen skjuter till medel för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena och att samtliga skattebetalare är med och finansierar detta. Som tidigare har framgått (avsnitt 5.1.1) lämnas i dag endast visst statsbidrag för exempelvis omfattande arbeten på de medeltida domkyrkorna samt klosterkyrkorna i Vadstena och Varnhem. Genom den föreslagna ersättningen får alltså Svenska kyrkan ett ekonomiskt tillskott för den kyrkoantikvariska vården och underhållet jämfört med i dag.

I god tid före tioårsperiodens utgång skall ett underlag tas fram till en allsidig belysning av de kyrkoantikvariska frågorna. Härigenom ges möjlighet att inom lämplig tid efter relationsändringen följa upp och analysera dessa frågor i belysning av såväl de ekonomiska förutsättningarna, som de krav som ställs på Svenska kyrkan till följd av bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen. Utgångspunkten är att staten i enlighet med principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena. Om inte erforderlig finansiering kan ordnas inom reformens ram eller det aktuella utgiftsområdet, vilket är regeringens ambition, är statens utgångspunkt att väsentligt minska det statliga stödet efter tioårsperioden. Som framgår i avsnitt 13 kommer regeringen att överväga att under perioden och för tiden därefter införa någon form av avgift eller skatt. Något förslag om en skatte- eller avgiftsfinansiering finns dock inte för närvarande. En sådan finansiering av den kyrkoantikvariska ersättningen skulle innebära att det blir tydligt för var och en att bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är en gemensam angelägenhet som bekostas av alla, både kyrkotillhöriga och icke-tillhöriga. Vidare skulle det innebära en markering av de kyrkliga kulturminnenas särskilda värde. Skulle detta inte visa sig lämpligt kan det bli nödvändigt att pröva en sänkning av ambitionen på detta område. Härvid bör beaktas att de särskilda krav som ställs på Svenska kyrkan till följd av bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen som, till skillnad mot bestämmelserna om byggnadsminnen i 3 kap., är generella. Det bör prövas om reglerna kan göras mer likartade. En utgångspunkt bör härvid vara betydelsen av att det kyrkliga kulturarvet bevaras till kommande generationer.

Överväganden om ersättningens storlek efter tioårsperiodens utgång bör ske efter särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan.

Mot bakgrund av förslaget om den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning bör bestämmelsen i kulturminneslagen om Svenska kyrkans rätt till ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena inte träda i kraft förrän den 1 januari 2002.

I princippropositionen angavs att en utgångspunkt för det fortsatta utredningsarbetet skall vara att Svenska kyrkans sammanlagda uttag av kyrkoavgift minskas i totalt samma omfattning som den statliga ersättningen (prop. 1995/96:80 s. 40). Samtidigt uttalades att detta givetvis inte får innebära att man rubbar kyrkans rätt att självständigt bestämma avgiftsuttaget.

Kommittén har ansett att dessa utgångspunkter är omöjliga att förena och har mot denna bakgrund föreslagit att Svenska kyrkan skall åta sig att vidta åtgärder för att kyrkans sammanlagda avgiftsuttag minskas i totalt samma omfattning som den kyrkoantikvariska ersättningen uppgår till. Frågan om en minskning av kyrkoavgiften har behandlats av ett stort antal remissinstanser. Härvid har bl.a. framhållits att den lokala och regionala självstyrelsen inom Svenska kyrkan innebär att det inte är möjligt att påverka avgiftsuttaget.

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är utformad på ett sätt som möjliggör att den lokala och regionala självstyrelsen inom Svenska kyrkan kan bestå. Bland annat skall storleken på kyrkoavgiften beslutas av församlingar och/eller kyrkliga samfälligheter samt stift (se 8 §).

Det förhållandet att kyrkan får en statlig ersättning innebär att Svenska kyrkan delvis avlastas kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena. Den totala ekonomiska belastningen på kyrkan minskar alltså i samma utsträckning som ersättning utgår. Med hänsyn till detta samt till de ekonomiska konsekvenser i övrigt som uppstår för Svenska kyrkan med anledning av reformen, anser regeringen att det under tioårsperioden till följd av stat-kyrkareformen finns ett utrymme för en sänkning av kyrkoavgiften som bör utnyttjas (se vidare avsnitt 13).

5.1.3 Villkor för ersättningen

Regeringens förslag: Den kyrkoantikvariska ersättningen skall fördelas av Svenska kyrkan. På nationell nivå skall ersättningen fördelas mellan stiftet. Stiftet skall besluta om fördelningen inom sitt område. Varje beslut om fördelning skall föregås av samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. Riksantikvarieämbetet skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen mellan stiftet. Respektive länsstyrelse skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen inom stiftet.

Den kyrkoantikvariska ersättningen omfattar de kyrkliga kulturminnena enligt 4 kap. kulturminneslagen. Ersättningen får endast användas för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll tre enkätfrågor i avsnittet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven som rör detta avsnitt. I frågorna 7 och 8 behandlades förslaget att den statliga ersättningen skall överföras till Svenska kyrkan för fördelning på central respektive regional nivå. Fråga 9 gällde vad ersättningen får användas till. Samtliga frågor besvarades med en stor majoritet för att förslagen bör genomföras.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 7	90 %	7 %	2 %
Fråga 8	90 %	7 %	3 %
Fråga 9	91 %	6 %	3 %

RAÄ ställer sig bakom kommitténs förslag i fråga om fördelning och användning av ersättningen. *Svenska kyrkans centralstyrelse* har inte något att erinra mot förslaget beträffande administration av ersättningen. *Statskontoret* anser att RAÄ bör förmedla den statliga ersättningen till Svenska kyrkan. *Kammarkollegiet* och *länsstyrelserna i Dalarnas, Stockholms och Västerbottens län* menar att fördelningen av den statliga ersättningen bör göras av de antikvariska myndigheterna. *Stockholms kommun* anser att även stadsmuseet bör ges möjligheter att framföra sina synpunkter vid fördelningen på regional nivå.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* och *Sveriges hembygdsförbund*, menar att ersättningen även bör kunna användas för driftskostnader, t.ex. i en övertalighets-situation. Pastoratsförbundet förespråkar vidare att en del av den kyrkoantikvariska ersättningen avsätts och används till utbildning, samordning och utvecklingskunskap.

Stiftsjuristernas förening menar att ersättning bör utgå också till prästgårdar och andra kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga miljöer, t.ex. kyrkstäder.

Domkapitlet i Skara anser att de medeltida domkyrkornas behov av att få del av den kyrkoantikvariska ersättningen särskilt måste beaktas. *Varnhems kyrkliga samfällighet* samt *Eggby-Istrums* och *Varnhems församlingar* tar upp frågan om kostnaderna för Varnhems klosterkyrka. *Vadstena, Hov* och *Strå församlingar* pekar på de kostnader som förvaltningen av Vadstena klosterkyrka innebär.

Ett antal remissinstanser, bl.a. *Kammarrätten i Stockholm*, RAÄ och *Statskontoret*, betonar betydelsen av att de kyrkliga kulturminnena är tillgängliga för var och en.

Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd (SST) anser att det statliga stödet bör omfatta kulturhistoriskt värdefulla gudstjänstlokaler tillhöriga samtliga i landet verksamma trossamfund – kristna och icke-kristna. Samma uppfattning framförs av *Förenade islamiska församlingar i Sverige*, *Frälsningsarmén*, *Islamiska kulturcenterunionen i Sverige*, *Judiska församlingarna i Sverige*, *Svenska ortodoxa prostriet*, *Stockholms katolska stift* och *Svenska missionsförbundet* instämmer i SST:s yttrande.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Fördelningen av ersättningen

Frågan om vem som skall fördela den kyrkoantikvariska ersättningen har stor betydelse. Kommittén har föreslagit att det skall överlämnas till Svenska kyrkan att besluta om fördelningen. Enligt förslaget skall Svenska kyrkan på nationell nivå besluta om en ramfördelning mellan stiftet. Varje stift skall sedan inom tilldelad ram fördela ersättningen mellan de kyrkliga organ – församlingar eller motsvarande – som förvaltar de kyrkliga kulturminnena.

Ett alternativ till en inomkyrklig fördelning är att ersättningen fördelas av statliga organ. Fördelningen skulle då kunna ske på samma sätt som när det gäller bidrag enligt förordningen (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård. Det skulle innebära att RAÄ gör en ramfördelning av den kyrkoantikvariska ersättningen mellan länen och att sedan varje länsstyrelse svarar för fördelningen inom respektive län. Om ersättningen på detta sätt fördelas av myndigheterna inom kulturmiljöområdet tillgodoses behovet av den särskilda kompetens i frågor som rör förvaltning av kulturvärden som krävs vid fördelningen. RAÄ och länsstyrelserna får vidare antas ha erforderlig överblick över förhållandena i landet respektive länen. Eftersom det är länsstyrelsen som prövar frågor om tillstånd i ärenden enligt 4 kap. kulturminneslagen (se avsnitt 5.1.1) skulle det dessutom finnas en naturlig koppling mellan tillståndsärenden och hantering av den kyrkoantikvariska ersättningen. Det finns således skäl som talar för en lösning av detta slag.

Det måste dock beaktas att Svenska kyrkan har ansvaret för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls enligt bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen, dvs. så att deras kulturhistoriska värde bevaras. Detta ansvar bör vara en utgångspunkt för hur Svenska kyrkan förvaltar egendomen. Särskilda hänsyn måste tas och det är nödvändigt med en långsiktig planering. Det är exempelvis viktigt att upprätta vård- och underhållsplaner som sträcker sig över längre tidsperioder samt att med god framförhållning planera större renoweringar och restaureringar. Om ersättningen fördelas genom Svenska kyrkan underlättas för kyrkan att planera och att göra de prioriteringar som är en förutsättning för att vård och underhåll skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt och rationellt sätt. Vidare innebär en sådan ordning att Svenska kyrkan får medel för att kunna ta ansvar för att de kyrkliga kulturvärdena bevaras. Detta måste också anses vara i linje med vad som uttalas i principbeslutet (prop. 1995/96:80 s. 40), nämligen att ersättningen, i den utsträckning som den utgår, skall ingå som ett led i ett ömsesidigt åtagande av staten och Svenska kyrkan att bevara de kulturhistoriska värdena inom kyrkan samt att detta skall komma till uttryck i en långsiktig överenskommelse mellan staten och kyrkan (se avsnitt 5.1.4). Förslaget om att fördelningen av ersättningen skall ske via kyrkliga organ har vidare fått stöd av den helt övervägande delen av remissinstanserna, bl.a. av RAÄ som är central förvaltningsmyndighet inom kulturmiljöområdet.

Mot denna bakgrund bör Svenska kyrkan få ansvaret för att fördela den kyrkoantikvariska ersättningen. En förutsättning för detta är givetvis att

fördelningen sker i enlighet med de villkor som gäller för ersättningen. I annat fall kan det bli aktuellt att på nytt överväga frågan om vem som skall fördela ersättningen.

Svenska kyrkan på nationell nivå bör fördela ersättningen mellan stiftet. Det bör sedan vara en uppgift för stiftet att besluta om fördelningen inom respektive område. Att den slutliga fördelningen sker på stiftsnivå ökar möjligheterna att ta till vara regionala samordnings- och rationaliseringsfördelar.

Besluten om fördelning bör föregås av samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. När det gäller beslut på nationell nivå, dvs. beslut om ramfördelning mellan stiftet, bör det inhämtas yttrande från RAÄ. Det är naturligt med tanke på RAÄ:s uppgift som central myndighet. I fråga om beslut på regional nivå, inom stiftet, bör respektive länsstyrelse ges tillfälle att yttra sig. En sådan ordning är ändamålsenlig med hänsyn till att länsstyrelsen har ansvar för den övergripande tillsynen över kulturmiljön i länet, liksom för handläggningen av ärenden enligt 4 kap. kulturminneslagen. Länsstyrelsen bör yttra sig såväl över de enskilda ansökningarna om ersättning, som över prioriteringarna inom den egna delen av stiftet. Av 2 § kulturminnesförordningen följer att länsstyrelsen vid sin tillsyn över kulturminnesvården skall samverka med kulturminnesvårdande organ inom länet. Förutom länmuseerna avses härmed t.ex. kommunala museer som Stockholms stadsmuseum.

Även om förslaget innebär att beslut om fördelning skall föregås av samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet, är det betydelsefullt att det inom Svenska kyrkan finns sådan kompetens som behövs när det gäller vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Detta är viktigt vid fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen liksom vid genomförandet av den faktiska förvaltningen. Svenska kyrkan bör därför inom ramen för den förutsatta överenskommelsen med staten (se närmare avsnitt 5.1.4) åta sig att svara för att erforderlig kompetens finns inom den egna organisationen.

Villkor för ersättningen

Av principbeslutet följer att den statliga ersättningen till Svenska kyrkan endast skall avse sådan egendom som för närvarande definieras som kyrkliga kulturminnen enligt 4 kap. kulturminneslagen, dvs. kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser. Ersättningen avser alltså inte annan egendom som Svenska kyrkan förvaltar och som har kulturhistoriskt värde.

Den kyrkoantikvariska ersättningen är avsedd bara för den del av kostnaderna för förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena som är en följd av bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen. Det är med andra ord fråga om sådana extrakostnader, s.k. antikvariska merkostnader eller kulturhistoriska överkostnader, som uppkommer på grund av kulturhistoriska hänsynstaganden (se avsnitt 5.1.1).

Ersättningen är alltså inte avsedd för övriga kostnader för de kyrkliga kulturminnena och inte heller för förvaltning av annan kyrklig egendom, för att bedriva verksamhet eller för administration. Vidare får ersättningen

självfallet inte användas för åtgärder som står i konflikt med kulturminneslagens bestämmelser. Detta understryker betydelsen av att myndigheterna inom kulturmiljöområdet medverkar inför varje beslut, liksom av att erforderlig kompetens finns inom den kyrkliga organisationen.

Kommittén har uttalat att ersättningen i första hand bör användas till extrakostnader vid mer omfattande åtgärder såsom större renoveringar och restaureringar. Med hänvisning till betydelsen av ett kontinuerligt genomfört underhåll har kommittén dock ansett att ersättning i vissa fall även skall kunna lämnas vid löpande underhållsarbeten, under förutsättning att det är fråga om åtgärder som syftar till att bevara de kulturhistoriska värdena. Kostnader för drift och enklare, mindre underhåll måste däremot, enligt kommitténs bedömning, anses vara ett led i en normal egendomsförvaltning och utgöra en förutsättning för att verksamhet över huvud taget skall kunna bedrivas. Ersättning skall, enligt kommittén, inte utgå för sådana kostnader som Svenska kyrkan under alla förhållanden har att räkna med.

Enligt regeringens uppfattning bör kommitténs uttalanden vara utgångspunkt för vad ersättningen skall användas till. Frågan om en åtgärd bör berättiga till ersättning samt i så fall hur stor del av kostnaden som kan anses vara en följd av kulturhistoriska hänsynstaganden måste dock avgöras med hänsyn till omständigheterna i varje enskilt fall. Den närmare bedömningen måste göras av det fördelande organet. Härvid bör de synpunkter som lämnas av de antikvariska myndigheterna inför beslutet givetvis tillmätas stor betydelse.

Ett antal remissinstanser har tagit upp frågeställningen om den kyrkoantikvariska ersättningen skall kunna användas för driftskostnader i de fall en församling eller motsvarande inte anser sig behöva kyrkobyggnaden för den kyrkliga verksamheten och det bara är hänsyn till de kulturhistoriska värdena som motiverar ett bevarande, dvs. i en s.k. övertalighetssituation.

Skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen gäller oberoende av om en kyrkobyggnad används eller inte. Även en kyrkobyggnad som tas ur bruk av Svenska kyrkan omfattas alltså av bestämmelserna (jfr avsnitt 5.3.1). De kyrkliga organ som fördelar ersättningen svarar för att göra det möjligt för de enskilda förvaltarna att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena. Ersättningen måste alltså fördelas så att det skapas faktiska förutsättningar för att uppfylla de krav som följer av 4 kap. kulturminneslagen. Som nämnts bör ersättning i princip inte lämnas för driftskostnader. Om det endast är kulturhistoriska intressen som motiverar ett bevarande av en kyrkobyggnad bör det emellertid kunna övervägas om ersättningen undantagsvis skall kunna användas även för sådana kostnader. Det fördelande organet får efter samråd med antikvariska myndigheter och med utgångspunkt från de faktiska omständigheterna göra den närmare bedömningen.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har förordat att en del av ersättningen avsätts och används till utbildning, samordning och utvecklingskunskap. Enligt regeringens uppfattning bör den statliga ersättningen dock inte användas för kompetensutveckling eller liknande

ändamål. Det är en angelägenhet för Svenska kyrkan att försäkra sig om att den personal som förvaltar den kyrkliga egendomen har erforderlig kompetens och kunskap samt att ha ansvar för samordning och kompetensutveckling. I detta ligger att svara för de kostnader som detta innebär.

Staten har i viss utsträckning lämnat bidrag till underhållskostnader för de medeltida domkyrkorna. Även klosterkyrkorna i Vadstena och Varnhem har fått visst statsbidrag. Bakgrunden till detta är att dessa kyrkobyggnader av antikvariska och historiska skäl anses vara av riksintresse. Något sådant särskilt stöd bör inte utgå efter relationsändringen. Regeringen förutsätter dock att Svenska kyrkan vid fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen beaktar dessa kyrkobyggnaders särställning.

Det förvaltande organets ekonomiska förutsättningar bör inte tillmätas betydelse vid fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen. Ersättningen får inte bli en komponent i det inomkyrkliga utjämningsystemet.

Den statliga ersättningen bör reduceras om omfattningen av Svenska kyrkans ansvar för de kyrkliga kulturminnena på något väsentligt sätt ändras. Så kan exempelvis vara fallet om en kyrkobyggnad överläts eller rivs. Denna fråga bör behandlas inom ramen för överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan (se vidare avsnitt 5.1.4). Som RAÄ har förordat i sitt remissyttrande bör det i överenskommelsen även regleras hur en sådan nedsättning skall beräknas. Härigenom blir det möjligt för kyrkan att överblicka hur den statliga ersättningen påverkas av en överlåtelse eller en rivning av en kyrkobyggnad.

Som närmare behandlas i avsnitt 5.2 anser regeringen att det bör inrättas samrådsgrupper för frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena med representanter för staten genom de antikvariska myndigheterna och för Svenska kyrkan. Det får förutsättas att övergripande frågor med anledning av den kyrkoantikvariska ersättningen och dess användning behandlas inom ramen för dessa grupper.

Principerna för fördelning av den kyrkoantikvariska ersättningen bör framgå av den tidigare föreslagna bestämmelsen i 4 kap. kulturminneslagen (se avsnitt 5.1.2). Handlingar som avser fördelningen och användningen av ersättningen bör omfattas av en offentligt reglerad handlingsoffentlighet (se vidare avsnitt 6).

Administration samt uppföljning och utvärdering

Det måste inom Svenska kyrkan finnas ett väl fungerande och enhetligt system för fördelning och ekonomisk förvaltning av den kyrkoantikvariska ersättningen. Det bör vara en inomkyrklig angelägenhet att utforma och bygga upp ett sådant system, givetvis inom ramen för vad som anges i villkoren för ersättningen eller i kulturminneslagen eller annan lagstiftning. Regeringen förutsätter att arbetet med att finna former för hanteringen av ersättningen bedrivs i samråd med myndigheterna inom kulturmiljöområdet. Det system som skapas bör vara enkelt att administrera och överblicka och bör inte innebära långa handläggningstider.

Svenska kyrkan bör i förhållande till staten svara för att ersättningen fördelas och används i enlighet med de mål och villkor som anges ovan eller som i övrigt uppställs, exempelvis i överenskommelsen mellan staten och kyrkan (se avsnitt 5.1.4) eller i samband med den årliga överföringen av ersättningen. Staten måste ha reella möjligheter att följa upp och utvärdera ersättningens fördelning och användning. Svenska kyrkan bör därför varje år lämna regeringen en redovisning av hur ersättningen har använts, bl.a. avseende vilka åtgärder som har vidtagits och vilka resultat som har uppnåtts. Det är viktigt att redovisningen ger möjlighet att göra en uppföljning och utvärdering från såväl ekonomisk som antikvarisk synpunkt. De närmare formerna för redovisning bör utformas i samråd med RAÄ. Frågan om redovisning bör behandlas inom ramen för överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan (se vidare avsnitt 5.1.4).

Övrigt

Det är av stor betydelse att tillgängligheten till de kyrkliga kulturminnena är god. En förutsättning för den statliga ersättningen bör vara att de kyrkliga kulturminnena hålls tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som tidigare. Denna fråga bör behandlas närmare i överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan (se nästa avsnitt).

5.1.4 Överenskommelsen

Regeringens bedömning: Det träffas en överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan i frågor som rör de kulturhistoriska värdena inom kyrkan. Överenskommelsen skall gälla tills vidare. En löpande utvärdering och uppföljning skall göras vid s.k. kontrollstationer. Den första kontrollstationen skall infalla under år 2009. Därefter skall kontrollstationerna infalla vart femte år.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Kommittén har dock föreslagit att överenskommelsen skall gälla för en tid av 25 år.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll två enkätfrågor i avsnittet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven som rör detta avsnitt. I fråga 10 behandlades förslaget om en 25-årig principöverenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan. Fråga 11 rörde uppföljning och utvärdering av den statliga ersättningen vid s.k. kontrollstationer. Båda frågorna besvarades med en stor majoritet för att förslagen bör genomföras.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 10	86 %	9 %	4 %
Fråga 11	90 %	6 %	3 %

Svea hovrätt för fram tanken på att i kulturminneslagen ta in ett konkret bemyndigande att ingå avtal om den närmare användningen av den statliga ersättningen. Enligt RAÄ bör Svenska kyrkans åtagande att på bästa sätt förvalta i princip alla landets kyrkor, liksom statens fortlöpande ansvar för att skapa praktiska förutsättningar för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena, framgå tydligt i överenskommelsen. RAÄ anför vidare att avtalet bör precisera nivå och omfattning för Svenska kyrkans skyldighet att underhålla kyrkobyggnaderna och övriga kyrkliga kulturminnen. RAÄ föreslår att den första kontrollstationen äger rum efter tre år. Enligt RAÄ bör storleken på den kyrkoantikvariska ersättningen regleras i överenskommelsen. RAÄ förordar vidare att det i överenskommelsen även regleras hur en nedsättning av ersättningen skall beräknas vid en eventuell överlåtelse eller rivning av en kyrkobyggnad. *Svenska kyrkans centralstyrelse* stöder förslaget att överenskommelsen skall löpa över en tidsperiod av 25 år. Några remissinstanser, bl.a. *Alunda, Bäckebo, Hidinge* och *Huaröds församlingar*, anser att den angivna tidsperioden är för kort. Enligt *Södertälje kyrkliga samfällighet* samt *Fjärås* och *Östra Huseby församlingar* bör tiden för överenskommelsen vara minst 50 år. Ett antal kyrkokommuner, däribland *Burträsk, Nora, Nederkalix, Ilsbo* och *Hjorteds församlingar* samt *Mörlunda kyrkliga samfällighet*, menar att överenskommelsen inte bör tidsbegränsas. *Svenska kyrkans unga* anser att 25 år är en för lång tid för överenskommelsen.

1998 års kyrkomöte: För att det skall vara fråga om långsiktighet och för att nå en önskvärd stabilitet bör överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan om vården av de kulturhistoriska värdena sträcka sig över 25 år. Tio år är en för kort tid i detta sammanhang. Kontrollstationer bör med början år 2005 infalla vart femte år. Vid dessa kontrollstationer kan den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning och användning prövas.

Skälen för regeringens förslag: Enligt riksdagens principbeslut skall det träffas en långsiktig överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan avseende de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80 s. 40).

Det kyrkliga kulturarvets betydelse och det gemensamma intresset av att det bevaras motiverar, enligt regeringens bedömning, att överenskommelsen inte tidsbegränsas utan löper tills vidare. En annan sak är att förslaget i fråga om den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning och finansiering avser åren 2000–2009, dvs. en period om tio år (se avsnitt 5.1.2).

Det är lämpligt att, som kommittén har föreslagit, lägga in s.k. kontrollstationer under överenskommelsens löptid. Vid dessa bör det bl.a. göras en analys av frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena och en uppföljning och utvärdering av de resultat som har uppnåtts. Mot bakgrund av förslaget i fråga om den kyrkoantikvariska ersättningen i avsnitt 5.1.2 är det rimligt att den första kontrollstationen infaller under år 2009. Därefter bör kontrollstationerna infalla vart femte år. Det finns inte skäl att lägga in den första kontrollstationen redan under år 2005 som kyrkomötet har förordat.

Överenskommelsen bör behandla allmänna frågor som rör de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan. De närmare villkoren bör formuleras fram till och med nästföljande kontrollstation. Inom ramen för överenskommelsen bör bl.a. behandlas frågan om justering av den statliga ersättningen för det fall omfattningen av Svenska kyrkans ansvar för de kyrkliga kulturminnena på något väsentligt sätt ändras.

I övrigt bör det av överenskommelsen framgå bl.a. att Svenska kyrkan åtar sig att svara för att erforderlig kompetens i frågor som rör förvaltningen av de kyrkliga kulturvärdena finns inom den kyrkliga organisationen och att Svenska kyrkan svarar för att de kyrkliga kulturminnena i framtiden är tillgängliga för var och en – oberoende av exempelvis kyrkotillhörighet – i minst samma utsträckning som före relationsändringen. Vidare bör det i överenskommelsen tas upp frågan om samverkan mellan de antikvariska myndigheterna och Svenska kyrkan, bl.a. genom samrådsgrupper på central och regional nivå (se vidare avsnitt 5.2). Även frågan om en reducering av ersättningen vid en eventuell överlåtelse eller rivning av en kyrkobyggnad bör behandlas i överenskommelsen (se avsnitt 5.1.3). Som RAÄ har förordat i sitt remissyttrande bör det i överenskommelsen även regleras hur en sådan nedsättning skall beräknas. I överenskommelsen bör också frågan om Svenska kyrkans redovisning av den kyrkoantikvariska ersättningen tas upp (se avsnitt 5.1.3).

Det är en uppgift för regeringen att träffa överenskommelsen med Svenska kyrkan. Något bemyndigande i lag behövs inte.

5.2 Samverkan i frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena

Regeringens bedömning: Det skapas samrådsgrupper för frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena. Samrådsgrupperna bör bestå av representanter för de antikvariska myndigheterna och Svenska kyrkan. Det bör finnas samrådsgrupper på central och regional nivå. Samrådsgrupperna bör vara ett forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll en enkätfråga i avsnittet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven, fråga 1, som handlade om förslaget att det skall skapas särskilda samrådsgrupper på central och regional nivå. En stor majoritet av remissinstanserna har ställt sig bakom förslaget.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 1	91 %	7 %	2 %

Endast ett fåtal remissinstanser har behandlat frågan om samrådsgrupper i sina yttranden.

RAÄ menar att arbetet i grupperna kommer att bli viktigt för att bygga upp och vidmakthålla en inomkyrklig kompetens för kulturhistoriskt

förankrad vård av det kyrkliga kulturarvet. *Sveriges hembygdsförbund* pekar på betydelsen av att samverka även med lokala museer. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* avstyrker förslaget om regionala samrådsgrupper. *Domkapitlet i Västerås* befarar att de föreslagna samrådsgrupperna ökar byråkratin och kostnaderna för kyrkan och de statliga organen. *Eggvena* och *Götlunda församlingar* framför liknande synpunkter. Ett antal kyrkokommuner, däribland *Djurö församling*, anser att det inte behövs fast inrättade samrådsgrupper, utan menar att det är tillräckligt med särskilt avgränsade projekt.

1998 års kyrkomöte tillstyrker att det bildas samrådsgrupper för kunskaps- och erfarenhetsutbyte i frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena. Till det som kan behöva behandlas i dessa grupper hör enligt kyrkomötet avvägningen mellan önskan att förändra kyrkorummet utifrån församlingens och gudstjänstens behov och strävan att bevara de kulturhistoriska värdena för deras egen skull. Det är viktigt att utveckla en ömsesidig förståelse och söka efter lösningar som kan tillgodose såväl de liturgiskt som de antikvariskt betingade önskemålen.

Skälen för regeringens bedömning: Såväl Svenska kyrkan som myndigheter och museer inom kulturmiljöområdet har viktiga uppgifter när det gäller det kyrkliga kulturarvet. Svenska kyrkan ansvarar för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls så att deras kulturhistoriska värde bevaras. De antikvariska myndigheterna, RAÄ och länsstyrelserna, har väsentliga funktioner genom att tillhandahålla expertkunskap och att svara för tillämpningen av skyddsbestämmelserna i kulturminneslagen. Vid sidan av myndigheterna medverkar de regionala museerna, bl.a. genom att bygga upp och förmedla kunskap i frågor som rör kulturhistoriskt värdefull egendom. Det finns också enstaka kommunala museer som deltar i kulturmiljöarbetet.

Förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena förutsätter alltså ett nära samarbete mellan Svenska kyrkan och kulturmiljöområdets myndigheter och museer. Fortlöpande informationsutbyte och diskussioner i gemensamma frågor ökar kunskapen om och förståelsen för olika krav och behov och skapar därmed förutsättningar för att hitta samförstånds-lösningar.

Inför framtiden är det angeläget att ta till vara och utveckla det samarbete som redan finns när det gäller kulturvärdena inom Svenska kyrkan. I dag är det vanligast med kontakter i enskilda ärenden, dvs. när en församling eller motsvarande skall genomföra en tillståndspliktig åtgärd enligt 4 kap. kulturminneslagen. Beträffande frågor av mer allmän natur finns det inte någon fast form för fortlöpande samverkan, utan kontakterna rör vanligen speciella uppgifter och projekt. Som exempel kan nämnas Tidernas kyrka som är ett samarbetsprojekt mellan Svenska kyrkan och RAÄ. Med hänsyn till den nya situation som relationsändringen innebär torde behovet av kontinuerliga kontakter i övergripande frågor öka. Det är därför väl motiverat att, som kommittén har föreslagit, skapa särskilda samrådsgrupper med representanter för staten och Svenska kyrkan. Det bör inrättas en samrådsgrupp på central nivå. Vidare bör det finnas en regional samrådsgrupp i varje stift.

Arbetet inom samrådsgrupperna bör inriktas på en fortlöpande dialog och ett utbyte av kunskaper och erfarenheter i frågor som avser de kyrkliga kulturvärdena. Det kan exempelvis röra sig om att belysa frågor om vård och underhåll eller användning av de kyrkliga kulturminnena utifrån olika aspekter – antikvariska, estetiska, pastorala, liturgiska, ekonomiska och funktionella. En viktig uppgift bör vara att finna former för att sprida information. Samrådsgrupperna bör inte ha några beslutsfunktioner och bör inte heller behandla enskilda ärenden. Samarbetet inom ramen för samrådsgrupperna bör dock kunna bidra till ökad kunskap om och förståelse för olika krav och behov och därmed skapa förutsättningar för att hitta samförståndslösningar, exempelvis vid sådana avvägningar mellan önskan att förändra kyrkorummet utifrån församlingens och gudstjänstens behov och strävan att bevara de kulturhistoriska värdena som kyrkomötet avser.

I den centrala samrådsgruppen bör staten representeras av RAÄ. Vem eller vilka som skall representera kyrkan blir en inomkyrklig angelägenhet. Gruppen bör bl.a. följa utvecklingen på området och uppmärksamma behov av utbildning och kompetensutveckling. En uppgift bör vara att arbeta för att information och kunskap i frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena sprids inom kulturmiljösektorn och Svenska kyrkan.

I de regionala grupperna bör det ingå representanter för stiftet och länsstyrelserna. Med hänsyn till den betydelse som museerna inom kulturmiljöområdet har i arbetet med de kyrkliga kulturminnena i länen bör även dessa vara representerade i gruppen. Det är lämpligt att i respektive region bygga vidare på de nätverk och det samarbete som många gånger redan finns. De regionala grupperna bör följa arbetet och verksamheten inom stiftet samt verka för informations- och kunskapsutbyte mellan organ inom såväl kulturmiljöområdet som Svenska kyrkan.

Enligt regeringens uppfattning bör det vara en uppgift för RAÄ att i samverkan med Svenska kyrkan ta fram underlag för samrådsgruppernas närmare sammansättning och uppgifter. Det är angeläget att de grupper som skapas inte blir tungrodda och kostnadskrävande i administrativt hänseende. Ett antal remissinstanser menar att församlingar eller motsvarande – dvs. de faktiska förvaltarna – bör vara representerade i grupperna. Det är rimligt att denna fråga övervägs i arbetet med att finna former för samrådsgrupperna.

Samrådsgrupperna är inte avsedda att ersätta andra former av samverkan mellan de antikvariska myndigheterna och museerna och Svenska kyrkan. Samarbetet mellan kulturmiljöområdets och Svenska kyrkans organ kan – och bör – ta sig olika uttryck. Syftet är att samrådsgrupperna skall utgöra ett forum för kontinuerligt erfarenhets- och kunskapsutbyte och därmed vara ett komplement till exempelvis kontakter i enskilda ärenden eller särskilda projekt.

Det bör i framtiden vara en uppgift för såväl staten som Svenska kyrkan att verka för att det skapas förutsättningar för samverkan i övergripande frågor liksom i den löpande ärendehantering. Det är av grundläggande betydelse att samverkan sker utifrån en tydlig roll- och ansvarsfördelning.

5.3 Kulturminneslagen efter relationsändringen

Av riksdagens principbeslut framgår att kulturminneslagens skydd för kyrkliga kulturminnen skall behållas även vid ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80 s. 39). Relationsändringen i sig innebär dock att det finns behov av vissa ändringar i bestämmelserna. Det beror bl.a. på att den kyrkliga organisationen, förutom genom vissa grundläggande föreskrifter i lagen om Svenska kyrkan, inte kommer att vara offentligrättsligt reglerad i framtiden. Regeringen föreslår vidare vissa kompletteringar i 4 kap. kulturminneslagen. Bland annat bör det enligt regeringens uppfattning finnas en bestämmelse om den kyrkoantikvariska ersättningen och dess fördelning (avsnitt 5.1.2 och 5.1.3). Det bör vidare införas en föreskrift som gör det möjligt att ingripa för att åstadkomma rättelse om bestämmelser och beslut enligt 4 kap. kulturminneslagen inte följs (avsnitt 5.3.3).

5.3.1 Kyrkobyggnader

Regeringens förslag: Skyddet för kyrkobyggnader i 4 kap. kulturminneslagen skall gälla oavsett ägare. Med kyrkobyggnad avses en byggnad som före den 1 januari 2000 har invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att en överlåtelse av en kyrkobyggnad skall anmälas till länsstyrelsen samt att förvärvet inte skall bli giltigt förrän länsstyrelsen har beslutat i fråga om byggnadsminnesförklaring eller sex månader har gått från det att anmälan kom in till länsstyrelsen. Vidare har kommittén föreslagit att kyrkobyggnad skall definieras som en byggnad som har invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och som det ankommer på Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar att förvalta.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll inte någon särskild enkätfråga som avsåg förslaget avseende överlåtelse av en kyrkobyggnad. Det är endast ett fåtal remissinstanser som i sina yttranden har tagit upp det förslaget eller den föreslagna definitionen av begreppet kyrkobyggnad.

Hovrätten för Västra Sverige har inget att erinra mot förslaget att en överlåtelse av en kyrkobyggnad skall anmälas till länsstyrelsen. *RAÄ* föreslår att skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen skall gälla även sedan en kyrka har överlåtits och att en överlåtelse av en kyrkobyggnad eller kyrkotomt skall kräva tillstånd från länsstyrelsen. *Länsstyrelsen i Hallands län* förordar att länsstyrelsens tillstånd skall krävas för att en överlåtelse av en kyrkobyggnad skall bli giltig. Ett alternativ till förslaget att länsstyrelsen skall kunna utfärda en byggnads-

minnesförklaring är, enligt länsstyrelsen, att kyrkobyggnaden även i fortsättningen ges ett skydd enligt 4 kap. kulturminneslagen. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* föreslår att det generella lagskyddet enligt 4 kap. kulturminneslagen skall gälla för de kyrkliga kulturminnena oberoende av framtida ägare.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 4 kap. 2 § kulturminneslagen skall kyrkobyggnader vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. Vidare gäller att en kyrkobyggnad som är uppförd före utgången av år 1939 inte får ändras på något väsentligt sätt utan länsstyrelsens tillstånd (4 kap. 3 §). RAÄ har möjlighet att besluta att tillståndsplikten skall gälla också kyrkobyggnader som är uppförda efter utgången av år 1939 (4 kap. 4 §). Tillståndspliktiga åtgärder är exempelvis rivning, flyttning och ombyggnad. Skyddsreglerna för kyrkobyggnader är, till skillnad mot vad som gäller i fråga om liknande regler beträffande byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturminneslagen, inte tillämpliga i förhållande till en ny ägare. Det finns inte heller några bestämmelser som särskilt reglerar hur en kyrkobyggnads kulturhistoriska värde skall kunna skyddas i samband med en överlåtelse.

Regeringen delar kommitténs bedömning att kyrkor förmodligen endast undantagsvis kommer att tas ur bruk och att det därmed kommer att vara ytterst sällsynt med en överlåtelse av en kyrkobyggnad. Det är dock angeläget att det finns möjlighet att tillgodose de kulturhistoriska skyddsintressena i de fall detta sker.

Enligt kommitténs förslag skall en överlåtelse av en kyrkobyggnad anmälas till länsstyrelsen. Det blir då möjligt för länsstyrelsen att tillgodose behovet av skydd för de kulturhistoriska värdena genom en byggnadsminnesförklaring enligt 3 kap. kulturminneslagen. Förvärvet blir, enligt förslaget, inte giltigt förrän länsstyrelsen har beslutat i fråga om byggnadsminnesförklaring eller sex månader har gått från det att anmälan kom in till länsstyrelsen. Några remissinstanser har i stället föreslagit att det generella skyddet i 4 kap. kulturminneslagen skall gälla även i förhållande till en förvärvare.

Kyrkobyggnadernas särskilda karaktär och den betydelse som de har som en central del av vårt nationella kulturarv motiverar att de omfattas av ett starkt skydd. Det förhållandet att byggnaden överlåts innebär i sig inte att det kulturhistoriska värdet, och därmed inte heller behovet av skydd, minskar. Så gott som alla kyrkobyggnader som skyddas enligt 4 kap. kulturminneslagen torde ha ett så stort kulturhistoriskt värde att de kan bli föremål för en byggnadsminnesförklaring. Mot bakgrund härav bör skyddet omfatta byggnaden som sådan, oberoende av vem som är ägare. Bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen bör alltså gälla även i förhållande till en förvärvare. Det innebär att kommitténs förslag inte bör genomföras. Därmed slipper man den administration som förslaget skulle ha inneburit. Vidare undviks den osäkerhet som skulle ha följt av att en överlåtelse inte blev giltig förrän länsstyrelsen beslutat i fråga om byggnadsminnesförklaring eller sex månader gått sedan anmälan gjordes. Den av regeringen föreslagna ordningen innebär att det är möjligt för en

presumtiv förvärvare att överblicka vilka skyddsbestämmelser som byggnaden omfattas av. Denne kan redan före förvärvet bilda sig en uppfattning om vilka inskränkningar i rådigheten över byggnaden som gäller och därmed hur detta kan påverka byggnadens användningssätt.

Eftersom regeringens förslag medför att byggnaden omfattas av skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen oberoende av vem som är ägare finns det inte skäl att införa en reglering som innebär en tillståndsprövning vid en överlåtelse. Det är inte heller nödvändigt att införa en skyldighet att anmäla en överlåtelse till länsstyrelsen.

I samband med en överlåtelse av en kyrkobyggnad är det viktigt att uppmärksamma de särskilda hänsynstaganden som gör sig gällande i fråga om de kyrkliga inventarierna. Det rör sig ofta om föremål med såväl kulturhistoriskt som konstnärligt värde. Många gånger har de förvarats på samma ställe genom århundradena. Som tidigare har nämnts (avsnitt 5.1.1) finns det bestämmelser som innebär att det krävs tillstånd från länsstyrelsen för att avyttra ett föremål eller för att flytta det från den plats där det sedan gammalt hör hemma. Vidare förekommer det att inventarier har donerats av t.ex. en enskild person eller släkt med särskilda villkor eller föreskrifter. Regeringen vill understryka betydelsen av att frågan om de kyrkliga inventarierna och deras framtida förvaring uppmärksammas av Svenska kyrkan och länsstyrelserna i de – som det får förmodas – fåtaliga fall som det blir aktuellt att överlåta en kyrkobyggnad. Om kyrkobyggnaden omges av en begravningsplats innebär också det att särskilda hänsyn måste tas. Det måste vidare beaktas att det i många kyrkobyggnader finns äldre gravvårdar samt gravkammare, gravkor och gravmonument.

När det gäller begravningsplatser är skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen tillämpliga oberoende av vem som är innehavare, jfr 4 kap. 12 § kulturminneslagen och 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Detsamma gäller i fråga om kyrkotomter (se 4 kap. 2 § tredje stycket kulturminneslagen).

En kyrkobyggnad som överlåts omfattas inte längre av den kyrkoantikvariska ersättningen. Som anförts i avsnitt 5.1.3 bör ersättningen reduceras om omfattningen av Svenska kyrkans ansvar för de kyrkliga kulturminnena på något väsentligt sätt ändras, exempelvis genom en överlåtelse.

Begreppet kyrkobyggnad definieras i kulturminneslagen i dess nuvarande lydelse som byggnader som invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och som vårdas av en kyrklig kommun – dvs. en församling eller kyrklig samfällighet – samt domkyrkor som står under egen förvaltning (se 4 kap. 2 § andra stycket). Det är endast sådana byggnader som omfattas av skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen. Bestämmelserna gäller alltså inte för kyrkor (i bemärkelsen i Svenska kyrkans ordning invigd byggnad) som vårdas av en annan huvudman, t.ex. staten, en landstingskommun eller borgerlig kommun eller ett privat rättssubjekt – en fysisk eller enskild juridisk person.

Relationsändringen innebär att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör, liksom att den offentlighetsregleringen angående särskild förvaltning av vissa domkyrkor upphävs

(jfr dock nedan angående Lunds domkyrka). Definitionen av kyrkobyggnad i kulturminneslagen måste därför ändras. Utgångspunkten bör vara att de kyrkobyggnader som omfattas av bestämmelserna före relationsändringen, skall göra det också därefter. Någon utvidgning eller inskränkning i tillämpningsområde är inte avsedd.

Mot denna bakgrund bör kyrkobyggnader efter relationsändringen definieras som byggnader som före den 1 januari 2000 har invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar, dvs. en församling eller kyrklig samfällighet eller ett stift. Skyddet bör gälla oberoende av om kyrkan används eller inte och även om den sedermera tas ur bruk genom ett inomkyrkligt beslut. Om en kyrkobyggnad skulle överlåtas bör skyddet, som tidigare har nämnts, gälla även i förhållande till den nye ägaren.

Med invigning avses här den kyrkliga handling som företas innan en byggnad tas i bruk för Svenska kyrkans gudstjänst. Byggnader som ägs av Svenska kyrkan kan vara dels sådana kyrkobyggnader som för närvarande är kyrkokommunal egendom, dels sådana äldre domkyrkor och kyrkor som överförs med äganderätt enligt 9 § första stycket lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. I 9 § tredje stycket i samma lag föreskrivs att Lunds domkyrka med fastigheter och fastighetsfond skall behållas som en självständig förmögenhet efter relationsändringen och att egendomen skall förvaltas av Svenska kyrkan. Det innebär att också Lunds domkyrka omfattas av den föreslagna definitionen av begreppet kyrkobyggnad.

5.3.2 Kyrkliga inventarier

Regeringens förslag: Varje församling skall utse två personer som skall föra en förteckning över kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde. Församlingen skall anmäla vilka som har utsetts till länsstyrelsen. Stiftet skall minst vart sjätte år kontrollera att de föremål som tas upp i förteckningen finns kvar. Efter varje kontroll skall en kopia av förteckningen skickas till länsstyrelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen skall gälla även för kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde på kyrkotomter.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll två enkätfrågor i avsnittet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven som rörde den förteckning över kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga inventarier som skall finnas i varje församling. Fråga 12 gällde vilka som skall föra förteckningen och fråga 13 handlade om tillsynen över att föremålen i förteckningen finns kvar. En stor majoritet av remissinstanserna har ställt sig bakom förslagen.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 12	94 %	5 %	1 %
Fråga 13	95 %	4 %	1 %

Endast ett fåtal remissinstanser har behandlat de aktuella förslagen i sina yttranden.

RAÄ föreslår att vissa gravanordningar tillkomna före år 1850 skyddas direkt i kulturminneslagen, på samma sätt som andra fasta anordningar på begravningsplatser. RAÄ förordar vidare att den exemplifiering av kyrkliga inventarier som nu finns i 19 § kulturminnesförordningen efter relationsändringen i stället bör finnas i kulturminneslagen.

Svenska kyrkans centralstyrelse ifrågasätter om det inte är tillräckligt att föreskriva att församlingen skall svara för att det finns en förteckning över inventarierna och för att de förvaras och vårdas väl. Centralstyrelsen anser vidare att det bör vara stiftet som har det eventuella lagstadgade kyrkliga tillsynsansvaret i fråga om inventarierna. *Ärkebiskopen efter hörande av övriga biskopar* anser att kontrollansvaret för inventarierna i kyrkorna inom stiftet inte bör läggas på biskopen utan på respektive stift. Även *Stiftsjuristernas förening* och *Sveriges hembygdsväsende* anser att stiftet skall ha kontrollansvaret. *Domkapitlet i Göteborg* motsätter sig inte en lösning som innebär att stiftet har ansvar för kontrollen av inventarierna. *Pastoralinstitutet i Lund* däremot menar att det är angeläget att bevara biskopens ansvar.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser att förslaget att två personer skall svara för inventarieförteckningen måste förenklas för att motverka onödig administration.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: I varje församling samt i domkyrkor som står under egen förvaltning skall det i dag finnas en förteckning över kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde (4 kap. 7 § första stycket kulturminneslagen). I förteckningen skall det anges om ett föremål ägs eller förvaltas av någon annan än församlingen eller domkyrkan och om det förvaras på någon annan plats än i kyrkan. Förteckningen skall föras av kyrkoherden och en av kyrkorådet utsedd kyrkvärd, som skall vara ledamot eller suppleant i rådet (4 kap. 7 § andra stycket). De skall också se till att föremålen förvaras och vårdas väl. Det är fråga om ett personligt ansvarstagande som är delat mellan kyrkoherden som ämbetsbärare och den förtroendevalda kyrkvärden och som reglerades redan i 1686 års kyrkolag (jfr prop. 1987/88:104 s. 98 f.).

Kontraktsposten skall minst vart sjätte år kontrollera att alla föremål i förteckningen finns kvar (4 kap. 8 § kulturminneslagen). En sådan kontroll skall göras också vid byte av ansvarig kyrkoherde eller kyrkvärd. I en församling där kontraktsposten är kyrkoherde skall biskopen se till att kontroll sker.

Det bör även efter relationsändringen finnas en förteckning över kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde i varje församling. Varken ämbetsmanna- eller förtroendemannaorganisationen inom Svenska kyrkan kommer dock att vara offentligrättsligt reglerad i framtiden och de ovan nämnda bestämmelserna måste därför ändras.

När det gäller uppgiften att bl.a. föra förteckningen bör den nuvarande ordningen som innebär ett personligt ansvarstagande behållas. Relationsändringen bör inte medföra någon förändring i detta hänseende. Det bör därför utses två personer i varje församling som skall föra förteckningen och se till att föremålen förvaras och vårdas väl. Eftersom det inte som tidigare kommer att framgå direkt av lagen vilka personer som har detta ansvar bör det lämnas uppgift om vilka som utses till länsstyrelsen. Denna anmälningsskyldighet torde inte behöva innebära någon tungrodd administration.

Några kyrkliga remissinstanser anser att det även fortsättningsvis bör vara kyrkoherden och en kyrkvård som har ansvaret för inventarieförteckningen. Vilka personer som utses blir dock en inomkyrklig angelägenhet.

Kommittén har föreslagit att biskopen skall ha kontrollansvaret i fråga om föremålen i förteckningen. Flera remissinstanser anser dock att ansvaret i stället bör läggas på respektive stift. Enligt ärkebiskopen kan det med tanke på den syn på biskopsämbetet som finns, inte anses rimligt att kontrollansvaret för inventarierna i kyrkorna inom stiftet läggs på biskopen. Regeringen finner med beaktande av dessa synpunkter att det bör vara stiftet som har kontrollansvaret i fråga om de kyrkliga inventarierna.

Efter varje kontroll som utförs av stiftet bör en kopia av förteckningen skickas till länsstyrelsen. Härigenom får länsstyrelsen en överblick över inventariebeståndet i länet. Det är betydelsefullt inte minst med tanke på länsstyrelsens ansvar för den övergripande tillsynen inom kulturmiljöområdet i länet.

Av 4 kap. 6 § kulturminneslagen framgår att en förutsättning för att kyrkliga inventarier skall omfattas av skyddsbestämmelserna är att de har kulturhistoriskt värde. Enligt samma bestämmelse är en ytterligare förutsättning att inventarierna hör till en kyrkobyggnad eller annan kyrklig byggnad eller begravningsplats (se nedan angående kyrkliga inventarier på kyrkotomter). Kriterierna för att skyddsbestämmelserna skall vara tillämpliga anges sålunda i kulturminneslagen och det behövs därför inte någon exemplifierande uppräkningslista i lagen.

Bestämmelserna om skydd för kyrkliga inventarier är enligt sin ordalydelse inte tillämpliga på inventarier på kyrkotomter. Det är dock rimligt att föreskrifterna gäller även de kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde som kan finnas på en kyrkotomt. Kulturminneslagen bör därför ändras så att även dessa inventarier skyddas.

Äldre gravvårdar av kulturhistoriskt värde som hör till en kyrkobyggnad eller annan kyrklig byggnad eller begravningsplats omfattas i princip av bestämmelserna om skydd för kyrkliga inventarier (jfr 19 § kulturminnesförordningen, 4 kap. 6–10 §§ kulturminneslagen). RAÄ har, bl.a. med hänvisning till att enskilt ägda inventarier inte annat än i ringa mån omfattas av inventarieskyddsreglerna, föreslagit att gravanordningar tillkomna före år 1850 i stället skall omfattas av skyddet för begravningsplatser.

Även om tillståndsplikten enligt 4 kap. 9 § första stycket kulturminneslagen inte gäller i fråga om en gravvård som ägs av en enskild person eller

släkt, följer det dock av skyddsbestämmelserna att den – oberoende av vem som är ägare – skall förvaras och vårdas väl och att den skall föras upp på inventarieförteckningen. Länsstyrelsen har vidare alltid möjlighet att vidta åtgärder för att skydda eller vårda en gravvård om det finns allvarlig fara för att den skadas (4 kap. 10 § tredje stycket kulturminneslagen, se även avsnitt 5.3.3). Enligt regeringens uppfattning finns det inte belägg för att de nuvarande bestämmelserna ger ett bristfälligt skydd. Det finns därför inte skäl att införa ett särskilt skydd för vissa äldre gravanordningar.

5.3.3 Möjlighet att åstadkomma rättelse, vissa bestämmelser om överklagande

Regeringens förslag: Länsstyrelsen ges rätt att förelägga den som är ansvarig för förvaltningen av ett kyrkligt kulturminne att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder om föreskrifter eller beslut enligt 4 kap. kulturminneslagen inte följs. Ett föreläggande får förenas med vite. Länsstyrelsen kan i stället begära särskild handräckning hos kronofogdemyndigheten.

Domkapitlets rätt att överklaga beslut i tillståndsärenden enligt 4 kap. kulturminneslagen upphävs och ersätts inte av någon motsvarande rätt för stiftet.

Länsstyrelsens beslut att ta upp ett föremål i förteckningen över kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde eller att vidta någon åtgärd för att skydda eller vårda ett föremål får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller Riksantikvarieämbetets beslut att bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen om tillståndsprövning skall tillämpas i fråga om en kyrkobyggnad, en kyrkotomt eller en begravningsplats som har tillkommit efter utgången av år 1939.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Det ställdes inte någon särskild enkätfråga avseende dessa förslag. RAÄ anser att det måste finnas möjlighet till sanktioner i minst den utsträckning som föreslås av kommittén. RAÄ förordar att beslut enligt 4 kap. 10 § kulturminneslagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i stället för hos regeringen. Enligt *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* är de föreslagna bestämmelserna om möjlighet till handräckning från kronofogdemyndigheten och till vitesföreläggande överflödiga.

I fråga om förslaget om stiftets rätt att överklaga uttalar *Justitieombudsmannen* (JO) att det i mål, vari sådana beslut överklagas, som regel redan finns två motstående parter, församlingen och länsstyrelsen. JO anför att om stiftet också tillåts träda in som part uppkommer ett trepartsmål, vilket inte är av helt okomplicerad natur hos domstolarna.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Möjlighet att åstadkomma rättelse

Av avgörande betydelse för att de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan skall bevaras är att kulturminneslagens bestämmelser följs. Som tidigare har nämnts är RAÄ central förvaltningsmyndighet för kulturmiljön och har överinseende över kulturminnesvärden i landet, medan länsstyrelserna ansvarar för tillsynen i länet. Möjligheterna att vidta åtgärder om kraven enligt 4 kap. kulturminneslagen inte upprätthålls är dock begränsade. RAÄ och länsstyrelsen har rätt att besikta kyrkliga inventarier (4 kap. 10 § första stycket). Länsstyrelsen får vidare besluta att ett föremål skall tas upp i förteckningen över kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde (4 kap. 10 § andra stycket). Om det finns allvarlig fara för att ett föremål skadas, får länsstyrelsen ta hand om det tills vidare eller vidta någon annan nödvändig åtgärd för att skydda eller vårda det (4 kap. 10 § tredje stycket). Utöver dessa bestämmelser finns det inte någon möjlighet att ingripa om föreskrifter och beslut enligt 4 kap. kulturminneslagen inte efterlevs.

Regeringen anser, i likhet med kommittén, att det är rimligt att länsstyrelsen kan ingripa om exempelvis en tillståndspliktig åtgärd vidtas utan tillstånd eller om en åtgärd genomförs på ett sätt som inte är förenligt med ett lämnat tillstånd och det inte har gått att få till stånd en rättelse på annat sätt. Länsstyrelsen bör därför ges möjlighet att förelägga den som är ansvarig för förvaltningen av ett kyrkligt kulturminne att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder om föreskrifter eller beslut enligt 4 kap. kulturminneslagen inte följs. Ett sådant föreläggande bör kunna förenas med vite. Länsstyrelsen bör i stället kunna begära särskild handräckning hos kronofogdemyndigheten om de krav som följer av 4 kap. kulturminneslagen inte uppfylls. Liknande bestämmelser finns redan när det gäller byggnadsminnen (se 3 kap. 16 och 17 §§ kulturminneslagen).

Ett antal remissinstanser föreslår att det införs straffansvar vid överträdelse av bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen. Regeringen anser dock inte att det finns tillräckliga skäl att även införa straffbestämmelser.

Vissa bestämmelser om överklagande

Enligt 4 kap. 16 § första stycket kulturminneslagen får domkapitlet alltid överklaga beslut i tillståndsärenden. Bakgrunden är att domkapitlet har tillsyn över lära och gudstjänster i församlingarna och därför har särskild anledning att bevaka beslut som avser utformningen av kyrkorummet m.m. och som kan påverka dess användning (prop. 1987/88:104 s. 101). Möjligheten att överklaga torde ha utnyttjats i mycket begränsad omfattning.

Domkapitlet kommer inte att vara offentligt reglerade efter relationsändringen. Om det skall finnas motsvarande organ i framtiden är en inomkyrklig fråga. Enligt lagen om Svenska kyrkan skall stiftet utgöra självständiga juridiska personer på regional nivå. Till stiftets grundläggande uppgift hör bl.a. att ha tillsyn över församlingarnas liv.

Det kan ifrågasättas om de skäl som anfördes i den ovan nämnda propositionen (prop. 1987/88:104) motiverar att den regionala nivån (stiftet) inom Svenska kyrkan också i framtiden skall ha en generell rätt att överklaga tillståndsbeslut. Av 22 § förvaltningslagen (1986:223) följer att ett beslut som innebär att en tillståndsansökan helt eller delvis avslås kan överklagas av sökanden (församlingen eller motsvarande). Det finns inte skäl att dessutom stiftet skall kunna överklaga sådana beslut. Inte heller finns det, enligt regeringens uppfattning, anledning att ge stiftet rätt att överklaga ett beslut att bifalla en tillståndsansökan. Tillståndsbeslutet är i ett sådant fall endast en konsekvens av ett inomkyrkligt beslut att vidta en viss åtgärd. Det är snarast en inomkyrklig fråga om stiftet skall ha möjlighet att agera om åtgärden i sig anses påverka exempelvis kyrkorummets användning på ett negativt sätt. Mot bakgrund av detta anser regeringen att Svenska kyrkan på regional nivå i fortsättningen inte bör ha en generell rätt att överklaga beslut i tillståndsärenden enligt 4 kap. kulturminneslagen.

Länsstyrelsens beslut att ta upp ett föremål i förteckningen över kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde eller att vidta någon åtgärd för att skydda eller vårda ett föremål (4 kap. 10 § andra och tredje styckena) får enligt 4 kap. 16 § tredje stycket överklagas hos regeringen. Detsamma gäller RAÄ:s beslut att bestämmelserna om tillståndsprövning skall tillämpas också i fråga om en kyrkobyggnad, en kyrkotomt eller en begravningsplats som har tillkommit efter utgången av år 1939 (4 kap. 4 och 14 §§). Beslut i sådana ärenden är emellertid inte av den art att de bör prövas av regeringen, utan bör i stället överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

6 Offentlighet och insyn

I detta avsnitt behandlas frågan om en offentlighetsrättsligt reglerad handlingsoffentlighet beträffande handlingar som tillkommer i Svenska kyrkans verksamhet efter relationsändringen. De förslag som är aktuella har lämnats av Utredningen om trossamfundens rättsliga reglering i betänkandet Staten och trossamfundet, Rättslig reglering (SOU 1997:41).

Regeringens förslag: Den offentlighetsrättsligt reglerade handlingsoffentligheten inom Svenska kyrkan skall avse handlingar som rör begravningsverksamheten samt fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* och *Kammarkollegiet* tillstyrker utredningens förslag. *Datainspektionen* har från integritetssynpunkt inte någon invändning mot förslaget.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Svenska kyrkan är i dag en del av det allmänna, vilket bl.a. innebär att handlingsoffentlighet gäller för den

övervägande delen av den kyrkliga verksamheten. Till följd av de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan upphör församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus och kyrkan lämnar även i övrigt det allmänna. Det medför bl.a. att den offentlighetsregleringen avseende handlingsoffentlighet inte längre kommer att vara tillämplig på Svenska kyrkans verksamhet.

Som regeringen tidigare har uttalat är frågan om handlingsoffentlighet inom Svenska kyrkan efter relationsändringen av stor principiell betydelse (se prop. 1997/98:49 s. 19 och prop. 1997/98:116 s. 64). Det är viktigt att kyrkans verksamhet också i fortsättningen bedrivs under öppenhet och att allmänheten har tillgång till handlingar i samma utsträckning som i dag. Offentlighet och möjlighet till ett fritt meningsutbyte utgör förutsättningar för att Svenska kyrkans karaktär som öppen folkkyrka skall behållas och för att demokratins grundläggande idéer skall förbli vägledande inom kyrkan.

Efter relationsändringen kommer en offentlighetsreglerad handlingsoffentlighet att gälla för handlingar som avser områden där intresset av insyn från statlig utgångspunkt är störst, nämligen i de fall Svenska kyrkan utför viktiga samhällsuppgifter. Frågan skall regleras i sekretesslagen (1980:100), se 10 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Svenska kyrkans handlingar i övrigt skall omfattas av en inomkyrkligt reglerad handlingsoffentlighet, se 11 § lagen om Svenska kyrkan. Regeringen lägger nu fram förslag till närmare reglering av den offentlighetsreglerade handlingsoffentligheten.

Begravningsverksamheten är en viktig samhällelig angelägenhet. I enlighet med riksdagens principbeslut föreslår regeringen att Svenska kyrkan också efter relationsändringen skall vara huvudman för den övervägande delen av denna verksamhet (se avsnitt 4). Det innebär att Svenska kyrkan ges i uppdrag att utföra en samhällsuppgift, i vilken det ingår myndighetsutövning. Mot denna bakgrund bör den offentlighetsreglerade handlingsoffentligheten gälla i fråga om handlingar som avser begravningsverksamheten.

Som framgår i avsnitt 5 föreslår regeringen att Svenska kyrkan skall få viss ersättning från staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena (kyrkoantikvarisk ersättning). Enligt förslaget skall ersättningen fördelas genom Svenska kyrkans försorg. Kostnaderna för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena kommer alltså tills vidare att till viss del finansieras genom en statlig ersättning. Bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är nämligen en angelägenhet för hela samhället och svenska folket (se prop. 1995/96:80 s. 40). De handlingar som avser fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen bör omfattas av den offentlighetsreglerade handlingsoffentligheten. För övriga handlingar som avser den kulturhistoriskt värdefulla egendomen kommer enligt 11 § lagen om Svenska kyrkan en inomkyrkligt reglerad handlingsoffentlighet att gälla.

Den offentlighetsreglerade handlingsoffentligheten skall, som tidigare har nämnts, regleras i sekretesslagen. Det är fråga om offentlighet på vissa, särskilt avgränsade områden där Svenska kyrkan kommer att ha uppgifter

som tillgodoser allmänna samhällsintressen. Detta liknar den ordning som tillämpas i fråga om handlingsoffentlighet när samhällsuppgifter lämnas till organ utanför myndighetsfären och som regleras i 1 kap. 8 § andra stycket första meningen sekretesslagen. Den regleringen innebär att handlingsoffentligheten utvidgas till att gälla även vissa enskilda organ som anges särskilt i en bilaga till sekretesslagen. I bilagan preciseras också den verksamhet hos de angivna organen som omfattas av bestämmelserna om handlingsoffentlighet. Det är lämpligt att den offentlighetsrättsliga handlingsoffentlighet som nu föreslås beträffande vissa av Svenska kyrkans verksamheter regleras på motsvarande sätt. Det bör alltså göras ett tillägg i bilagan till sekretesslagen om Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar i fråga om handlingar som avser dels begravningsverksamheten, dels fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen. Mot bakgrund av regeringens förslag i fråga om den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning (se avsnitt 5.1.2) bör bestämmelsen om handlingsoffentlighet beträffande fördelning och användning av ersättningen inte träda i kraft förrän den 1 januari 2002.

Arkivlagen (1990:782) bör tillämpas inom de områden av Svenska kyrkans verksamhet där den offentlighetsrättsliga handlingsoffentligheten gäller.

7 De kyrkliga arkiven

Enligt den ändring i 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen som träder i kraft den 1 januari 2000 skall allmänna handlingar kunna förvaras hos Svenska kyrkan även efter relationsändringen utan att därigenom upphöra att vara allmänna. I denna proposition lämnas förslag till närmare utformning av regleringen. De förslag som behandlas har lämnats av Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet i betänkandet Staten och trossamfunden, Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven (SOU 1997:43).

Förslagen avser endast handlingar som omfattas av bestämmelserna om allmänna handlingar i 2 kap. tryckfrihetsförordningen och som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos antingen myndigheter med uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet eller Svenska kyrkans beslutande församlingar. Förslagen gäller alltså inte handlingar som kommer in till eller upprättas hos ett kyrkligt organ efter relationsändringen. Frågan om sådana handlingar behandlas i avsnitt 6, se även 10–12 §§ lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Inte heller avses handlingar som är från tiden före relationsändringen, men som inte är att anse som allmänna. Det innebär att förslagen inte gäller de organ inom Svenska kyrkan som bedriver sin verksamhet i privaträttsliga former, t.ex. stiftelser och föreningar, och som i dag inte omfattas av bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen eller av arkivlagstiftningen. Sådana organ regleras inte heller i kyrkolagen (1992:300).

Riksarkivet har på regeringens uppdrag kartlagt den ungefärliga omfattningen och sammansättningen av de kyrkliga arkiven samt utrett konsekvenserna för arkivmyndigheterna med anledning av relationsändringen. Riksarkivets rapport finns tillgänglig i Kulturdepartementet (dnr Ku97/3313/Ka).

7.1 Kyrkliga myndigheter

Regeringens förslag: Allmänna handlingar som före år 2000 har kommit in till eller upprättats hos myndigheter med uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet skall efter beslut av regeringen kunna förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar efter relationsändringen utan att därigenom upphöra att vara allmänna. En särskild lag stiftas om detta. Handlingsoffentligheten enligt tryckfrihetsförordningen skall bestå. Bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100) samt bestämmelserna i övrigt i arkivlagen (1990:782) skall tillämpas i samma utsträckning som före relationsändringen.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remiss I innehöll två enkätfrågor i avsnittet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven som rör detta avsnitt. I fråga 2 var frågeställningen om lagstiftningen om handlingsoffentlighet, sekretess och arkiv skall gälla handlingar från tidigare kyrkliga myndigheter. I fråga 3 behandlades förslaget att någon längsta tid för förvaring av allmänna handlingar hos kyrkliga organ inte skall fastställas, men att målet bör vara att handlingarna levereras inom tio år från relationsändringen. En klar majoritet av remissinstanserna har ställt sig bakom dessa förslag.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 2	98 %	1 %	1 %
Fråga 3	84 %	13 %	3 %

Riksarkivet tillstyrker kommitténs förslag och framhåller att det behövs ett kontinuerligt samråd mellan arkivmyndigheterna och Svenska kyrkan inför relationsändringen. *Svenska kyrkans centralstyrelse* anser att det är värdefullt att det inte sätts någon absolut tidsgräns för när arkivhandlingarna skall vara överlämnade till arkivmyndigheterna. Enligt *Domkapitlet i Luleå* bör målet vara att arkivalierna levereras till arkivmyndigheterna senast 70 år efter handlingarnas upprättande. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* menar att det inte bör uttalas ett mål för när inleverans skall ske. Förbundet anser att Svenska kyrkan i likhet med staten skall vara fri från avgifter för kopior och registerutdrag m.m. *Domkapitlet i Västerås* menar att det är fråga om kyrkans böcker och arkiv och att det därför borde vara en självklarhet att endast de församlingar m.fl. som själva vill lämna ifrån sig sitt arkiv-

material skall behöva göra det. Liknande synpunkter framförs av *Västerås stiftssamfällighet* samt ett antal kyrkokommuner på lokal nivå, bl.a. *Grangärde, Gagnefs, Rättviks, Stora Tuna* och *Västanfors kyrkliga samfälligheter* samt *Avesta, Malungs, Solleröns, Orsa* och *Tortuna församlingar*. Riksskatteverket förutsätter att allmänheten kommer att ha samma möjligheter som i dag att få utdrag ur kyrkobokföringsarkiven oavsett om det gäller arkiv som finns hos arkivmyndigheterna eller hos Svenska kyrkan.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

Det finns myndigheter med uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet, kyrkliga myndigheter, inom såväl den kyrkokommunala som den statliga delen av Svenska kyrkans organisation. Av 11 § arkivlagen följer att om en statlig myndighet upphör och verksamheten inte förs över till en annan statlig myndighet, skall myndighetsarkivet överlämnas till en statlig arkivmyndighet, dvs. Riksarkivet eller något av landsarkiven, inom tre månader. Denna bestämmelse gäller också arkiv hos kyrkokommunala myndigheter (se 2 § 1 arkivlagen).

I och med relationsändringen upphör de nuvarande kyrkliga myndigheterna att vara myndigheter. Enligt gällande bestämmelser skall följaktligen de allmänna handlingar som finns hos dessa organ levereras till en statlig arkivmyndighet före den 1 april 2000. Den ändring i 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen som träder i kraft den 1 januari 2000 innebär dock att det i lag får föreskrivas att regeringen får besluta att allmänna handlingar som senast vid utgången av år 1999 har kommit in till eller upprättats hos en kyrklig myndighet får överlämnas till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Det kyrkliga organet övertar den tidigare myndighetens uppgifter i fråga om bl.a. prövning av utlämnande av handlingarna. Regeringens beslut om förvaring förutsätter alltså ett bemyndigande i lag.

Utgångspunkten i fråga om vilka organ inom Svenska kyrkan som skall kunna förvara allmänna handlingar efter relationsändringen har varit den ordning som kommer att gälla beträffande Svenska kyrkans framtida organisation. Enligt lagen om Svenska kyrkan skall Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar, dvs. församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift, var för sig ha rättskapacitet (se 3 §). Det är också till dessa självständiga rättssubjekt som allmänna handlingar skall kunna överlämnas enligt det nämnda tillägget till tryckfrihetsförordningen.

Förvaring av allmänna handlingar hos kyrkliga organ

En stor del av de arkiv som enligt gällande regler skall levereras in till arkivmyndigheterna i anslutning till relationsändringen finns hos myndigheter inom den *kyrkokommunala* delen av Svenska kyrkans

organisation. På lokal nivå är det fråga om kyrkorådet och övriga nämnder i församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna. På regional nivå, i stiftssamfälligheterna, handlar det om stiftsstyrelsen och övriga nämnder, bl.a. egendomsnämnden. Allmänna handlingar från dessa tidigare kyrkokommunala myndigheter bör som huvudregel förvaras hos motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift efter relationsändringen. Utgångspunkten bör alltså vara att den församling eller kyrkliga samfällighet eller det stift som övertar en kyrkokommuns uppgifter skall förvara de allmänna handlingar som härrör från den tidigare kyrkokommunala verksamheten.

Det finns också ett antal *statliga* myndigheter som har uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet och som kommer att avvecklas i samband med relationsändringen. Som exempel kan nämnas Svenska kyrkans centralstyrelse, Kyrkofondens styrelse, Ansvarsnämnden för biskopar, domkapitel och pastor. Om motsvarande organ kommer att inrättas efter relationsändringen är en inomkyrklig angelägenhet. I fråga om dessa tidigare myndigheters arkiv bör huvudregeln vara att de allmänna handlingarna fortsättningsvis skall förvaras på samma nivå inom den kyrkliga organisationen som tidigare. Så bör exempelvis ansvaret för allmänna handlingar från domkapiteln ligga på stiftet, medan allmänna handlingar från Svenska kyrkans centralstyrelse och Kyrkofondens styrelse bör överlämnas till Svenska kyrkan på nationell nivå.

Inom den statliga förvaltningen finns det myndigheter som bl.a. har till uppgift att behandla ärenden med anknytning till Svenska kyrkan. I stor utsträckning kommer denna många gånger klart avgränsade verksamhet att upphöra i och med relationsändringen. Det gäller exempelvis Kammarkollegiets handläggning av kyrkliga indelningsärenden, Arbetsgivarverkets uppgifter beträffande statligt reglerade tjänster inom Svenska kyrkan och Riksskatteverkets uppgifter i fråga om de kyrkliga valen. Enligt 2 kap. 17 § andra stycket tryckfrihetsförordningen skall bestämmelserna inte omfatta allmänna handlingar hos dessa myndigheter, utan bara gälla myndigheter som helt upphör senast den 31 december 1999.

Regeringens beslut om förvaring bör ske i förordningsform i likhet med vad som gäller när allmänna handlingar från en myndighet som upphör överlämnas till ett enskilt organ för förvaring, se förordningen (1994:1495) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring. Härigenom tillgodoses behovet av information till allmänheten. Det är fråga om ett stort antal enskilda myndigheter och det måste därför vara möjligt att meddela beslut av generell karaktär, dvs. att besluta vilka organ som skall förvara allmänna handlingar från olika kategorier av kyrkliga myndigheter.

Frågan om den kyrkliga indelningen kommer att vara en inomkyrklig angelägenhet efter relationsändringen (jfr prop. 1997/98:49 s. 23). Den föreslagna regleringen om förvaring av allmänna handlingar är inte avsedd att innebära några begränsningar i detta hänseende. En indelningsändring kan emellertid aktualisera exempelvis frågan om var de allmänna handlingarna skall förvaras i fortsättningen. Vidare kan det bli nödvändigt med justeringar i tidsplanen för överlämnande av handlingar (se nedan). Med hänsyn till detta är det motiverat att ändringar i den kyrkliga indelningen kommer till arkivmyndigheternas kännedom. Även en genomgripande förändring av den kyrkliga strukturen på olika nivåer kan tänkas få återverkningar i fråga om förvaringen av allmänna handlingar. Det är därför rimligt att arkivmyndigheterna underrättas också om strukturförändringar. Svenska kyrkan skall lämna uppgifter om indelning och stadgar till det statliga registret över trossamfund samt vidare att förändringar i registrerade uppgifter skall anmälas genast (se 14 § lagen om Svenska kyrkan). Härigenom bör arkivmyndigheternas behov av information kunna tillgodoses.

Arkivvårdsregler m.m.

Relationsändringen bör i princip inte innebära några förändringar när det gäller hur de kyrkliga arkivens bestånd av allmänna handlingar skall behandlas. Det bör alltså ställas samma krav före som efter relationsändringen. Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar bör även i fortsättningen bevara, ordna och vårda arkiven på ett sådant sätt att behovet av tillgång till handlingarna tillgodoses. Vidare måste de kyrkliga arkivens betydelse som en del av det nationella kulturarvet beaktas. Föreskrifterna i arkivlagen om arkivbildningen och dess syften, arkivvården samt gallring bör därför gälla i samma utsträckning som före relationsändringen. De bestämmelser som avser statliga myndigheter bör tillämpas. Eftersom kyrkokommunala myndigheter omfattas av de bestämmelser i arkivlagstiftningen som avser statliga myndigheter, innebär detta inte någon förändring i förhållande till vad som gäller före relationsändringen, se 2 § 1 arkivlagen och 10 § andra stycket arkivförordningen (1991:446).

De kyrkliga myndigheterna – både statliga och kyrkokommunala – står i dag under tillsyn av de statliga arkivmyndigheterna (Riksarkivet och landsarkiven), se 8 § första stycket arkivlagen och 8 § arkivförordningen. En arkivmyndighet har rätt att överta arkivmaterial från en myndighet som står under dess tillsyn (9 § arkivlagen). Det kan ske efter överenskommelse, men arkivmyndigheten kan också överta arkivmaterial efter ett ensidigt beslut. Det sistnämnda kan bli aktuellt exempelvis om arkiven inte sköts på ett tillfredsställande sätt. Regeringen anser att motsvarande reglering bör gälla även efter relationsändringen i fråga om de kyrkliga arkivens bestånd av allmänna handlingar. De statliga arkivmyndigheterna bör alltså ha tillsyn över de kyrkliga organ som

förvarar allmänna handlingar såvitt avser dessa handlingar samt ha rätt att överta de aktuella arkiven.

Svenska kyrkan kommer efter relationsändringen att förvara handlingar som omfattas av olika regelsystem (se närmare avsnitt 6 samt 10–12 §§ lagen om Svenska kyrkan). Det innebär att det utöver de generella föreskrifter som finns i arkivlagstiftningen kan behövas vissa särskilda bestämmelser om hanteringen av de kyrkliga arkivens bestånd av allmänna handlingar. Bland annat bör det föreskrivas att allmänna handlingar skall förvaras och handhas så att det utan svårigheter går att skilja dem från andra handlingar hos de förvarande kyrkliga organen. Vidare bör det framgå att eventuella tillägg i en allmän handling skall utföras på ett sådant sätt att det tydligt framgår när och av vem de har gjorts. Om det vid utlämnande av den allmänna delen av handlingen skulle vara omöjligt att avskilja senare påförda delar, bör det kyrkliga organet vara skyldigt att lämna ut också eget material (se nedan). De här föreslagna bestämmelserna är av särskild betydelse i fråga om ärenden som påbörjas före men som inte avslutas förrän efter relationsändringen. Här skall nämnas att ärenden som vid utgången av år 1999 handläggs hos bl.a. domkapitlen och Kyrkofondens styrelse skall överlämnas till Svenska kyrkan för fortsatt handläggning, se 5 § lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

Frågor om utlämnande av allmänna handlingar

En förutsättning för att kyrkliga organ skall kunna förvara allmänna handlingar är att allmänhetens möjlighet att ta del av handlingarna inte försvåras. Regeringens förslag innebär att tryckfrihetsförordningens bestämmelser om handlingsoffentlighet samt sekretesslagstiftningen skall gälla hos Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar i fråga om hanteringen av allmänna handlingar. I detta ligger exempelvis att i eget namn pröva utlämnande- och sekretessfrågor. De kyrkliga organen måste också iaktta sekretess.

Förslaget medför bl.a. att en begäran att få ta del av uppgifter i en allmän handling skall prövas i enlighet med bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen. Prövningen skall – på samma sätt som när det gäller myndigheter – göras av den som har hand om handlingen. I tveksamma fall skall frågan hänskjutas till det kyrkliga organet, om det kan ske utan omgång. Om en befattningshavare vägrar att lämna ut en handling skall frågan hänskjutas till det kyrkliga organet, om sökanden begär det. Sökanden får överklaga ett negativt beslut hos kammarrätten. Bestämmelserna om överklagande i förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas också i fråga om beslut som meddelas av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar med anledning av en begäran om utlämnande av en handling.

Som framgår ovan föreslår regeringen att ett kyrkligt organ skall vara skyldigt att lämna ut eget material om detta är en förutsättning för att en allmän handling skall kunna lämnas ut. En sådan föreskrift torde emellertid vara av mindre praktisk betydelse eftersom handlingar från tiden efter relationsändringen kommer att omfattas av antingen en

offentlighetsrättligt eller en inomkyrkligt reglerad handlingsoffentlighet (se avsnitt 6).

En allmän handling som inte är hemlig skall tillhandahållas gratis på stället (2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen). Handlingen skall lämnas ut genast eller så snart som möjligt. Vidare har var och en rätt att mot avgift få en kopia eller en avskrift av en allmän handling som är offentlig (2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen). Frågan om avgiftens storlek och utformning regleras inte närmare i vare sig tryckfrihetsförordningen eller sekretesslagen. Till följd av bestämmelserna i avgiftsförordningen (1992:191) gäller för närvarande i princip en enhetlig taxa för de statliga myndigheterna. För de kyrkokommunala myndigheterna finns det däremot inte någon motsvarande enhetstaxa. För varje myndighet bestäms taxan av det beslutande organet, varvid den kommunala självkostnadsprincipen innebär begränsningar i fråga om avgiftsuttaget.

Det är angeläget att avgiften för att få en kopia eller en avskrift av en allmän handling inte fastställs till ett belopp som i praktiken innebär att möjligheterna att ta del av handlingen begränsas. Utgångspunkten måste vara att den avgift som Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar tar ut skall ligga på en nivå som motsvarar vad som tillämpas av myndigheter. De bestämmelser och principer som gäller för statliga och kyrkokommunala myndigheter i dag kommer emellertid inte att vara tillämpliga på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar efter relationsändringen. Det kan därför ifrågasättas om det behövs särskilda bestämmelser om avgifter beträffande de allmänna handlingar som i framtiden förvaras hos kyrkliga organ.

Den reglering som föreslås beträffande de kyrkliga arkiven liknar den som gäller när enskilda organ övertar en tidigare myndighets uppgifter, jfr lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring. I förarbetena till dessa bestämmelser behandlades frågan om avgifter för att få ut en kopia eller en avskrift av en handling. Bland annat uttalades följande: ”Regeringen, som utgår från att bolagen kommer att tillämpa samma avgiftsprinciper som gäller inom det allmänna, finner inte skäl att särskilt reglera denna fråga. Skulle illojala förfaranden uppdagas får regeringen återkomma till frågan om en särskild reglering....” (prop. 1993/94:113 s. 31).

Kommittén har anfört att frågan om avgifter inte bör regleras särskilt, utan utgår från att Svenska kyrkan tar ansvar för att möjligheterna att ta del av allmänna handlingar inte fördyras eller på annat sätt försvåras jämfört med vad som gäller i dag. Kommittén förutsätter vidare att det utfärdas inomkyrkliga riktlinjer och principer om avgiftens storlek och utformning. Regeringen finner inte anledning att göra någon annan bedömning. Om det skulle visa sig att de ovan angivna utgångspunkterna inte följs, kan det bli aktuellt att på nytt överväga frågan om reglering av avgiftsprinciperna.

Staten har rätt att utan någon avgift få kopior eller avskrifter av allmänna handlingar hos statliga myndigheter (jfr 21 § avgiftsförordningen). Regeringen finner att detta bör gälla också efter relationsändringen i fråga om handlingar från tidigare statliga myndigheter som

förvaras hos Svenska kyrkan och förutsätter att kyrkan inte heller efter det att reformen har genomförts tar ut någon avgift i förhållande till staten.

Efter relationsändringen kommer de kyrkliga organen i likhet med övriga fysiska och juridiska personer att ha rätt att få kopior eller avskrifter av allmänna handlingar. Detta gäller även i fråga om de kyrkliga arkiv som har lämnats till arkivmyndigheterna för förvaring. Med hänsyn till regeringens förslag avseende kostnadsansvaret för dessa handlingar (se avsnitt 7.3) finns det inte skäl att göra en särreglering beträffande eventuella kostnader för kopior och avskrifter av dessa handlingar. En sådan reglering skulle dessutom kunna medföra praktiska olägenheter och gränsdragningsproblem. Den ordning som i dag tillämpas i förhållande till kyrkokommunerna bör tillämpas gentemot de kyrkliga organen efter relationsändringen.

Justitieombudsmannen (JO) och Justitiekanslern (JK) har tillsyn över den som innehar en tjänst eller ett uppdrag som innefattar myndighetsutövning, såvitt avser denna verksamhet, se 2 § lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän respektive 3 § lagen (1975:1339) om Justitiekanslerns tillsyn. Eftersom prövning av utlämnande- och sekretessfrågor är att anse som myndighetsutövning, kommer befattningshavare och uppdragstagare hos de kyrkliga organen att stå under tillsyn av JO och JK när det gäller denna verksamhet.

En särskild lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan för förvaring

Som tidigare har nämnts liknar den lösning som föreslås i fråga om allmänna handlingar från tidigare kyrkliga myndigheter den som tillämpas när en myndighet upphör och verksamheten förs över till ett enskilt organ. Den närmare regleringen i fråga om de kyrkliga arkiven skulle kunna genomföras genom ändringar i den lag som gäller i dessa fall, dvs. lagen om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring. Med hänsyn till den speciella situation som uppstår när relationerna mellan staten och Svenska kyrkan ändras bör det emellertid skapas en särskild lag avseende de kyrkliga arkivens bestånd av allmänna handlingar. En sådan lösning torde också medföra att lagstiftningen blir mer överskådlig.

Leverans till arkivmyndigheterna

Förslaget om de kyrkliga arkivens bestånd av allmänna handlingar innebär ett undantag från bestämmelsen i 11 § arkivlagen att myndighetsarkivet från en myndighet som upphör skall överlämnas till en arkivmyndighet inom tre månader. Däremot innebär det inte någon förändring beträffande de statliga arkivmyndigheternas uppgifter i fråga om tillsyn över de kyrkliga arkiven eller deras funktion som arkivdepåer för arkivmaterial från Svenska kyrkan. På sikt skall alltså de allmänna handlingarna från tidigare kyrkliga myndigheter levereras till de statliga arkivmyndigheterna, dvs. Riksarkivet eller något av landsarkiven.

Enligt kommittén bör det inte bestämmas någon generell längsta tid för förvaring av allmänna handlingar hos Svenska kyrkan. Kommittén har härvid hänvisat till att förhållandena varierar från fall till fall beroende på omfattningen av arkiven, kyrkans behov av handlingarna och arkivmyndigheternas möjlighet att ta emot dem. Vidare har kommittén pekat på det värde som handlingarna har för Svenska kyrkan.

Regeringen delar bedömningen att det inte bör fastställas någon absolut tidsgräns för förvaring av allmänna handlingar hos Svenska kyrkan. Däremot är det lämpligt att som mål ange en viss tidsperiod inom vilken leveranserna bör vara avslutade. Enligt kommitténs förslag bör de kyrkliga myndighetsarkiven vara överlämnade till arkivmyndigheterna inom tio år från relationsändringen. Ett antal kyrkokommuner anser att den föreslagna perioden är för kort. Andra menar däremot att tidsperioden bör vara kortare. En övervägande majoritet av remissinstanserna, bl.a. Riksarkivet, har dock ställt sig bakom förslaget. Även regeringen anser att den föreslagna tidsperiodens längd är lämpligt avvägd. Allmänna handlingar bör dock kunna förvaras hos kyrkliga organ även efter tioårsperiodens utgång, exempelvis om ett kyrkligt organ behöver handlingarna i sin verksamhet. Det bör också vara möjligt att tillmötesgå intresset av att ha tillgång till handlingarna som historiska dokument som utgör en del av exempelvis en enskild församlings identitet (se angående s.k. dispensarkiv nedan).

Som ovan har nämnts regleras frågan om överlämnande av arkiv till arkivmyndigheterna i 9 § arkivlagen. Det får förutsättas att arkivmyndigheterna i samråd med Svenska kyrkan upprättar tidsplaner för hur leveranserna skall genomföras. Därvid bör beaktas bl.a. kyrkans behov och intresse av handlingarna samt vidare arkivmyndigheternas förutsättningar att ta emot handlingarna. Det bör eftersträvas att leveranserna genomförs på ett sådant sätt att kyrkans verksamhet inte onödigtvis försvåras. Tidsplanerna gör det möjligt för såväl arkivmyndigheterna som de kyrkliga organen att överblicka behovet av personal och lokaler och underlättar därmed planeringen.

Av avgörande betydelse för att allmänna handlingar skall kunna förvaras hos Svenska kyrkan är, som tidigare nämnts, att de sköts på ett tillfredsställande sätt samt att frågor om utlämnande och sekretess hanteras i enlighet med gällande bestämmelser. Arkiven står under arkivmyndigheternas tillsyn och dessa myndigheter har möjlighet att ingripa (se 9 § arkivlagen).

Kyrkobokföringsarkiven

En viktig del av de offentligrättsligt reglerade kyrkliga arkiven är kyrkobokföringsarkiven. De innehåller bl.a. de löpande folkbokföringsregistren fram till den 1 juli 1991, då de lokala skattemyndigheterna övertog ansvaret för folkbokföringen. Inför den reformen beslutade regeringen den 26 april 1990 att kyrkobokföringsarkiven skulle föras över från pastorsämbetena till landsarkiven. Enligt ett regeringsbeslut den 5 september 1991 bör arbetet vara slutfört inom högst 20 år.

I 10 § lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481) finns vissa föreskrifter om vad som skall gälla beträffande de kyrkobokföringshandlingar som har bildats före den 1 juli 1991, till dess de överlämnas till en statlig arkivmyndighet. Den reglering som regeringen nu föreslår innefattar även kyrkobokföringsarkiven och bestämmelsen i lagen om införande av folkbokföringslagen bör därför upphävas.

”Dispensarkiv”

I kungörelse den 14 november 1902 angående överlämnande av arkivhandlingar till landsarkiven i Uppsala, Vadstena och Lund ålades kyrkoförsamlingarna att leverera äldre arkivhandlingar till landsarkiven. Ett antal församlingar i Dalarna ansåg det dock inte motiverat att leverera handlingarna. Genom kungörelse den 6 december 1907 om undantag beträffande kyrkoarkiv i Kopparbergs län från bestämmelserna i § 2 i nådiga kungörelsen angående överlämnande av arkivhandlingar till landsarkiven i Uppsala, Vadstena och Lund den 14 november 1902 fick dessa församlingar möjlighet att bli befriade från leveransskyldigheten. Med stöd av kungörelsen befriades ett antal församlingar från leverans av arkivhandlingar fram till och med utgången av år 1921. År 1923 blev Sollerö, Floda och Mora församlingar enligt beslut av Kungl. Maj:t befriade tills vidare från skyldigheten att sända in äldre arkivhandlingar till landsarkivet. Övriga församlingar har inte fått någon förlängd dispens.

Den 1 januari 1962 trädde allmänna arkivstadgan (1961:590) i kraft. Enligt denna författning skulle arkivhandlingar hos myndighet, för vilken landsarkiv är arkivmyndighet, avlämnas till landsarkivet. Skyldigheten att avlämna arkivhandlingar inträdde vart tionde år och avsåg arkivhandlingar som var äldre än 100 år. I övergångsbestämmelserna föreskrevs dock att stadgan inte innebar någon ändring i sådant beslut som meddelats enligt äldre bestämmelser om befrielse för vissa myndigheter att till landsarkiv avlämna äldre arkivhandlingar. Riksarkivet gavs dock möjlighet att återkalla en sådan befrielse.

Inför förändringen av folkbokföringsorganisationen, som bl.a. innebar att kyrkobokföringsarkiven skulle överföras till landsarkiven, hemställde ett antal ”kyrkoarkiv i Kopparbergs län” att ”de s.k. dispensarkiven”, oavsett de förändringar som föranleddes av ändringar i organisationen för folkbokföringen, skulle få behålla böcker och andra arkivalier i sina lokala arkiv. Regeringen meddelade beslut den 20 december 1990 (Utbildningsdepartementet dnr 3531/89). I beslutet hänvisades till arkivlagen, som sedermera trädde i kraft den 1 juli 1991. Regeringen anförde att en arkivmyndighet enligt 9 § arkivlagen kommer att få rätt att överta arkivmaterial från en myndighet som står under dess tillsyn samt att ett sådant övertagande kan ske både efter överenskommelse och på grund av ett ensidigt beslut från arkivmyndigheten. Enligt regeringen låg det i linje med principerna bakom arkivlagen att regeringen delegerar till Riksarkivet att meddela föreskrifter om leveranser till arkivmyndigheterna.

Ett antal remissinstanser i Västerås stift har i sina yttranden över kommitténs förslag aktualiserat frågan om de s.k. dispensarkiven. Frågan

har också tagits upp i några spontana yttranden. Önskemål har framställts om att få behålla arkiven även efter relationsändringen.

Arkivmyndigheterna bör, som tidigare har anförts, vara arkivdepå för de kyrkliga arkiv som består av allmänna handlingar även efter relationsändringen. Det finns inte tillräckliga skäl att göra undantag för vissa kyrkliga arkiv i detta hänseende. Som ovan har framkommit bör målet vara att allmänna handlingar från de tidigare kyrkliga myndigheterna levereras till arkivmyndigheterna inom tio år från relationsändringen. Enligt regeringens uppfattning bör dock allmänna handlingar kunna förvaras hos kyrkliga organ också efter denna tidsperiod. Förutom behov av handlingarna i den fortsatta verksamheten, bör även kunna beaktas den betydelse som arkiven har som en dokumentation av exempelvis en församlings framväxt och historia. Det bör alltså vara möjligt att tillgodose intresset av att ha tillgång till handlingarna som historiska dokument som är en del av exempelvis en församlings identitet. En förutsättning för detta är att förvaringen sker under betryggande former och att frågor om utlämnande och sekretess behandlas på ett tillfredsställande sätt. Det är en uppgift för arkivmyndigheterna att behandla frågan om överlämnande av arkivmaterialet.

7.2 Beslutande församlingar

Regeringens förslag: Allmänna handlingar som före år 2000 har kommit in till eller upprättats hos Svenska kyrkans beslutande församlingar skall överlämnas till statlig arkivmyndighet inom tre månader från relationsändringen. Handlingarna skall dock även därefter efter beslut av regeringen kunna förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar efter relationsändringen utan att därigenom upphöra att vara allmänna. Handlingsoffentligheten enligt tryckfrihetsförordningen skall bestå. Bestämmelserna i sekretesslagen samt arkivlagens bestämmelser om arkivbildningen och dess syften, arkivvården och gallring skall tillämpas i samma utsträckning som före relationsändringen. Arkivlagens bestämmelser om arkivmyndigheternas tillsyn skall gälla även för dessa arkiv.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att arkiv hos Svenska kyrkans beslutande församlingar inte skall omfattas av bestämmelserna om arkivmyndigheternas tillsyn och om överlämnande till arkivmyndigheterna.

Remissinstanserna: Remiss I innehöll två enkätfrågor i avsnittet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven som rör detta avsnitt. I fråga 7 var frågeställningen om lagstiftningen om handlingsoffentlighet och sekretess skall gälla handlingar från Svenska kyrkans beslutande församlingar. Fråga 8 gällde arkivlagstiftningens tillämpning i fråga om arkiven hos de beslutande församlingarna. En stor majoritet av remissinstanserna har ställt sig bakom förslagen.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 7	99 %	0 %	1 %
Fråga 8	92 %	2 %	5 %

Justitiekanslern och *Kammarkollegiet* tillstyrker utredningsförslaget. *Svea hovrätt* förordar att undantaget från arkivmyndigheternas tillsyn i fråga om Svenska kyrkans beslutande församlingar tas bort. Enligt hovrättens mening bör de allmänna handlingar som överlämnas för handhavande hos ett privaträttsligt organ behandlas lika, oavsett från vilken del av den tidigare kyrkliga förvaltningen de härrör. *Riksarkivet* anser att allmänna handlingar från de beslutande församlingarna skall överlämnas till arkivmyndigheterna. Enligt *Riksarkivet* skulle kommitténs förslag innebära att allmänna handlingar lämnas till enskilda organ för förvaring för all framtid. Inte heller *Teologiska fakulteten i Lund* eller *Domkapitlet i Göteborg* anser att det bör göras åtskillnad mellan myndigheters och beslutande församlingars arkiv. Liknande synpunkter framförs också av ett antal kyrkokommuner, däribland *Brämaregårdens*, *Sätilla* och *Nässets församlingar*. *Svenska kyrkans centralstyrelse* anser att också arkivmaterial från de beslutande församlingarna bör kunna överlämnas på samma villkor som material från myndigheterna, dvs. så att arkivmyndigheterna svarar för kostnaderna efter överlämnandet. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* anför att en indelning av arkivmaterial i myndighetsmaterial och beslutande församlings material är mycket svår.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt den ändring i 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen som träder i kraft den 1 januari 2000 får i lag föreskrivas att regeringen får besluta att allmänna handlingar som senast vid utgången av år 1999 har kommit in till eller upprättats hos någon av Svenska kyrkans beslutande församlingar skall kunna överlämnas till och förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Med Svenska kyrkans beslutande församlingar avses kyrkomötet och de kyrkokommunala beslutande församlingarna på lokal och regional nivå.

I likhet med vad som föreslås beträffande allmänna handlingar som nu finns hos kyrkliga myndigheter bör handlingsoffentligheten för allmänna handlingar från Svenska kyrkans beslutande församlingar bestå och sekretesslagstiftningen gälla i samma utsträckning som före relationsändringen. Regleringen bör genomföras i den särskilda lag som regeringen föreslår (se avsnitt 7.1). När det gäller exempelvis vilka kyrkliga organ som skall kunna förvara allmänna handlingar, prövning av frågor om utlämnande och sekretess samt avgifter för kopior och avskrifter hänvisas till vad som anförs avseende kyrkliga myndigheter (se avsnitt 7.1).

De beslutande församlingarna omfattas för närvarande endast av de grundläggande föreskrifterna i arkivlagen, dvs. bestämmelserna om arkivbildningen och dess syften samt om arkivvården och gallring (1 § arkivlagen). Däremot är reglerna om arkivmyndigheternas tillsyn inte tillämpliga. Arkivmyndigheterna fungerar inte som arkivdepå för arkiven

från de beslutande församlingarna. Riksarkivet får dock ta emot handlingar från kyrkomötet, se 4 § förordningen (1995:679) med instruktion för Riksarkivet och landsarkiven. Det finns inte någon motsvarande bestämmelse i fråga om kyrkokommunala beslutande församlingar.

Relationsändringen bör inte innebära någon förändring i fråga om hur de kyrkliga arkivens bestånd av allmänna handlingar skall behandlas. Arkivlagens bestämmelser om arkivbildning, arkivvård och gallring bör därför gälla även efter relationsändringen. Vidare bör de särskilda föreskrifter som föreslås i fråga om allmänna handlingar som förvaras hos kyrkliga organ vara tillämpliga (se avsnitt 7.1).

När det gäller bestämmelserna om arkivmyndigheternas tillsyn och överlämnande till arkivmyndighet innebär kommitténs förslag att de arkiv från Svenska kyrkans beslutande församlingar som härrör från tiden före relationsändringen inte heller i fortsättningen skall omfattas av dessa föreskrifter. Ett antal remissinstanser, däribland Svea hovrätt och Riksarkivet, anser dock att förslaget inte bör genomföras.

Det förhållandet att de aktuella arkiven för närvarande inte omfattas av regleringen om arkivmyndigheternas tillsyn och överlämnande till arkivmyndighet utgör inte i sig tillräckliga skäl för att samma ordning skall gälla också fortsättningsvis. Förutsättningarna förändras eftersom relationsändringen innebär att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör och att Svenska kyrkan även i övrigt lämnar det allmänna. Som Riksarkivet har anfört innebär kommitténs förslag att allmänna handlingar lämnas till enskilda organ för förvaring för all framtid.

Regeringen finner mot denna bakgrund att även allmänna handlingar från beslutande församlingar bör överlämnas till arkivmyndighet. Allmänna handlingar från Svenska kyrkans beslutande församlingar bör, på samma sätt som arkiv från tidigare kyrkliga myndigheter, stå under tillsyn av de statliga arkivmyndigheterna och på sikt levereras till dessa myndigheter. Det är naturligt att de kyrkliga arkivens bestånd av allmänna handlingar behandlas lika, oavsett om det gäller handlingar från en tidigare myndighet eller från en beslutande församling. Vidare torde det från forskningssynpunkt vara ändamålsenligt att samtliga allmänna handlingar som härrör från en församling eller samfällighet förvaras på ett och samma ställe. Det finns även praktiska synpunkter som talar för denna lösning. Så torde exempelvis församlingens arkiv i viss utsträckning betraktas som en enhet trots att det formellt är fråga om dels kyrkorådets och övriga nämnders arkiv, dels det beslutande organets arkiv.

Skyldigheten att överlämna handlingarna till arkivmyndighet bör utformas på i huvudsak samma sätt som 11 § arkivlagen, som gäller när en myndighet upphör och verksamheten inte längre skall bedrivas av det allmänna. Som tidigare har nämnts är denna bestämmelse tillämplig i fråga om de nuvarande kyrkliga myndigheterna (se avsnitt 7.1). En liknande bestämmelse avseende de beslutande församlingarna bör, i enlighet med vad *Lagrådet* anfört, innebära att de allmänna handlingarna skall överlämnas inom tre månader från relationsändringen, dvs. senast den 31 mars 2000. På samma sätt som när det gäller allmänna handlingar

från tidigare kyrkliga myndigheter skall emellertid de allmänna handlingarna från beslutande församlingar kunna förvaras hos de kyrkliga organen även därefter. På sikt skall dock handlingarna levereras till en statlig arkivmyndighet. Även när det gäller dessa handlingar bör målet vara att leveranserna fullgörs inom tio år från relationsändringen (jfr avsnitt 7.1). Regeringens förslag innebär bl.a. att bestämmelserna i 9 § arkivlagen om överlämnande av arkivmaterial till arkivmyndigheterna blir tillämpliga i fråga om de allmänna handlingar som härrör från Svenska kyrkans beslutande församlingar.

När det gäller frågan om tillsyn av och överlämnande till arkivmyndigheterna hänvisas även till vad som föreslås beträffande de kyrkliga myndigheterna (se avsnitt 7.1).

De beslutande församlingarnas arkiv torde inte vara av samma omfattning som myndigheternas.

7.3 Kostnader

Regeringens förslag: Svenska kyrkan svarar för kostnaderna för arkiven fram till dess materialet har överlämnats till arkivmyndigheterna. Staten svarar för de kostnader som uppkommer därefter.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remiss I innehöll två enkätfrågor i avsnittet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven som rör frågan om kostnaderna för arkiven från de kyrkliga myndigheterna. Fråga 4 handlade om förslaget att Svenska kyrkan skall svara för kostnaderna fram till och med överlämnandet till arkivmyndigheterna. Fråga 5 gällde förslaget att staten skall svara för kostnaderna efter överlämnandet. En stor majoritet av remissinstanserna har ställt sig bakom förslagen.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 4	89 %	8 %	3 %
Fråga 5	97 %	1 %	2 %

Kammarkollegiet tillstyrker utredningsförslaget. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att det överlämnande (kyrkliga) organet skall svara för de kostnader som uppstår hos arkivmyndigheterna efter överlämnandet. *Domkapitlet i Skara* menar att det bör göras en fördelning av kostnaderna mellan staten och kyrkan eller alternativt att kyrkan har ett beloppseximerat kostnadsansvar med avtrappning under de tio åren. *Domkapitlet i Lund* anser att tidsperioden för förvaring av arkiven hos Svenska kyrkan skall bestämmas till tio år och att arkiv som på grund av utrymmesbrist hos arkivmyndigheterna finns kvar hos Svenska kyrkan därefter bör anses överlämnade med statligt kostnadsansvar. Några kyrkliga remissinstanser, bl.a. *Limhamns församling*, menar att staten bör svara för arkivkostnaderna efter 10 år oberoende av var arkiven då finns.

Flera kyrkokommuner, däribland *Kungsängens*, *Skredviks* och *Norrköpings S:t Olai församlingar* samt *Löddeköpinge kyrkliga samfällighet*, anser att staten bör svara för arkivkostnaderna från och med år 2000.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Förvaring av allmänna handlingar innebär dels kostnader för att rent fysiskt härbärgera och vårda handlingarna på ett sätt som garanterar säkerhet och beständighet, dels kostnader som följer av nyttjande och tillhandahållande. I samband med leveranser till arkivmyndigheterna uppkommer kostnader för den praktiska överföringen, men även för att avsluta och färdigställa arkiven samt för att ta emot dem.

Enligt gällande principer svarar en myndighet för samtliga kostnader till dess handlingarna överlämnas till en arkivmyndighet. Därutöver skall myndigheten bidra till arkivmyndighetens kostnader för den fortsatta förvaringen av arkivet. Detta har ansetts rimligt eftersom en leverans innebär att långsiktiga kostnader för bevarande och tillhandahållande uppstår för arkivmyndigheten, samtidigt som den levererande myndigheten befrias från dessa kostnader (jfr prop. 1992/93:100 bil. 12 s. 105 f.). Frågan om kostnader för den fortsatta förvaringen samt för engångskostnader i samband med övertagandet skall enligt 17 § andra stycket arkivförordningen regleras i en överenskommelse mellan arkivmyndigheten och den levererande myndigheten.

Enligt 9 § lagen om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring skall enskilda organ som förvarar allmänna handlingar från statliga myndigheter svara för de kostnader som uppstår för arkivmyndigheten när handlingarna överlämnas till denna. I förarbetena till denna reglering anfördes att de principer som lagts fast när det gäller kostnader för arkivvård m.m. borde gälla också när ett bolag övertagit en myndighets verksamhet samt att det saknas anledning att ”just i dessa fall övervältra kostnaden på någon annan än den som svarar för verksamheten” (prop. 1993/94:113 s. 36 ff.).

En tillämpning av de ovan angivna finansieringsprinciperna skulle innebära att Svenska kyrkan skall svara för kostnaderna fram till och med överlämnandet till arkivmyndigheterna samt därutöver också bidra till kostnaderna för den fortsatta förvaringen. I detta sammanhang måste dock beaktas den särskilda situation som föranleds av de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Det förhåller sig utan tvekan så att Svenska kyrkan behöver delar av arkiven i den fortsatta verksamheten. Därtill kommer det värde i övrigt som det har för kyrkan att ha tillgång till handlingarna som en symbol för kontinuitet och tradition. Den föreslagna regleringen om förvaring av allmänna handlingar hos kyrkliga organ skall emellertid även ses mot bakgrund av att arkivmyndigheterna inte utan vidare har möjlighet att ta emot samtliga kyrkliga arkiv inom föreskriven tid. Med hänsyn till detta föreslår regeringen följande när det gäller fördelningen av kostnaderna för de allmänna handlingar från tiden före relationsändringen som härrör från kyrkliga myndigheter och Svenska kyrkans beslutande församlingar.

I fråga om de kostnader som uppstår fram till och med överlämnandet finns det inte skäl att göra avsteg från vad som annars gäller i detta hänseende. Svenska kyrkan bör alltså svara för samtliga kostnader för arkiven fram till dess de har levererats till arkivmyndigheterna. Det rör sig inte om någon tillkommande omkostnad, utan det är fråga om kostnader som finansieras av kyrkan redan i dag. På sikt kommer kostnaderna att minska i takt med att handlingarna levereras till arkivmyndigheterna.

Vid överlämnandet till arkivmyndigheten skall arkivet vara avslutat, dvs. förtecknat, gallrat och i övrigt färdigställt i enlighet med gällande bestämmelser. Att avsluta arkiven är att anse som ett led i den ordinarie arkivverksamheten. Om arkiven fortlöpande har skötts enligt de föreskrifter som finns bör de kostnader som detta innebär vara begränsade för varje enskilt kyrkligt organ. Det är rimligt att kyrkan svarar för dessa kostnader, vars storlek delvis är beroende av hur arkivvården tidigare har genomförts. Kyrkan bör också stå för de engångsvisa kostnaderna för det praktiska överförandet av de allmänna handlingarna till arkivmyndigheterna.

Staten bör svara för kostnaderna för den fortsatta förvaringen och för de engångskostnader som kan uppstå i samband med att arkiven – i färdigställt skick enligt ovan – kommer in till arkivmyndigheterna. Dessa kostnader uppstår för arkivmyndigheterna i takt med att leveranserna faktiskt genomförs.

Samtidigt som kostnaderna för förvaring av de kyrkliga arkiven uppstår allteftersom leveranserna sker, kommer arkivmyndigheternas tillsynskostnader när det gäller dessa arkiv att minska. Vidare innebär den reglering som föreslås om offentlighet för handlingar som tillkommer efter relationsändringen (se avsnitt 6) att arkivmyndigheternas tillsyn endast kommer att omfatta en begränsad del av det framtida kyrkliga arkivmaterialet, nämligen de delar som omfattas av den offentlighetsreglerade handlingsoffentligheten. Detta medför att arkivmyndigheternas tillsynsverksamhet i fråga om Svenska kyrkan successivt kommer att minska jämfört med förhållandena före relationsändringen, vilket bör leda till ett kostnadsbortfall.

Relationsändringen innebär alltså såväl ökade som minskade kostnader för arkivmyndigheterna. Vilka nettoeffekter som uppkommer och när de uppstår är i nuläget svårt att bedöma. Av avgörande betydelse för hur kostnaderna fördelas över tiden är i vilken takt de allmänna handlingarna överlämnas. Som tidigare har nämnts anser regeringen att målet bör vara att handlingarna levereras inom tio år från relationsändringen, men att allmänna handlingar bör kunna förvaras hos kyrkliga organ även efter denna tidsperiods utgång. Arkivmyndigheterna får vid planeringen av leveranserna beakta möjligheterna att ta emot materialet inom ramen för sina resurser. I detta sammanhang skall erinras om att till de delar materialet utgörs av folkbokföringshandlingar kompenseras arkivmyndigheterna för de kostnader som leveranserna innebär inom ramen för folkbokföringsreformen.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts bör, enligt regeringens bedömning, relationsändringen i sig inte föranleda några utvidgade budgetramar i detta hänseende. Skulle det visa sig att ytterligare resurser behövs får det

8 Svenska kyrkans personal

De förslag som behandlas i detta avsnitt har lämnats dels av Utredningen om kyrkans personal och om samfundsstöd i betänkandet Staten och trossamfunden, Svenska kyrkans personal (SOU 1997:44), dels i promemorian Svenska kyrkans personal och relationsändringen som upprättats inom Kulturdepartementet.

8.1 Personalkategorier i Svenska kyrkan

Svenska kyrkan bedriver sin verksamhet med såväl privatanställd som offentliganställd personal. Den privatanställda personalen – exempelvis anställda hos Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet, Kyrkans hus AB och domkyrkan i Lunds stift – berörs inte annat än indirekt av relationsändringen. Den offentliganställda personalen, som utgör flertalet av arbetstagarna i Svenska kyrkan, kan delas in i följande kategorier.

- Anställda med kyrkokommunala villkor
- Präster
- Biskopar
- Övrig offentliganställd personal

Den sistnämnda kategorien består av ett mindre antal statligt anställda som har en nära anknytning till Svenska kyrkan genom att verksamheten utövas för kyrkans räkning. I formellt hänseende rör det sig dock inte om anställningar inom Svenska kyrkan.

Anställda med kyrkokommunala villkor

Den största delen av Svenska kyrkans personal är anställd med kyrkokommunala villkor hos landets kyrkokommuner som också står för deras avlöningsförmåner. Dessa ca 22 000 anställda representerar många yrkesgrupper inom områdena församlingsverksamhet, mark och fastighet samt administration. Hit hör församlingssekreterare, diakoner, kyrkomusiker, kyrkvaktmästare, kyrkogårdsarbetare, krematoriepersonal, skogvaktare, kanslichefer, stiftsjägmästare, stiftsjurister m.fl.

Den anställda har ett anställningsavtal med en församling, en pastoratsamfällighet, en flerpastoratssamfällighet eller en stiftssamfällighet. Innehållet i anställningsavtalet regleras huvudsakligen i kollektivavtal som har tecknats av arbetsgivaren själv eller någon som arbetsgivaren har utsett att företräda sig. Vissa bestämmelser om behörighet till kyrkomusikertjänster finns i kyrkolagen (1992:300).

Svenska kyrkans ca 3 300 präster är till övervägande del anställda hos kyrkokommunerna. På lokal nivå, i pastorat, finns tjänster inrättade som domprost, kyrkoherde och komminister. På regional nivå, i stiftssamfälligheter, finns det tjänster som stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt. Den kyrkokommun där tjänsten är inrättad svarar för avlöningsförmånerna till prästen men kostnaderna för prästens pensionsförmåner betalas ur kyrkofonden. I kyrkolagen finns det särskilda behörighetsvillkor för innehav av prästtjänster. Prästernas anställningsvillkor bestäms till stor del i kollektivavtal men till skillnad från de anställda med kyrkokommunala villkor har de som innehar prästtjänster statligt reglerade anställningar. Det är regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som medverkar vid fastställandet av prästernas avlöningsförmåner. Det är också en uppgift för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att för arbetsgiversidan besluta om stridsåtgärder vid konflikt om sådana kollektivavtal samt att företräda arbetsgivaren i tvister om kollektivavtal av denna typ eller att besluta om påföljder vid konflikt om dessa avtal (32 kap. 11 § kyrkolagen). Arbetsgivarverket företräder pastoraten och stiftssamfälligheterna i de nämnda frågorna enligt 1 § förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket.

Arbetsgivarfunktionerna för dem som innehar prästtjänster är inte entydigt samlade hos vare sig stat eller kyrkokommun, de är uppdelade mellan staten och kyrkokommunen. Det har ansetts oklart om staten tillsammans med kyrkokommunen är arbetsgivare för prästerna eller om staten endast agerar som ställföreträdare för den egentlige arbetsgivaren, kyrkokommunen. Med utgångspunkt från regleringen i kyrkolagen talar dock övervägande skäl för att staten endast agerar som ställföreträdare.

Biskopar

Svenska kyrkan har 13 stift. I varje stift skall det finnas en tjänst som biskop. I Uppsala stift är ärkebiskopen biskop. I det stiftet finns det också en biträdande biskop. Svenska kyrkans 14 biskopar utgör var för sig en statlig förvaltningsmyndighet under regeringen. Biskoparna är statligt anställda. Deras tjänster tillsätts av regeringen med fullmakt. I kyrkolagen finns det särskilda behörighetsvillkor för innehav av biskopstjänster. Kyrkofonden, som till största delen får sina inkomster från kyrkokommunerna, betalar biskoparnas löner.

Övrig offentliganställd personal

Statligt anställda som utövar verksamhet för Svenska kyrkans räkning finns bl.a. hos Ärkebiskopsämbetet, tre personer, och vid Kyrkofondens kansli, sju personer. Även kyrkoherdarna i de svenska utlandsförsamlingarna i Helsingfors, London och Oslo bör närmast betraktas som anställda i staten.

Före den 1 juli 1989 tillsattes biskops-, domprost-, kyrkoherde- och komministertjänster med fullmakt. Biskopstjänster tillsätts fortfarande med denna anställningsform, övriga tjänster tillsätts med förordnande tills vidare. Den som innehar sin tjänst med fullmakt kan inte sägas upp annat än i vissa undantagsfall.

Lagen (1994:261) om fullmaktsanställning (LFA) och lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA) gäller inte biskopar och präster som avses i kyrkolagen. För Svenska kyrkan finns i stället särskilda regler om fullmaktsanställning i kyrkolagen. Det gäller också särskilda regler om vilka rättsverkningar en fullmaktsanställning medför på kyrkans område (jfr prop. 1993/94:65 s. 51). Dessa rättsverkningar skiljer sig från dem som gäller enligt LFA och LOA. Kyrkolagens reglering anses uttömmande (se SOU 1992:60 s. 251).

En präst som var anställd med fullmakt var enligt äldre bestämmelser skyldig att låta sig förflyttas till annan prästerlig tjänst som tillsattes med samma anställningsform om det var påkallat av organisatoriska eller andra synnerliga skäl. Den 1 juli 1989 ändrades emellertid bestämmelserna om förflyttning. Om en fullmaktsanställd präst får en annan tjänst gäller numera att han eller hon i princip förlorar fullmakten (jfr 35 kap. 10 § kyrkolagen). Det enda skydd en fullmaktspräst har i dag är att inte kunna sägas upp, t.ex. vid arbetsbrist. En kyrkoherde eller komminister som har fullmakt på sin tjänst kan förflyttas av stiftsstyrelsen till en förordnandetjänst (jfr AD 1997 nr 88). Från denna tjänst kan sedan uppsägning ske. Om kyrkoherden eller komministern får en annan prästtjänst, ett vikariat på en prästtjänst eller en annan statligt reglerad tjänst eller ett vikariat på en sådan tjänst förlorar han eller hon alltså fullmakten. Dock får kyrkoherden eller komministern behålla fullmakten om han eller hon förflyttas till en förordnandetjänst i samband med en indelningsändring. Fullmakten förs då över stat i det nybildade pastoratet.

Det särskilda skydd som anställningsformen fullmakt innebär utgör en del av det enskilda anställningsavtalet. Ungefär 650 präster har för närvarande fullmakt på sina tjänster.

Inom Svenska kyrkan finns det tre kyrkomusiker kvar som anställts med konstitutorial, en anställningsform som i stort innehåller samma skydd som fullmakten. Vid 1990 års kyrkomusikerreform blev kyrkomusikertjänsterna rent kyrkokommunala. De tre kyrkomusikerna torde ha kvar det förstärkta anställningsskydd som konstitutorialet gav. Detta skydd utgör en del av det enskilda anställningsavtalet.

8.3 Anställningsskydd

Lagen om anställningsskydd

I lagen (1982:80) om anställningsskydd, LAS, finns skyddsbestämmelser för arbetstagare bl.a. i fråga om uppsägning och avskedande.

Bestämmelserna i LAS gäller arbetstagare i såväl allmän som enskild tjänst (1 § första stycket). Från lagens tillämpning undantas dock bl.a.

arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning (1 § andra stycket 1).

Om det i en annan lag eller i en förordning som har meddelats med stöd av lag finns särskilda föreskrifter som avviker från bestämmelserna i LAS, skall dessa avvikande föreskrifter gälla (2 § första stycket).

När ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet övergår från en arbetsgivare till en annan, övergår enligt 6 b § första stycket LAS också de rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som gäller vid tidpunkten för övergången på den nya arbetsgivaren. Enligt tredje stycket i paragrafen undantas dock ålders-, invaliditets- och efterlevandeförmåner från den automatiska övergången av rättigheter och skyldigheter. Den tidigare arbetsgivaren svarar solidariskt med den nya arbetsgivaren för de ekonomiska förpliktelser som hänför sig till tiden före övergången. Arbetstagaren kan dock välja att vara kvar hos sin tidigare arbetsgivare med risken att likväl inte kunna beredas fortsatt arbete där (6 b § fjärde stycket). Vidare innehåller LAS ett uttryckligt förbud mot uppsägningar som grundar sig på en verksamhetsövergång som sådan, se 7 § tredje stycket. Detta förbud hindrar dock inte uppsägningar som sker av ekonomiska, tekniska eller organisatoriska skäl där förändringar i arbetsstyrkan ingår.

Bestämmelserna i 6 b § och 7 § tredje stycket LAS grundar sig på artikel 3.1 och 4.1 i rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter. De svenska reglerna trädde i kraft den 1 januari 1995. Det är ytterst EG-domstolen som avgör vad som omfattas av direktivet och därmed av bestämmelserna i LAS som utgår från direktivet.

Lagen om medbestämmande i arbetslivet

I lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, MBL, finns regler om bl.a. förhandlingsrätt, arbetsfred och om arbetstagares rätt till medinflytande genom sina fackliga organisationer. Lagen äger tillämpning på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare (1 § första stycket). Från lagens tillämpningsområde undantas bl.a. arbetsgivares verksamhet som är av religiös natur såvitt avser verksamhetens mål och inriktning (2 §). I likhet med LAS är MBL subsidiär i förhållande till regler av specialkaraktär i lagar och i förordningar som meddelats med stöd av lag (se 3 §).

När ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet övergår från en arbetsgivare som är bunden av kollektivavtal till en ny arbetsgivare, genom en sådan övergång som omfattas av 6 b § LAS, gäller enligt 28 § MBL följande. Den tidigare arbetsgivarens kollektivavtal gäller i tillämpliga delar för den nya arbetsgivaren, om inte denne redan är bunden av något annat kollektivavtal som kan tillämpas på de arbetstagare som följer med. Bundenheten gäller också den fredsplikt som följer med ett kollektivavtal. Uppsägning av kollektivavtalet i samband med verksamhetsövergången kan göras av såväl arbetstagarparten som den ur-

sprungliga arbetsgivaren. Om den nya arbetsgivaren redan är bunden av ett kollektivavtal som kan tillämpas på den övertagna personalen, gäller detta kollektivavtal också för denna personalgrupp. Under en övergångstid av maximalt ett år skall dock villkoren i den tidigare arbetsgivarens kollektivavtal tillämpas på den övertagna personalen. Villkoren skall tillämpas på samma sätt som den tidigare arbetsgivaren var skyldig att tillämpa dem. Om den tidigare arbetsgivarens kollektivavtal har sagts upp är den nya arbetsgivaren ändå skyldig att tillämpa villkoren i detta avtal under dess giltighetstid, dock längst i ett år. Träffar den nya arbetsgivaren senare ett avtal för den övertagna personalen upphör skyldigheten att tillämpa de gamla villkoren.

Verksamhetsövergång

Begreppet verksamhetsövergång

EG-domstolen har i ett flertal avgöranden behandlat frågan om vad som är en verksamhetsövergång. Domstolen har bl.a. uttalat att för att avgöra om en verksamhet, eller en del av en verksamhet, har övergått från en arbetsgivare till en annan, är det av väsentlig betydelse om verksamheten har bevarat sin identitet eller inte. En helhetsbedömning av samtliga omständigheter kring övergången måste ske. Omständigheter som kan vara av betydelse är

1. arten av företag eller verksamhet,
2. frågan om företagets materiella tillgångar, såsom byggnader och lösöre, har överlåtits eller inte,
3. värdet av överlåtna immateriella tillgångar vid överlåtelsepunkten,
4. om majoriteten av de anställda har tagits över av den nya arbetsgivaren eller inte,
5. om kunderna har tagits över eller inte,
6. graden av likhet mellan verksamheten före och efter överlåtelsen, och
7. i förekommande fall den tidsperiod under vilken verksamheten har legat nere.

Det skall framhållas att med övergång kan avses också andra typer av transaktioner än sedvanliga överlåtelser och fusioner m.m.

Vid bedömningen av om det föreligger en överlåtelssituation fästs det avseende vid att det skall vara fråga om ett arbetsgivarbyte. Något rättsligt samband mellan den som har drivit en verksamhet och en ny arbetsgivare som tar över verksamheten behöver inte finnas. Det kan tilläggas att EG-domstolen i Redmond Stichting-målet (mål 29/91, [1992] ECR s. I-3189) har ansett EG-direktivet tillämpligt också i en situation då understödet från en offentlig myndighet till en juridisk person dras in och överflyttas till en annan juridisk person som driver verksamhet med ett liknande ändamål, med påföljd att den förstnämnda juridiska personens verksamhet helt upphör.

När det gäller överlåtelse av en del av en verksamhet skall denna del identifieras. Det gäller sedan att avgöra vilka arbetstagare som kan anses

höra till denna del. Om kriterierna i övrigt för tillämpning av reglerna är uppfyllda torde samtliga sålunda berörda arbetstagare omfattas av direktivets regler.

Skyddsregler för de anställda

Vid verksamhetsövergång går den tidigare arbetsgivarens samtliga rättigheter och skyldigheter – utom i fråga om pensionsförmåner – automatiskt över på förvärvaren. Tanken är att förvärvaren, den nya arbetsgivaren, träder in i anställningsavtalet sådant det var vid tidpunkten för överlåtelsen. Det betyder bl.a. att arbetstagaren inte är skyddad mot sådana förändringar av anställningsvillkoren som redan den tidigare arbetsgivaren hade kunnat vidta.

Huvudregeln är alltså att anställningsavtalet med automatik skall gå över på förvärvaren som en direkt följd av överlåtelsen. Denna huvudregel gäller dock inte utan undantag. Arbetstagaren kan nämligen av egen fri vilja avstå från att följa med till den nya arbetsgivaren. Av EG-domstolens dom i Katsikas-målet (mål 132, 138 och 139/91, [1992] ECR I-6577) framgår att arbetstagare genom bestämmelser i medlemsstaternas lagstiftning kan tillåtas frånträda sin anställning eller, om man vill gå längre, tillåtas välja att stå kvar i anställning hos överlåtaren med den risk för uppsägning på grund av arbetsbrist som kan föreligga. När EG-direktivet genomfördes i Sverige valdes, som tidigare nämnts, det sistnämnda alternativet.

Bestämmelserna är däremot tvingande på det sättet att en arbetstagare inte kan avstå från sina rättigheter för det fall han eller hon verkligen följer med till förvärvaren. Detta gäller även om arbetstagaren på något sätt skulle kompenseras för avståndet så att han vid en helhetsbedömning inte kan anses ha blivit missgynnad.

En särskild bestämmelse om övergång av rättigheter och skyldigheter

Lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. innehåller bl.a. särskilda övergångsbestämmelser för genomförandet av relationsändringen. När det gäller rättigheter och skyldigheter för kyrkokommunerna gäller följande bestämmelse.

3 § Ansvar för de skyldigheter som har uppkommit för en församling eller kyrklig samfällighet före den 1 januari 2000 övergår vid den tidpunkten till motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift inom Svenska kyrkan. Den 1 januari 2000 övergår också en församlings eller kyrklig samfällighets rättigheter till motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift inom Svenska kyrkan.

Avsikten med bestämmelsen är att klargöra vad som händer med rättigheter och skyldigheter i samband med den förändring av rättslig form som sker vid relationsändringen (a. prop. s. 77). Den innebär att ansvaret för skyldigheter som åvilar någon av Svenska kyrkans församlingar eller kyrkliga samfälligheter följer med vid övergången från kyrkokommun till den nya associationsformen. Vad som avses är skyldigheter av civilrättslig art, men även vissa skyldigheter av offentligrättslig

art, exempelvis skattskyldighet. Efter relationsändringen gäller skyldigheterna alltså för motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift. Detsamma gäller för rättigheterna. Frågan om rättigheter och skyldigheter i anledning av anställningsavtal och andra anställningsförhållanden diskuterades inte i propositionen.

8.4 Svenska kyrkans personal och relationsändringen

Regeringens förslag: Anställningsavtalen för all offentliganställd personal inom Svenska kyrkan går den 1 januari 2000 över till det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan eller dess organisatoriska delar.

Personalen garanteras de rättigheter som de har i dag på grund av anställningsavtal och andra anställningsförhållanden. Även skyldigheterna består.

Den arbetstagare som inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren skall anmäla det senast den 31 december 1999. Anställningen skall då anses upphöra den 1 januari 2000.

En särskild lag stiftas om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen.

8.4.1 Principiella utgångspunkter

En utgångspunkt för stat–kyrkareformen är att den rättsliga regleringen av trossamfundet och deras förhållanden skall skapa goda arbetsförutsättningar och så likvärdiga villkor som möjligt för olika trossamfund. Alla trossamfund skall ges möjlighet att i formellt och rättsligt hänseende uppträda som just trossamfund. I detta syfte har det skapats en särskild associationsform för trossamfund – registrerat trossamfund – till vilken också Svenska kyrkan hänförs, se lagen 1998:1593 om trossamfund. En grundtanke i reformen är vidare att de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan skall medföra att Svenska kyrkan blir ett eget rättssubjekt, skilt från det allmänna, som självständigt reglerar sina angelägenheter. Av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan skall vara ett evangelisk-lutherskt trossamfund med episkopal struktur, en öppen folkkyrka, demokratiskt uppbyggd och rikstäckande. Svenska kyrkans grundläggande identitet preciseras för att denna skall vara oförändrad över relationsändringen. I propositionen framhålls särskilt att regleringen inte får medföra att Svenska kyrkan uppfattas som ett på statligt initiativ nu upprättat trossamfund (se prop. 1997/98:116 s. 41).

Svenska kyrkan skall alltså lämna det allmänna. En följd av detta blir att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör (se prop. 1997/98:49 s. 10). Detta medför i sin tur att den nuvarande beskattningsrätten kommer att upphöra för dessa rättssubjekt.

Relationsändringen får också personalpolitiska konsekvenser. Av grundläggande betydelse för anställningstryggheten är Svenska kyrkans

framtida ekonomiska ställning. Enligt principbeslutet skall den kyrkliga egendomen stå till kyrkans förfogande efter relationsändringen. Regeringen har föreslagit att en del av denna egendom, bl.a. kyrkofonden, skall föras över med äganderätt – i regel förenad med en ändamålsbestämmelse – till olika enheter inom Svenska kyrkan medan prästlönetillgångarna skall disponeras av kyrkan enligt det s.k. lagstiftningsalternativet (se prop. 1997/98:116 s. 80 ff.). Vidare har regeringen föreslagit att Svenska kyrkan skall få kostnadsfri hjälp av staten med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan (a. prop. s. 60). Riksdagen har, som tidigare nämnts, antagit förslagen (bet. 1997/98:KU20, rskr. 1997/98:284, bet. 1998/99:KU5 och rskr. 1998/99:3). I lagen om Svenska kyrkan regleras församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas samt stiftens grundläggande uppgifter på ett sätt som i huvudsak överensstämmer med den nuvarande regleringen. Dessa åtgärder bör sammantaget kunna tillförsäkra Svenska kyrkan en stabil ekonomi och organisation. Härigenom bör de anställdas trygghet så långt som möjligt kunna tillgodoses. Av stor betydelse i detta sammanhang är givetvis hur stor tillhörigheten till Svenska kyrkan blir under 2000-talet. De undersökningar som gjorts (se t.ex. SOU 1992:9 s. 231 ff.) tyder på att det inte kommer att ske några mer betydande förändringar av antalet tillhöriga i samband med relationsändringen. I samma riktning talar den omständigheten att utträdesmöjligheten funnits under många år utan att den utnyttjats i någon större omfattning.

När det gäller stat–kyrkareformens ekonomiska konsekvenser innebär riksdagens principbeslut att en statsfinansiellt neutral lösning skall vara vägledande för reformarbetet (prop. 1995/96:80 s. 44). I dag har staten inte något kostnadsansvar för kyrkans personal. Att staten på grund av relationsändringen på något sätt skulle belastas med kostnader eller annat ansvar för personal som hör hemma inom Svenska kyrkan bör därför inte komma i fråga.

Mot denna bakgrund måste en utgångspunkt för lösningen av personalfrågorna vid relationsändringen vara att all personal som är anställd hos kyrkokommunerna i fortsättningen bör vara anställd inom Svenska kyrkan i dess förnyade gestalt. Detsamma bör i princip gälla personal med statlig eller därmed jämförlig anställning som utövar verksamhet inom Svenska kyrkan. Detta medför att all offentliganställd personal inom Svenska kyrkan behandlas lika. Den kyrkliga verksamheten kommer därmed att fortsätta utan avbrott och med samma personal, vilket kan antas ha varit förutsatt när de principiella besluten om relationsändringen fattades år 1995.

Relationsändringen sker i samförstånd mellan staten och Svenska kyrkan. I formellt hänseende är det dock staten som i princip ensidigt fattar de nödvändiga besluten. På nationell nivå skapas ett nytt enhetligt rättssubjekt, det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan. På lokal och regional nivå byter kyrkokommunerna – församlingar och kyrkliga samfälligheter – associationsform till registrerade organisatoriska delar av Svenska kyrkan. Kyrkans identitet och karaktär skall emellertid vara oförändrad över relationsändringen. I lagen om Svenska kyrkan regleras kyrkans grundläggande organisation och verksamhet på sådant sätt att det

med fog kan sägas att den kyrkliga verksamheten i huvudsak kommer att vara densamma efter ändringen av relationerna.

Ur arbetsrättslig synvinkel innebär stat–kyrkareformen emellertid omdaningar av sådan karaktär att arbetstagarnas situation förändras även om förhållandet arbetstagare–arbetsgivare i grunden blir detsamma. Av väsentlig betydelse är det byte av associationsform som sker beträffande församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna. Förändringarna är av sådan art att de bör betraktas som ett byte av arbetsgivare. Det blir således fråga om en verksamhetsövergång. Samtidigt skall dock framhållas att Svenska kyrkans identitet kommer att vara oförändrad över relationsändringen. Ur praktisk synvinkel innebär verksamhetsövergången ingen förändring av arbetssituationen utan samma arbetsuppgifter kommer att utföras och detta sker på samma arbetsplats som före relationsändringen. Betydelsen av förändringen bör därför inte överdrivas.

I LAS och MBL finns, som framgår av avsnitt 8.3, skyddsregler för arbetstagare vid verksamhetsövergång. Lagarna gäller om inte annat följer av särskilda föreskrifter i annan lagstiftning. Bestämmelser som avviker från LAS eller MBL får dock inte strida mot det ovan nämnda EG-direktivet.

Det skydd för rättigheter och skyldigheter i anledning av anställningsavtal och andra anställningsförhållanden samt för anställningsvilkoren i övrigt som följer av LAS och MBL bör självklart gälla också för Svenska kyrkans olika personalkategorier vid verksamhetsövergång i anledning av relationsändringen. Skyddet bör inträda med automatik. De nya arbetsgivarna får överta anställningsavtalen sådana som dessa är vid relationsändringen. De kyrkokommunala arbetsgivarna kommer dock inte att kunna ansvara solidariskt med de nya arbetsgivarna för ekonomiska förpliktelser som hänför sig till tiden före övergången, eftersom kyrkokommunerna upphör att existera vid relationsändringen. Någon olägenhet för arbetstagarna torde detta dock inte medföra då de nya arbetsgivarna övertar kyrkokommunernas samtliga rättigheter och skyldigheter. Som tidigare nämnts har åtgärder beslutats som sammantaget bör kunna tillförsäkra Svenska kyrkan en stabil ekonomi och organisation. Eftersom kyrkokommunerna upphör att existera är det inte heller möjligt för arbetstagarna att stanna kvar som arbetstagare hos dessa arbetsgivare. För dem med statlig anställning är situationen annorlunda. Staten finns kvar. Emellertid skall statens befattning med kyrkliga frågor i princip helt upphöra. Det finns därför skäl att behandla dessa personalkategorier på samma sätt som den kyrkokommunalt anställda personalen.

De kollektivavtal som gäller vid tidpunkten för relationsändringen bör i tillämpliga delar gälla för de nya arbetsgivarna till dess nya kollektivavtal träffats som är anpassade till de förhållanden som gäller efter relationsändringen. Bestämmelser om detta finns, som tidigare nämnts, i 28 § första stycket MBL. Dessa bör vara tillämpliga också på de kollektivavtal som gäller inom Svenska kyrkans verksamhetsområde.

Inom det offentliga området är rätten att vidta fackliga stridsåtgärder inskränkt. När Svenska kyrkan lämnar det allmänna bör samma regler gälla för Svenska kyrkans personal som för privatanställda. Frågan om

eventuella inskränkningar i konflikträtten bör vara en fråga för kollektivavtalsparterna att ta ställning till.

De kollektivavtalsreglerade trygghetssystem som finns för den offentliganställda personalen inom Svenska kyrkan – Avgångsförmåner för anställda hos kommuner och landsting, församlingar m.fl. (AGF-KL) för dem med kyrkokommunalt reglerade villkor samt Avtal om trygghetsfrågor (TA) för dem med statliga och statligt reglerade anställningar – tillförsäkrar arbetstagarna vissa förmåner om de sägs upp av arbetsgivaren exempelvis i samband med en verksamhetsövergång. För båda trygghetssystemen gäller i princip att arbetstagaren inte har rätt till några förmåner om arbetstagaren motsätter sig ett byte av anställning som skäligen borde ha godtagits. Det är en uppgift för avtalsparterna att avgöra hur de kollektivavtalsreglerade trygghetssystemen skall tillämpas vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan.

Med hänsyn till de principiella ställningstaganden som nu redovisats bör det införas särskilda bestämmelser om vad som skall gälla för Svenska kyrkans personal vid relationsändringen. Om dessa bestämmelser placeras i lagen (1998:1592) om införande av lagen om Svenska kyrkan, måste de antas i den kvalificerade ordning som gäller för den lagen. Det bör därför stiftas en särskild lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000.

I det följande behandlas vad relationsändringen får för konsekvenser för de olika kategorierna av offentliganställd personal i Svenska kyrkan.

8.4.2 Anställda med kyrkokommunala villkor

Regeringens förslag: De rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som vid relationsändringen gäller för dem som är anställda med kyrkokommunala villkor i en kyrkokommun går över till motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift, om inte arbetstagaren väljer att frånträda anställningen.

Om arbetstagaren inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren skall han eller hon anmäla det till sin arbetsgivare senast den 31 december 1999. Anställningen skall i så fall anses upphöra den 1 januari 2000.

Utredningens bedömning: Utredningen anser att det inte är någon verksamhetsövergång för dem som är anställda med kyrkokommunala villkor. De behåller därför sina anställningar över relationsändringen och deras kollektivavtal består.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i allmänhet lämnat utredningens bedömning utan erinran.

Av de remissinstanser som yttrat sig om förslagen i promemorian är en klar majoritet positiva. *Arbetsdomstolen* anser dock att det bör krävas en rättshandling från arbetstagarens sida för att anställningsavtalet inte automatiskt skall föras över vid relationsändringen. Rättsverkan av denna

rättshandling bör, enligt domstolen, vara att anställningen upphör. *Kammarkollegiet* och *Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund* avstyrker förslaget. Enligt kollegiet och förbundet kommer den arbetstagare som anses ha sagt upp sig själv att ställas utanför trygghetssystemet.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: För den personal som är anställd med kyrkokommunala villkor är någon av Svenska kyrkans församlingar eller kyrkliga samfälligheter arbetsgivare. Dessa utgör i dag kyrkokommuner och de har rätt att beskatta sina medlemmar, såväl dem som tillhör Svenska kyrkan som dem som inte gör det. Efter relationsändringen kommer verksamheten i stället att utövas av det registrerade trossamfundet Svenska kyrkans organisatoriska delar: församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift. Dessa skall visserligen överta rättigheter och skyldigheter från kyrkokommunerna, men någon kommunstatus med beskattningsrätt kommer de inte att ha. Denna skillnad i rättslig ställning utgör en sådan förändring av arbetsgivarens karaktär att ett arbetsgivarbyte måste anses ske vid relationsändringen. Det är således fråga om en verksamhetsövergång.

De rättigheter och skyldigheter som arbetstagarna har på grund av sina anställningsavtal och övriga anställningsförhållanden vid tidpunkten för relationsändringen bör gå över från kyrkokommunerna till motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift inom Svenska kyrkan. Detta innebär att de som är anställda med kyrkokommunala villkor fortsätter sin verksamhet inom Svenska kyrkan med oförändrade rättigheter och skyldigheter. Detsamma gäller de kyrkomusiker som har kvar det förstärkta anställningsskydd som konstitutorialet gav, eftersom det utgör en del av deras anställningsavtal.

Om en arbetstagare inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren bör arbetstagaren kunna frånträda anställningen. I promemorian har föreslagits att anställningsavtalet skall anses uppsagt av arbetstagaren om han eller hon väljer att frånträda anställningen. Några närmare regler om hur frånträdan skall gå till har emellertid inte föreslagits i promemorian. Enligt regeringens uppfattning bör det, som Arbetsdomstolen föreslår, krävas att arbetstagaren vidtar en rättshandling för att anställningsavtalet inte automatiskt skall föras över vid relationsändringen. Detta kan lämpligen ske genom en underrättelse till arbetsgivaren. Senast den 31 december 1999 bör arbetstagaren anmäla till sin arbetsgivare om han eller hon inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren. Rättsverkan av en sådan anmälan bör bli att anställningen upphör den 1 januari 2000, eftersom den nuvarande arbetsgivaren inte kommer att finnas kvar efter relationsändringen.

Frågan om en arbetstagare som väljer att frånträda sin anställning ställs utanför trygghetssystemet eller inte är, som framgår av avsnitt 8.4.1, en uppgift för avtalsparterna att avgöra.

Det är av stor betydelse för arbetstagarna personligen och även för de kyrkliga arbetsplatsernas funktion att varje arbetstagare inom Svenska kyrkan i god tid får korrekt, klar och utförlig information om vad relationsändringen innebär för den egna anställningen. Denna information bör också innehålla avtalsparternas ställningstagande till trygghetssystemens

8.4.3 Präster

Regeringens förslag: De rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som vid relationsändringen gäller för präster som är anställda i en kyrkokommun går över till motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift, om inte prästen väljer att frånträda anställningen.

Om prästen inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren skall han eller hon anmäla det till sin arbetsgivare senast den 31 december 1999. Anställningen skall i så fall anses upphöra den 1 januari 2000.

Utredningens förslag: Kammarkollegiet tar arbetsgivaransvaret för de präster med fullmakt som motsätter sig en övergång till den nya arbetsgivaren. Kollegiet skall "hyra ut" dem till Svenska kyrkan. De kyrkliga arbetsgivarna får dock själva avgöra om de vill hyra någon präst från Kammarkollegiet. Präster som inte har fullmakt och som motsätter sig övergång skall sägas upp av domkapitlet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Av remissinstanserna var en stor majoritet positiv till utredningens förslag. Samtidigt är många kyrkliga instanser negativa till att hyra präster med fullmakt som motsätter sig övergång. En orsak till detta är att de anser att präster som motsätter sig övergång är illojala.

Av de remissinstanser som yttrat sig om förslagen i promemorian är en klar majoritet positiv. *Arbetsdomstolen* anser dock att det bör krävas en rättshandling från arbetstagarens sida för att anställningsavtalet inte automatiskt skall överföras vid relationsändringen. Rättsverkan av denna rättshandling bör, enligt domstolen, vara att anställningen upphör. *Ärkebiskopen efter hörande av övriga biskopar* anser det självklart att de som är präster i Svenska kyrkan vid reformens ikraftträdande stannar kvar i sina befattningar med de oförändrade villkor som promemorian beskriver, eftersom prästens identitet ur teologisk synvinkel inte förändras. *Svea hovrätt* tillstyrker förslagen utom såvitt avser befattningshavare med fullmakt. Enligt hovrätten har dessa fullmaktshavare en särskild rätt gentemot staten som är förknippad med fullmaktstjänsten och denna rätt anser hovrätten inte bör åsidosättas. *Kammarkollegiet* avstyrker förslaget och föreslår bl.a. att fullmakterna genom lag skall förlora sin speciella rättsverkan vid en viss angiven tidpunkt och att arbetsgivaren från denna tidpunkt skall ha rätt att på saklig grund säga upp själva anställningsförhållandet. *Svenska kyrkans personalförbund* avstyrker förslaget och föreslår att det inrättas en särskild avvecklingsmyndighet som övertar Svenska kyrkans arbetsgivaransvar för de fullmaktshavare som önskar kvarstå i sina statligt reglerade tjänster.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare redovisats är arbetsgivarfunktionerna för dem som innehar prästjänster uppdelade mellan staten och kyrkokommunerna. Med utgångspunkt från regleringen i kyrkolagen talar dock övervägande skäl för att staten endast agerar som ställföreträdare för den egentlige arbetsgivaren, kyrkokommunen. Tjänsterna är inrättade i kyrkans pastorat eller stiftssamfälligheter, dvs. i någon av Svenska kyrkans församlingar eller kyrkliga samfälligheter, och det är också där som prästerna utövar sin verksamhet. Detta gäller också dem som innehar sin prästjänst med fullmakt. Beträffande fullmakternas rättsverkningsområde framgår det av avsnitt 8.2 att det gäller särskilda regler på kyrkans område som skiljer sig från dem som gäller för övriga fullmakts-havare. Utöver vad som följer av regleringen i kyrkolagen har fullmakts-havare på kyrkans område inte någon särskild rätt gentemot vare sig staten eller sin arbetsgivare.

De ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan innebär bl.a. att den statliga regleringen av prästtjänsterna upphör. Efter relationsändringen kommer den verksamhet som prästerna utövar att som huvudregel utövas inom någon av Svenska kyrkans församlingar eller kyrkliga samfälligheter eller inom något av kyrkans stift. Den förändring av församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas rättsliga ställning som sker vid relationsändringen innebär att det för prästernas del sker en verksamhetsövergång i den mening som avses i anställningsskyddslagstiftningen.

De rättigheter och skyldigheter som prästerna har på grund av sina anställningsavtal och övriga anställningsförhållanden vid tidpunkten för relationsändringen bör då gå över till den församling, den kyrkliga samfällighet eller det stift inom Svenska kyrkan där verksamheten i fortsättningen skall bedrivas. Hur arbetsgivarfunktionerna för prästerna skall utövas efter relationsändringen är Svenska kyrkans sak att besluta om.

Eftersom det särskilda skydd som anställningsformen fullmakt innebär utgör en del av prästens anställningsavtal, inbegrips även detta skydd i det som föreslås gå över vid relationsändringen. Detta innebär att alla präster fortsätter sin verksamhet inom Svenska kyrkan med oförändrade villkor. Att avveckla fullmakterna på det sätt som Kammarkollegiet föreslagit skulle innebära en oacceptabel försämring för de präster som innehar sina tjänster med fullmakt.

Om en präst inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren bör prästen kunna frånträda anställningen. Några närmare regler om hur frånträdan skall gå till har emellertid inte föreslagits i promemorian. Enligt regeringens uppfattning bör det krävas att prästen vidtar en rättshandling för att anställningsavtalet inte automatiskt skall föras över vid relationsändringen. Det kan lämpligen ske genom en underrättelse till arbetsgivaren. Senast den 31 december 1999 bör prästen anmäla till sin arbetsgivare om han eller hon inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren. Rättsverkan av en sådan anmälan bör, i likhet med vad som föreslås för den övriga kyrkokommunalt anställda personalen, bli att anställningen upphör den 1 januari 2000.

Såsom framhållits i tidigare avsnitt är det en uppgift för avtalsparterna att avgöra hur trygghetssystemen skall tillämpas vid relationsändringen.

Även när det gäller prästerna är det betydelsefullt att det lämnas korrekt, klar och utförlig information om vad relationsändringen innebär för den egna anställningen och om trygghetssystemens tillämplighet för den präst som eventuellt väljer att frånträda sin anställning.

8.4.4 Biskopar

Regeringens förslag: De rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som vid relationsändringen gäller för innehavare av biskopstjänst går över till det stift inom Svenska kyrkan i vilket biskopstjänsten är inrättad, om inte biskopen väljer att frånträda anställningen.

Om biskopen inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren skall han eller hon anmäla det till sin arbetsgivare senast den 31 december 1999. Anställningen skall i så fall anses upphöra den 1 januari 2000.

Utredningens förslag: Arbetsgivarverket ges i uppdrag att avveckla biskoparnas statliga anställningar eftersom deras anställningsavtal inte automatiskt går över på den nye arbetsgivaren. Kammarkollegiet skall ta arbetsgivaransvaret för de biskopar som motsätter sig övergång. Kollegiet skall "hyra ut" dem till Svenska kyrkan.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Utredningens förslag har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna.

De allra flesta remissinstanserna har tillstyrkt eller lämnat promemorieförslaget utan erinran. *Svea hovrätt* avstyrker dock förslaget. Enligt hovrätten har fullmaktshavare en särskild rätt gentemot staten som är förknippad med fullmaktstjänsten och denna rätt anser hovrätten inte bör åsidosättas. Även *Kammarkollegiet* avstyrker förslaget. Enligt kollegiet kommer den arbetstagare som anses ha sagt upp sig själv att ställas utanför trygghetssystemet. Kollegiet föreslår bl.a. att fullmakterna genom lag skall förlora sin speciella rättsverkan vid en viss angiven tidpunkt och att arbetsgivaren från denna tidpunkt skall ha rätt att på saklig grund säga upp själva anställningsförhållandet.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Biskopstjänster tillsätts i dag med fullmakt av regeringen efter val. I varje stift skall det finnas en tjänst som biskop. Det är i stiftet som biskopen utövar sin huvudsakliga verksamhet. Beträffande fullmakternas rättsverkningar framgår det av avsnitt 8.2 att det gäller särskilda regler på kyrkans område som skiljer sig från dem som gäller för övriga fullmaktshavare.

Enligt 5 § andra stycket i lagen om Svenska kyrkan är stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlinglivet. För varje stift skall det också i fortsättningen finnas en biskop. Biskoparnas

verksamhet kommer således att bedrivas inom något av Svenska kyrkans stift efter relationsändringen.

LAS gäller, som ovan nämnts, inte för arbetstagare som har företagsledande eller jämförlig ställning. Svenska kyrkans biskopar är att jämställa med personer i företagsledande ställning. Biskoparna omfattas således inte av skyddsreglerna i LAS och deras anställningsavtal går därför inte automatiskt över till de nya arbetsgivarna. För att biskoparnas anställningar skall hamna inom Svenska kyrkan i dess förnyade gestalt krävs det alltså särskilda bestämmelser. Det behövs också särskilda bestämmelser som skyddar biskoparnas rättigheter och skyldigheter på motsvarande sätt som övriga personalkategorierna.

De rättigheter och skyldigheter som biskoparna har på grund av sina anställningsavtal och övriga anställningsförhållanden vid tidpunkten för relationsändringen bör då gå över till det stift inom Svenska kyrkan i vilket respektive biskopstjänst är inrättad. Eftersom det särskilda skydd som anställningsformen fullmakt innebär utgör en del av biskopens anställningsavtal, inbegrips även detta skydd i det som föreslås gå över vid relationsändringen. Detta innebär att biskoparna fortsätter sin verksamhet inom Svenska kyrkan med oförändrade villkor. Att avveckla fullmakterna på det sätt som Kammarkollegiet föreslagit skulle innebära en oacceptabel försämring av biskoparnas situation.

Om en biskop inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren, stiftet, bör biskopen kunna frånträda anställningen. Några närmare regler om hur frånträddandet skall gå till har emellertid inte föreslagits i promemorian. Enligt regeringens uppfattning bör det krävas att biskopen vidtar en rättshandling för att anställningsavtalet inte automatiskt skall föras över vid relationsändringen. Detta kan lämpligen ske genom en underrättelse till arbetsgivaren. Senast den 31 december 1999 bör biskopen anmäla till sin arbetsgivare, staten, om han eller hon inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren. Rättsverkan av en sådan anmälan bör, i likhet med vad som föreslås för den kyrkokommunalt anställda personalen, bli att anställningen upphör den 1 januari 2000.

Hur de kollektivavtalsreglerade trygghetssystemen skall tillämpas när de ändrade relationerna träder i kraft är en uppgift för avtalsparterna att avgöra.

I likhet med vad som uttalats beträffande övriga personalkategorier bör också biskoparna ha korrekt, klar och utförlig information om vad relationsändringen innebär för den egna anställningen och om trygghetssystemens tillämplighet för den biskop som eventuellt väljer att frånträda sin anställning.

Regeringens förslag: De rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som vid relationsändringen gäller för dem som är anställda vid Ärkebiskopsämbetet går över på Svenska kyrkan, om inte arbetstagaren väljer att frånträda anställningen.

Om arbetstagaren inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren skall han eller hon anmäla det till sin arbetsgivare senast den 31 december 1999. Anställningen skall i så fall anses upphöra den 1 januari 2000.

Regeringens bedömning: Det statliga ansvaret för kyrkoherdarna i de svenska utlandsförsamlingarna i Helsingfors, London och Oslo bör avvecklas. Arbetsgivarverket bör få i uppdrag att lösa denna fråga.

Utredningens förslag: Kammarkollegiet tar över arbetsgivaransvaret för dem vars statliga anställningar består vid utgången av år 1999.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås emellertid också att anställningsavtalen för dem som tjänstgör vid Kyrkofondens kansli skall gå över på Svenska kyrkan.

Remissinstanserna: Utredningens förslag har bemötts positivt eller lämnats utan erinran av remissinstanserna.

När det gäller promemorieförslaget har den övervägande delen av remissinstanserna varit positiva. *Kammarkollegiet* har avstyrkt förslaget och beträffande dem som tjänstgör vid Kyrkofondens kansli särskilt framhållit att de är anställda i kollegiet. Enligt kollegiet bör principerna i gällande rätt tillämpas. Kollegiet har vidare påtalat att en kategori statligt anställda fallit bort i den genomgång som görs i promemorian, nämligen kyrkoherde för döva.

1998 års kyrkomöte: Förslaget till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000 bör även omfatta de anställda vid Domkyrkorådet i Lund. I övrigt tillstyrker kyrkomötet regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Anställda vid Ärkebiskopsämbetet

De anställda vid Ärkebiskopsämbetet har arbetsuppgifter som framför allt hänför sig till ärkebiskopens arbete på nationell nivå. Vid relationsändringen kommer denna verksamhet att övertas av det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan. Det sker således en verksamhetsövergång i den mening som avses i anställningsskyddslagstiftningen för dessa arbetstagare.

De rättigheter och skyldigheter som de anställda vid Ärkebiskopsämbetet har på grund av sina anställningsavtal och övriga anställningsförhållanden vid tidpunkten för relationsändringen bör då gå över till det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan. Detta innebär att de anställda

vid Ärkebiskopsämberet fortsätter sin verksamhet inom Svenska kyrkan med oförändrade villkor.

Om en anställd vid Ärkebiskopsämberet inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren bör han eller hon kunna frånträda sin anställning. Några närmare regler om hur frånträdan skall gå till har emellertid inte föreslagits i promemorian. Enligt regeringens uppfattning bör det krävas att arbetstagaren vidtar en rättshandling för att anställningsavtalet inte automatiskt skall föras över vid relationsändringen. Det kan lämpligen ske genom en underrättelse till arbetsgivaren. Senast den 31 december 1999 bör arbetstagaren anmäla till sin arbetsgivare om han eller hon inte vill att anställningsavtalet skall gå över till den nya arbetsgivaren. Rättsverkan av en sådan anmälan bör, i likhet med vad som föreslås för den kyrkokommunalt anställda personalen, bli att anställningen upphör den 1 januari 2000.

Hur de kollektivavtalsreglerade trygghetssystemen skall tillämpas när de ändrade relationerna träder i kraft är en uppgift för avtalsparterna att avgöra.

I likhet med vad som uttalats beträffande övriga personalkategorier är det betydelsefullt att det också till dessa arbetstagare lämnas korrekt, klar och utförlig information om vad relationsändringen innebär för den egna anställningen och om trygghetssystemens tillämplighet för den som eventuellt väljer att frånträda sin anställning.

De som tjänstgör hos domkyrkan i Lunds stift

I 39 och 41 kap. kyrkolagen finns föreskrifter om förvaltningen av domkyrkan i Lunds stift. Domkyrkan, dess inventarier och övriga egendom samt domkyrkans fastigheter skall förvaltas av Domkyrkorådet i Lund. Domkyrkorådet, som är en statlig myndighet, består av fem ledamöter med lika många ersättare. Av 16 § förordningen (SKFS 1989:1) med instruktion för Domkyrkorådet i Lund, m.m. framgår att personal hos domkyrkan anställs av domkyrkorådet.

Hos domkyrkorådet finns ingen personal anställd. Den personal som behövs för att förvalta domkyrkan med tillhörande egendom är anställd hos domkyrkan som är ett särskilt rättssubjekt av stiftelsekaraktär. Personalen är alltså privatanställd, inte statsanställd som kyrkomötet har antagit. Regeringens förslag omfattar bara den offentliganställda personalen.

De som tjänstgör vid kyrkofondens kansli

Enligt 9 § första stycket 1 i lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan skall kyrkofondens tillgångar – sedan medel avsatts för pensionsåtagandena – föras över med äganderätt till Svenska kyrkan och användas för kyrkliga ändamål. I förvaltningen av tillgångarna ingår främst hanteringen av det kyrkliga utjämningsystemet, placering av fondens medel samt bokföring och redovisning av fondmedlen. Förvaltningen av kyrkofonden är i dag delad mellan Kyrkofondens styrelse och Kammarkollegiet i vilket styrelsens kansli ingår.

Efter relationsändringen kommer alltså förvaltningen av kyrkofondens tillgångar att handhas av det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan. Under förutsättning att kyrkan organiserar förvaltningen av tillgångarna och hanteringen av utjämningsystemet så att dessa uppgifter sköts inom trossamfundet, bör det även för de sju personer som är anställda i Kammarkollegiet och utför kansligöromål åt Kyrkofondens styrelse anses ske en verksamhetsövergång i den mening som avses i anställningsskyddslagstiftningen. Kammarkollegiet kommer emellertid att finnas kvar, vilket måste beaktas i sammanhanget. Med hänsyn till att Svenska kyrkan inte tagit ställning till på vilket sätt förvaltningen av tillgångarna och utjämningsystemet skall organiseras, kan man f.n. inte avgöra om det blir fråga om en verksamhetsövergång för denna personalkategori. Promemorieförslaget bör därför inte genomföras i denna del. När det står klart hur Svenska kyrkan kommer att förvalta kyrkofondens tillgångar och organisera utjämningsystemet får frågan hanteras enligt de generella bestämmelserna i anställningsskyddslagstiftningen

Utlandskyrkoherdarna m.fl.

Kyrkoherdarna i de svenska utlandsförsamlingarna i Helsingfors, London och Oslo och har anställningar som närmast bör betraktas som statliga. Sin verksamhet utövar de dock inom Svenska kyrkans utlandsverksamhet. För kyrkans räkning sköts denna verksamhet sedan den 1 januari 1997 av respektive utlandsförsamling tillsammans med Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Någon förändring av detta förhållande kommer relationsändringen inte att innebära. Därför torde det inte för dessa präster vara fråga om en verksamhetsövergång i den mening som avses i anställningsskyddslagstiftningen. Deras anställningsvillkor påverkas således inte. Det är dock rimligt att det statliga ansvaret för dem avvecklas i samband med relationsändringen. Arbetsgivarverket bör därför få i uppdrag att lösa denna fråga.

Kyrkoherdarna för döva hade tidigare statliga tjänster tillsatta med fullmakt. År 1990 erbjöds de att få nyinrättade tjänster för teckenspråkiga i stiftssamfälligheterna. (jfr prop. 1989/90:101 s. 26). De som fick de nya tjänsterna lämnade då sina statliga tjänster. Det finns i dag inte någon sådan präst med statlig anställning.

8.5 Pensioner

8.5.1 Dagens förhållanden

Biskopar och präster

Till komplettering av den lagstadgade allmänna pensionen har biskoparna och alla präster med statligt reglerade tjänster tjänstepensionsrätt enligt det statliga pensionsavtalet PA-91, pensionsplan för arbetstagare hos staten m.fl. Detta pensionsavtal skall också tillämpas på präster som är anställda hos stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet och hos vissa diakoni-

institutioner. Statens pensionsverk (SPV) administrerar förmånerna enligt pensionsavtalet.

PA-91, som trädde i kraft den 1 januari 1992, är ett nettopensions-system vilket innebär att tjänstepensionen beräknas som ett tillägg till den lagstadgade pensionen. Pensionsplanen omfattar ålderspension, kompletterande ålderspension, sjukpension, kompletterande delpension, efterlevandepension, kompletterande efterlevandepension, egenlivränta, kompletterande efterlevandelivränta och fribrev för kompletterande ålderspension. Kostnaderna för biskoparnas och prästernas pensionsförmåner enligt PA-91 betalas ur kyrkofonden (42 kap. 11 § kyrkolagen). Det yttersta ansvaret för pensionsåtagandena till prästerna har dock kyrkokommunerna som svarar för prästernas avlöningsförmåner (32 kap. 12 och 13 §§ kyrkolagen). För biskoparnas pensionsfordringar torde staten som arbetsgivare ha det yttersta ansvaret. Kostnaderna för den kompletterande ålderspensionen (KÅPAN) har fortlöpande betalats av kyrkofonden genom premier till Försäkringsföreningen för det statliga området (FSO), som har fonderat medlen.

Anställda med kyrkokommunala villkor

Till komplettering av den lagstadgade allmänna pensionen har de som är anställda med kyrkokommunala villkor tjänstepensionsrätt enligt ett nytt pensionsavtal, kommunala pensions- och försäkringsavtalet PFA 98. Kyrkokommunen betalar kostnaderna för pensionsförmånerna som – med vissa undantag – administreras av Kommunsektorns pension AB (KPA). Pensionsbestämmelserna gäller från och med den 1 januari 1998 och omfattar arbetstagare som är födda 1938 eller senare. PFA 98 är – liksom det statliga pensionsavtalet PA-91 – ett nettopensionsystem där tjänstepensionen beräknas som ett tillägg till den lagstadgade pensionen. Förmånerna är ålderspension, kompletterande ålderspension eller särskild ålderspension före 65 år samt efterlevandepension.

För dem som är födda före 1938 gäller det tidigare pensionsavtalet för arbetstagare hos kommuner och landsting, PA-KL 85. Detta avtal är till skillnad från det nya PFA 98 ett bruttopensionsavtal, vilket innebär att pensionstagarna garanteras en pension som inberäknat allmän pension skall uppgå till minst en viss bestämd nivå av slutlönen.

I det tidigare pensionssystemet har pensionerna betalats löpande över budgeten. Många kyrkokommuner har skuldfört utfästelserna i sin balansräkning men det har förekommit att redovisning endast skett genom att verksamhetsårets utbetalningar har tagits med som kostnader i resultaträkningen.

Övrig offentligt anställd personal

De som är anställda hos Ärkebiskopsämbetet och de som är anställda hos Kammarkollegiet för tjänstgöring vid Kyrkofondens kansli är arbetstagare hos staten och därmed gäller det statliga pensionsavtalet PA-91 för dem. Ämbetets förvaltningskostnader betalas ur kyrkofonden. Kollegiet betalar kostnaderna för avlöningsförmåner till dem som tjänstgör vid

kyrkofondens kansli men får ersättning ur kyrkofonden för dessa kostnader. Ersättningen skall enligt ett avtal mellan Kyrkofondens styrelse och Kammarkollegiet betalas med ett överenskommet fast belopp per år.

PA-91 skall också tillämpas på de tre utlandskyrkoherdarna i Helsingfors, London och Oslo. Deras avlöningsförmåner betalas ur kyrkofonden.

8.5.2 De historiska pensionsåtagandena

I dag anses pensionsutfästelserna, dvs. löftena om framtida pensionsutbetalningar till de anställda och f.d. anställda i Svenska kyrkan samt deras efterlevande, tryggade genom den beskattningsrätt som staten och kyrkokommunerna har. En viss säkerhet ligger också i kyrkolagens regler om den kyrkliga indelningen och om de församlingsangelägenheter som kyrkokommunerna får ägna sig åt. Beskattningsrätten och kyrkolagen upphör år 2000 men ansvaret för kyrkokommunens skyldigheter går, enligt 3 § lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan, över till motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift (se avsnitt 8.3).

Regeringens principiella utgångspunkt är att de pensionsutfästelser som har gjorts fram till tidpunkten för relationsändringen, de s.k. historiska pensionsåtagandena, inte får försvagas eller minskas. Arbetstagare och tidigare arbetstagare bör inte försättas i ett läge som är mindre tryggt än det de har i dag. Staten har visserligen ett ansvar för hur beslutet om relationsändringen påverkar gjorda pensionsutfästelser för Svenska kyrkans personal. Det primära ansvaret för de historiska pensionsåtagandena ligger dock hos Svenska kyrkan. Eftersom varje enskild arbetsgivare inte kan förväntas komma att ha erforderliga ekonomiska resurser för att klara alla sina pensionsutfästelser måste någon form av samlat ansvarstagande uppnås för att tryggheten för arbetstagarna skall bli tillfredsställande. Ett sådant samlat ansvarstagande för pensionsåtagandena för all personal övervägs nu inom Svenska kyrkan.

Föreskrifter om säkerställande av pensionsåtaganden finns i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. Enligt den lagen kan arbetsgivares utfästelse om pension till arbetstagare eller arbetstagares efterlevande tryggas genom särskild redovisning av pensionsskuld eller avsättning av medel till pensionsstiftelse. Tryggandet anses också kunna ske genom en försäkringslösning.

Särskild redovisning innebär att arbetsgivaren i balansräkningen gör en avsättning för pensionsskulden. Beloppet skall motsvara nuvärdet av pensionsutfästelserna. Avsättningarna skall göras enligt en allmän pensionsplan som innehåller regler om säkerställande, t.ex. i form av kreditförsäkring.

En pensionsstiftelse är en stiftelse som inrättats av arbetsgivaren med det enda syftet att trygga pensionsutfästelserna till arbetstagarna eller deras efterlevande. Utfästelserna tryggas genom att arbetsgivaren gör avsättningar till framtida pensionsutbetalningar.

Pensionsåtaganden kan även tryggas genom tjänstepensionsförsäkring. Arbetsgivaren betalar då premier till ett försäkringsbolag eller en försäkringsförening mot att bolaget eller föreningen fullgör pensions-

utfästelserna. Finansinspektionen har tillsyn över försäkringsbolagen och försäkringsföreningarna.

En försäkringsförening är en understödsförening. Därmed avses enligt lagen (1972:262) om understödsförening en sådan förening för inbördes bistånd som har till ändamål att meddela personförsäkring utan affärs- mässigt bedrivande av försäkringsrörelse. Om verksamheten huvudsak- ligen avser pensionsförsäkring på grund av anställning anses föreningen som understödsförening även om medlemsavgifterna betalas av arbets- givaren.

För allt tjänstepensionskapital som har tryggats enligt tryggandelagen eller i försäkringsförening skall avkastningsskatt betalas. Föreskrifter om detta finns i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Skattskyldiga är försäkringsbolag, försäkringsföreningar, pensions- stiftelser och arbetsgivare som skyddar pensionerna via balansräkningen. Skatten uppgår för närvarande till 15 procent av ett på visst sätt beräknat skatteunderlag. För pensionsmedel hos stat eller kommun betalas inte någon avkastningsskatt. Efter relationsändringen blir försäkrings- föreningen, pensionsstiftelsen eller den enskilde arbetsgivaren skyldig att betala avkastningsskatt.

Den som har utfäst en tjänstepension skall betala särskild löneskatt enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader. Skatten utgår för närvarande med 24,26 procent på kostnaden för pensionsutfästelsen som beräknas på ett visst angivet sätt.

Den ackumulerade pensionsskulden för biskopar och präster har SPV beräknat per den 31 december 1997 till 1 257 mkr. I detta belopp ingår särskild löneskatt på 245 mkr. Det totala pensionsåtagandet inklusive den latent skatteskulden har på ett år ökat med 183 mkr. Ökningen beror delvis på ändrade beräkningsgrunder. Trots detta har sådana reserveringar för framtida pensionsförpliktelser kunnat göras i kyrkofondens balansräkning att det avsatta kapitalet motsvarar hela den beräknade pensionsskulden per den 31 december 1997. Kyrkofonden har under ett antal år gjort avsättningar i syfte att hela pensionsskulden skall vara täckt vid utgången av år 1999. – Den kyrkokommunala pensionsskulden uppskattas av KPA per den 31 december 1997 till 3 500 mkr inklusive särskild löneskatt. Enligt SCB:s senaste ekonomiska redogörelse för kyrkokommunerna redovisas 2 595 mkr som pensionsskuld inklusive löneskatten vid utgången av år 1997. Denna redovisning bygger på delvis osäkra uppgifter från kyrkokommunerna som inte har beräknat sina pensionsskulder på ett enhetligt sätt.

8.5.3 Biskopar och präster

Regeringens förslag: Övergången av rättigheter och skyldigheter skall även omfatta pensionsrättigheterna. Det stift, den församling eller den kyrkliga samfällighet som anställningsavtalen går över till skall svara för de pensionsåtaganden som gäller för biskoparna och prästerna vid tidpunkten för relationsändringen.

Regeringens bedömning: Ett så stort kapital som vid tidpunkten för relationsändringen motsvarar hela pensionskulden inklusive den särskilda löneskatten skall avskiljas ur kyrkofonden och användas för att trygga biskoparnas och prästernas pensionsfordringar.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att staten och Svenska kyrkan skall sluta ett avtal om de historiska pensionsåtagandena till biskopar och präster samt att Kyrkofondens styrelse skall få i uppdrag att redan före relationsändringen bilda en försäkringsförening eller pensionsstiftelse för att trygga åtagandena.

Remissinstanserna: En enkätfråga i avsnittet Svenska kyrkans personal i Remiss II är aktuell i detta sammanhang. Fråga nr 6 handlade om uppdrag till Kyrkofondens styrelse att redan före relationsändringen bilda en pensionsförening eller pensionsstiftelse för att trygga pensionsskulderna. En mycket stor majoritet av de remissinstanser som besvarade frågan stödde förslaget.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 6	92 %	3 %	5 %

Statens löne- och pensionsverk (SPV) tillstyrker bildandet av en försäkringsförening och att den tar hand om det historiska pensionsåtagandet och det framtida intjänandet enligt de villkor som då kommer att gälla för kyrkans personal. Det är, enligt SPV, angeläget att bilda försäkringsföreningen före relationsändringen, eftersom förutsättningarna för vilka försäkringstekniska grunder som skall tillämpas vid beräkning av Svenska kyrkans pensionsåtaganden då klargörs. *Kammarkollegiet* och *Kyrkofondens styrelse* avstyrker förslaget att Kyrkofondens styrelse skall ges i uppdrag att redan före relationsändringen bilda en försäkringsförening eller en pensionsstiftelse för att säkerställa de avsättningar som kyrkofonden gjort för prästers och biskopars pensioner. Kyrkofondens styrelse framhåller att det inte är styrelsens uppgift att bilda en försäkringsförening eller en pensionsstiftelse före relationsändringen. *Svenska kyrkans centralstyrelse* har inget att invända mot förslaget beträffande trygandet av pensionsåtaganden. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* tillstyrker förslaget att bilda en Svenska kyrkans pensionsförening. Enligt förbundet kan Svenska kyrkans organisatoriska uppbyggnad med många små arbetsgivare och med en solidaritet mellan arbetsgivarna på ett bra sätt tas till vara i en pensionsförening.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Arbetstagarens rätt till ålders-, invaliditets- och efterlevandeförmåner går, enligt 6 b § tredje stycket LAS, inte såsom övriga rättigheter automatiskt över till den nya arbetsgivaren vid en verksamhetsövergång. Denne övertar därför inte på grund av övergången överlåtarens skyldighet att betala sådana intjänade förmåner. Detta hindrar inte att ansvaret för pensionsåtaganden på annan

grund – t.ex. med stöd av lag – kan flyttas över i samband med verksamhetsövergång. Relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan innebär ingen förändring av kyrkans verksamhet. Också förhållandet arbetsgivare–arbetstagare är egentligen detsamma även om arbetsgivarens associationsform ändras. Samtliga övriga rättigheter och skyldigheter går enligt regeringens förslag över till den nya arbetsgivaren vid relationsändringen. Övergången av rättigheter och skyldigheter bör därför också omfatta de anställdas pensionsrättigheter. Detta innebär att det stift, den församling eller den kyrkliga samfällighet som anställningsavtalen går över till också skall svara för de pensionsåtaganden som gäller för biskoparna och prästerna vid tidpunkten för relationsändringen.

Som tidigare nämnts betalas biskoparnas och prästernas pensioner av kyrkofonden. Utgående pensioner och gjorda pensionsåtaganden till biskopar och präster samt deras efterlevande bör säkerställas inför ändringen av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Ett så stort kapital som vid relationsändringen motsvarar hela pensionsskulden inklusive den särskilda löneskatten bör därför avskiljas ur kyrkofonden och användas för att trygga biskoparnas och prästernas pensionsfordringar. Detta kan ske t.ex. i en försäkringsförening eller pensionsstiftelse, som övertar ansvaret för att utfästelserna kan infrias den dag pensionerna skall betalas ut. Kapitalet överlämnas samtidigt till föreningen/stiftelsen.

Regeringen anser i likhet med Kyrkofondens styrelse att det inte är styrelsens uppgift att bilda en försäkringsförening eller pensionsstiftelse.

En sådan förberedelse till en förening eller stiftelse som styrelsen i sitt remissvar föreslår som ett bättre alternativ har redan igångsatts. En arbetsgrupp som består av representanter från Kyrkofondens styrelse, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Svenska kyrkans centralstyrelse samt Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet har utsetts. Inom gruppen övervägs planerna på en försäkringsförening som skall överta ansvaret för samtliga pensionsåtaganden till och med den 31 december 1999 för biskopar, präster och all annan personal inom Svenska kyrkan samt garantera avtalad tjänstepension från och med den 1 januari 2000 för all personal inom trossamfundet.

8.5.4 Anställda med kyrkokommunala villkor

Regeringens förslag: Övergången av rättigheter och skyldigheter skall även omfatta pensionsrättigheterna. Det stift, den församling eller den kyrkliga samfällighet som anställningsavtalen går över till skall svara för de pensionsåtaganden som gäller för de anställda med kyrkokommunala villkor vid tidpunkten för relationsändringen.

Arbetsgivarna inom Svenska kyrkan skall ha fonderat sina historiska pensionsåtaganden senast vid utgången av år 2009. Till dess fondering har skett skall arbetsgivaren kreditförsäkra pensionsåtagandena.

För de pensionsåtaganden som inte är möjliga att kreditförsäkra skall Svenska kyrkan svara solidariskt med sina organisatoriska delar.

Regeringens bedömning: 300 mkr skall avskiljas ur kyrkofonden och användas för att underlätta ett samlat tryggande av pensionsfordringarna för de anställda med kyrkokommunala villkor.

Förutsättningarna för en avveckling av de kostnadsbidrag för pensionsförmåner åt vissa anställda som har övergått från statlig till kyrkokommunal anställning eller omvänt bör utredas. Statens pensionsverk bör få detta uppdrag.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Fem enkätfrågor i avsnittet Svenska kyrkans personal i Remiss II är aktuella i detta sammanhang. Fråga 1 avsåg förslaget att kyrkokommunerna skall beräkna sina pensionsskulder på enhetligt sätt vid tidpunkten för relationsändringen. Fråga 2 gällde förslaget att ansvaret för gjorda pensionsåtaganden och kostnaden för att infria dessa bärs inomkyrkligt. Fråga 3 handlade om att de gjorda pensionsåtagandena skall vara helt fonderade senast vid utgången av år 2009. Fråga 4 handlade om förslaget att avsätta medel ur kyrkofonden, en grundplåt på 300 mkr, för att underlätta ett samlat tryggande av pensionsåtagandena. Fråga 5 gällde om arbetsgivarna bör kreditförsäkra sina pensionsåtaganden till dess fondering har skett. En mycket stor majoritet av remissinstanserna har varit positiv till förslagen.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 1	97 %	0 %	3 %
Fråga 2	95 %	2 %	3 %
Fråga 3	94 %	2 %	4 %
Fråga 4	95 %	1 %	4 %
Fråga 5	93 %	2 %	5 %

Statens löne- och pensionsverk (SPV) tillstyrker bildandet av Svenska kyrkans pensionsförening för säkerställande av pensionsåtagandena och att 300 mkr från kyrkofonden avsätts som en grundplåt till föreningen. Förslaget om en övergångsperiod på tio år för fondering av tidigare kyrkokommunala åtaganden finner SPV skäligt med hänsyn till kyrkokommunernas skiftande ekonomi. Enligt SPV är det angeläget att bilda försäkringsföreningen i god tid före relationsändringen. SPV instämmer i förslaget om avveckling av statliga kostnadsbidrag till vissa kyrkomusikers och stiftsanställdas pensioner samt av kyrkokommunala kostnadsbidrag för tidigare anställd personal inom folkbokföringen. *Kammarkollegiet* delar utredningens uppfattning att det är av intresse för staten att åtaganden avseende intjänade pensionsrätter säkerställs. Eftersom kyrkokommunerna redan säkerställt delar av sina pensionsskulder torde det, enligt kollegiet, inte behövas tolv år för att fondera återstoden. Kollegiet och *Kyrkofondens styrelse* föreslår att arbetsgivarna skall ha säkerställt sina åtaganden senast vid utgången av år 2004. Styrelsen har ingen erinran mot att 300 mkr avsätts ur kyrkofonden för att underlätta ett samlat tryggande av pensionsskulden. Styrelsen förutsätter dock att samtliga kyrkokommuner får en proportionerlig del av dessa medel.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag med undantag av den del som avser kreditförsäkring av pensionsskuld för kyrkogårdspersonal.

Skälen för regeringens förslag: Av samma skäl som regeringen framför beträffande biskopar och präster i avsnitt 8.5.3 bör övergången av rättigheter och skyldigheter även omfatta pensionsrättigheterna för de anställda med kyrkokommunala villkor. Detta innebär att det stift, den församling eller den kyrkliga samfällighet som anställningsavtalet går över till också bör svara för de pensionsåtaganden som gäller för dessa arbetstagare vid tidpunkten för relationsändringen. Det ansvar som kyrkokommunerna har för redan utgående pensioner och för livräntor omfattas också av övergången av rättigheter och skyldigheter och övergår därmed på motsvarande församling, kyrkliga samfällighet eller stift.

Kyrkokommunerna med sina skiftande ekonomiska förhållanden har inte alls i samma utsträckning som kyrkofonden haft möjlighet att göra de reserveringar som krävs för att senare kunna infria pensionsskulderna. Som trygghet för pensionsutbetalningar har den enskilda kyrkokommunen haft sin beskattningsrätt men den upphör med relationsändringen. För att ersätta den trygghet som beskattningsrätten har inneburit förbereds nu ett samlat ansvarstagande inom hela Svenska kyrkan för pensionsåtagandena. Frågan om att bilda en försäkringsförening för Svenska kyrkans historiska och framtida pensionsåtaganden övervägs, som framgår av avsnitt 8.5.3, av en särskild arbetsgrupp.

För att underlätta uppbyggnaden av ett sådant gemensamt ansvarstagande i form av en försäkringsförening har personalutredningen föreslagit att 300 mkr skall avsättas ur kyrkofonden som ett slags grundplåt till föreningen. En mycket stor majoritet av remissinstanserna uttalar sitt stöd för detta förslag.

Om någon form av samlat ansvarstagande skall kunna uppnås torde det krävas att kyrkokommunerna beräknar sina pensionsskulder på ett enhetligt sätt. Bortfallet av den säkerhet som beskattningsrätten och kyrkolagen har inneburit för anställda och tidigare anställda med kyrkokommunala villkor kan kompenseras genom att en del av kyrkofondens kapital tas i anspråk. För att underlätta ett samlat tryggande av pensionsskulderna bör därför ett bidrag på 300 mkr betalas ur kyrkofonden. Regeringen utgår från att dessa medel fördelas proportionerligt.

Många kyrkokommuner kommer säkert ha svårt att redan vid tidpunkten för relationsändringen dels avsätta medel motsvarande hela sin pensionsskuld, dels betala särskild löneskatt på avsättningen. Åtskilliga arbetsgivare har långsiktigt bundit upp medel avsedda för pensionsåtaganden i fasta anläggningstillgångar. Andra har inte gjort några avsättningar alls för sina pensionsförpliktelser. Ett krav på att alla kyrkokommuner skall fondera sina åtaganden i samband med relationsändringen genom att avsätta medel till pensionsförsäkring eller pensionsstiftelse är därför inte realistiskt. En successiv fondering bör därför göras möjlig. En överväldigande majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget om en tioårig övergångsperiod för att fondera pensionsskulden. Kammarkollegiet och Kyrkofondens styrelse anser däremot att fem år är tillräckligt för att de kyrkliga arbetsgivarna skall

kunna fondera den återstående pensionsskulden. Arbetstagarnas fackliga organisationer har inte några invändningar mot den föreslagna övergångsperioden. Med hänsyn till arbetsgivarnas skiftande ekonomi och remissutfallet bör enligt regeringens uppfattning den längre tiden väljas. Detta innebär naturligtvis inte något hinder mot en tidigare fondering. Det torde ligga i varje kyrklig arbetsgivares intresse att så snart som möjligt fondera sina historiska pensionsåtaganden, eftersom kostnaderna blir större ju längre man väntar.

Inom en tioårsperiod efter relationsändringen bör således samtliga arbetsgivare inom Svenska kyrkan ha fonderat alla sina historiska pensionsåtaganden.

De arbetsgivare som inte har möjlighet att genast fondera medlen bör vara skyldiga att under övergångstiden kreditförsäkra pensionsskulden. En klar majoritet av remissinstanserna tillstyrker detta förslag. Det alternativ som för närvarande erbjuds på svensk arbetsmarknad är kreditförsäkring hos Försäkringsbolaget Pensionsgaranti (FPG). Den arbetsgivare som anlitar FPG måste betala en avgift för försäkringen.

FPG är ett ömsesidigt försäkringsbolag som ägs av de försäkrade företagen. Enligt bolagsordningen meddelar FPG dock kreditförsäkring bara till arbetsgivare som bedriver näringsverksamhet. En ändring av bolagsordningen är således nödvändig för att FPG skall kunna lämna kreditförsäkring för kyrkliga pensioner.

Om FPG inte ändrar sin bolagsordning eller om nya alternativ som erbjuder kreditförsäkring inte tillkommer bör Svenska kyrkan bära ett solidariskt ansvar med sina organisatoriska delar för pensionsskulden fram till dess att fondering har skett. Detsamma bör också gälla för de kyrkliga arbetsgivare som inte bedöms vara kreditvärdiga. Bland remissinstanserna är en stor majoritet positiv till att Svenska kyrkan svarar för att pensionsskulden infrias. Att staten, som i dag inte har något kostnadsansvar för Svenska kyrkans personal, skulle garantera eller på annat sätt ansvara för dessa åtaganden bör inte komma ifråga (jfr avsnitt 8.4.1).

Svenska kyrkan kommer efter relationsändringen få disponera kyrkofonden för kyrkliga ändamål, nämligen det som återstår av fondmedlen sedan ett kapital avsatts för pensionsåtagandena, se 9 § första stycket 1 lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan och prop. 1997/98:116 s. 114. Svenska kyrkan får själv besluta om formerna för förfogandet över tillgångarna och om den närmare användningen av dessa, dock inom ramen för det fastlagda ändamålet. Att under en övergångstid garantera vissa historiska pensionsåtaganden torde ligga inom den ramen.

Kyrkomötet har avstyrkt förslaget i vad det avser kreditförsäkring av pensionsskuld för kyrkogårdspersonal. Kyrkomötet anser att den särskilda avgift som alla som är folkbokförda i Sverige skall betala för att täcka kostnaderna för begravningsverksamheten (se avsnittet 4.4) motiverar undantag från kravet på kreditförsäkring av pensionsåtagandena för kyrkogårdspersonalen. I det nya kommunala pensions- och försäkringsavtalet PFA 98 finns särskilda föreskrifter om tryggnad av pensionsutfästelser. För en kyrklig kommun tryggas utfästelserna intill

den 31 december 1999 genom beskattningsrätten (Kap. 8 § 33 mom. 1). Fr.o.m. den 1 januari 2000 då beskattningsrätten har upphört skall tryggandet ske på annat sätt (Kap. 8 § 33 mom. 2), t.ex. genom att teckna pensionsförsäkring i försäkringsförening, redovisa pensionsutfästelserna förenat med kreditförsäkring eller på annat sätt enligt tryggandelagen. I avtalet görs inte något undantag från kravet på kreditförsäkring vad gäller pensionsåtaganden för kyrkogårdspersonal. Kyrkomötets hemställan om särbehandling av sådan personal skiljer sig alltså från vad de avtalslutande parterna centralt har kommit överens om. Mot den bakgrunden är regeringen inte beredd att särbehandla denna personalkategori.

Pensionskostnadsbidrag vid ändrat huvudmannaskap

I samband med tidigare förändringar av huvudmannaskap mellan staten och kyrkokommunerna har regeringen beslutat om bidrag till pensionskostnader till vissa arbetstagare. Besluten grundar sig på en överenskommelse den 6 maj 1981 mellan staten, Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet om pensionskostnadsreglering med anledning av ändrat huvudmannaskap för viss verksamhet. Den 16 oktober 1997 ingicks en ny överenskommelse mellan samma parter som innebar bl.a. att 1981 års överenskommelse fortsätter att gälla men att dess regelsystem fick en ny lydelse från och med år 1998.

Med tillämpning av 1981 års överenskommelse har regeringen (civildepartementet) fattat följande beslut om bidrag till pensionskostnader för vissa yrkeskategorier i Svenska kyrkan.

- För arbetstagare som har gått över från statligt reglerade tjänster hos domkapitel och stiftsnämnder till kommunalt reglerade tjänster hos stiftssamfälligheter (1990-03-29 nr 7).
- För arbetstagare som har gått över från statligt reglerade kyrkomusikertjänster till kommunalt reglerade tjänster hos pastorat (1990-05-31 nr 34).
- För arbetstagare med arbetsuppgifter inom folkbokföringen som har gått över från kommunalt reglerade anställningar till statligt reglerade tjänster vid en lokal skattemyndighet (1991-12-05 nr 2).

Principen i överenskommelsen är den att den tidigare arbetsgivaren betalar kostnadsbidrag när det står klart hur stor den allmänna pensionen blir för arbetstagaren. Överföring av medel från den ena huvudmannen till den andra sker således tidigast när den allmänna pensionen börjar betalas ut.

Enligt 1997 års överenskommelse är parterna överens om att kostnadsregleringar mellan statliga och kommunala pensionssystem bör avvecklas.

Det är naturligt att kostnadsregleringarna beträffande vissa kyrkomusiker och stiftsanställda avvecklas i samband med relationsändringen. Hela ansvaret för deras pensionsåtaganden bör ligga på Svenska kyrkan. Kostnadsregleringarna beträffande vissa anställda vid lokala skattemyndigheter bör också avvecklas. För denna kategori bör hela ansvaret ligga på staten.

Statens pensionsverk bör få i uppdrag att utreda förutsättningarna för en avveckling av de kostnadsbidrag för pensionsförmåner åt vissa anställda som har övergått från statlig till kyrkokommunal anställning eller omvänt.

Prop. 1998/99:38

8.5.5 Övrig offentligtanställd personal

Regeringens förslag: Övergången av rättigheter och skyldigheter skall även omfatta pensionsrättigheterna för de anställda vid Ärkebiskopsämbetet. Svenska kyrkan skall svara för de pensionsåtaganden som vid tidpunkten för relationsändringen gäller för dessa anställda.

Utredningens förslag: En uppgörelse träffas mellan staten och den nya arbetsgivaren om gjorda pensionsåtaganden för de anställda vid Ärkebiskopsämbetet och för dem som tjänstgör vid Kyrkofondens kansli.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot utredningens förslag.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Av samma skäl som regeringen framför beträffande biskopar och präster i avsnitt 8.5.3 bör övergången av rättigheter och skyldigheter även omfatta pensionsrättigheterna för dem som är anställda vid Ärkebiskopsämbetet. Svenska kyrkan skall svara för de pensionsåtaganden som vid tidpunkten för relationsändringen gäller för dessa arbetstagare.

Som framgår av avsnitt 8.4.5 är det för närvarande inte möjligt att avgöra om det blir fråga om en verksamhetsövergång eller inte för de anställda i Kammarkollegiet som tjänstgör vid Kyrkofondens kansli. Om det senare kan konstateras att det sker en verksamhetsövergång för denna personalgrupp kan en uppgörelse mellan staten och Svenska kyrkan om gjorda pensionsåtaganden bli aktuell.

9 Beskattning av trossamfunden

Regeringens överväganden i detta avsnitt omfattar de frågor som behandlats i avsnittet om beskattning i betänkandet Staten och trossamfunden, Stöd, skatter och finansiering, SOU 1997:45, om inte annat anges.

9.1 Framtida ägarförhållanden

Genom lagen (1998:1593) om trossamfund införs det en ny associationsform, registrerat trossamfund. Svenska kyrkan blir vid relationsändringen ett registrerat trossamfund medan dess församlingar och kyrkliga samfälligheter, vilka i dag är kyrkokommuner, blir registrerade organisatoriska delar av trossamfundet. Även andra trossamfund

och deras organisatoriska delar kan genom registrering välja att bedriva sin verksamhet i den nya associationsformen. De kan också välja att stanna kvar i sin nuvarande associationsform.

Den kyrkliga egendomen kommer att stå till Svenska kyrkans förfogande även efter relationsändringen, se 9 och 10 §§ lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. *Den specialreglerade egendomen* består huvudsakligen av egendom av äldre ursprung med stiftelsekaraktär vars förvaltning och ändamål i dag är särskilt reglerade i lag. Äganderätten till denna egendom tillkommer efter relationsändringen Svenska kyrkan, dess församlingar eller kyrkliga samfälligheter. Det gäller dock inte prästlönetillgångarna och Lunds domkyrka med fastigheter och fastighetsfond. De kommer i stället att bibehållas som självständiga förmögenheter och förvaltas av Svenska kyrkan. För *den kyrkokommunala egendomen* gäller att de nuvarande församlingarnas och kyrkliga samfälligheternas rättigheter och skyldigheter, inklusive rätten till egendomen, kommer att övergå oförändrade på motsvarande församlingar, kyrkliga samfälligheter eller stift i den nya relationen, se 3 § lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan. Med kyrkokommunal egendom avses sådan egendom som anskaffats för kyrkokommunala medel sedan församlingen blivit en självständig juridisk person (år 1817 på landet och år 1843 i stad), exempelvis kyrkor, begravningsplatser, församlingshem, kanslibyggnader och tjänstebostäder. Äganderätten till *den fria stiftelse- och föreningsegendomen* påverkas inte av relationsändringen. Denna kategori avser egendom som ägs av en stiftelse eller en förening med särskild anknytning till Svenska kyrkan.

9.2 Principer för beskattning

Regeringens förslag: Registrerade trossamfund, däribland Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar, skall i likhet med ideella föreningar under vissa förutsättningar vara begränsat skattskyldiga till inkomst- och mervärdesskatt.

Prästlönetillgångarna skall vara befriade från inkomst- och förmögenhetsskatt under en övergångsperiod. En förlängning av undantaget förutsätter ett nytt riksdagsbeslut om förlängning eller modifiering av övergångsregeln.

Fastighetsskatt skall inte betalas för byggnad och tomtmark som ägs av ett registrerat trossamfund eller någon av dess registrerade organisatoriska delar och som till övervägande del används i verksamheten. Inte heller för prästlönetillgångarna skall fastighetsskatt betalas.

Undantag från skyldigheten att betala stämpelskatt görs för förvärv av mark för allmän begravningsplats och byggnader med anknytning till begravningsverksamheten.

Regeringens bedömning: Förslaget att stiftelser med ändamål att främja religiös verksamhet skall bli begränsat skattskyldiga bör inte genomföras.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dessutom att stiftelser med ändamål att främja religiös verksamhet skall bli begränsat skattskyldiga.

Remissinstanserna: Remiss II innehöll fyra frågor i avsnittet Stöd, skatter och finansiering om beskattning av Svenska kyrkan och andra trossamfund. Fråga 10 gällde förslaget att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar i skattehänseende likställs med ideella föreningar och andra trossamfund. Fråga 11 avsåg begränsad skattskyldighet för stiftelser med ändamål att främja religiös verksamhet. I fråga 12 behandlades begränsad skattskyldighet för prästlönefastigheter och i fråga 13 en övergångsfrist i fråga om förändrad beskattning av den kyrkliga jorden. En majoritet av de instanser som besvarade enkäten var positiva till förslagen. Andelen positiva var dock betydligt lägre än beträffande flertalet övriga frågor i Remiss 2.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 10	87 %	9 %	4 %
Fråga 11	86 %	8 %	5 %
Fråga 12	73 %	20 %	7 %
Fråga 13	79 %	11 %	10 %

Utredningens förslag att såväl Svenska kyrkan som andra trossamfund skall beskattas på samma sätt som allmännyttiga ideella föreningar tillstyrks av bland andra *Svea hovrätt*, *Kammarkollegiet*, *Juridiska fakulteten i Lund*, *Riksskatteverket* och *Förenade islamiska församlingar i Sverige*. Av svaren från de tre förstnämnda framgår att de tillstyrker att även prästlönetillgångarna beskattas efter en övergångstid.

Svenska kyrkans centralstyrelse anser inte att det finns skäl att de ändrade stat-kyrkarelationerna skall medföra skattemässiga förändringar för Svenska kyrkan. Centralstyrelsen kan dock acceptera att Svenska kyrkan och organisatoriska delar inom kyrkan i inkomstskattehänseende jämställs med allmännyttiga ideella föreningar. Centralstyrelsen är däremot negativ till att även prästlönetillgångarna skall vara begränsat skattebefriade.

Att prästlönetillgångarna (prästlönefastigheter och prästlönefonder) även i fortsättningen bör vara helt befriade från inkomstskatt har framförts av ett betydande antal remissinstanser, bland andra *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*, flertalet domkapitel och stiftssamfälligheter, *Stiftsjuristernas förening*, *Egendomsnämndernas samarbetsorgan*, *Stiftsjägmästarföreningen*, *Luleå stifts församlings- och pastoratsförbund* samt ett stort antal församlingar, pastorat och samfälligheter inom Svenska kyrkan.

Svea hovrätt anser det vara tveksamt att, som utredningen har föreslagit, trossamfund som väljer att fortsätta i stiftelseform automatiskt skall få samma beskattningsnorm som de registrerade trossamfunden.

1998 års kyrkomöte: Det bör nu tas slutlig ställning till frågan om skattefrihet för prästlönetillgångarna. Principen om skattefrihet i sin helhet bör slås fast. Det är naturligt att relatera skattefriheten till det i lag uppställda kravet på en rikstäckande kyrklig verksamhet. Vidare är det

angeläget att det skapas sådana ekonomiska betingelser att prästgårdarna kan bevaras. Lunds domkyrka bör omfattas av samma undantag från fastighetsskatt som prästlönetillgångarna.

Skälen för regeringens förslag

Likställighet med allmännyttiga ideella föreningar

Vid relationsändringen upphör kommunstatusen för Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter. De omfattas då inte längre av de beskattningsregler som gäller för kommuner. Svenska kyrkan blir vid relationsändringen ett registrerat trossamfund medan dess församlingar och kyrkliga samfälligheter blir registrerade organisatoriska delar av detta trossamfund.

Registrerat trossamfund är en ny associationsform som är avpassad efter trossamfundens behov. En utgångspunkt bör vara att alla trossamfund som använder sig av den nya associationsformen behandlas lika i beskattningshänseende. Andra trossamfund än Svenska kyrkan är i regel organiserade som ideella föreningar och kommer efter år 2000 sannolikt att antingen övergå till den nya associationsformen eller kvarstå i sin nuvarande form. Mot denna bakgrund och då ökad likställighet mellan olika trossamfund enligt principbeslutet bör eftersträvas (prop. 1995/96:80 s. 15), är det naturligt att utgå från att i princip samma beskattningsregler bör gälla för Svenska kyrkan och andra registrerade trossamfund som för ideella föreningar.

Ideella föreningar som har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttiga ändamål är enligt 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt (SIL) frikallade från skattskyldighet för inkomst av näringsverksamhet som inte hänför sig till innehav av fastighet eller rörelse. Religiösa ändamål nämns i lagen som exempel på allmännyttigt ändamål. Det finns även undantag från skattskyldigheten för inkomster från fastighet och rörelse för sådana föreningar. Om samma principer tillämpas för registrerade trossamfund som för ideella föreningar kommer Svenska kyrkan och andra trossamfund att, i detta sammanhang, i fråga om statlig inkomstskatt och mervärdesskatt i princip beskattas i samma utsträckning som ideella föreningar. Det kan i sammanhanget framhållas att regeringen i prop. 1997/98:116 starkt har betonat att den verksamhet som bedrivs av ett registrerat trossamfund inte genom registreringen har sanktionerats av staten och att registreringen i sig inte innebär någon kvalitetsstämpel på verksamheten (se s. 26). Enbart den omständigheten att trossamfundet är registrerat innebär således inte att det i beskattningshänseende kan anses främja ett religiöst ändamål.

Prästlönetillgångarna

Prästlönetillgångarna – prästlönefastigheter och prästlönefonder – är i dag självständiga rättssubjekt av stiftelsekaraktär vars ändamål är att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse, se 41 kap. 9 § kyrkolagen (1992:300). Enligt en kartläggning i Kammar-

kollegiets betänkande Staten och trossamfunden, Den kyrkliga egendomen (SOU 1997:47) har huvuddelen av tillgångarna medeltida ursprung och har tillkommit genom gåvor och donationer från enskilda eller genom andra tillskott från församlingsbor. Prästlönetillgångarna förvaltas i dag av de kyrkokommunala egendomsnämnderna. Genom sin anknytning till de nuvarande kyrkokommunerna är tillgångarna, i likhet med dessa kommuner, frikallade från skattskyldighet för all inkomst enligt 7 § 3 mom. SIL.

Prästlönetillgångarna kommer även efter relationsändringen att utgöra särskilda rättssubjekt som förvaltas som självständiga förmögenheter av Svenska kyrkan. De omfattas därmed inte längre av skattebefrielsen i 7 § 3 mom. SIL.

Ett antal remissinstanser inom Svenska kyrkan har förordat fortsatt fullständig befrielse från inkomstskatt för prästlönetillgångarna med hänvisning till bland annat egendomens unika ursprung och karaktär samt dess oförändrade identitet och ändamål efter relationsändringen. De framhåller i detta sammanhang att relationsändringen inte haft till syfte att åstadkomma några skattemässiga förändringar. De hänvisar vidare till statens krav att Svenska kyrkan skall upprätthålla en rikstäckande verksamhet, något som kan uppfyllas bland annat med hjälp av det utjämningsystem som tillgångarna bidrar till att finansiera.

Som utredningen har framhållit finns det skäl som talar för att dessa tillgångar bör inkomstbeskattas. Ett vägande skäl är enligt regeringens uppfattning reformens inriktning på ökad likställighet mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund.

Utredningen har vidare pekat på att en total skattebefrielse skulle kunna innebära risk för konkurrensnedvridning och hänvisat till artikel 92 i Romfördraget som förbjuder statliga stödåtgärder som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, i den utsträckning åtgärderna påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Mot utredningens resonemang kan invändas att en fortsatt total inkomstskattebefrielse för prästlönetillgångarna inte skulle innebära någon förändring jämfört med dagens ordning. Vidare kan nämnas att kyrkans skogsinnehav enbart motsvarar 1,6 procent av den totala skogsarealen i landet vilket, som flera remissinstanser framhållit, inte torde medge något övertag på marknaden. I betänkandet Ekonomi och egendom (Svenska kyrkans utredningar 1998:5) föreslås dessutom att den fasta egendomens andel på sikt nedbringas till 50 procent av tillgångarnas totala värde. Den 31 december 1996 var andelen jord och fastigheter 19 procent, skog 67 procent och prästlönefond 14 procent. En debatt om förslaget pågår för närvarande inom Svenska kyrkan.

Även om det inte är uppenbart att en fortsatt skattebefrielse skulle strida mot förbudet i artikel 92 i Romfördraget finns det enligt regeringens uppfattning ändå anledning att väga in konkurrensaspekten vid en samlad bedömning av hur den egendom som Svenska kyrkan disponerar skall beskattas.

Flera remissinstanser har betonat att om inkomstbeskattning av prästlönetillgångarna blir aktuell bör detta ske efter en väl tilltagen över-

gångsfrist, bland annat mot bakgrund av att egendomen i alla tider varit befriad från skatt. En övergång till beskattning av tillgångarna innebär vidare en betydande omställning för Svenska kyrkan både när det gäller den fortsatta inriktningen av innehavet och den förändrade finansieringssituationen för utjämningsystemet.

Avvägningen mellan de olika argumenten föranleder regeringen att göra följande bedömning när det gäller beskattningen av prästlönetillgångarna. De normala skattereglerna skall efter en övergångsperiod gälla även för Svenska kyrkan. Under tioårsperioden 2000–2009 inkomstbeskattas inte avkastningen på prästlönetillgångarna och inte heller förmögenhetsbeskattas prästlönetillgångarna. För tiden därefter skall beskattningen ses över med utgångspunkt i principbeslutet om statkyrkareformen. Den lagtekniska utformningen innebär i sig inte något ställningstagande till vilka regler som skall gälla för följande år. En förlängning av undantaget förutsätter dock ett nytt riksdagsbeslut om förlängning eller modifiering av övergångsregeln.

Kyrkomötets synpunkter i frågan om beskattningen av prästlönetillgångarna föranleder ingen ändring av regeringens bedömning.

Lunds domkyrka med fastigheter och fastighetsfond

Lunds domkyrka med fastigheter och fastighetsfond kommer även efter relationsändringen att behålla sin stiftelseliknande karaktär och förvaltas som en självständig förmögenhet. Den kommer att utgöra ett särskilt rättssubjekt som får förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter samt föra talan vid domstol och andra myndigheter. Efter relationsändringen kommer domkyrkan med fastigheter och fastighetsfond att förvaltas av Svenska kyrkan. Enligt gällande rätt är Lunds domkyrka befriad från skyldigheten att betala inkomstskatt i den omfattning som anges i 7 § 6 mom. lagen (1976:576) om statlig inkomstskatt. Lunds domkyrka är inte skattepliktig enligt 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen. Detta innebär enligt 1 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt att ingen fastighetsskatt utgår. Relationsändringen påverkar inte beskattningssituationen för Lunds domkyrka. Några särskilda lagstiftningsåtgärder är därför inte nödvändiga.

Fastighetsskatt för förvaltningsbyggnader och prästgårdar

Pastorsexpeditioner, andra förvaltningsbyggnader och prästgårdar hänförs enligt bestämmelserna i 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen till byggnadstypen specialbyggnad (ecklesiastikbyggnad eller allmän byggnad). Specialbyggnad med tillhörande tomtmark är enligt 3 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen undantagen från skatteplikt vilket innebär att sådan egendom inte skall åsättas något taxeringsvärde. Enligt 1 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt gäller att för fastighet som året före taxeringsåret inte var skattepliktig enligt fastighetstaxeringslagen inte heller skall erläggas fastighetsskatt.

Efter relationsändringen kommer pastorsexpeditioner, andra förvaltningsbyggnader och prästgårdar inte längre att enligt fastighetstaxerings-

lagen kunna hänföras till byggnadstypen specialbyggnad. Egendom av detta slag torde i stället genomgående vara att hänföra till byggnadstyperna hyreshus eller småhus enligt bestämmelserna i 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen. För fastigheter av detta slag utgår fastighetsskatt.

Utredningen har konstaterat att relationsändringen för bl.a. prästgårdarnas del innebär att sådana fastigheter inte längre omfattas av undantagsbestämmelser när det gäller fastighetstaxering och fastighetsskatt. Regeringen delar denna bedömning. Svenska kyrkan bör i detta hänseende behandlas på samma sätt som andra trossamfund.

I 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen anges bl.a. att fastigheter som ägs av "kyrkor, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser och ideella föreningar" som avses i 7 § 5 och 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt undantas från skatteplikt om fastigheten till övervägande del används i deras verksamhet som sådana. För en fastighet som enligt denna bestämmelse betecknas som skattefri gäller enligt 1 § fastighetsskattelagen att fastighetsskatt inte heller skall erläggas.

Bestämmelsen i 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen bör ändras så att den även omfattar fastigheter som ägs av registrerade trossamfund. Även prästlönetillgångarna bör omfattas. En sådan ändring innebär bl.a. att om en viss prästgård till övervägande del används i den kyrkliga verksamheten – och alltså bostadsdelen utgör en mindre del – kommer fastigheten i fråga att vara befriad från fastighetsskatt. Även om förutsättningarna för bevarandet av prästgårdarna inte är en beskattningsfråga kan det noteras att undantagsbestämmelsen stärker ett sådant bevarande. Här kan också nämnas att kulturhistoriskt värdefulla prästgårdar kan få ekonomiskt stöd enligt förordningen (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård.

Stämpelskatt

I 6 § 6 lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter görs i dag undantag från skyldighet att betala stämpelskatt för kommuners och andra menigheters förvärv av mark för allmän plats, begravningsplatser eller ändamål som medför att byggnad skall anses som specialbyggnader enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen. Svenska kyrkans lokala och regionala enheter omfattas fram till relationsändringen år 2000 av undantaget i sin egenskap av kyrkliga kommuner. Andra trossamfund omfattas inte av detta undantag.

Församlingar och kyrkliga samfälligheter inom Svenska kyrkan kommer, enligt regeringens förslag i avsnitt 4, att vara huvudmän för den framtida begravningsverksamheten. I denna egenskap bör de, med tanke på att begravningsverksamheten är en samhällelig uppgift, även i fortsättningen omfattas av undantaget från skyldigheten att betala stämpelskatt när det gäller förvärv av mark som är hänförlig till denna verksamhet. Undantaget bör omfatta förvärv av mark för allmän begravningsplats samt

för bårhus, krematorier och byggnader som används för skötsel av allmän begravningsplats.

Det finns enligt regeringens uppfattning inte skäl att generellt utvidga den krets som i dag undantas från skyldigheten att betala stämpelskatt. Utöver undantaget för förvärv med anknytning till begravningsverksamheten föreslår regeringen därför inga ytterligare undantag när det gäller Svenska kyrkan eller andra registrerade trossamfund. Regeringen återkommer i avsnitt 9.3 till frågan om stämpelskatt för egendomsöverföringar som har direkt samband med relationsändringen.

Stiftelser med ändamål att främja religiös verksamhet

Utredningen har föreslagit att trossamfund som efter relationsändringen väljer eller har skäl att använda stiftelseformen för sin verksamhet skall ha en likvärdig skattesituation som övriga trossamfund, dvs. begränsad skattskyldighet till inkomstskatt. En stiftelse som har till ändamål att främja religiös verksamhet är i dag i princip fullt skattskyldig. Religiös verksamhet är inte ett sådant ändamål som gör att stiftelsen skall anses vara kvalificerat allmännyttig och därmed begränsat skattskyldig enligt 7 § 6 mom. SIL. Med utredningens förslag skulle alltså kretsen av begränsat skattskyldiga stiftelser vidgas.

Beskattningen av stiftelser och ideella föreningar är för närvarande föremål för översyn. Stiftelse- och föreningsskattekommittén lade i juni 1995 fram sitt slutbetänkande Översyn av skattereglerna för stiftelser och ideella föreningar, SOU 1995:63. I direktiven till denna kommitté (dir. 1988:6) står bland annat att grunderna för skattebefrielse inte får utformas mindre restriktivt än i dag. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Enligt regeringens uppfattning är det olämpligt att under pågående översyn av skattelagstiftningen föreslå ändringar som strider mot en av de utgångspunkter som gäller för översynen. Det har vidare inte varit ett syfte med stat-kyrkareformen att förändra beskattningssituationen för samfundet utöver vad som med nödvändighet följer av själva principbeslutet om relationsändringen. Mot bakgrund av detta bör utredningens förslag inte genomföras i denna del.

9.3 Särskilt om egendomsöverföring vid relationsändringen

Regeringens bedömning: Den egendomsöverföring som har direkt samband med relationsändringen eller med registrering som trossamfund bör vara befriad från stämpelskatt.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens. Utredningen föreslår också stämpelskattfrihet för trossamfund som övergår från stiftelse till registrerat trossamfund.

Remissinstanserna: Fråga 14 i avsnittet Stöd, skatter och finansiering i Remiss II gällde förslaget att den egendomsöverföring som relationsändringen eller registreringen som trossamfund innebär, inte skall föra med sig någon stämpelskatteplikt. En stor majoritet av remissinstanserna var positiv till detta.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 14	94 %	1 %	5 %

Svea Hovrätt, Kammarkollegiet och Juridiska fakulteten i Lund tillstyrker utredningens förslag.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har tidigare framhållit att relationsändringen som sådan inte är avsedd att föra med sig några beskattningskonsekvenser. Den egendomsöverföring som sker i direkt samband med relationsändringen bör därför vara befriad från stämpelskatt. Detta bör stå klart oavsett hur frågan om skatteplikt kan komma att bedömas av de tillämpande myndigheterna.

Enligt 4 § lagen om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter är förvärv av fast egendom skattepliktiga om de sker genom köp eller byte, tillskott till bolag eller förening, utdelning eller skifte från bolag eller förening, fusion enligt 14 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385), expropriation eller annan inlösen på grund av stadgande om rätt eller skyldighet att lösa fast egendom.

Kammarkollegiet ifrågasatte i betänkandet Staten och trossamfunden, Den kyrkliga egendomen (SOU 1997: 47) om den äganderättsövergång som sker i direkt samband med relationsändringen för med sig skyldighet att betala stämpelskatt (s. 193). Kammarkollegiet ansåg sig dock inte kunna utesluta att stämpelskatteplikt i princip skulle komma att anses föreligga och föreslog därför att det skulle lagstiftas om att "engångsöverföringen" av den kyrkliga egendomen skall vara befriad från stämpelskatt.

Som nyss anförts bör enligt regeringens uppfattning den egendomsöverföring som sker i direkt samband med relationsändringen vara befriad från stämpelskatt. Detta bör även gälla för egendomsöverföring som sker i samband med att annat trossamfund än Svenska kyrkan övergår från ideell förening till registrerat trossamfund. Om tillämpande myndigheter skulle finna att stämpelskatteplikt föreligger bör befrielse enligt 42 § stämpelskattelagen medges.

Eftersom aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser enligt 7 § lagen om trossamfund inte får registreras, blir det med regeringens förslag inte aktuellt med övergång från någon av dessa associationsformer till registrerat trossamfund.

10 Statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund

10.1 Förutsättningar för statlig medverkan

Enligt principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84) bör staten erbjuda Svenska kyrkan kostnadsfri uppördshjälp. Detta statliga stöd får ses mot bakgrund av bl.a. statens krav att Svenska kyrkan skall upprätthålla en demokratiskt uppbyggd rikstäckande verksamhet. Genom principbeslutet har det slagits fast att kyrkoavgiften kostnadsfritt för Svenska kyrkan skall tas ut tillsammans med och på samma sätt som inkomstskatten under förutsättning att hjälpen kan inordnas i gällande uppördssystem (a. prop. s. 29).

Av jämställdhetsskäl bör, enligt beslutet, motsvarande erbjudande kunna riktas även till andra trossamfund. När det gäller andra trossamfund än Svenska kyrkan skall staten, enligt beslutet, i varje enskilt fall ta ställning till frågan om statlig hjälp med att ta in avgifter skall ges. Även för dessa trossamfund gäller förutsättningen att hjälpen kan inordnas i gällande uppördssystem.

Rätten till statlig hjälp med att ta in avgifter framgår av 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund. Att den som tillhör Svenska kyrkan skall betala lokal och regional kyrkoavgift framgår av 7 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

Riksskatteverket (RSV) har i sitt betänkande Staten och trossamfunden, Statlig medverkan vid avgiftsbetalning (SOU 1997:46) lagt fram förslag till utformning av den statliga hjälpen med att ta in kyrkoavgift/avgift till trossamfund. Detta avsnitt omfattar de frågor som behandlats i RSV:s betänkande.

Regeringens förslag avser enbart utformningen av hjälpen med att ta in avgifter men inte villkoren för att få denna hjälp eller andra former av statligt stöd. Regeringen beslutade den 12 mars 1998 att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att se över det statliga stödet till trossamfunden och lägga fram förslag till bland annat kriterier för stöd under hösten 1998. Under våren 1999 avser regeringen att föreslå vilka förutsättningar som skall gälla för att trossamfunden skall få statligt stöd.

10.2 Beräkning, debitering och betalning av avgift

Regeringens förslag: Kyrkoavgift/avgift till trossamfund som tas ut med statens hjälp skall tas ut med viss procentsats av den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Avgiften skall i hanteringshänseende behandlas som en skatt. För den som tillhör Svenska kyrkan och inte är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman för begravningsverksamheten, skall begravningsavgift räknas in i kyrkoavgiften.

Riksskatteverkets förslag överensstämmer med regeringens.

Prop. 1998/99:38

Remissinstanserna: Remiss II innehöll två enkätfrågor om avgiften i avsnittet Statlig medverkan vid avgiftsbetalning. Fråga 1 gällde förslaget att underlaget för avgiften skall vara den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Fråga 2 avsåg förslaget att avgiften skall behandlas som skatt i hanteringshänseende. Remissinstansernas anslutning till förslagen var nära hundra procentig.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 1	99 %	0 %	1 %
Fråga 2	98 %	0 %	2 %

Några remissinstanser har berört frågan om avgiftens behandling som skatt. *Domkapitlet i Uppsala* och *Uppsala stiftssamfällighet* tillstyrker att avgiften behandlas som en skatt men anser, i likhet med *Stockholms katolska stift*, att det ändå är angeläget att det införs en möjlighet att avskryva avgiftsskulden då fråga om indrivning är aktuell. Ett mindre antal remissinstanser, bland andra *Domkapitlet i Växjö* och *Växjö stiftssamfällighet* anser att ett tak för avgiften bör införas.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: I principbeslutet anges som en förutsättning för hjälpen att den kan inordnas i det gällande uppbörds-systemet och i hanteringshänseende behandlas fullt ut som en skatt. Detta innebär bland annat att avgiften lämnas för indrivning tillsammans med skatten om den inte betalas. Några remissinstanser anser att trossamfundet bör ha möjlighet att avskryva en tillhörig avgiftsskuld. Det skulle dock inte vara förenligt med principbeslutet att särbehandla avgiften i samband med skatte- och avgiftsbetalningen.

Genom att avgiften debiteras med tillämpning av skattebetalningslagens bestämmelser kommer den att ingå i skattekontosystemet. Om det vid avstämning av kontot visar sig att det sammanlagda betalda beloppet är mindre än det sammanlagda debiterade beloppet under perioden, uppkommer ett underskott på kontot. Eftersom det inte finns någon bestämd avräkningsordning i skattekontosystemet kan underskottet inte hänföra sig till någon viss av de bakomliggande debiteringarna. Bara i speciella situationer finns det anledning att ange hur mycket av underskottet som belöper på olika debiteringar. Det görs med tillämpning av den s.k. likafördelningsmetoden (jfr prop. 1996/97:100 s. 309 ff).

Ett underskott skall i normalfallet överlämnas till kronofogdemyndigheten för indrivning efter en kortare tid. Skattemyndighetens beslut om överlämnande utgör i så fall exekutionstitel. Det kommer alltså inte att finnas någon särskild exekutionstitel som avser just avgiften (jfr prop. 1996/97:100 s. 355).

Att skattebetalningslagen tillämpas innebär vidare att samma regler om omprövning och överklagande kommer att gälla som för skatter och arbetsgivaravgifter som ingår i skattekontosystemet. Skattemyndigheten kommer alltså att ha möjlighet att ompröva debiteringen under en femårsperiod och skattemyndighetens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Enligt principbeslutet bör avgiften tas ut i förhållande till inkomsten. Regeringen föreslår, i likhet med RSV, att avgiftsunderlaget skall vara den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Detta avviker från principbeslutet som utgick från att underlaget skulle vara den statligt beskattningsbara inkomsten. De båda underlagen beräknas i dag på samma sätt och är alltså lika stora. Ett skäl för regeringens förslag är att precisionen i preliminärskatttabellerna skulle bli sämre med det statliga underlaget om de båda underlagen blir olika i framtiden. Tabellerna bygger på att delposterna i den nuvarande kommunalskatten (landstings-, kommunal- och församlingsskatt) beräknas på samma underlag. Om skatte- och avgiftsbeloppen i tabellerna skall beräknas på delvis olika underlag kommer exempelvis "skattetabell 31" att ha olika innebörd beroende på om 31 kr består av 29 kr i skatt till kommun och landsting och 2 kr i avgift till trossamfund eller av 30 kr i skatt till kommun och landsting och 1 kr i avgift till trossamfund. Hur mycket precisionen i tabellerna skulle försämrats beror på skillnaden mellan de båda underlagen. Ett ytterligare skäl för förslaget är att ett oförändrat underlag tekniskt sett kräver minst ingrepp. Om det kommunala underlaget skulle komma att förändras på ett mer betydande sätt kan det finnas skäl att ompröva detta ställningstagande.

För trossamfunden skulle det kanske vara önskvärt att själva få bestämma vilket underlag som skall ligga till grund för respektive samfunds medlemsavgift även när avgiften tas in med statlig hjälp. En sådan valfrihet för de enskilda trossamfunden skulle dock innebära en betydande belastning på skattebetalningssystemet och fördyra den statliga hjälpen avsevärt. Denna möjlighet för trossamfunden kan inte heller anses ligga i linje med principbeslutet.

Några få remissinstanser har föreslagit att avgift bara skall tas ut på underlaget upp till ett visst "tak" och hänvisat till beräkningen av sjukförsäkringsavgiften. Det finns dock en avgörande skillnad mellan egenavgifter/allmänna egenavgifter och avgiften till trossamfund; egenavgifterna är kopplade till en förmån som beräknas på motsvarande sätt, dvs. på underlaget upp till sju och en halv gånger basbeloppet. Någon motsvarande koppling mellan avgifter och förmåner finns inte när det gäller trossamfund. Att sätta en övre gräns för underlaget för avgift till trossamfund skulle vidare innebära en avvikelse från principbeslutet. Regeringen ser inte några vägande skäl till att föreslå en sådan avvikelse.

Den föreslagna utformningen av avgiftssystemet innebär inga hinder mot att betala avgift via skattsedeln till mer än ett samfund. Om en person anmäls för avgiftsdebitering av exempelvis två samfund kommer alltså avgift till båda samfunden att anges på beskedet om den slutliga skatten.

Av 1995 års principbeslut följer att begravningsavgift bör räknas in i kyrkoavgiften för den som tillhör Svenska kyrkan. Den som är folkbokförd i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten betalar dock i stället begravningsavgift till kommunen.

Det kan noteras att personer som inte är bosatta eller stadigvarande vistas i Sverige ändå kan ha kommunalt beskattningsbara inkomster här i landet. De beskattas, enligt 56 § kommunalskattelagen (1928:370), för inkomsterna i Stockholm för gemensamt kommunalt ändamål. Någon

kyrkoavgift torde inte bli aktuell för dessa personer eftersom det kan förutsättas att de inte kommer att tillhöra någon församling eller något stift inom Svenska kyrkan – enligt förslaget till kyrkoordning är tillhörigheten till en församling beroende av dels tillhörigheten till Svenska kyrkan, dels bosättning i Sverige. Inte heller begravningsavgift torde bli aktuell eftersom avgiften, enligt regeringens förslag, enbart skall tas ut av dem som är folkbokförda i Sverige (se avsnitt 4.4.1).

10.3 Riksskatteverket och trossamfunden

10.3.1 Uppgifter från trossamfunden till RSV

Regeringens förslag: De uppgifter som behövs för debitering av avgift till trossamfund lämnas till RSV på datamedium av trossamfundet. Uppgifter om tillhöriga/avgiftsskyldiga skall gälla för helt inkomstår och avse förhållandena den 1 november året före inkomståret. Trossamfunden lämnar uppgift om antingen en enhetlig avgiftssats för samfundet eller den avgiftssats som skall gälla för varje individ. Församlingsindelning som redan finns i skatteförvaltningens register kan dock användas vid rapportering av avgiftssatser. Uppgift om avgiftssatser för det följande inkomståret skall lämnas till RSV senast den 3 december. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur uppgifter skall lämnas.

Riksskatteverkets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: I avsnittet Statlig medverkan vid avgiftsbetalning i remiss II avsåg två frågor formerna för trossamfundens uppgiftslämnande. Fråga 3 gällde uppgifter till RSV om fastställda avgiftssatser och fråga 4 uppgifter om tillhöriga/medlemmar/betjänade. En övervägande del av remissinstanserna var positiva till förslagen.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 3	95 %	3 %	2 %
Fråga 4	95 %	3 %	2 %

Svea hovrätt, Statistiska centralbyrån (SCB), Lunds stiftsförbund och Ärkestiftets församlings- och pastoratsförbund tillstyrker utredningens förslag om rapportering via Svenska kyrkans centrala organ. *Svenska kyrkans centralstyrelse* anser det vara nödvändigt med ett och samma system för begravningsavgift och kyrkoavgift. Vad gäller uppgifter om beslutad avgiftssats anser Centralstyrelsen att övervägande skäl talar för den av RSV föreslagna ordningen. Ett antal remissinstanser motsätter sig förslaget till centralt uppgiftslämnande. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* anser att den kyrkliga indelningen i pastorat och samfälligheter bör finnas kvar i skattesystemet och hanteras som i dag. Uppgifter om avgiftssatser för kyrkoavgift (och begravningsavgift) bör enligt förbundet lämnas per pastorat/samfällighet till SCB för vidare-

befordran till RSV. Genom detta, säger förbundet, tillgodoses RSV:s önskemål om en kontaktpunkt. *Församlings- och pastoratsförbunden i Göteborgs, Karlstads, Luleå och Stockholms stift, Stockholms stads stiftsförbund* samt *Stockholms stiftssamfällighet* förordar nuvarande decentraliserade ordning för uppgiftslämnande.

Frågan om andra trossamfunds uppgiftslämnande har berörts av *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd (SST)*, *Islamiska kulturcenterunionen i Sverige* och *Judiska församlingarna i Sverige*. De anser bland annat att utformningen av den statliga hjälpen för de samfund där församlingarna inte är territoriella bör utredas ytterligare och pekar på skillnaden mellan uppgiftslämnandet för Svenska kyrkan (uppgifter om avgiftssatser på församlingsnivå) och övriga trossamfund (enhetlig avgift alternativt uppgift per individ). *Stockholms katolska stift* ansluter sig till SST:s yttrande och konstaterar vad gäller uppgiftslämnandet att samfunden kommer att lämna ett databaserat underlag med personnummer till RSV för debitering av avgift och att det där är möjligt att differentiera avgiftssatserna.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: För att kunna debitera rätt avgift behöver skatteförvaltningen uppgifter från trossamfunden om vilka medlemmar/tillhöriga som skall debiteras avgift och avgiftssatsen. Uppgifterna skall lämnas till RSV på datamedium från trossamfundets centrala nivå. Syftet med denna ordning är dels att skatteförvaltningen inte skall behöva föra register över trossamfundens lokala indelning, dels att säkra uppgifternas kvalitet och att de lämnas i rätt tid.

För andra trossamfund än Svenska kyrkan gäller att vissa kan komma att ta ut avgift med en gemensam procentsats för alla inom trossamfundet medan avgifterna hos andra trossamfund sannolikt kommer att variera lokalt eller på annat sätt. För att skatteförvaltningen inte skall behöva hålla reda på trossamfundens indelning krävs att uppgifter om avgiftssats lämnas till RSV antingen i form av en gemensam procentsats för alla inom trossamfundet eller att det anges individuellt för varje person vilken procentsats som skall användas vid debiteringen av avgift. De trossamfund som t.ex. har lokala enheter med olika utdebitering kan alltså ange procentsatsen per individ. Avgiftsunderlaget skall vara kommunalt beskattningsbar inkomst.

Församlingsindelning som redan finns i skatteförvaltningens register kan användas vid rapporteringen. Uppgifterna om avgiftssats kan då lämnas per församling, dvs. med de procentsatser som skall gälla vid debiteringen av tillhöriga i respektive församling.

Svenska kyrkans församlingsindelning måste finnas kvar i skatteförvaltningens register även efter utgången av år 1999. När det gäller denna indelning är regeringens uppfattning generellt sett att den i så liten utsträckning som möjligt bör användas i skatteförvaltningens register efter relationsändringen; indelningen blir fr.o.m. år 2000 en inomkyrklig fråga som det borgerliga samhället inte kommer att ha något inflytande över. Den föreslagna utformningen av huvudmannskapet för begravningsverksamheten förutsätter dock att uppgift om församling även efter relationsändringen finns registrerad inom skatteförvaltningen. Med rege-

ringens förslag (se avsnitt 4.3) kommer Svenska kyrkans samfälligheter att ha ansvaret för begravningsverksamheten för samtliga personer som är folkbokförda i de församlingar som ingår i samfälligheten, alltså även för personer som inte tillhör Svenska kyrkan. Det måste därför finnas möjlighet att konstatera inom vilken församlings område en person som inte tillhör Svenska kyrkan är folkbokförd.

Grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans organisatoriska uppbyggnad finns i lagen om Svenska kyrkan. Någon närmare reglering av den kyrkliga indelningen har dock inte gjorts. För att avgifterna skall kunna tas in på det sätt som föreslås är det dock väsentligt att den kyrkliga indelningen inte ändras på ett sätt som försvårar och fördyrar detta.

Ett antal remissinstanser inom Svenska kyrkan har ansett att meddelandena om de lokala enheternas avgiftssatser inte bör lämnas via Svenska kyrkan centralt till RSV utan via de borgerliga kommunerna eller SCB till skattemyndigheten i respektive län. Regeringen ser dock ingen anledning att föreslå att de borgerliga kommunerna skall fortsätta att fungera som mellanhand vid uppgiftslämnandet efter relationsändringen eller att någon statlig myndighet får motsvarande uppdrag. Det ter sig mer naturligt att denna funktion ligger hos Svenska kyrkan. Det finns inte heller något vägande skäl till att uppgifterna om avgiftssatser skulle lämnas till skattemyndigheten i respektive län och inte till RSV.

Uppgifterna om tillhöriga/avgiftsskyldiga skall, för att följa den tidscykel som gäller vid inkomstbeskattningen, avse förhållandena den 1 november året före inkomståret och gälla för hela inkomståret. Uppgifterna om avgiftssatser för nästföljande inkomstår skall lämnas till RSV senast den 3 december vilket är nödvändigt för att de skall kunna beaktas vid beräkningen av den preliminära skatten. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör få meddela närmare föreskrifter om hur trossamfunden skall lämna uppgifter till RSV för avgiftsdebiteringen.

10.3.2 Riksskatteverkets redovisning till trossamfunden

Regeringens förslag: Förskott på avgiftsmedlen betalas ut under inkomståret och en slutreglering görs när det slutliga underlaget är känt. Underlaget för förskott är avgiftsunderlaget enligt senaste taxering. Omräkningar av enskildas skatt och avgift efter ordinarie taxering skall inte påverka beräkningen av trossamfundets avgiftsmedel. Det belopp som betalas ut till trossamfunden skall motsvara de debiterade avgifterna. Redovisning och utbetalning av avgifter till trossamfund sker till trossamfundet centralt. Tidpunkten för utanordning av avgiftsmedel blir den tredje vardagen efter den 17:e i varje månad. Avräkning för den inomkyrkliga utjämningen görs inte vid utbetalningen till Svenska kyrkan.

Riksskatteverkets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: I remiss II, avsnittet Statlig medverkan vid avgiftsbetalning, ställdes två frågor som avsåg redovisning och utbetalning av avgiftsmedel. I fråga 5 behandlades beräkningssätt och

månatlig utbetalning av avgiftsmedel medan fråga 6 gällde förslaget om redovisning och utbetalning av medlen till trossamfundet på central nivå. Förslagen bemöttes positivt av en stor majoritet av remissinstanserna. Andelen negativa till förslaget i fråga 6 var dock högre än till flertalet övriga förslag i det aktuella betänkandet.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 5	98 %	0 %	2 %
Fråga 6	83 %	14 %	3 %

Ett antal remissinstanser, däribland *Svenska kyrkans centralstyrelse* har noterat att Begravningsverksamhetskommittén och RSV föreslagit olika ordning för utbetalningen av begravningsavgifter respektive kyrkoavgifter och framhåller att samma ordning bör gälla för båda avgifterna. Centralstyrelsen menar att den lösning RSV föreslagit är möjlig men anser att det finns skäl att noga pröva Begravningsverksamhetskommitténs förslag att nuvarande ordning för utbetalning av församlingsskatt skall gälla. Centralstyrelsen betonar att det inte får skapas en sådan ordning att avgiftsmedlen kan komma att förvaltas ens en mycket kort tid hos den nationella nivån eller någon annanstans och där generera ränteinkomster. Vidare får, säger Centralstyrelsen, det system som införs inte leda till misstankar om att de ändrade stat–kyrkorelationerna på detta område medför en oacceptabel form av centralisering.

Drygt tio procent av de kyrkliga remissinstanser som yttrat sig i frågan är negativa till den föreslagna ordningen för redovisning och utbetalning av kyrkoavgiftsmedel. *Domkapitlet i Strängnäs* föreslår att nuvarande system för utbetalning består. *Domkapitlet i Göteborg* avstyrker förslaget om central redovisning. *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* hävdar att det finns starka praktiska skäl till att skatteförvaltningen betalar ut såväl kyrkoavgifterna som begravningsavgifterna direkt till församlingar och samfälligheter. *Församlings- och pastoratsförbunden i Skara, Västerås, Göteborgs, Karlstads, Härnösands, Luleå och Stockholms stift*, *Stockholms stads stiftsförbund* avstyrker förslaget till central utbetalning liksom ett antal församlingar och samfälligheter, bland andra *Rödöns församling*, *Torrskogs församling* och *Vindelns kyrkliga samfällighet*.

Frågan om tidpunkt för utbetalning har tagits upp av bland andra *Sveriges kyrkokamerala förening* som anser att utbetalning av förskott bör göras senast tredje vardagen efter respektive uppbördsdag.

1998 års kyrkomöte: Kyrkomötet anser att det är orationellt att ha olika utbetalningssystem för kyrkoavgifter och de icke tillhörigas begravningsavgifter. Den föreslagna centrala utbetalningsmodellen för kyrkoavgifterna bör inte genomföras. Svenska kyrkans särställning, bland annat genom statens krav på rikstäckning, motiverar en särskild utbetalningsordning för Svenska kyrkan jämfört med andra trossamfund. Vidare anser kyrkomötet att skatteförvaltningen – inom ramen för sin uppdragsverksamhet – bör administrera in- och utbetalningar till det kyrkliga utjämningsystemet i samband med utbetalningen av kyrkoavgifterna.

Skälen för regeringens förslag: Ett förskott på avgiftsmedlen bör betalas ut under inkomståret till trossamfund vilkas avgifter tas in via skattebetalningssystemet. När det slutliga avgiftsunderlaget är känt görs en slutavräkning. Detta motsvarar den ordning som gäller i dag för utbetalning av församlingsskattemedel. Underlag för förskottet är avgiftsunderlaget enligt senaste taxering. Det innebär exempelvis att förskottet för inkomståret 2005 baseras på avgiftsunderlaget enligt 2004 års taxering och betalas ut månatligen under år 2005. När det slutliga avgiftsunderlaget för år 2005 är känt, dvs. i december 2006, kan en slutlig reglering göras. Den regleringen görs år 2007. Omräkningar av enskildas skatt och avgift som görs efter ordinarie taxering bör inte påverka beräkningen.

Eftersom det inte går att konstatera hur stor del av influten skatt och avgift som avser en viss delpost, exempelvis avgift till trossamfund, bör de avgiftsmedel som betalas ut vara de debiterade – och inte de faktiskt influtna – avgifterna. Även detta överensstämmer med dagens ordning för församlingsskatt. Någon avräkningsordning finns inte mellan de olika delposter som ingår i skatten. Staten står i dag för den förlust som blir följden av att församlingsskatten inte betalas fullt ut och någon förändring i detta hänseende föreslås inte.

Redovisning och utbetalning av avgiftsmedlen bör göras av RSV till trossamfundet på central nivå. De trossamfund som omgående vill fördela medlen till lokala/regionala enheter kan se till att medel fördelas ut till respektive enhet samma dag som pengarna från staten kommer in på kontot. Den centrala utbetalningsmodellen innebär för Svenska kyrkans del en förändring jämfört med dagens ordning för församlingsskatt. I dag görs redovisning och utbetalning av skattemyndigheten i respektive län till de lokala och regionala enheter inom Svenska kyrkan som har rätt att ta ut skatt.

Förslagen avser enbart utbetalningen av avgifter till trossamfund. Dessa inkluderar för Svenska kyrkans del de tillhörigas avgift till begravningsverksamheten. De begravningsavgifter som betalas av personer som inte tillhör Svenska kyrkan föreslås däremot betalas ut direkt till huvudmännen för begravningsverksamheten. Detta framgår av avsnitt 4 om begravningsverksamheten.

Ett antal remissinstanser inom Svenska kyrkan har uttryckt önskemål om att både begravningsavgifter från icke tillhöriga och kyrkoavgiftsmedel skall betalas ut direkt till de lokala enheterna. Detta skulle enligt remissinstanserna vara den mest praktiska lösningen. Kyrkomötet delar denna uppfattning. Regeringen anser dock att övervägande skäl talar för den centrala modellen när det gäller avgift till trossamfund. En och samma ordning kommer därigenom att gälla gentemot alla trossamfund vilket står i överensstämmelse med strävandena att behandla alla trossamfund lika. Det torde inte innebära några mer betydande olägenheter för de lokala kyrkliga enheterna att redovisning och utbetalning av begravningsavgifter respektive kyrkoavgifter sker i två olika delposter. Inte heller torde de administrativa kostnaderna hos skatteförvaltningen eller Svenska kyrkan bli så stora att de kan anses vara ett tyngre argument i sammanhanget. De principiella skälen för att behandla alla trossamfund lika väger

avsevärt tyngre än eventuella praktiska vinster med en enda utbetalningsväg.

Som nämnts ovan kan kyrkoavgifterna fördelas till de lokala enheterna samma dag som pengarna kommer in på kontot. Förslaget om en central utbetalning innebär alltså inte heller att avgiften behöver nå den lokala nivån senare med ränteförluster för denna som följd. Frågan om hur avgiftsmedel eventuellt skall fördelas vidare till lokala enheter ankommer på trossamfunden att själva besluta om. Det får också anses vara en fråga för trossamfunden själva att se till att inga oönskade förseningar uppstår vid en sådan fördelning.

Vid utbetalningen av avgiftsmedlen till Svenska kyrkan bör RSV inte göra någon avräkning för bidrag och avgifter i det inomkyrkliga utjämningsystemet. Statens åtagande enligt principbeslutet omfattar den statliga hjälpen med att ta in avgift till Svenska kyrkan men inkluderar inte administrationen av utjämningsystemet som får ses som en intern kyrklig angelägenhet. Genom förslaget med en central utbetalningsmodell för avgiftsmedlen kan dock goda möjligheter skapas för Svenska kyrkan att, om man så önskar, göra avräkning för avgifter och bidrag inom det kyrkliga utjämningsystemet i samband med att avgiftsmedlen fördelas till lokala och regionala enheter. Kyrkomötet anser att skatteförvaltningen bör fortsätta att administrera in- och utbetalningar till utjämningsystemet men – till skillnad från i dag – på uppdragsbasis. Ett sådant uppdrag förutsätter dock en annan utbetalningsordning för kyrkoavgifterna än den som regeringen har föreslagit. Det finns dessutom principiella skäl som talar emot att staten åtar sig ett sådant uppdrag; 1995 års principbeslut har dragit upp riktlinjerna för relationerna mellan staten och Svenska kyrkan och anger ramarna för den statliga hjälpen med att ta in avgifter till trossamfunden. Ett statligt uppdragsarbete åt Svenska kyrkan i anslutning till denna hjälp kan inte anses rymmas inom principbeslutets beskrivning av de framtida relationerna.

Utbetalningen av avgiftsmedel till trossamfunden bör samordnas med utbetalningen av kommunalskatte-medel m.m. till de borgerliga kommunerna. Utanordningsdag blir därmed den tredje vardagen efter den 17:e i månaden, dvs. densamma som gäller i dag för borgerliga kommuner. Vissa remissinstanser anser att utbetalningen i stället bör göras den tredje vardagen efter respektive uppbördsdag, dvs. efter den dag då avgiften betalas in, vilket vanligtvis är den 12:e i månaden. Det får dock anses följa av principen om hanteringen av avgiften som en skatt att utbetalningstidpunkten samordnas med den som gäller i övrigt vid utbetalning av skatte-medel.

10.3.3 Förändringar av avgiftsunderlagets nivå

I samband med att de nuvarande kyrkokommunernas budget fastställs, vanligen i november månad, beslutas även vilken skattesats som skall gälla vid debiteringen av församlingsskatt för det nästföljande inkomst-året. Avgörande för vilken skattesats som beslutas är bl.a. storleken på kyrkokommunens skatteunderlag, dvs. summan av de kommunalt beskattningsbara inkomsterna för dem som bor i församlingen.

Nivån på den kommunalt beskattningsbara inkomsten kan såväl i dag som i framtiden förändras genom ändringar i skattelagstiftningen. Om exempelvis rätten att göra ett visst avdrag under inkomst av tjänst tas bort, innebär det att underlaget för beskattning blir högre. Andra ändringar av skattereglerna kan få effekter i motsatt riktning. Storleken på kommunernas skatteunderlag, och därmed även på skatteintäkterna, kan alltså påverkas av bl.a. förändringar i skattereglerna.

Ändringar som påverkar skatteunderlaget för de enskilda men som inte syftar till att minska eller öka de borgerliga och kyrkliga kommunernas skatteintäkter neutraliseras i dag genom olika åtgärder. För de kyrkliga kommunernas del neutraliseras effekterna genom att hänsyn tas till dem när den s.k. ekonomiska regleringen mellan staten och kyrkokommunerna beräknas och fastställs, senast i lagen (1997:684) med särskilda bestämmelser om utbetalning av skattemedel år 1998. Regleringen innebär i denna del att en ökning av kyrkokommunernas skatteintäkter neutraliseras genom att ett totalt sett lika stort avdrag görs från skatteintäkterna innan skattemedlen betalas ut till mottagarna. En minskning av intäkter neutraliseras genom ett tillägg.

På motsvarande sätt neutraliseras effekterna av andra statliga åtgärder som gör att kostnaderna för den kyrkokommunala verksamheten blir lägre eller högre utan att kyrkokommunernas åligganden förändras. I den nuvarande ekonomiska regleringen ingår vidare den skatteadministrationsavgift som kyrkokommunerna betalar till staten sedan år 1995.

Även efter relationsändringen kommer ändringar av skatteregler och andra statliga åtgärder att få effekter för Svenska kyrkans och andra trossamfunds ekonomi. Någon ekonomisk reglering motsvarande den som görs gentemot kyrkokommunerna i dag blir dock inte aktuell gentemot Svenska kyrkan eller andra trossamfund efter relationsändringen. Det innebär att trossamfundet själva får bedöma effekterna av exempelvis förändringar i skattereglerna och ta med dem i beräkningen när avgiftsuttaget fastställs. En ökning av avgiftsunderlaget kan alltså neutraliseras genom en sänkning av uttagsprocenten så att medlemmarna betalar avgifter som är i samma storleksordning som tidigare. En minskning av underlaget kan kompenseras med en höjning av uttagsprocenten om trossamfundet vill undvika att avgiftsintäkterna minskar. Vad gäller Svenska kyrkans avgiftsuttag hänvisas också till avsnitt 13 där regeringen redovisar sin uppfattning att det, till följd av stat-kyrkareformen, under tidsperioden 2000–2009 finns ett utrymme för en sänkning av kyrkoavgiften som regeringen anser bör utnyttjas.

10.4 Övriga förutsättningar för den statliga hjälpen

10.4.1 Beslut om hjälp åt andra trossamfund än Svenska kyrkan

Regeringens förslag: Regeringen får besluta att annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall få statlig hjälp med att ta in avgifter. Regeringen får också besluta att ett trossamfund som beviljats sådan hjälp inte längre skall få den.

Riksskatteverkets förslag överensstämmer med regeringens.

1998 års kyrkomöte har inget att erinra mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1995 års principbeslut bör erbjudande om uppördshjälp riktas även till andra trossamfund än Svenska kyrkan men villkoras av att staten får ta ställning i varje enskilt fall och föreskriva erforderliga villkor. Att registrerade trossamfund kan beviljas sådan hjälp framgår av 16 § lagen om trossamfund. En bestämmelse om vem som får besluta om avgiftshjälpen bör tas in i den nu föreslagna lagen om avgift till registrerat trossamfund. Regeringen beslutar i dag om vilka trossamfund som skall få statligt stöd i form av statsbidrag. Att regeringen även i fortsättningen bör besluta om vilka samfund som skall få statligt stöd framgår av uppdraget till den arbetsgrupp som under hösten 1998 skall föreslå bl.a. förutsättningar för det statliga stödet till trossamfunden (se avsnitt 10.4.2). Regeringen bör därför även fatta de individuella besluten om vilka samfund som skall få stöd i form av avgiftshjälp.

I sitt yttrande över förslaget till lag om trossamfund anmärkte *Lagrådet* att det var önskvärt att det redan i den lagen angavs de principer enligt vilka frågan om rätt till avgiftsuppbörden skulle prövas för att samfunden skall bli behandlade på ett likvärdigt sätt. I detta lagstiftningsärende har Lagrådet påpekat att förslaget innebär att regeringen ges en beslutanderätt utan några som helst riktlinjer från riksdagens sida. Vidare har Lagrådet uttalat att man utgår från att regeringen inte kommer att utnyttja sin beslutanderätt, innan riksdagen har dragit upp riktlinjer för hur beslutanderätten skall utövas.

Med hänsyn till det pågående arbetet med förutsättningarna för statens stöd till trossamfunden behandlas enbart beslutsförfarandet i denna proposition. Regeringen avser att återkomma med förslag i frågan om förutsättningarna för statens stöd till trossamfunden under våren 1999.

Om ett trossamfund som får statlig hjälp med att ta in avgifter inte längre uppfyller villkoren för att få denna hjälp bör regeringen kunna besluta att hjälpen inte längre skall ges. Detta kan bli aktuellt om ett trossamfund inte längre uppfyller de generella förutsättningarna för att få statligt stöd (se avsnitt 10.4.2). Det kan också bli aktuellt med ett sådant beslut om samfundet inte längre uppfyller de specifika villkor som är förknippade med avgiftshjälpen. Utan att föregripa arbetsgruppens förslag om villkor för avgiftshjälpen kan det konstateras att vissa förutsättningar tekniskt sett måste vara uppfyllda för att avgifter skall kunna tas in. Bestämmelser om detta föreslås i lagen om avgift till registrerat trossamfund. Exempelvis måste trossamfundet ha lämnat uppgift om procentsats för avgift till RSV. Likaså måste trossamfundet se till att medgivande i någon form finns från dem som skall omfattas av avgiftshjälpen. Brister trossamfundet i dessa eller liknande avseenden har skatteförvaltningen inte möjlighet att genomföra den beslutade hjälpen.

Innan regeringen beslutar att ett trossamfund inte längre skall få hjälp med att ta in avgifter bör det dock noga prövas om hindren för att genomföra det statliga åtagandet kan undanröjas.

10.4.2 Villkor för statligt stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan

Prop. 1998/99:38

Regeringen beslutade den 12 mars 1998 att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att göra en översyn av det statliga stödet till trossamfunden och lägga fram förslag till framtida utformning, kriterier, administration och organisation av detta stöd. I arbetsgruppen ingår företrädare för Kulturdepartementet och de trossamfund som är representerade i Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund samt en företrädare för Svenska kyrkan.

Vad gäller de generella kriterierna för statligt stöd skall arbetsgruppen lägga fram förslag till sådana kriterier med utgångspunkt från vissa krav som bör ställas på samfundet. Kraven innebär att samfundet skall vara stabilt och ha en egen livskraft. Det skall vidare utöva sin verksamhet med respekt för alla människors lika värde och bidra till en normbildning i samhället som överensstämmer med demokratins idéer. Regeringen bör, enligt beskrivningen av uppdraget, även i fortsättningen fatta besluten om vilka trossamfund som skall vara berättigade till statligt stöd. Arbetsgruppen skall dock överväga om kriterierna för stöd bör tas in i lag.

I uppdraget till arbetsgruppen konstateras att det framgår av principbeslutet att statlig hjälp med att ta in medlemsavgifter av jämställdhetsskäl även bör ges till andra trossamfund än Svenska kyrkan.

De generella förutsättningarna för att få statligt stöd bör givetvis gälla även för stöd i denna form. Genom att individuella beslut fattas om avgiftshjälpen kan dessutom villkor av praktisk och annan art som är specifika för stödformen anges i beslutet.

Arbetsgruppen kommer inom kort att lämna sina förslag till regeringen.

10.4.3 Enskildas samtycke till avgiftsbetalning

Regeringens förslag: Enskilda som skall betala avgift via skattebetalningssystemet till annat trossamfund än Svenska kyrkan skall ge sitt samtycke till detta. Samtycke kan lämnas i form av ett skriftligt medgivande från den enskilde eller genom att trossamfundets stadgar innehåller en klart uttalad skyldighet för medlemmarna att betala avgift till trossamfundet via skattebetalningssystemet. Den som återkallar sitt samtycke till att betala avgift via skattebetalningssystemet skall få en skriftlig bekräftelse på detta från trossamfundet. På motsvarande sätt skall den som utträder ur Svenska kyrkan få en skriftlig bekräftelse på utträdet.

Riksskatteverkets förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: I remiss II, avsnittet Statlig medverkan vid avgiftsbetalning, gällde fråga 7 förslaget om krav på skriftligt medgivande till statlig uppördshjälp från medlemmar i andra trossamfund än Svenska kyrkan. Fråga 8 avsåg förslaget att trossamfundet skall bekräfta skriftligt när avgiftsskyldigheten för en person upphör. En klar majoritet av

remissinstanserna var positiv till förslagen. När det gäller fråga 7 har dock en förhållandevis stor andel valt att inte ta ställning. Prop. 1998/99:38

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 7	81 %	1 %	17 %
Fråga 8	98 %	0 %	2 %

Behovet av samtycke har berörts av bland andra *Svea hovrätt* som understryker vad Riksskatteverket anför om behovet av explicit samtycke från varje individ för att staten skall kunna bistå andra trossamfund än Svenska kyrkan med avgiftsuppbörd. Dessutom är medgivande enligt hovrättens mening nödvändigt med hänsyn till gällande rätt på dataskyddsområdet. *Hovrätten för Västra Sverige* anser att det tydligt bör framgå att medgivandet även bör omfatta registrering av samfundstillhörighet. *Kammarrätten i Stockholm* anser att förslaget om medgivande reser frågeställningar om bland annat vilka krav som skall ställas på medgivandet och vilka formföreskrifter som krävs.

Ett antal remissinstanser anser att undantag från krav på skriftligt medgivande till avgiftsbetalning bör kunna göras. *Teologiska fakulteten i Uppsala* avstyrker förslaget om medgivande med motiveringen att medlemskapet i trossamfund är tillräckligt som medgivande till att betala medlemsavgift via den statliga uppbördshjälpen. *Förenade islamiska församlingar i Sverige* anser att undantag från medgivande bör kunna göras. *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund/Sveriges frikyrkosamråd (SST)* föreslår att trossamfund skall kunna undantas från kravet på skriftligt medgivande i de fall samfundet i sin konstitution har en förpliktelse för medlemmarna att bidra ekonomiskt. Vidare bör det, säger SST, finnas en möjlighet att erbjuda medlemmarna att betala avgiften på annat sätt även om huvudregeln är att avgiften tas in via skattsedeln. Ett yttrande med likartat innehåll har lämnats av *Stockholms katolska stift*. När ett trossamfund som Katolska kyrkan i sina stadgar, den kanoniska lagen, klart slår fast att varje enskild medlem är förpliktigad att bidra finansiellt till kyrkans verksamhet och den lokale biskopen har rätt att bindande besluta hur det skall ske och i vilken omfattning, så bör, menar Stockholms katolska stift, detta respekteras. *Svenska missionsförbundet* tillstyrker för egen del förslaget om medgivande men anser att samfund skall kunna undantas från kravet på skriftligt medgivande.

1998 års kyrkomöte har inget att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Samtycke till att betala avgift via skattebetalningssystemet

I detta avsnitt behandlas formerna för samtycke till avgiftsbetalning via skattebetalningssystemet från personer som är medlemmar i ett trossamfund. Begreppet medlem används i avsnittet som en gemensam beteckning på dem som omfattas av ett trossamfunds stadgar eller liknande grunddokument.

Medlemmar i andra trossamfund än Svenska kyrkan har inte någon författningsreglerad skyldighet att betala avgift till samfundet. Vissa samfund tar ut en avgift medan andra finansierar verksamheten med medlemmars och sympatisörers gåvor och frivilliga insatser. De avgifter som trossamfundet tar ut är av privaträttslig natur och kräver därför någon form av samtycke från de enskilda medlemmarna. Vanligen innehåller trossamfundets stadgar eller liknande grunddokument en regel om skyldighet för medlemmarna att betala avgift. Genom sitt medlemskap i trossamfundet får medlemmarna anses ha samtyckt till att betala avgift i enlighet med vad som framgår av stadgarna. Om trossamfundet inte har avgiftsskyldigheten inskriven i stadgarna måste samtycke från medlemmarna hämtas in på annat sätt.

Avgift till trossamfund som tas ut via skattebetalningssystemet bör, som tidigare nämnts, behandlas som en skatt i hanteringshänseende. Detta innebär bland annat att den debiteras tillsammans med skatten och lämnas till kronofogdemyndigheten för indrivning om den inte betalas i tid.

Att avgiften behandlas som en skatt får ses som en ingripande åtgärd för medlemmarna, vilket talar för att det bör finnas ett samtycke från dem till att betala avgiften via skattebetalningssystemet. Om trossamfundets stadgar anger att avgiften får tas ut via skattebetalningssystemet bör detta anses tillräckligt. Genom sitt medlemskap i trossamfundet får medlemmarna anses ha samtyckt både till att betala avgift och att göra detta via skattebetalningssystemet. Om trossamfundets stadgar inte innehåller någon regel om hur avgiften skall betalas måste medlemmarnas samtycke till att betala via skattebetalningssystemet hämtas in på annat sätt. Ett sådant samtycke torde i princip kunna hämtas in både muntligt och skriftligt. Med hänsyn till den enskilde bör ett sådant samtycke dock vara skriftligt. Även praktiska skäl talar för detta. Om trossamfundets stadgar saknar regler för såväl avgiftsskyldighet som sättet att betala avgift bör det skriftliga samtycket omfatta båda dessa frågor.

Som nämnts ovan används medlemsbegreppet i detta avsnitt som en beteckning på dem som omfattas av ett trossamfunds stadgar eller liknande grunddokument. Frågan om statlig hjälp vid avgiftsbetalning kan emellertid bli aktuell också beträffande personer som har en mindre stark anknytning till trossamfundet och som inte kan definieras som medlemmar. Hur stark anknytningen till trossamfundet är och vilket tillhörighetsbegrepp (medlem, tillhörig, betjänad etc.) som används varierar mellan trossamfundet. Inom ett trossamfund kan också olika grad av anknytning förekomma. Graden av anknytning till trossamfundet påverkar bedömningen av vilken form för samtycke som krävs för avgiftsbetalning via skattebetalningssystemet. Regeringen bör därför ges möjlighet att i samband med beslutet om statlig hjälp med att ta in avgifter bedöma vilken form av samtycke som krävs i det enskilda fallet.

Den statliga hjälpen förutsätter att trossamfundet lämnar uppgifter till RSV om vilka medlemmar som skall debiteras avgift. För att skatteförvaltningen skall få behandla uppgifter om religiös tillhörighet i sina register krävs att vissa förutsättningar är uppfyllda. Ett sätt att skapa förutsättningar för behandlingen är att den enskilde lämnar sitt uttryckliga

Konsekvenser av de olika formerna för samtycke

När de enskildas skriftliga samtycke krävs bör trossamfundet, med den föreslagna ordningen, hämta in sådant från var och en som skall debiteras avgift. Samtycket bör gälla tills vidare och dokumentationen om det förvaras hos samfundet.

Om samtycke skall ges "via stadgarna" bör trossamfundet svara för att medlemmarnas skyldigheter klart kommer till uttryck i stadgarna och att informera medlemmarna om innebörden av avgiftsbetalning via skattebetalningssystemet.

I de fall trossamfundet och den enskilde har olika uppfattning om dennes medlemskap/avgiftsskyldighet kan ett samtycke via stadgarna möjligen sägas ge den enskilde en något svagare ställning gentemot samfundet än ett skriftligt medgivande. Exempelvis torde ett skriftligt medgivande som inte återkallats kunna ses som ett bevis på att avgiftsskyldighet finns och från vilken tidpunkt, medan avgiftsskyldighet som bygger på samtycke via stadgarna kan vara svårare att konstatera, inte minst vad gäller tidpunkten för när avgiftsskyldigheten skall anses ha inträtt. Här kan nämnas att avgiftsskyldighet enligt regeringens förslag kommer att gälla för helt inkomstår. Förhållandena den 1 november året före inkomståret bör, som tidigare nämnts, bestämma avgiftsskyldigheten för hela det kommande inkomståret. Den som detta datum är registrerad som medlem/tillhörig/betjänad bör alltså vara skyldig att betala avgift för hela det kommande året.

Bekräftelse på att avgiftsskyldighet upphör

Den som återkallar sitt samtycke till att betala avgift via skattebetalningssystemet bör få en skriftlig bekräftelse från trossamfundet. Detta bör även gälla för den som utträtt ur Svenska kyrkan. För den som tillhör Svenska kyrkan kan nämligen avgiftsbetalningen via skattebetalningssystemet bara upphöra genom utträde ur kyrkan. I det inomkyrkliga utredningsarbetet har det föreslagits att den som utträder ur Svenska kyrkan genast skall få ett skriftligt bevis om det. Ett bevis på utträde blir då samtidigt ett bevis på att avgiftsskyldigheten upphör. Avgiftsskyldigheten bör dock gälla per inkomstår och inte upphöra omedelbart. När utträdet sker före den 1 november bör avgiftsskyldigheten upphöra från och med det nästkommande inkomståret.

För medlemmar i andra trossamfund än Svenska kyrkan bör avgiftsskyldigheten upphöra genom att de utträder ur samfundet eller genom att de får betala avgiften på annat sätt (se nedan om andra betalningssätt). När avgift betalas via skattebetalningssystemet bör avgiftsskyldigheten inte upphöra omedelbart utan gälla för hela inkomståret på det sätt som tidigare nämnts. Situationen den 1 november bör avgöra avgiftsskyldigheten för det nästkommande inkomståret.

Det är enligt regeringens uppfattning av vikt att trossamfunden bekräftar när skyldigheten att betala avgiften via skattebetalningssystemet av något skäl upphör. En sådan ordning skapar säkerhet både för trossamfunden vilka har rätt till den statliga hjälpen, och för den enskilde som skall betala avgiften. Vidare skapas goda möjligheter att kunna konstatera vid vilken tidpunkt ett samtycke har återkallats. Det torde inte bli en betungande uppgift för samfunden att utfärda bevisen.

Andra betalningssätt

Det har ansetts viktigt att medlemmar i andra trossamfund än Svenska kyrkan ges möjlighet att betala avgift på annat sätt än via skattebetalningssystemet. Som skäl för detta har åberopats integritetsaspekter och att varje medborgare gentemot det allmänna är skyddad mot tvång att ge till känna sin åskådning i religiöst hänseende (se SOU 1992:9 s.396 och SOU 1994:42 s.137). Regeringsformens bestämmelser innebär dock inte att staten kan kräva av trossamfunden att de skall erbjuda alternativa betalningssätt. Det måste stå trossamfunden fritt att utforma sina egna stadgar även i detta avseende. Om avgiften till ett trossamfund enligt stadgarna skall betalas på ett sätt som innebär att uppgift om avgiftsskyldighet/medlemskap lämnas till skatteförvaltningen kan den enskilde välja att stå utanför detta samfund. Han eller hon har alltså ett handlingsalternativ och kan inte tvingas att ge sin åskådning till känna. Visserligen skulle alternativet att stå utanför kunna upplevas som otillfredsställande för den som i övrigt känner stark samhörighet med trossamfundet men något tvång att ge åskådningen till känna kan inte anses föreligga. Inte heller föreligger det några integritetsaspekter som kan sägas tala för att staten skall tvinga trossamfunden att ha alternativa betalningssätt.

Även om staten inte kan föreskriva om alternativa betalningssätt är det för flertalet trossamfund som berört frågan i sina remissvar en naturlig och självklar sak att ge medlemmarna möjlighet att betala avgiften på annat sätt än via skattebetalningssystemet.

10.4.4 Register- och dataskyddsfrågor

Regeringens förslag: Uppgift om att en person tillhör Svenska kyrkan respektive är skyldig att betala avgift till annat trossamfund skall få registreras i skatteregistret.

Trossamfundet skall ersätta staten för skadestånd som har betalats på grund av en oriktig uppgift som har lämnats av trossamfundet.

Riksskatteverkets förslag: Överensstämmer med regeringens när det gäller registrering i skatteregistret. RSV har vidare föreslagit att staten inte bör ha strikt skadeståndsansvar enligt 23 § datalagen (1973:289).

Remissinstanserna: Remiss II innehöll ingen enkätfråga om register- och dataskyddsfrågor. Några remissinstanser har ändå berört frågorna.

Kammarrätten i Stockholm har i detta sammanhang tagit upp frågan om behandlingen av klagomål på avgift. Denna fråga har delvis berörts i avsnitt 10.4.2. Kammarrätten förordar att den enskildes erinringar godtas och uppgiften om avgiftsskyldighet tas bort ur skatterregistret.

Datainspektionen motsätter sig förslaget att staten inte skall ha strikt skadeståndsansvar eftersom den registeransvarige enligt datalagen är strikt ansvarig för de uppgifter som registreras. Det finns däremot, enligt *Datainspektionen*, inget som hindrar den registeransvarige att regressvis kräva kompensation för utgivet skadestånd av den ursprunglige uppgiftslämnaren.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag

För att skatteförvaltningen skall kunna ge trossamfunden den föreslagna hjälpen med att ta in medlemsavgifter bör uppgift om att enskilda individer är skyldiga att betala avgift till ett trossamfund få registreras i skatterregistret. Detta innebär att det i skatterregistret kommer att finnas uppgift om enskilda individers religiösa tillhörighet. Uppgift om tillhörighet till Svenska kyrkan får redan i dag registreras i skatterregistret. För att även de uppgifter om medlemskap/betalningsskyldighet som andra trossamfund lämnar för avgiftsdebiteringen skall kunna bearbetas i skatterregistret föreslås en ändring i 7 § skatteregisterlagen (1980:343).

Uppgift om tillhörighet till Svenska kyrkan behöver även med tanke på begravningsavgiften registreras i skatterregistret. Begravningsavgiften behandlas i avsnitt 4.4.3. Enligt regeringens förslag skall begravningsavgiften räknas in i kyrkoavgiften för den som tillhör Svenska kyrkan medan de som inte tillhör Svenska kyrkan påförs en separat begravningsavgift. Uppgift om tillhörighet till Svenska kyrkan bör därför även i fortsättningen ingå i den kategori uppgifter som enligt 5 § skatteregisterlagen skall registreras i det centrala skatterregistret.

Övriga uppgifter som behövs för avgiftsdebitering, exempelvis procentsatsen för avgift till trossamfund, är sådana uppgifter som behövs för att bestämma skatt enligt skattebetalningslagen och som får registreras enligt punkten 3 i 7 § skatteregisterlagen. Eftersom skattebetalningslagen föreslås gälla vid beräkning, debitering, redovisning och betalning av avgift till trossamfund krävs inte någon ändring i skatteregisterlagen för att dessa uppgifter skall få registreras.

Personuppgiftslagen

Personuppgiftslagen (1998:204) trädde i kraft den 24 oktober 1998. Lagen är subsidiär i förhållande till andra författningar, vilket innebär att om det i annan lag eller i förordning finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen skall de bestämmelserna tillämpas i stället (2 §). Det är således möjligt att införa regler som avviker från personuppgiftslagen. Bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen får inte avvika från EG:s direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på

behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (95/46/EG). Det gäller dock inte områden som inte regleras av EG-rätten, t.ex. straffrätten.

De uppgifter som lämnats kommer som angivits ovan att registreras i det centrala skatteregistret, som förs med stöd av skatteregisterlagen. För den behandling som sker hos skattemyndigheterna är således personuppgiftslagen inte tillämplig. Regeringen har tillsatt en utredning som skall se över skatteförvaltningens registerförfattningar bland annat för att anpassa dessa till personuppgiftslagen.

Enligt 10 § personuppgiftslagen får personuppgifter bara behandlas om den registrerade lämnat sitt samtycke till behandlingen eller om den är nödvändig för vissa angivna ändamål. Ett av de angivna ändamålen är att en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras. Den statliga hjälpen till trossamfunden måste anses tillgodose ett sådant allmänt intresse (se prop. 1997/98:49 s. 17).

Känsliga personuppgifter, bland annat uppgifter som avslöjar religiös övertygelse, får enligt 13 § personuppgiftslagen inte behandlas. Undantag från förbudet finns dock. Förbudet gäller exempelvis inte om den registrerade lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen (15 §). Vidare får ideella organisationer med religiöst syfte inom ramen för sin verksamhet behandla känsliga personuppgifter men däremot inte lämna ut dem till tredje man utan den registrerades uttryckliga samtycke (17 §). Den grundläggande definitionen av begreppet samtycke är enligt 3 § personuppgiftslagen "varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade, efter att ha fått information, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne". I Datalagskommitténs betänkande Integritet Offentlighet Informations-teknik (SOU 1997:39) avsnitt 12.2.9, diskuteras innebörden av begreppen otvetydigt och uttryckligt samtycke. Det förefaller, säger kommittén, oklart vad dessa förstärkningsord har för materiell betydelse vid sidan av den grundläggande definitionen. Samtycket behöver enligt kommittén inte vara skriftligt.

Känsliga personuppgifter får också behandlas i vissa andra fall, bland annat om behandlingen är nödvändig för att rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras enligt 16 § c personuppgiftslagen. Behandlingen av uppgift om samfundstillhörighet för att ta in avgifter till samfundet från dess medlemmar får anses vara ett sådant fall eftersom den är en förutsättning för att samfundet skall få den statliga hjälp det är berättigat till. Datalagskommittén har som exempel på sådana fall nämnt förhållandet att tillhörigheten till Svenska kyrkan har betydelse för vilken skatt den registrerade är skyldig att betala (a. bet. s. 375). Ett annat exempel är situationen när uppgift om medlemskap i fackförening behandlas till följd av att fackliga organisationer avtalar om individuella eller kollektiva tjänster för medlemmarna, t.ex. grupp försäkring (prop. 1997/98:44 s. 125).

Förutom de nämnda undantagen från förbudet finns också möjlighet för regeringen att enligt 20 § personuppgiftslagen meddela föreskrifter om ytterligare undantag om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt

intresse. Den statliga hjälpen med att ta in avgifter får, som nämnts ovan, anses tillgodose ett sådant intresse.

Enligt regeringens bedömning finns således de nödvändiga förutsättningarna för att uppgifter om samfundstillhörighet skall kunna lämnas till RSV och användas för debitering av avgift utan hinder av personuppgiftslagen och det aktuella EG-direktivet.

Registeransvarigs skadeståndsskyldighet

Datalagen innehåller i 23 § en bestämmelse om strikt skadeståndsansvar för skada på grund av oriktig eller missvisande uppgift i personregister. Regleringen av skadeståndsansvaret i 48 § personuppgiftslagen ligger i linje med nuvarande reglering även om möjlighet till jämkning av skadestånd i enskilda fall införs. RSV har föreslagit en uttrycklig bestämmelse med innebörden att trossamfundet skall anses som registeransvarigt när bestämmelsen om skadeståndsansvar tillämpas i de fall trossamfundet lämnat den oriktiga uppgiften. Regeringen anser emellertid i likhet med Datainspektionen att det inte finns skäl att frångå aktuella regler om strikt skadeståndsansvar. RSV:s förslag bör alltså inte genomföras. Däremot bör trossamfundet vara skyldigt att ersätta staten i det fall skadestånd betalats och detta har orsakats av en oriktig uppgift som har lämnats av trossamfundet.

10.4.5 Sekretessfrågor

Regeringens förslag: Uppgift om tillhörighet till trossamfund skall omfattas av sekretess medan uppgift om avgift till trossamfund är en del av skattebeslutet. Sekretessen skall gälla i 70 år.

Riksskatteverkets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De två avslutande frågorna i avsnittet Statlig medverkan vid avgiftsbetalning i remiss II gällde offentlighet och sekretess. Fråga 9 avsåg omfattningen av sekretessen medan fråga 10 gällde hur lång tid sekretessen skall bestå. En stor majoritet av remissinstanserna var positiva till förslagen.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 9	93 %	3 %	4 %
Fråga 10	91 %	4 %	5 %

Ett antal församlingar och kyrkliga samfälligheter, bland andra *Linköpings Ryds församling*, *Heliga korsets församling i Kalmar* och *Kiruna kyrkliga samfällighet* anser att sekretessen bör gälla i all framtid respektive i minst 100 år.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 10.2 föreslår regeringen att avgiften till trossamfund i hanteringshänseende behandlas

som en skatt. Den debiterade avgiften kommer att redovisas som en särskild post i slutskattebeskedet och vara en del av beslutet. Det kommer dock inte att framgå av själva beslutet vilket trossamfund avgiften avser. Den enskilde kommer däremot att underrättas om detta.

Uppgifter som gäller avgift till trossamfund bör enligt regeringens uppfattning omfattas av samma sekretess som enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) gäller i dag för uppgift om tillhörighet till Svenska kyrkan i ärenden om församlingsskatt. Det innebär att sekretess gäller för de uppgifter som ingår i underlaget för debitering av avgift, bland annat uppgift om tillhörighet/medlemskap. Besluten om taxering och skatt är däremot undantagna från den sekretess som i övrigt gäller i beskattningsverksamheten vilket gör att den debiterade avgiften är offentlig eftersom den ingår i skattebeslutet. Till den enskilde kommer både underlag och beslut om debiterad avgift att redovisas i slutskattebeskedet.

Om en person klagar på den debiterade avgiften kan det i skattemyndighetens beslutsskäl förekomma uppgift om vilket trossamfund personen är avgiftsskyldig till. Uppgift om tillhörighet/medlemskap kan alltså i detta fall framgå av ett beslut om skatt, vilket som nämnts är offentligt. Besluten om taxering och skatt har undantagits från skatte sekretessen för att tillgodose offentlighetsintresset. RSV har inte ansett det lämpligt att inskränka offentligheten ytterligare. Regeringen delar RSV:s uppfattning och föreslår därför inte någon begränsning av skattebeslutens offentlighet.

Regeringen föreslår att sekretessen skall gälla i 70 år vilket är den tid som gäller i dag i ärenden om tillhörighet till Svenska kyrkan enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen. Ett mindre antal remissinstanser har ansett att sekretessen bör gälla i minst 100 år, med tanke på människans livslängd, respektive för all framtid. Sekretesslagens nuvarande längsta tid på 70 år för vissa uppgifter om enskildas personliga förhållanden är dock bestämd i avsikt att sekretessen nästan alltid skall kunna gälla så länge personen är i livet (prop. 1937:107 s. 39). Denna tidsgräns gäller bland annat för vissa uppgifter inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Den gäller också som nämnts för uppgift om tillhörighet till Svenska kyrkan. I detta sammanhang kan även påpekas att avgiftsdebitering inte blir aktuell förrän en person har beskattningsbara inkomster, dvs. vanligen tidigast i tonåren.

Med förslaget om en 70-årsgräns för uppgifter i ärenden om avgift till registrerat trossamfund anpassas dagens regler till förhållandena efter relationsändringen. Regeringen har inte för avsikt att i detta sammanhang införa nya tidsgränser i sekretesslagen.

11 Stadgad åborätt och landgille

I detta avsnitt behandlas frågan om avveckling av de äldre rättsinstituterna stadgad åborätt och landgille. Kammarkollegiet har föreslagit en avveck-

11.1 Bakgrund

Stadgad åborätt

Stadgad åborätt är en ålderdomlig form av ständig besittningsrätt till hemman och lägenheter (äldre fastigheter) av krononatur med rötter i 1500-talet. Åborätten kan innehas av både fysisk och juridisk person. Upplåtelseformen medför att staten endast har en formell äganderätt till marken.

Regelsystemet kring åborättsinstitutet är i flera avseenden omständligt och föråldrat. De huvudsakliga reglerna finns i förordningen den 21 februari 1789 om kronohemmans försäljande till skatte samt kungl. brevet den 5 februari 1808 angående besittningsrätt å kronohemman och Kammarkollegiets kungörelse den 29 februari 1808 angående besittningsrätt å kronohemman. En närmare redogörelse för åborättsinstitutet finns i prop. 1930:246. Där framgår att riksdagen behandlat frågan om avveckling av åborätten vid upprepade tillfällen alltsedan mitten av 1800-talet.

Åborätten är ärftlig enligt regler av fideikommisskaraktär. Den som innehar en fastighet med åborätt är skyldig att bebygga och bruka jorden på lämpligt sätt. Åborättsinnehavaren jämställs i skattehänseende med ägare. Även i andra hänseenden, t.ex. i mark- och planfrågor och i frågor om jakt- och fiskerätt, likställs åbon med ägare. Åborättshavarna skulle ursprungligen betala en årlig avgift till kronan för besittningsrätten, men den skyldigheten har sedan länge upphört.

Åborätten kan överlåtas till annan fysisk eller juridisk person. En överlåtelse kan även avse andelar av rätten. Åborätten upphör när det inte längre finns någon som kan göra gällande rättmätiga anspråk på rätten. Dispositionsrätten till fastigheten återgår i sådant fall till staten.

I fastighetsregistret framgår åborättskaraktären av att det beträffande jordnaturen antecknats "krono under enskild disposition".

Enligt de gällande bestämmelserna kan en innehavare av en kronofastighet i vissa fall efter ansökan hos länsstyrelsen bli villkorligt antagen som åbo på fastigheten och villkorligt inrymd i åbo- och besittningsrätten till den. Efter ett särskilt kungörelseförfarande kan den som anser sig bättre berättigad till fastigheten, inom ett år från det att kungörelsen utfärdats, anmäla sitt anspråk till länsstyrelsen. Om ingen sådan anmälan görs, kan länsstyrelsen besluta att anta innehavaren som ständig åbo och inrymma denne i åbo- och besittningsrätten till fastigheten.

Enligt kungörelsen den 15 december 1848 angående förändring uti hittills gällande stadganden i avseende på ordningen och sättet för vinnande av skattemannarätt till lägenheter av krono natur samt kungl. cirkulär den 19 augusti 1870 angående upprättande av förteckningar över till skatte icke lösta kronohemman har en inrymd åbo rätt att skatteköpa (friköpa) en åborätt för en köpeskilling som fastställs i särskild ordning (skatteköpeskilling). Möjligheten till skatteköp gäller inte för juridiska

personer. Länsstyrelsen skall enligt bestämmelserna regelbundet kungöra en förteckning över de fastigheter som kan skatteköpas inom länet. Skatteköpeskillingarna skall anges i förteckningen. Till följd av de ålderdomliga bestämmelserna uppgår skatteköpeskillingarna till mycket låga belopp och ligger normalt inom intervallet 1–25 kronor per objekt. Sedan köpeskillingen har betalats, utfärdar länsstyrelsen ett skatteköpebrev på vilket köparen kan söka lagfart. Stämpelskatt utgår inte på förvärvet.

Kammarkollegiet skall enligt 6 § förordningen (1994:634) med instruktion för Kammarkollegiet pröva överklaganden i fråga om stadgad åborätt.

Trots att möjligheten att skatteköpa fastigheter under stadgad åborätt har funnits under mycket lång tid, finns det enligt Kammarkollegiets uppskattning alltså cirka 500 sådana fastigheter kvar. Den sannolika orsaken är enligt kollegiet att förfarings sättet är otympligt och uppfattas som krångligt. I många fall saknar åborättsinnehavaren dessutom kännedom om fastighetens åborättsliga karaktär.

Landgille

I Skåne, Halland och Blekinge finns det vissa jordar (äldre fastigheter eller markområden) som tillhör församlingskyrkor men till vilka dispositionsrätten är inskränkt. Inskränkningen består i att marken innehas och brukas med ständig brukningsrätt under en prästgård eller ett annat hemman. Den som innehar brukningsrätten skall betala en årlig avgift till församlingskyrkan eller till prästerskapets avlöning, benämnd landgille. Utöver landgille kan det åvila en brukningsrättshavare att vid tillträdet betala en engångsavgift, benämnd städja eller städs mål. De fastigheter eller markområden för vilka landgille skall betalas kan inte överlåtas till någon annan än den som innehar brukningsrätten.

Landgillefastigheter har i senare lagstiftning betecknats som församlingskyrkas fastighet, som enligt 41 kap. 1 § första stycket 3 kyrkolagen (1992:300) är sådan fast egendom vars avkastning är avsedd för församlingskyrkas behov.

Bakgrunden till detta rättsinstitut är historisk. I Skåne, Halland och Blekinge förekom under medeltiden att kyrkans egendom ökades med jord som givits eller köpts från bondgårdar. Härigenom minskades gårdarnas areal så att bönderna fick svårt att betala sin skatt. Därför beslutades det under 1500-talet att bönderna skulle fortsätta att bruka den jord som avståtts mot att de betalade det landgille som av gammalt hade betalats för jorden. Böndernas brukningsrätt bekräftades av den danske kungen under 1600-talet. Efter det att de danska landskapen hade avträtts till Sverige genom fredsfördraget i Roskilde år 1658, fastställdes denna brukningsrätt av svenska staten genom förordningen den 16 oktober 1723 angående prästerskapets i Skåne uppbörd.

Det finns också ett annat slag av landgille som betalas till församlingskyrkan utan att kyrkan har äganderätt till marken. Detta slag av landgille har uppkommit genom att kyrkan sålt mark med förbehåll om skyldighet för ny ägare att betala en sådan årlig avgift. Det har även förekommit att fastighetsägare, med behållen äganderätt, till kyrka eller

präst upplåtit rätt till viss årlig avgift, också benämnd landgille, att för all framtid utgå ur fastigheten.

Under 1800-talet utfärdades regler om att landgillena skulle bestämmas efter skattläggning enligt samma normer som var föreskrivna för kronans räntor (skatter). Skattläggningen av landgillena fastställdes av Kammarkollegiet. De skattlagda landgillena är oföränderliga och har inte ansetts kunna höjas (se Regeringsrättens avgörande RÅ 1934:32).

Brukningrätten till landgillefastigheterna har åborättslig karaktär. Brukaren jämställs därför i bl.a. skattehänseende med ägare. Inom båda kategorierna landgille är det vanligt att marken inte är känd till sitt läge. Uppgifter om landgille och landgilletagare finns antecknade i de senaste jordeböckerna men är inte fullständiga. Det nuvarande fastighetsregistret innehåller normalt inte uppgifter om landgillen.

Den mark som landgille betalas för kan till omfattningen variera från ett hundratal kvadratmeter till flera hektar. Enligt Kammarkollegiets utredning ligger den årliga avgiften för skattlagd mark normalt inom intervallet 1–100 kronor per brukningsrätt; i många fall är dock avgiften mindre än en krona. På grund av de försumbara beloppen har det ofta inte ansetts värt besväret och kostnaden att driva in landgillena och de har därför fallit i glömska. I ett mindre antal fall har skattläggning inte skett och landgillet har ansetts kunna höjas vid byte av brukare och motsvara skäligt arrende. För sådana jordar kan avgiften därför uppgå till några tusen kronor.

Försök att avveckla landgilleinstitutet har gjorts vid flera tillfällen alltsedan 1870-talet (en närmare redogörelse finns i prop. 1937:235). Redan vid nämnda tidpunkt ansågs rättsinstitutet sakna ekonomisk betydelse för kyrkan och de rättsregler som omgärdade det vara svåra att tillämpa. Nya regler infördes kring sekelskiftet som gjorde det möjligt för brukningshavare att under närmare angivna villkor friköpa marken eller att få landgillet avlöst. Även om många landgillen då kom att avvecklas, ledde det dock inte till en fullständig avveckling.

De nuvarande möjligheterna till avveckling regleras i följande författningar.

Enligt 1 § förordningen (1937:540) om försäljning av vissa kyrkolägenheter i Skåne, Halland och Blekinge kan en till läget känd och kyrka tillhörig jordlägenhet, som ständigt brukas under ett visst hemman och för vilken landgille bestämts efter skattläggning, under vissa villkor säljas till den som äger hemmanet. Enligt 3 § skall Kammarkollegiet med ledning av jordeboken och andra tillgängliga handlingar upprätta en förteckning över de aktuella jordlägenheterna, deras beteckning och det hemman med vilket brukningrätten är förenad. I förteckningen skall för varje objekt även anges landgillesbeloppet och den av kollegiet fastställda lägsta köpeskillingen. Förteckningen skall sändas till vederbörande egendomsnämnd. Om församlingen medger att en jordlägenhet som har tagits upp i förteckningen säljs, skall kollegiet enligt 4 § efter yttrande av egendomsnämnden erbjuda ägaren av det hemman med vilket brukningrätten är förenad att köpa lägenheten. – Såvitt har framkommit är den senast upprättade förteckningen från år 1979 och avser Lunds stift. Den upptar ett 60-tal objekt, som samtliga är särskilda registerfastigheter.

De fastställda lägsta köpeskillningarna varierar mellan ett par hundra till några tusen kronor. Enligt uppgift från egendomsnämnden i Lunds stift genomför egendomsnämnden ibland försäljningar av de objekt som är upptagna i 1979 års förteckning. Fortfarande är dock cirka 50 stycken osålda. – Enligt 5 § kan en försäljning också genomföras efter anbud av ägaren av det hemman med vilket brukningsrätten till lägenheten är förenad.

Enligt förordningen (1937:591) angående upphörande av det från viss jord i Skåne, Halland och Blekinge utgående landgille kan staten inlösa landgille på vissa villkor. Landgille som skall betalas för mark som inte tillhör kyrkan kan inlösas mot ersättning av statsmedel, om staten eller ägaren till den landgillepliktiga fastigheten begär det. Ersättningen skall uppgå till tjugo gånger det årliga landgillesbeloppet. Staten skall i dessa fall företrädas av ett allmänt ombud som utses av regeringen. Vidare kan staten enligt förordningen inlösa landgille som utgår för mark som tillhör en kyrka och som är belägen inom en viss fastighets ägoområde men till sitt läge i övrigt är okänd. Ersättningen för detta slags landgille skall uppgå till tjugofem gånger det årliga landgillesbeloppet. Om inlösen sker av landgille för sådan mark, skall ägaren till den omgivande fastigheten anses ha förvärvat äganderätten till marken. Ärenden om inlösen av landgille enligt denna förordning prövas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos Kammarkollegiet. – Fram till mitten av 1960-talet blev ett avsevärt antal landgillen inlösta. Inlösen har sedermera förekommit alltmer sporadiskt och synes numera ha upphört helt. Det har inte heller funnits något allmänt ombud sedan mitten av 1980-talet. Så länge reglerna om inlösen tillämpades var inlösenbeloppen regelmässigt mycket låga till följd av de ringa belopp som de årliga landgillena uppgick till.

Genom lagen (1938:159) om avlösning av avgälder från de till skatte försålda så kallade halländska kyrkohemmanen skall landgillen som åvilar sådana fastigheter avlösas på närmare reglerat sätt, om kronan begär det. Enligt uppgift i 1958 års utredning kyrka–stat: X Kyrklig egendom Skattefrågor Prästerskapets privilegier (SOU 1967:46 s.105) har dessa avgifter blivit avlösta mot ersättning till vederbörande kyrkoråd.

Lagen (1988:1555) om landgille och städja för vissa församlingskyrkors fastigheter i Lunds och Göteborgs stift (som ersatte en förordning från år 1867) skall tillämpas när landgillet eller städjan vid ett åbobyte inte har fastställts av Kammarkollegiet efter skattläggning. Frågor om storleken av den avgift som skall betalas till församlingskyrkan skall prövas av egendomsnämnden. Egendomsnämnden beslut får överklagas hos Kammarkollegiet. Enligt uppgift av de berörda egendomsnämnderna och Kammarkollegiet har denna lag inte tillämpats.

Kammarkollegiet uppskattar att det för närvarande finns totalt cirka 250 landgillen, som således utgörs av de båda slagen landgille; dels landgille som brukare av mark är skyldig att betala till kyrkan såsom ägare av marken, dels landgille som belastar en fastighet som inte ägs av kyrkan utan ägs av den betalningsskyldiga. Det förstnämnda slaget landgille kan beräknas uppgå till cirka 50. De motsvaras huvudsakligen av de jordlägenheter som ännu inte blivit sålda enligt förordningen (1937:540)

11.2 Avveckling av stadgad åborätt och landgille

Regeringens förslag: Stadgad åborätt avvecklas genom att äganderätten till marken övergår till åborättsinnehavaren.

Landgille avvecklas genom att skyldigheten att betala landgille upphör. I de fall rätten till landgille är förenad med äganderätt till lokaliserad mark övergår äganderätten till den som har bruksrätten.

Den som hade rätt till landgille och lider förlust genom avvecklingen har rätt till ersättning för förlusten av staten.

En särskild lag om avvecklingen stiftas.

Kammarkollegiets förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remiss I innehöll en enkätfråga i avsnittet Den kyrkliga egendomen, fråga 10, om avveckling av de äldre rättsinstitutet stadgad åborätt och landgille. En stor majoritet av remissinstanserna har ansett att förslagen bör genomföras. En större andel av de svarande än vad som förekommit i övriga frågor om den kyrkliga egendomen har dock inte tagit ställning till frågan.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 10	81 %	1 %	17 %

Justitieombudsmannen anser att det bör framgå av lagen att Kammarkollegiets beslut kan överklagas. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att det bör klargöras hur bl.a. värderings- och lantmäterikostnader skall hanteras. Om kostnaderna läggs på den som gör anspråk på en åborättsfastighet, är det enligt länsstyrelsen möjligt att vissa objekt blir svåra att avveckla. Ett fåtal lokala kyrkliga instanser har uttalat sig om förslaget till avveckling av de båda rättsinstitutet, däribland *Ryssby kyrkliga samfällighet*, som avstyrker förslaget av historiska skäl.

Lantmäteriverket tillstyrker förslaget, men anser att kollegiets förslag inte ger tillräcklig ledning för hur avvecklingen av åborätterna och landgillena skall gå till. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* tillstyrker förslaget om avveckling av åborättsinstitutet, men ifrågasätter om tillvägagångssättet för att finna kvarvarande åborättsfastigheter är effektivt. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* tillstyrker också förslaget om avveckling av åborättsinstitutet, men befarar att många ärenden om rätt innehavare av besittningsrätt kommer att vara tvistiga eller av komplicerad beskaffenhet och kan kräva betydande arbetsinsatser. Länsstyrelsen anser att det i vissa fall kan vara lämpligare att staten förblir ägare till fastigheter som ingen gör anspråk på. *Länsstyrelsen i Blekinge län* tillstyrker förslagen, men förutsätter att en innehavare av

åborättsfastighet skall svara för kostnader för den utredning som behövs för att styrka innehavet. Prop. 1998/99:38

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Stadgad åborätt

Åborättsinstitutet avvecklas

Åborättsinstitutet har för länge sedan spelat ut sin roll. Statens äganderätt till de fastigheter som innehas med åborätt är endast formell och saknar ekonomisk betydelse med hänsyn till de dispositionsinskränkningar som följer med åborätten. Regelsystemet är föråldrat och tillämpas inte längre fullt ut. De praktiska olägenheterna är många. Förekomsten av åborättsfastigheter försvårar bildandet av såväl lämpliga registerfastigheter som bruksenheter. Extra kostnader kan uppkomma för att utreda ägar- och sakägareförhållanden i samband med olika markfrågor. För myndigheterna är handläggningen av ärenden rörande åborätterna omständlig och tidsödande. Det är därför ett samhällsekonomiskt intresse att en avveckling sker. För den enskilde åborättshavaren är det vidare en nackdel att inte kunna inteckna en åborättsfastighet. Regeringen anser därför, i likhet med Kammarkollegiet och remissinstanserna, att det är angeläget att åborätterna avvecklas. Det bör ske snarast medan kunskaper i ämnet fortfarande finns kvar.

Regeringen föreslår att åborättsinstitutet avvecklas genom att staten avstår sin formella äganderätt till fastigheter under stadgad åborätt i de fall det finns en rättmätig innehavare av besittningsrätten. Den som är rätt innehavare av besittningsrätten till en sådan fastighet bör i stället inneha fastigheten med full äganderätt. Om det inte finns någon rätt innehavare kommer staten att inneha fastigheten med full äganderätt. Bestämmelser om avvecklingen av åborättsinstitutet bör tas in i en särskild lag.

Hur bör avvecklingen genomföras?

En avveckling bör i huvudsak genomföras på det sätt som Kammarkollegiet har föreslagit. Det innebär att de aktuella fastigheterna i ett första steg måste identifieras till beteckning och läge. Detta förutsätter medverkan från Lantmäteriverkets sida.

I nästa steg behöver klarläggas vem som är rätt innehavare av besittningsrätten till en åborättsfastighet. Enligt nuvarande bestämmelser åligger det länsstyrelsen att pröva frågor om inrymning av åbo, dvs. att avgöra om den som gör anspråk på en åborätt är berättigad att inneha åborätten. Länsstyrelsen beslutar vidare om skatteköp av åborättsfastigheter. Det är därför naturligt att det får ankomma på länsstyrelsen att i samband med avvecklingen pröva frågor om rätt innehavare av åborättsfastighet.

Sedan Lantmäteriverket har identifierat befintliga åborättsfastigheter och överlämnat uppgifterna om dem till respektive länsstyrelse, skall

länsstyrelsen således ta upp frågan om rätt innehavare av dessa fastigheter. En utgångspunkt för länsstyrelsens utredning bör vara den fysiska eller juridiska person som står upptagen som taxerad ägare enligt taxeringsuppgifterna i fastighetsregistret. Om den personen är antagen och inrymd åbo utan att skatteköp skett och således enligt nuvarande bestämmelser skulle ha kunnat skatteköpa fastigheten, bör han eller hon anses som rätt innehavare. Samma bör gälla, om personen skulle ha kunnat villkorligt inrymmas i åborätten, t.ex. genom att ha styrkt sitt innehav genom en åtkomsthandling. Den som under minst tio år har beskattats för innehavet bör också anses som rätt innehavare.

Om en innehavare har beskattats för fastigheten kortare tid än tio år och det inte går att styrka dennes rättmätiga anspråk på åborätten, bör ett kungörelseförfarande ske på motsvarande sätt som nu genomförs vid inrymning av åbo. Om ingen annan då anmäler anspråk på åborätten och innehavaren gör sannolikt att han är rätt innehavare, skall han anses som sådan.

Samma kungörelseförfarande bör tillämpas om det inte finns någon taxerad innehavare av fastigheten. Om någon då anmäler anspråk på åborätten, skall länsstyrelsen pröva frågan.

Sedan länsstyrelsen har klarlagt frågan om rätt innehavare, bör länsstyrelsen genom ett särskilt beslut fastställa vem som är rätt innehavare av åborätten och att äganderätten till åborättsfastigheten övergår till denne. Länsstyrelsens beslut är, sedan det har vunnit laga kraft, att betrakta som en fångeshandling som kan ligga till grund för lagfart. När beslutet har vunnit laga kraft, skall länsstyrelsen genast för förvärvarens räkning ansöka om lagfart avseende förvärvet hos inskrivningsmyndigheten.

Sedan beslut om lagfart har meddelats, skall inskrivningsmyndigheten underrätta lantmäterimyndigheten för att uppgiften om fastighetens jordnatur, "krono under enskild disposition", skall kunna tas bort i fastighetsregistret.

Länsstyrelsens beslut bör liksom nu kunna överklagas hos Kammarkollegiet. Kollegiets beslut bör kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätt.

I de fall länsstyrelsen vid sin prövning finner att ingen är rätt innehavare av åborätten, har fastigheten upphört att ha jordnaturen krono under enskild disposition. Staten innehar därmed fastigheten med full äganderätt. Som Länsstyrelsen i Västra Götaland har påpekat kan det vara lämpligt att staten behåller en sådan fastighet, om den exempelvis har betydelse från naturvårdssynpunkt.

Liksom vid nuvarande skatteköp bör övergången av den formella äganderätten till innehavaren inte föranleda stämpelskatt. Inte heller bör expeditionsavgift tas ut.

I lagrådsremissen föreslogs att regeringen skulle ges möjlighet att meddela närmare föreskrifter om förfarandet. På inrådan av *Lagrådet* har det förslaget fått utgå. De ytterligare föreskrifter som kan behöva meddelas torde vara av verkställighetskaraktär.

Handläggningen av åborättsärendena är i dag omständlig och tidsödande och är därmed kostsam för de myndigheter som berörs, framför allt Lantmäteriverket och länsstyrelserna. Det är därför angeläget att en avveckling genomförs så fort som möjligt. Avvecklingen bör därför vara en prioriterad uppgift för de berörda myndigheterna. På sikt kommer detta att medföra rationaliseringsvinster.

Kammarkollegiet har uppskattat att myndigheternas kostnader för avvecklingen sammantaget motsvarar högst en årsarbetskraft. Dessa kostnader skall således fördelas på Lantmäteriverket och länsstyrelserna och bör kunna rymmas inom ramen för myndigheternas respektive verksamhetsanslag.

För inskrivningsmyndigheterna innebär avvecklingen endast ett begränsat merarbete och således försumbara merkostnader.

Landgille

Landgilleinstitutet avvecklas

Landgilleinstitutet är en kvarleva av ett föråldrat rättssystem och får, i likhet med åborättsinstitutet, anses för länge sedan ha spelat ut sin roll. Det saknar i allt väsentligt ekonomisk betydelse för de berörda församlingskyrkorna. Den äganderätt som församlingskyrkan har till landgillejord är endast av formell natur och kyrkan kan alltså inte disponera över jorden. Rätten att bruka landgillejorden är tillförsäkrad innehavaren av en viss fastighet. Landgillejorden kan således inte arrenderas ut till en annan person. Äganderätten kan inte överlåtas till annan än den som är tillförsäkrad bruksrätten. Kostnader för arbete med att debitera och ta in landgillena har sedan länge ansetts inte stå i rimlig proportion till nyttan av dem. Därför har betalningen av dessa avgifter också som regel upphört.

Där landgillejordar förekommer har det i många fall medfört att fastighetsindelningen blivit splittrad och olämplig. Genom detta försvåras bildandet av såväl lämpliga registerfastigheter som bruksenheter. Det gäller enligt Lantmäteriverket i ännu högre grad för landgillejordar än för åborätter. Det är således ett samhällsekonomiskt intresse att en avveckling sker så snart som möjligt. Regeringen delar därför Kammarkollegiets uppfattning att det är nödvändigt att landgilleinstitutet avvecklas. Detta har också fått stöd hos remissinstanserna. Grundläggande bestämmelser om landgilleinstitutets avveckling bör tas in i en särskild lag.

Vilka landgillen behöver avvecklas?

Landgille som betalas till församlingskyrkan för mark utan att kyrkan har äganderätten till marken bör upphöra. Detta gäller både om marken är lokaliserad eller inte och om den är skattlagd eller inte. Skyldigheten bör upphöra i och med att den föreslagna avvecklingslagen träder i kraft.

När det gäller den andra huvudtypen av landgille, nämligen landgille som brukare av mark är skyldig att betala till kyrkan såsom ägare av marken, bör följande gälla.

Sådan lokaliserad mark som är egen registerfastighet och tillhör en församlingskyrka men brukas under en prästgård eller ett annat visst hemman och för vilken landgille enligt äldre bestämmelser skall betalas till församlingskyrkan, bör övergå med full äganderätt till den som innehar bruksrätten i och med att den föreslagna avvecklingslagen träder i kraft. Detta gäller oavsett om landgillet tidigare har fastställts genom skattläggning eller inte. Genom övergången upphör församlingskyrkans formella äganderätt till fastigheten. Det kan i sammanhanget anmärkas att kyrklig jord vars avkastning är avsedd för församlingskyrkans behov (församlingskyrkas fastighet) från och med den 1 januari 2000 skall ägas av den församling där kyrkan är belägen, se 9 § lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. – Avvecklingsförslaget innebär vidare att skyldigheten att betala landgille för även nu nämnd jord upphör. Skyldigheten upphör i och med att den föreslagna avvecklingslagen träder i kraft.

Sådan lokaliserad skattlagd eller inte skattlagd mark som är belägen inom en registerfastighet och tillhör en församlingskyrka och som mot landgille brukas enligt äldre bestämmelser, bör också övergå med full äganderätt till den som har bruksrätten. Enligt Lantmäteriverket är det osäkert om denna typ av landgillejord över huvud taget existerar. Om så skulle vara fallet, blir det nödvändigt att avskilja markområdet från fastigheten i övrigt genom en lantmäteriförrättning (se vidare nedan angående genomförandet av avvecklingen). Skyldigheten att betala landgille för sådan mark bör också upphöra i och med att avvecklingslagen träder i kraft.

Om en registerfastighet inte går att lokalisera, betraktas fastigheten som obefintlig av lantmäteriet och avförs ur fastighetsregistret. Detta följer av 15 § första stycket fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059).

Svenska kyrkan avstår från sin rätt på grund av lag

Kammarkollegiet föreslår att avvecklingen av landgilleinstitutet skall gå till så att Svenska kyrkan i samband med relationsändringen skall avstå från dels rätten till landgille, dels den formella äganderätten till lokaliserad, landgillepliktig mark.

I dag är församlingskyrkan den formella ägaren av landgillejorden och den som har rätten till landgillet. I detta sammanhang företräds församlingskyrkan enligt gällande bestämmelser av pastoratet. Efter relationsändringen skall, som sagts ovan, äldre församlingskyrkor och församlingskyrkas fastigheter ägas av den församling där kyrkan är belägen. I så fall blir det församlingen som övertar de rättigheter som är hänförliga till landgilleinstitutet. Kyrkomötet kan inte, med verkan för berörda församlingar och kyrkliga samfälligheter, besluta att avstå från rätten till landgille och landgillejord. Det förefaller inte heller praktiskt genomförbart att i varje enskilt fall inhämta den berörda lokala instansens beslut om avstående från den formella äganderätten till landgillejord respektive

rätten till landgille. Med hänsyn härtill bör det av lag framgå att "kyrkans" rätt upphör. Det innebär att det till följd av grundlagens regler om egendomsskydd kan uppkomma en rätt till ekonomisk ersättning.

Kammarkollegiet har ansett att det bör vara möjligt för ägaren och brukaren att träffa en överenskommelse om att avvecklingen skall ske på annat sätt än en övergång av äganderätten till brukaren. Enligt kollegiet kan det nämligen finnas situationer där "kyrkan" kan ha ett intresse av att lösa ut brukaren. Regeringen anser dock att en särskild bestämmelse om detta inte är nödvändig. Det är inget som hindrar att församlingen och brukaren kommer överens om en annan lösning sedan den formella äganderätten gått över till brukaren så som föreslås.

Ersättningsfrågan

Som sagts tidigare är den formella äganderätten till landgillejorden utan ekonomiskt värde på grund av den dispositionsinskränkning som följer av brukningsrätten. Rätten att ta ut landgille saknar också ekonomisk betydelse med hänsyn till de försumbara beloppen, vilka som regel inte längre debiteras den betalningsskyldiga. Regeringens förslag innebär emellertid formellt att församlingen tvingas avstå från sin äganderätt till mark och sin rätt att ta ut en avgift för innehav av mark till förmån för en enskild.

I 2 kap. 18 § regeringsformen finns regler om skydd för äganderätten som innebär att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild eller tvingas tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Den som tvingas avstå sin egendom eller tåla rådighetsinskränkningar av visst slag är enligt bestämmelsen tillförsäkrad ersättning för förlusten eller skadan. Ersättningen skall bestämmas enligt grunder som anges i lag. Genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna gäller från och med den 1 januari 1995 även reglerna om egendomsskydd i Europakonventionen som svensk lag. I artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen anges att varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom och att ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Enligt andra stycket i artikeln skall emellertid första styckets bestämmelser inte inskränka en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som en stat finner erforderlig för att reglera nyttjandet av viss egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse. Enligt 2 kap. 23 § regeringsformen får lagar eller andra föreskrifter inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen.

Syftet med regeringens förslag att avveckla landgilleinstitutet är att bringa ordning och reda i fastighetsindelningen samt att i största möjliga utsträckning åstadkomma enkla och överskådliga regler för den kyrkliga egendomen. Detta måste anses utgöra ett allmänt intresse av sådan vikt att förslaget kan genomföras utan hinder av bestämmelserna om egendomsskydd i grundlagen och Europakonventionen.

Trots att äganderätten till landgillejorden saknar ekonomisk betydelse kan det inte helt uteslutas att det i samband med avvecklingen uppkommer skada för någon rättsinnehavare, t.ex. den församling som är formell ägare till landgillejord. Redan av allmänna principer torde följa att en sådan rättsinnehavare bör ha rätt till ersättning. Reglerna om egendomsskydd i 2 kap. 18 § regeringsformen föreskriver därtill att den som genom expropriation eller annat sådant förfogande tvingas avstå sin egendom skall vara tillförsäkrad ersättning för förlusten. En bestämmelse om sådan ersättning behövs därför.

Med hänsyn till de speciella förhållanden som gäller för landgillena finner regeringen att det sannolikt endast i rena undantagsfall kan bli fråga om ersättningsanspråk till följd av den föreslagna lagstiftningen. Den som lider förlust genom att landgille upphör bör ha rätt till ersättning för förlusten av staten. Vid ersättningsbestämmande bör en utgångspunkt vara den nu gällande lagstiftningen om försäljning av landgillejord och inlösen av landgille. På grund av att rätten till landgille och den formella äganderätten till landgillejord i de allra flesta fall saknar ekonomiskt värde kan eventuella ersättningar inte uppgå till annat än mycket ringa belopp.

Hur bör avvecklingen genomföras?

Vid en avveckling av landgilleinstitutet kan det i vissa fall bli fråga om att överföra äganderätten till del av fastighet. Sådana åtgärder kräver i princip fastighetsbildning. Detta aktualiserar behovet av att knyta avvecklingen av landgillejorden till befintligt system för lantmäteriförrättningar. Även i de fall det är fråga om att överföra äganderätten till hela registerfastigheter talar flera skäl för att skapa bestämmelser som ansluter till någon gällande förrättningslagstiftning. En lämplig utgångspunkt är lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering, ÄULL, eftersom den innehåller redskap för både utredning om äganderätt, lagfarande och fastighetsbildning.

Lagen tillämpas av lantmäterimyndigheten. Utredningen i ett avvecklingsärende bör därför genomföras av respektive lantmäterimyndighet. Det bör dock ankomma på Lantmäteriverket att ta initiativ till utredning genom att hos lantmäterimyndigheten begära att den utreder vilken jord som är föremål för landgille samt vilken eller vilka personer som är att anse som brukare av landgillejorden. Förfarandet bör så långt möjligt ansluta till bestämmelserna om äganderättsutredning i ÄULL. Därigenom kan tillgängliga rutiner utnyttjas. Det innebär bl.a. att fastighetsbildning åstadkoms i de fall som gäller del av fastighet. Genom att det upprättas en äganderättsförteckning fastställs vidare vem som skall anses vara ägare till varje särskild fastighet. Förfarandet resulterar också i att lagfart beviljas på egendomen.

Det bör ankomma på de statliga lantmäterimyndigheterna att handlägga ärenden om avveckling av landgillejorden.

Lantmäterimyndighetens beslut bör, liksom vid äganderättsutredning, kunna överklagas hos fastighetsdomstol.

Som Kammarkollegiet föreslagit bör övergången av den formella äganderätten till brukaren inte föranleda stämpelskatt. Inte heller bör expeditionsavgift debiteras.

I fråga om skyldigheten att betala landgille för mark som ägs av brukaren behöver inga särskilda genomförandeåtgärder vidtas. Den skyldigheten upphör på grund av den föreslagna lagbestämmelsen.

Kostnader för genomförandet

Det är angeläget att avvecklingen av landgilleinstitutet kan genomföras så snart som möjligt. Om inte avvecklingen genomförs nu, kommer de lantmäteritekniska och fastighetsrättsliga problem som följer av landgillefastigheterna att behöva lösas i det enskilda fallet. Detta torde på längre sikt medföra dryga kostnader för samhället. Därför bör arbetet med avvecklingen ges prioritet. En sådan avveckling medför på sikt rationaliseringsvinster för berörda myndigheter.

De förrättningskostnader som kan uppkomma i samband med landgilleavvecklingen torde sammantaget kunna beräknas ligga inom intervallet 500 000–1 000 000 kronor. Med hänsyn till landgilleinstitutets speciella karaktär, bl.a. de bakomliggande historiska förhållandena och de hittillsvarande svårigheterna att genomföra en avveckling, bör kostnaderna bäras av staten. Med tanke på att avvecklingsprocessen troligen tar några år att slutföra kan kostnaderna beräknas bli fördelade på ett antal år och därmed marginella. På grund härav beräknas kostnaderna rymmas inom Lantmäteriverkets ekonomiska ramar.

För inskrivningsmyndigheterna innebär avvecklingen endast ett begränsat merarbete och således försumbara merkostnader.

12 Övriga frågor

De ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan innebär att det behöver göras följdändringar i ett antal författningar. De förslag som tas upp i detta avsnitt har i huvudsak lämnats av Utredningen om trossamfundens rättsliga reglering i betänkandet Staten och trossamfundet, Rättslig reglering (SOU 1997:41). Regeringen avser att under år 1999 föreslå ytterligare följdändringar med anledning av stat–kyrkareformen.

12.1 Vittnesförbud

Regeringens förslag: Förbudet att höra en präst inom ett trossamfund eller den som har motsvarande ställning i ett sådant samfund som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård skall bestå.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Prop. 1998/99:38

Remissinstanserna: Remiss I innehöll en enkätfråga i avsnittet Rättslig reglering som rör detta avsnitt. Fråga 23 gällde bl.a. förslaget att vittnesförbudet skall bestå. En klar majoritet av remissinstanserna har ansett att förslaget bör genomföras.

	Positiva	Negativa	Tar inte ställning
Fråga 23	74 %	23 %	3 %

Svea hovrätt ifrågasätter om inte den som lämnat en präst ett förtroende under bikt eller enskild själavård bör ges möjlighet att lösa prästen från dennes tystnadsplikt för ett vittnesmål. Enligt *Kammarkollegiet* kan det övervägas om undantaget från vittnesplikt bör gälla endast präst eller den som intar motsvarande ställning i ett registrerat trossamfund eller trossamfund som bedriver sin verksamhet i någon annan av rättsordningen accepterad juridisk form. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att det bör klargöras om begreppet trossamfund är liktydigt med eller skiljer sig från samma begrepp i den föreslagna lagen om trossamfund.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag. Kyrkomötet understryker att vittnesförbudet är knutet till ämbetet som präst och inte till anställning som präst.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 36 kap. 5 § rättegångsbalken råder det förbud för vissa yrkeskategorier att vittna. Bestämmelsen innebär bl.a. att den som är eller har varit behörig att utöva det kyrkliga ämbetet som präst i Svenska kyrkan inte får höras som vittne beträffande sådant som omfattas av tystnadsplikten i 36 kap. kyrkolagen (1992:300). Tystnadsplikten, som gäller uppgifter som har erfarits under bikt eller enskild själavård, anses vara absolut (se prop. 1997/98:116 s. 72). Prästens tystnadsplikt har ovillkorligt företräde framför vittnesplikten (jfr prop. 1979/80:20 s. 8). Den genombryts inte heller av det s.k. meddelarskyddet.

Även den som är präst eller som intar motsvarande ställning i något annat trossamfund än Svenska kyrkan omfattas av vittnesförbud i fråga om uppgifter som har erfarits under bikt eller enskild själavård. När vittnesförbudet för dessa infördes uttalade Lagrådet att bestämmelsen ”bör tillämpas i överensstämmelse med vad som kan anses gälla för präst inom svenska kyrkan” (prop. 1960:85 s. 49). Med präst eller person med motsvarande ställning avses bara den som har ”erforderlig utbildning och kompetens för sin syssla” och som utövar denna som sitt egentliga kall (a. prop. s. 37). En förutsättning för att vittnesförbud skall gälla måste vara att trossamfundets stadgar (eller motsvarande dokument) innehåller bestämmelser om tystnadsplikt.

Förbudet att höra den som är präst inom ett trossamfund eller den som har motsvarande ställning i ett sådant samfund som vittne bör gälla även efter relationsändringen. Det allmänna skall inte kunna avkräva en präst (eller den som har motsvarande ställning) uppgifter som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård. När det gäller präster inom Svenska kyrkan hänvisas i 36 kap. 5 § femte stycket rättegångsbalken i dess nuvarande lydelse till bestämmelserna om tystnadsplikt i kyrkolagen.

Regleringen i 2 § lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan medför att den lagreglerade tystnadsplikten för präster upphör att gälla i och med relationsändringen. Det innebär att det efter relationsändringen inte är straffbart att bryta mot tystnadsplikten. För uppgifter som har anförtrotts före den 1 januari 2000 består dock den straffsanktionerade tystnadsplikten. Eftersom den lagreglerade tystnadsplikten upphör måste bestämmelsen i rättegångsbalken formuleras om. I sak föreslås dock inte någon ändring.

Utredningen har ansett att vittnesförbudet är livslångt för de uppgifter som en präst (eller den som intar motsvarande ställning) har fått del av under bikt eller enskild själavård under tid som han eller hon var behörig. Regeringen delar denna uppfattning. Något särskilt förtydligande om detta behövs dock inte i lagtexten och har inte heller gjorts beträffande övriga yrkeskategorier som omfattas av vittnesförbudet (36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken). Detta innebär alltså att vittnesförbudet för dessa uppgifter fortsätter att gälla även efter det att prästen (eller den som intar motsvarande ställning) har lämnat sin tjänst eller sitt uppdrag, exempelvis till följd av pensionering. Som kyrkomötet har understrukit är vittnesförbudet knutet till ämbetet som präst (eller motsvarande) och inte till anställningen.

Enligt 2 § lagen (1998:1593) om trossamfund definieras begreppet trossamfund som ”en gemenskap för religiös verksamhet, i vilken det ingår att anordna gudstjänst”. Denna definition, som är oberoende av i vilken associationsform verksamheten bedrivs, bör ligga till grund för bedömningen vad som skall avses med trossamfund i detta sammanhang. Det finns inte skäl att begränsa tystnadsplikten på det sätt som Kammarkollegiet har föreslagit.

De ändringar som regeringen nu föreslår är föranledda av statkyrkareformen. Det saknas underlag för att i detta sammanhang överväga frågan om inskränkningar i den absoluta tystnadsplikten och eventuella undantag från vittnesförbudet. Enligt regeringens uppfattning finns det för närvarande inte behov av att närmare utreda denna fråga.

12.2 Sekretesslagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100) om sekretess i ärenden om medlemskap i Svenska kyrkan och i Svenska kyrkans församlingsvårdande verksamhet upphävs. Äldre bestämmelser skall dock gälla för uppgifter från tiden före relationsändringen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte närmare behandlat förslagen.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Sekretesslagen innehåller vissa bestämmelser om sekretess som speciellt tar sikte på den kyrkliga verksamheten. I 7 kap. 15 § 2 finns det föreskrifter om sekretess i ärenden om medlemskap i Svenska kyrkan. För Svenska kyrkans församlingsvårdande verksamhet gäller sekretess enligt 7 kap. 33 §. Frågan om

sekretess på dessa områden kommer att vara en inomkyrklig angelägenhet efter relationsändringen och bestämmelserna i sekretesslagen bör därför upphävas.

Lagrådet har ifrågasatt om det inte behövs särskilda regler om skydd för uppgifter om enskildas förhållanden när det gäller verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144). För närvarande saknas det emellertid underlag att bedöma frågan. Det kan dock konstateras att något sådant sekretesskydd hittills inte har bedömts nödvändigt. Regeringen avser att följa utvecklingen på området och, om det visar sig finnas ett behov, återkomma med förslag till åtgärder.

I 1 kap. 11 § och 16 kap. 1 § 7 sekretesslagen hänvisas till de särskilda bestämmelser som gäller i fråga om tystnadsplikt för Svenska kyrkans präster. Den lagreglerade tystnadsplikten för Svenska kyrkans präster skall upphöra att gälla i och med relationsändringen, se 2 § lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan. Som en konsekvens av det bör också bestämmelserna i sekretesslagen upphävas.

Äldre bestämmelser om sekretess bör dock gälla även fortsättningsvis i fråga om uppgifter från tiden före relationsändringen.

Det har uppmärksamats att vid en tidigare ändring av 16 kap. 1 § sekretesslagen har paragrafen fått en felaktig utformning vad det gäller punkt 11. Detta föreslås nu åtgärdas genom en ändring i lagen (1998:624) om ändring i sekretesslagen.

Frågan om ändringar i sekretesslagen behandlas även i avsnitten 6, 7 och 10.

12.3 Stiftelselagens tillämplighet

Regeringens förslag: Bestämmelserna i stiftelselagen (1994:1220) skall inte gälla för sådana särskilda rättssubjekt som avses i 9 § tredje stycket och 10 § första stycket i lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, dvs. inte för Lunds domkyrka och dess fastigheter och fastighetsfond eller för prästlönetillgångarna.

Utredningen har inte lämnat något förslag i denna del.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen till regeringens förslag: Av 4 § andra stycket lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen följer att sådan egendom som avses i 38 kap. 1 § och 2 § 3, 39 kap. 1 § samt 41 kap. 1, 23 och 24 §§ kyrkolagen och som är av stiftelsekaraktär endast omfattas av bestämmelserna i 1 kap. 4 § stiftelselagen. Den kyrkliga egendom som avses är församlingskyrkor och andra kyrkor, domkyrkor, prästlönefastigheter, prästgårdar, församlingskyrkors och domkyrkors fastigheter, kyrkofondsfastigheter, biskopsgårdar, prästlönefonder samt församlingskyrkors och domkyrkors fastighetsfonder.

Enligt 2 § lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan skall kyrkolagen, inklusive bestämmelserna om den kyrkliga egendomen, upphöra att gälla i och med relationsändringen. Lunds domkyrka och dess fastigheter och fastighetsfond samt prästlönetillgångarna skall behållas

som självständiga förmögenheter och förvaltas av Svenska kyrkan, se 9 § tredje stycket nämnda lag. De skall alltså även i fortsättningen utgöra juridiska personer. Bestämmelserna i stiftelselagen bör inte gälla för dem (jfr prop. 1997/98:116 s. 87 och s. 100). För att det inte skall uppstå några missförstånd om stiftelselagens tillämplighet i fråga om Lunds domkyrka och dess fastigheter och fastighetsfond samt prästlönertillgångarna, bör det klargöras att den lagen inte gäller för dessa rättssubjekt. När det gäller den kyrkliga egendom i övrigt som avses i 4 § lagen om införande av stiftelselagen innebär regleringen i lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan att de nu existerande rättssubjekten av stiftelsekaraktär upphör och att egendomen överförs med äganderätt till organ på olika nivåer inom Svenska kyrkan. Stiftelselagen kommer därmed inte att vara tillämplig i fråga om denna egendom.

Mot bakgrund av vad som ovan anförs bör den aktuella bestämmelsen i lagen om införande av stiftelselagen ändras. Ändringen, som är en konsekvens av de ovan nämnda förslagen, har aktualiserats av Lagrådet (se prop. 1997/98:116 s. 202).

12.4 Äktenskapsbalken

Regeringens förslag: Bestämmelsen i 4 kap. 4 § äktenskapsbalken skall upphöra i samband med relationsändringen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte närmare behandlat förslaget.

1998 års kyrkomöte tillstyrker regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 4 kap. 3 § äktenskapsbalken är Svenska kyrkans präster behöriga att vara vigselförrättare. Av 4 kap. 4 § följer att en kvinna och en man som skall vigas inom Svenska kyrkan har rätt att välja den präst inom kyrkan som de själva önskar och som är villig att viga dem. Vidare gäller att de har rätt till vigsel i en församling som någon av dem tillhör.

Efter relationsändringen bör det inte finnas en lagstadgad skyldighet för präster och församlingar i Svenska kyrkan att stå till förfogande för kyrklig vigsel. Bestämmelsen i 4 kap. 4 § äktenskapsbalken bör därför upphävas. Denna fråga blir i stället inomkyrklig sedan reformen har genomförts. Bestämmelsen i 4 kap. 3 § äktenskapsbalken berörs inte av detta förslag.

Regeringens förslag: Lagen (1992:1528) om offentlig upphandling och lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling skall vara tillämpliga på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar i fråga om den verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144). I övrigt skall lagarna inte vara tillämpliga på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har inte närmare behandlat denna fråga.

1998 års kyrkomöte: Lagstiftningen om offentlig upphandling är till väsentlig del ett utflöde av internationella förpliktelser som Sverige har åtagit sig. Huruvida Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar enligt svenskt betraktelsesätt utgör en del av det allmänna är från denna synpunkt inte av egentlig betydelse. Av vikt torde i stället främst vara verksamhetens faktiska natur samt hur den finansieras och styrs. Mycket talar för att de internationella förpliktelserna ännu efter relationsändringen omfattar i vart fall begravningsverksamheten, där kyrkan kommer att handha en allmän samhällsfunktion, vilken finansieras tvångsvis och regleras i offentlighetslaglig ordning. Liknande synpunkter kan möjligen göra sig gällande i fråga om den kyrkliga kulturminnesvården.

Skälen för regeringens förslag: Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter omfattas för närvarande av lagen om offentlig upphandling och lagen om ingripande mot otillbörligt beteende avseende upphandling, eftersom de som kyrkokommuner utgör en del av det allmänna.

De ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan innebär bl.a. att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör och att Svenska kyrkan även i övrigt lämnar det allmänna. Grunderna för Svenska kyrkans organisation och verksamhet regleras i lagen om Svenska kyrkan. Inom de ramar som lagen uppställer är det sedan Svenska kyrkans egen sak att själv reglera sina angelägenheter (se prop. 1997/98:116 s. 39). Mot denna bakgrund bör lagen om offentlig upphandling och lagen om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling i princip inte vara tillämpliga på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar efter relationsändringen.

Kyrkomötet har ifrågasatt om inte lagstiftningen angående offentlig upphandling även fortsättningsvis bör gälla Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar i fråga om begravningsverksamheten samt möjligen också beträffande den kyrkliga kulturminnesvården.

Ansvaret för en väl fungerande begravningsverksamhet vilar ytterst på samhället. Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten är en samhällsuppgift som enligt regeringens förslag till den helt övervägande delen anförtros Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter (se avsnitt 4). Alla som är folkbokförda inom Sverige skall betala en avgift för att täcka kostnaderna för begravningsverksamheten. Frågan om huvudmannaskapet liksom om skyldigheten att betala begravningsavgift skall enligt förslaget regleras i begravningslagen (1990:1144). Mot denna

bakgrund finner regeringen att lagen om offentlig upphandling bör vara tillämplig på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar i fråga om begravningsverksamheten.

Kostnaderna för förvaltningen av den kyrkliga egendomen, inklusive de kyrkliga kulturminnena, skall även efter stat–kyrkareformen finansieras av Svenska kyrkan. Hur detta sker är en inomkyrklig angelägenhet. Enligt regeringens förslag skall Svenska kyrkan få en viss ersättning från staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena (se avsnitt 5). Bakgrunden till ersättningen är att bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är en angelägenhet för hela samhället och svenska folket och det har därför inte ansetts rimligt att den totala kostnaden för detta allmänintresse bärs endast av Svenska kyrkans medlemmar (se prop. 1995/96:80 s. 40). Det förhållandet att Svenska kyrkan på detta sätt får en viss statlig ersättning för särskilt ändamål utgör inte skäl för att lagen om offentlig upphandling skall vara tillämplig i fråga om denna verksamhet.

12.6 Lagen om offentlig anställning

Regeringens förslag: Lagen (1994:260) om offentlig anställning skall inte vara tillämplig på arbetstagare hos Svenska kyrkan efter relationsändringen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte närmare behandlat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I lagen om offentlig anställning, LOA, finns bestämmelser som är tillämpliga på arbetstagare hos kyrkomötet och dess myndigheter samt på arbetstagare hos Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter, se 1 och 2 §§. Lagen gäller dock inte biskopar och präster som avses i kyrkolagen (1992:300), se 3 § första stycket 3. Enligt 6 § får kyrkomötet eller den myndighet som kyrkomötet bestämmer besluta att bara svenska medborgare får ha vissa anställningar hos kyrkomötet och dess myndigheter. Det gäller bl.a. anställning som kan vara förenad med myndighetsutövning eller handläggning av frågor som rör förhållandet till andra stater eller till mellanfolkliga organisationer och anställning som medför kännedom om förhållanden av betydelse för landets säkerhet.

Relationsändringen innebär bl.a. att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör och att Svenska kyrkan även i övrigt lämnar det allmänna. I avsnitt 8.4 föreslås att anställningsavtalen för den offentliganställda personalen inom Svenska kyrkan skall gå över till det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan eller dess organisatoriska delar den 1 januari 2000. Personalen kommer således inte att ha offentliga anställningar efter relationsändringen. Mot denna bakgrund bör LOA inte vara tillämplig på arbetstagare hos Svenska kyrkan eller dess organisatoriska delar.

Regeringens förslag: Kommunala delegationslagen (1954:130) skall inte vara tillämplig på Svenska kyrkans organisatoriska delar efter relationsändringen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte närmare behandlat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Den kommunala delegationslagen ger en kommun rätt att uppdra åt en kommunal arbetsgivarorganisation, i vilken kommunen är medlem, att med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal eller på annat sätt reglera anställningsvillkoren för arbetstagare i kommunens tjänst. Ett sådant uppdrag kan även lämnas av den kommunala nämnd som handlägger frågor om anställningsvillkor för arbetstagare i kommunens tjänst, om kommunen bestämmer det. Med kommun jämförelses i lagen även de kyrkliga kommunerna.

Relationsändringen innebär bl.a. att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör och att Svenska kyrkan även i övrigt lämnar det allmänna. Det kommer således inte att finnas några kyrkokommuner efter den 1 januari 2000. Regleringen i kommunala delegationslagen bör därför inte vara tillämplig på Svenska kyrkans organisatoriska delar efter relationsändringen.

13 Ekonomiska konsekvenser av stat– kyrkareformen

13.1 Ett budgetperspektiv

Genom 1995 års principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84) har grunden lagts för en relationsförändring med bevarande av Svenska kyrkans identitet. Svenska kyrkan kommer även i fortsättningen att vara en evangelisk-luthersk kyrka med episkopal struktur, en öppen folkkyrka, demokratiskt uppbyggd och rikstäckande. Utgångspunkten för reformen är att kyrkan skall kunna fortsätta sin nuvarande verksamhet med oförändrad identitet men med nya relationer till staten. Grundläggande är att Svenska kyrkan har ekonomiska förutsättningar att klara detta.

Inför 1995 års principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan aviserade regeringen att den under år 1998 skulle redovisa kostnaderna för reformen och hur dessa avsågs bli finansierade. Regeringen tar i denna proposition ställning till kostnads- och finansieringsfrågan för åren 2000–2009. Därefter förutsätts att regeringen överväger de med finansieringen av reformen sammanhängande frågorna på nytt efter överläggningar med Svenska kyrkan. 1998 års kyrkomöte har framhållit att det från kyrkans sida finns behov av att kunna grunda överväganden om den framtida verksamheten och dess ekonomiska bas

på långsiktigt gällande och överblickbara ställningstaganden från statens sida. Enligt regeringens uppfattning utgör tio år ett mycket långt perspektiv i budgetsammanhang. Att nu binda staten för betydande utgifter på detta område under längre tid än tio år som kyrkomötet förordar bör därför inte komma i fråga. Någon mera preciserad ståndpunkt beträffande långsiktigheten av statens engagemang innehåller inte heller 1995 års principbeslut Där slås dock fast att vägledande för reformen är att denna skall vara statsfinansiellt neutral jämfört med läget före reformens ikraftträdande. Kravet på statsfinansiell neutralitet är en av de viktigaste förutsättningarna för reformen. Den självklara utgångspunkten för regeringens redovisning har därför varit att belysa reformens ekonomiska konsekvenser ur främst ett budget- och kassamässigt perspektiv. 1998 års kyrkomöte har kritiserat detta synsätt. Enligt kyrkomötet kan inte framtidskalkyler rörande kyrkans verksamhet efter relationsändringen utan vidare infogas i någon statsfinansiell eller samhällsekonomisk balansanalys. Med hänsyn till principbeslutets krav på statsfinansiell neutralitet kan regeringen dock inte bortse från reformens effekter på statsbudgeten. Även lagen om statsbudgeten (1996:1059) ställer vissa krav i sammanhanget. Konsekvenserna av reformen för statens budget bör därför tydligt redovisas.

De förändringar i enskildheter som reformen innebär behandlas område för område under respektive rubrik. En grundläggande förändring i ekonomiskt hänseende är framförallt att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör och därmed rätten att ta ut skatt. Församlingsskatten utgör omkring 80 procent av kyrkans intäkter på den lokala nivån. Men staten bistår Svenska kyrkan i fortsättningen genom att kostnadsfritt via skattesystemet ta in den kyrkoavgift som ersätter församlingsskatten.

Det är framförallt i två avseenden som Svenska kyrkan kan påräkna förbättrade inkomster jämfört med i dag. Det ena är att nuvarande ekonomiska regleringar mellan staten och kyrkan inklusive skatteadministrationsavgiften bortfaller i och med att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör och Svenska kyrkan blir ett registrerat trossamfund. Det andra är att staten skjuter till medel till kulturhistoriskt betingade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena (kyrkoantikvarisk ersättning).

Vidare medför stat–kyrkareformen att det uppkommer ekonomiska konsekvenser till följd av vissa administrativa och skattemässiga förändringar. De normala skattereglerna skall efter en övergångsperiod gälla även för Svenska kyrkan. Under tioårsperioden 2000–2009 inkomstbeskattas inte avkastningen på prästlönstillgångarna. För tiden därefter skall beskattningen ses över med utgångspunkt i principbeslutet om stat–kyrkareformen. Den lagtekniska utformningen innebär i sig inte något ställningstagande till vilka regler som skall gälla för följande år. En förlängning av undantaget förutsätter dock ett nytt riksdagsbeslut om förlängning eller modifiering av övergångsregeln. Slutligen får Svenska kyrkans sysselsättningsprogram för åren 1998–2000, det s.k. miljardprogrammet för kyrkliga jobb, effekter som bör beaktas i detta sammanhang.

De ekonomiska regleringarna upphör

Statsbudgeten har tillförts medel från kyrkokommunerna, dels i enlighet med den finansieringsprincip som tillämpats mellan staten och hela den kommunala sektorn, dels i form av en särskild skatteadministrationsavgift.

Finansieringsprincipen (se prop. 1991/92:150) har i praktiken inneburit att kyrkokommunernas skattemedelsfordran har minskats varje år från och med år 1993 med en procentsats som motsvarat det som netto tillfallit kyrkokommunerna som en följd av ändringar inom skatte- och avgiftsområdet. År 1998 tillförs statsbudgeten härigenom 133 miljoner kronor.

Sedan år 1995 har staten därutöver tagit ut en avgift för administrationen av församlingskatten. Uttaget har grundats på riksdagens beslut om den ekonomisk-politiska propositionen 1994/95:25, där regeringen uttalade att även de kyrkliga kommunerna borde bidra till saneringen av statens finanser. Denna skatteadministrationsavgift uppgår år 1998 till 410 miljoner kronor.

Kyrkomötet anser att skatteadministrationsavgiften inte skall beaktas i här redovisade beräkningar vad gäller de ekonomiska regleringarna mellan staten och kyrkokommunerna. Kyrkomötets uttalande synes bygga på förutsättningen att skatteadministrationsavgiften var av tillfällig natur när den infördes och att den automatiskt skulle falla bort efter en viss tid. Av riksdagsbehandlingen vid införandet av denna avgift framgår emellertid klart att avgiftsuttaget skulle gälla tills vidare (se prop. 1994/95:25, bet. 1994/95:FiU1, rskr. 1994/95:145 och 146). Frågan har därefter behandlats årligen av regering och riksdag i samband med budgetarbetet (se senast prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318 och 319) utan att något annat ställningstagande har gjorts. Vid en bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av stat-kyrkareformen måste därför bortfallet av skatteadministrationsavgiften beaktas.

Det kan i sammanhanget konstateras att under de år som de ekonomiska regleringarna funnits har kyrkokommunernas genomsnittliga skattesats ökat med 5 öre från 1,14 kronor per skattekrona år 1993 till nuvarande 1,19 kronor per skattekrona. (En skattekrona motsvarar 100 kronor i beskattningsbar förvärvsinkomst.) Dessa 5 öre motsvarar 405 miljoner kronor i skatt år 1998 eller ungefär lika mycket som skatteadministrationsavgiften till staten kostar kyrkan detta år. Någon neddragning av verksamheten till följd av regleringarna har alltså inte skett utan kostnaderna för dessa har övervältrats på dem som tillhör Svenska kyrkan.

Värdet av att de ekonomiska regleringarna upphör genom reformen kan för staten under perioden 2000-2009 beräknas till 543 miljoner kronor per år eller 6,5 öre i skatte- eller avgiftssats. Av beloppet 543 miljoner kronor belöper 410 miljoner kronor på skatteadministrationsavgiften och 133 miljoner kronor på regleringar mellan staten och kommunsektorn till följd av finansieringsprincipen. Beräkningen baserar sig på storleken av de ekonomiska regleringarna under budgetåret 1998.

Regeringen lägger i denna proposition fram förslag om en successivt ökande kyrkoantikvarisk ersättning fram t.o.m. år 2009 (se avsnitt 5.1.2). Den kyrkoantikvariska ersättningen utgår fr.o.m. år 2002 med 50 miljoner kronor. Ersättningen skall därefter öka med 50 miljoner varje år fram till och med år 2007, då ersättningen uppgår till 300 miljoner kronor. Därefter höjs ersättningen till 390 miljoner kronor under år 2008 och till 460 miljoner kronor år 2009. Ersättningen skall utgå med nominella belopp. Överväganden om den framtida ersättningens storlek efter år 2009 skall ske efter särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan.

Administrativa effekter

Stat–kyrkareformen innebär att vissa uppgifter upphör hos statliga myndigheter och hos de borgerliga kommunerna, vilket medför minskade kostnader för dessa. Främst avser uppgifterna de kyrkliga valen som kostar ca 25 miljoner kronor per år. För Svenska kyrkan tillkommer uppgiften att själv administrera de kyrkliga valen.

Utredningen om kyrkans personal och om samfundsstöd har i betänkandet Staten och trossamfunden, Stöd, skatter och finansiering (SOU 1997:45) beräknat de årliga kostnadsminskningarna för de borgerliga kommunerna till ca 12 miljoner kronor, för RSV:s valanslag till ca 11 miljoner kronor, för länsstyrelserna till 1,3 miljoner kronor och för den övriga statsförvaltningen till drygt 6 miljoner kronor, allt i 1996 års prisnivå. Med tillämpning av finansieringsprincipen kommer kommunernas kostnadsminskning att växlas över till staten. Detta innebär att nettoeffekten på statsbudgeten blir ca 31 miljoner kronor per år.

Skatteeffekter m.m.

Regeringens förslag innebär att Svenska kyrkan och övriga registrerade trossamfund kommer att likställas i skattehänseende med allmännyttiga ideella föreningar, vilket innebär att de blir begränsat skattskyldiga. Denna likställighet får till konsekvens i viss mån ökade skatteintäkter för staten eftersom kyrkan till skillnad från dagsläget kommer att få betala avkastningsskatt på pensionskapital och fastighetsskatt på vissa förvaltningsbyggnader och prästgårdar. Dessa ökade skatteintäkter kan beräknas till 50 miljoner kronor per år. Avkastningen på prästlönetillgångarna skall dock enligt förslaget fortsätta att vara befriad från inkomstskatt under tioårsperioden 2000–2009 vilket kan värderas till mellan 50 och 100 miljoner kronor per år för Svenska kyrkan. Detta har inte tagits med i beräkningarna av de ekonomiska konsekvenserna av reformen eftersom det för åren 2000–2009 inte innebär någon förändring i förhållande till nuläget. Angående tiden därefter hänvisas till vad som anförts i avsnitt 13.1.

Kostnaderna för begravningsverksamheten som nu huvudsakligen finansieras genom församlingsskatt kommer efter reformens genom-

förande att bekostas genom uttag av en obligatorisk begravningsavgift. De som tillhör Svenska kyrkan kommer att betala sin begravningsavgift som en del av kyrkoavgiften.

Bortfallet av den del av församlingsskatten som de icke-tillhöriga betalar i dag till Svenska kyrkan för begravningsverksamheten kommer att innebära en skattelättnad för de skattebetalare i Stockholms och Tranås kommuner som inte är medlemmar av Svenska kyrkan. I dessa kommuner är det nämligen den borgerliga kommunen som är huvudman för begravningsverksamheten. Den kommande begravningsavgiften motsvaras i dag av skatt och avgifter till Stockholms kommun och Tranås kommun för begravningsverksamheten. Förändringarna kommer att innebära ett inkomstbortfall för Svenska kyrkan i dessa kommuner på omkring 35 miljoner kronor per år.

Miljardprogrammet för kyrkliga jobb

För att minska arbetslösheten har Svenska kyrkan och staten tagit ett gemensamt initiativ till att skapa ökad sysselsättning i åren 1998–2000. Under dessa år bidrar kyrkokommuner, andra kyrkliga organisationer och kyrkofonden med sammanlagt 1 275 miljoner kronor, dvs. 425 miljoner kronor per år i genomsnitt, till bekämpning av arbetslösheten. Statliga medel på minst 150 miljoner kronor finns tillgängliga för arbetsmarknadsinsatser. Vid beräkningen av effekterna på statsbudgeten till följd av reformen bör i varje fall det kyrkliga bidraget för år 2000 på 425 miljoner kronor tas med som en budgetintäkt för staten.

Reformens totala kassa- och budgetmässiga effekter

Den historiska stat–kyrkareformen innehåller många komponenter och det är inte självklart hur reformen bör summeras i ekonomiska termer. Den sannolikt viktigaste komponenten, omfattningen av tillhörigheten till Svenska kyrkan i framtiden, är särskilt svår att uppskatta. De undersökningar som gjorts på området tyder emellertid på att det inte kommer att ske några mera betydande förändringar av antalet tillhöriga i samband med relationsändringen. I samma riktning talar den omständigheten att utträdesmöjligheten funnits under många år utan att den utnyttjats i någon större omfattning.

Under hela tioårsperioden efter stat-kyrkareformens ikraftträdande uppgår i genomsnitt den årliga förbättringen för Svenska kyrkan i jämförelse med nuläget till nominellt 580 miljoner kronor, vilket motsvarar 5,5 procent av vad kyrkan kostade på lokal och regional nivå år 1996 eller 7 öre i kyrkoavgiftssats. Detta öretal kan jämföras med de 5 ören som församlingsskatten har höjts under senare år till följd av bl.a. tillkomsten av de ekonomiska regleringarna. I sammanhanget bör också beaktas att kyrkan får fortsatt hjälp av staten att kostnadsfritt ta in kyrkoavgiften och behålla friheten från inkomstskatt för prästlöne-tillgångarna i enlighet med vad som redovisats i avsnitt 9.

Eftersom den föreslagna lösningen för åren 2000–2009 inte är statsfinansiellt neutral kommer regeringen att överväga att under perioden

och för tiden därefter införa någon form av avgift eller skatt för att uppnå statsfinansiell neutralitet. 1998 års kyrkomöte avvisar denna tanke om den innebär en mot Svenska kyrkan riktad pålaga. Något förslag om en skatte- eller avgiftsfinansiering av reformen finns emellertid inte för närvarande. Frågan kommer att övervägas närmare.

Sammantaget innebär förändringarna att Svenska kyrkan genom reformen kan klara sina uppgifter och leva upp till kravet på en bevarad identitet som rikstäckande folkkyrka som riksdagen satt upp i principbeslutet.

13.3 Effekter på skattetrycket och för den enskilde

Svenska kyrkan blir vid reformens ikraftträdande ett registrerat trossamfund. Registrerade trossamfund är en privaträttslig associationsform och Svenska kyrkan lämnar i och med reformen den offentliga sektorn. Det innebär bl.a. att fr.o.m. den 1 januari år 2000 – då församlingarnas kommunstatus och beskattningsrätt upphör – sjunker skattetrycket med större delen av den nuvarande församlingsskatten. Att inte skattetrycket minskar med hela församlingsskatten beror på att en del av denna avser begravningsverksamhet. Denna verksamhet bör ses som en samhällsuppgift som ligger kvar hos kyrkan även efter reformen. Alla som betalar skatt på förvärvsinkomster kommer enligt lag även i framtiden betala för begravningsverksamheten. Den kyrkoavgift som genom reformens ikraftträdande ersätter församlingsskatten har karaktär av privaträttslig avgift.

För att beräkna hur mycket skattetrycket sjunker bör först församlingsskatten för dem som tillhör Svenska kyrkan minskas med 25 procent. Enligt gjorda undersökningar uppgår begravningsverksamhetens kostnader till ca 25 procent av församlingsskatten. Det är också denna andel av församlingsskatten som de som inte tillhör Svenska kyrkan i dag betalar för begravningsverksamhet. Beräkningar utifrån läget år 1998 leder fram till att skattetrycket sjunker med 78 öre per skattekrona eller med totalt 7 miljarder kronor genom reformen. Därmed skapas ett motsvarande utrymme för en förstärkning av den offentliga sektorns finanser.

Som tidigare har framkommit innebär reformen positiva ekonomiska effekter för kyrkan. Det skapas därmed ett utrymme för en sänkning av kyrkoavgiften som regeringen anser att kyrkan bör utnyttja. För en person med 150 000 kronor i beskattningsbar förvärvsinkomst leder en avgiftssänkning på 7 öre – vilket motsvarar det ekonomiska tillskott som kyrkan i genomsnitt får under tioårsperioden 2000–2009 – till att kyrkoavgiften minskar med drygt 100 kronor per år. För en person med dubbelt så stor beskattningsbar förvärvsinkomst, dvs. 300 000 kronor per år, blir den årliga sänkningen av kyrkoavgiften något mer än 200 kronor per år.

14.1 Förslaget till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring

1–7 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 7.1 och 7.2.

2 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.2.

3 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.1 och 7.2.

Regeringens beslut skall ha formen av en förordning. Ett beslut om förvaring innebär att det förvarande organet kan avhända sig de allmänna handlingarna endast genom överlämnande till en arkivmyndighet eller genom gallring, se 9 och 10 §§ arkivlagen (1990:782). En ändring när det gäller förvaring förutsätter ett nytt beslut av regeringen.

Lagen är tillämplig även på allmänna handlingar som härrör från en verksamhet som har upphört tidigare. Som exempel kan nämnas kyrkobokföringshandlingarna som övergångsvis förvaras hos kyrkliga organ. Detsamma gäller allmänna handlingar från kyrkliga myndigheter som tidigare har lagts ned, exempelvis boställsnämnderna.

14.2 Förslaget till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000.

1 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.4.1–8.4.3 samt 8.5.3 och 8.5.4.

De personalkategorier som avses i bestämmelsen är dels präster, dels anställda med kyrkokommunala villkor. Även anställningsavtalen för de tre kyrkomusiker som har konstitutorial går över till de nya arbetsgivarna genom bestämmelsen.

2 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.4.4 och 8.5.3.

3 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.4.5 och 8.5.5.

4 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.4.1.

Bestämmelsen gör de särskilda skyddsregler för arbetstagarnas kollektivavtal som finns i 28 § lagen (1976:580) om medbestämmande i

arbetslivet tillämpliga för de personalkategorier som avses i de föregående paragraferna. Prop. 1998/99:38

5 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.5.4.

De sätt att trygga pensionsåtaganden som anvisas i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. är särskild redovisning av pensionsskuld (5–8 a §§) och avsättning av medel till pensionsstiftelse (9–22 §§). I 5 § föreskrivs att arbetsgivaren får som skuld under rubriken Avsatt till pensioner ta upp vad arbetsgivaren enligt allmän pensionsplan åtagit sig att redovisa under denna rubrik. Av det kommunala pensions- och försäkringsavtalet PFA 98 framgår att pensionsutfästelserna skall redovisas förenat med kreditförsäkring (kap. 8 § 33 mom. 2 b).

De kyrkliga historiska pensionsåtagandena tryggas genom att medel fonderas i pensionsförsäkring eller i pensionsstiftelse. De kyrkliga arbetsgivare som inte redan vid relationsändringen kan fondera sina historiska pensionsåtaganden får en tidsfrist på 10 år för att göra detta. Under övergångstiden måste dessa arbetsgivare trygga sina åtaganden genom att dels redovisa pensionsskulden särskilt i balansräkningen, dels kreditförsäkra pensionsskulden.

6 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.5.4.

Ikraftträdande

Som framgår av avsnitt 8 är det av stor betydelse för arbetstagarna personligen och även för den kyrkliga arbetsplatsens funktion att varje arbetstagare inom Svenska kyrkan i god tid får korrekt, klar och utförlig information om vad relationsändringen innebär för den egna anställningen. För att möjliggöra detta bör lagen träda i kraft redan den 1 juli 1999.

14.3 Förslaget till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001 – 2010 år taxeringar

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 9.2.

14.4 Förslaget till lag om avgift till registrerat trossamfund

1 §

Enligt 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund har Svenska kyrkan rätt till hjälp av staten med beräkning, debitering och redovisning samt med att ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan.

2 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.4.1.

3 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.2.

4 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.2.

Av paragrafen framgår att underlaget för avgiften till ett trossamfund är den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Avgiften kommer således att tas ut i förhållande till den enskildes inkomst.

5 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.2.

Av hänvisningen till skattebetalningslagen (1997:483) följer bl.a. att de regler som gäller preliminär skatt skall tillämpas och att avgiften skall lämnas för indrivning tillsammans med skatten om den inte betalas. Vidare kommer samma regler om omprövning och överklagande att gälla som för skatter

6 §

Med trossamfundet avses trossamfundet på central nivå. Se vidare avsnitt 10.3.1 om trossamfundens uppgiftslämnande och avsnitt 10.4.3 om enskildas samtycke till avgiftsbetalning. Bestämmelserna om enskildas samtycke till avgiftsbetalning finns i 7 §. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

7 §

Bestämmelsen, som utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, behandlas närmare i avsnitt 10.4.3.

8 §

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 10.4.3 under rubriken Bekräftelse på att avgiftsskyldighet upphör.

9 §

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 10.4.4 under rubriken Registeransvarigs skadeståndsskyldighet.

10 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.3.

Ikraftträdande

Uppgifter som skall lämnas under 6 § skall första gången avse förhållandena den 1 november 1999. Se vidare avsnitt 10.3.1 om trossamfundens uppgiftslämnande och avsnitt 10.4.3 om enskildas samtycke till avgiftsbetalning.

14.5 Förslaget till lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille

Prop. 1998/99:38

1 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.2.

2 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.2.

I bestämmelsen anges de alternativa kriterier som skall vara uppfyllda för att en fysisk eller juridisk person skall anses vara rätt innehavare av besittningsrätten till en fastighet under stadgad åborätt. Hänvisningarna i 1–2 till grunderna för tidigare gällande bestämmelser avser de äldre författningar som upphävs genom lagen.

3–6 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 11.2.

7 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.2.

De bestämmelser i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering (ÄULL) som skall tillämpas är främst 2, 4-10, 25 och 27-30 §§. Av *första stycket* tredje meningen följer att 26 § ÄULL, som reglerar fördelningen av kostnader, inte skall tillämpas. Stycket har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

Andra stycket innebär att lantmäterimyndighetens beslut överklagas hos fastighetsdomstol.

8 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.2. Den har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

14.6 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

36 kap. 5 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.1.

Ändringen i *femte stycket* är en följd av att den straffsanktionerade tystnadsplikten för präster i Svenska kyrkan enligt kyrkolagen (1992:300) upphör att gälla den 1 januari 2000, se 2 § lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

14.7 Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken

4 kap. 4 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.4.

14.8 Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) Prop. 1998/99:38

Ändringen föranleds av att församlingsskatt inte längre skall tas ut och således inte heller ingå i den allmänna kommunalskatten.

14.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 9.2.

I princip samma beskattningsregler skall gälla för registrerade trossamfund som för ideella föreningar. Ändringarna, som har tillkommit i det syftet, har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

14.10 Förslaget till lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130)

Ändringen behandlas närmare i avsnitt 12.7.

14.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

1 §

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitten 4.4.3 och 10.2. Den har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

3 §

När det gäller kyrkoavgift/avgift till trossamfund skall redovisning och uppgifter lämnas till trossamfundet på central nivå. I den kyrkoavgift som tas in från tillhöriga till Svenska kyrkan ingår avgift till begravningsverksamheten enligt 9 kap. begravningslagen (1990:1144), vilket framgår av 2 § förslaget till lag om avgift till registrerat trossamfund. Detta gäller dock inte för dem som är folkbokförda i en församling där kommunen är huvudman för begravningsverksamheten.

Redovisning och uppgifter som gäller begravningsavgift som tas in från dem som inte tillhör Svenska kyrkan eller är folkbokförda där en kommun är huvudman för begravningsverksamheten lämnas till huvudmannen, dvs. församlingen/den kyrkliga samfälligheten respektive kommunen.

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitten 4.4.3 och 10.3.2.

3 a §

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 4.4.3.

3 b §

Bestämmelsen upphävs eftersom kommunstatusen och därmed beskattningsrätten upphör för Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter i och med relationsändringen.

4 §

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 4.4.3.

4 a–6 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitten 4.4.3 och 10.3.2.

Ikraftträdande

I *punkt 2* regleras hur slutavräkningen av församlingsskattemedlen för beskattningsåren 1998 och 1999 skall gå till. Bestämmelsen har kommit till på inrådan från *Lagrådet*.

14.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar

4 §

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 4.4.3.

14.13 Förslaget till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152)

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 9.2. Den har i huvudsak utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

14.14 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

1 kap.**8 §**

Ändringen i *första stycket* innebär att kyrkomötet utgår ur bestämmelsen och är betingad av att Svenska kyrkan inte skall utgöra en del av det allmänna efter relationsändringen.

I *tredje stycket* andra meningen anges att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar skall jämföras med myndighet i fråga om allmänna handlingar som har överlämnats med stöd av den föreslagna lagen om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring (se avsnitt 7.1 och 7.2).

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Bestämmelser om Svenska kyrkan finns dels – såvitt avser begravningsverksamheten och den kulturminnesvård som det utgår kyrkoantikvarisk ersättning till – i bilagan till sekretesslagen vartill andra stycket första meningen hänvisar, dels i tredje stycket andra meningen.

11 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.2.

7 kap.

15 och 33 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 12.2.

9 kap.

1 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.4.4.

13 kap.

4 §

Paragrafen behandlar s.k. överföringssekretess. Genom det nya *tredje stycket* kommer den sekretess som gällde hos den myndighet eller beslutande församling från vilken de allmänna handlingarna härrör automatiskt att överföras till det förvarande kyrkliga organet.

14 kap.

2 och 3 §§

Ändringarna i dessa bestämmelser är en följd av förslaget att 7 kap. 33 § skall upphävas.

16 kap.

1 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.2.

Bilagan

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 6.

Övergångsbestämmelserna

Punkt 2

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.2. De äldre föreskrifterna är tillämpliga i fråga om uppgifter i handlingar som förvaras hos såväl Svenska kyrkan som arkivmyndigheterna.

14.15 Förslaget till lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343)

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgifter som *skall* anges i det centrala skatteregistret. Ändringen i punkt 4 innebär att bestämmelsen om

att medlemskap i icke-territoriella församlingar inom Svenska kyrkan skall registreras i det centrala skatteregistret tas bort. I 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan anges att icke-territoriella församlingar kan finnas efter relationsändringen. Detta är dock en fråga för Svenska kyrkan att besluta om internt. Uppgift om tillhörighet till icke-territoriella församlingar inom Svenska kyrkan föreslås i stället få registreras med stöd av 7 §, se nedan.

Uppgift om tillhörighet till Svenska kyrkan skall även i fortsättningen registreras i skatteregistret. Detta är nödvändigt med tanke på begravningsavgiften enligt förslaget till 9 kap. begravningslagen (1990:1144). För den som tillhör Svenska kyrkan skall begravningsavgiften i de flesta fall räknas in i kyrkoavgiften. Se förslaget till 2 § lagen om avgift till registrerat trossamfund. De som inte tillhör Svenska kyrkan påförs en separat begravningsavgift.

Se vidare avsnitt 4.4.3 och avsnitt 10.4.4 samt kommentaren till 7 §.

7 §

Uppgift om avgiftsskyldighet till trossamfund är att anse som en integritetskänslig uppgift. Ett uttryckligt stöd behövs därför för registrering av uppgiften.

För att kyrkoavgifter som betalas av dem som tillhör icke-territoriella församlingar inom Svenska kyrkan skall kunna hänföras till rätt församling behöver uppgift om tillhörighet till sådana församlingar få registreras i skatteregistret. Se även kommentaren till 5 § ovan.

Övriga uppgifter som behövs för avgiftsdebitering är sådana uppgifter som behövs för att bestämma skatt enligt skattebetalningslagen och som får registreras med stöd av punkten 3 i 7 § skatteregisterlagen. Eftersom skattebetalningslagen föreslås gälla vid beräkning, debitering, redovisning och betalning av avgift till trossamfund – se förslaget till 3 § lagen om avgift till registrerat trossamfund – behövs inte någon ändring i skatteregisterlagen för att sådana uppgifter skall få registreras. Se vidare avsnitt 4.4.3 och avsnitt 10.4.4.

14.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 9.2.

14.17 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

4 kap.

2 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 5.3.1.

En ändring görs av definitionen av kyrkobyggnad i *andra stycket*. Till de kyrkobyggnader som ägs av Svenska kyrkan den 1 januari 2000 hör dels de byggnader som för närvarande utgör kyrkokommunal egendom,

dels de äldre kyrkor och domkyrkor som skall överföras till Svenska kyrkan med äganderätt, se 9 § första stycket lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Med byggnader som förvaltas av Svenska kyrkan avses Lunds domkyrka. Domkyrkan skall behållas som en självständig förmögenhet och förvaltas av Svenska kyrkan (9 § tredje stycket lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan).

6–8 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 5.3.2.

9 §

Bestämmelsen i *andra stycket* motsvarar det som gäller för kyrkobyggnader och kyrkotomter (se 3 § fjärde stycket). Jfr prop. 1987/88:104 s. 63. Den har i huvudsak utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

10 §

Ändringen i *tredje stycket* är en följd av ändringen i 8 §.

13 §

Bestämmelsen i *andra stycket* motsvarar det som gäller för kyrkobyggnader och kyrkotomter (se 3 § fjärde stycket). Jfr prop. 1987/88:104 s. 63.

16 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 5.1.3.

Av *första stycket* framgår att den kyrkoantikvariska ersättningen endast skall avse kostnader som är en följd av kulturhistoriska hänsynstaganden.

17 och 18 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 5.3.3.

14.18 Förslaget till lag om ändring i arkivlagen (1990:782)

1 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.1 och 7.2.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör i och med relationsändringen.

Tillägget i *tredje stycket* avser frågan om arkivlagens tillämplighet i fråga om sådana allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar med stöd av den föreslagna lagen om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring.

2 §

Ändringen är en följd av att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphör i och med relationsändringen.

7 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.1 och 7.2.

I *första stycket* har en ändring gjorts som innebär att arkivmyndigheternas tillsyn omfattar Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar vid förvaring av allmänna handlingar med stöd av den föreslagna lagen. Tillsyneren omfattar allmänna handlingar från såväl tidigare kyrkliga myndigheter, som Svenska kyrkans beslutande församlingar.

8 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.1 och 7.2.

Ändringen i *fjärde stycket* är en följd av att 1 § tredje stycket kommer att innehålla två punkter.

I *femte stycket* slås det fast att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar vid förvaringen av allmänna handlingar skall stå under tillsyn av de statliga arkivmyndigheterna.

11 §

I *andra stycket* har det lagts till en andra mening.

14.19 Förslaget till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144)

1 kap.**1 §**

Begreppet begravningsverksamhet behandlas i avsnitt 4.2.

Begreppet huvudman behandlas i avsnitt 4.3. Med förvaltningsområde avses församlingens, den kyrkliga samfällighetens eller kommunens område.

I lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ställs inte något krav på att det efter relationsändringen skall finnas pastorat inom Svenska kyrkan. De skyldigheter som enligt begravningslagen åvilar pastorat har därför ändrats till att avse församlingar eller kyrkliga samfälligheter inom Svenska kyrkan.

Genom definitionen av begreppet gravrätt klargörs att om en innehavare av en allmän begravningsplats, som inte är huvudman, lämnar över förvaltningen till huvudmannen enligt 2 kap. 2 a § är det förvaltaren som blir behörig att upplåta gravrätt och handlägga därmed sammanhängande frågor.

Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter kommer efter relationsändringen inte längre att vara myndigheter. I stället för begreppen kyrkogårdsmyndighet och krematoriemyndighet används därför som regel begreppen huvudmannen för begravningsverksamheten respektive innehavaren av krematoriet.

2 kap.

1 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.3.1.

2 §

Bestämmelsen i *första stycket* behandlas närmare i avsnitt 4.3.2.

Bestämmelsen i *andra stycket* behandlas närmare i avsnitt 4.6.

2 a §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.3.1.

3 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.7.2.

4 §

Andra stycket har ändrats till följd av ändringen av 2 §, men innebär inte någon ändring i sak. Som *Lagrådet* påpekat bör bestämmelsen tolkas som att den ger en rätt men inte medför tvång för huvudmannen att kräva tillhörighet till visst trossamfund. Det innebär att den som är ateist och inte medlem av något trossamfund har rätt att gravsättas på en särskild gravplats, avskild från gravar med religiösa symboler.

3 kap.

1 §

Begreppet kyrklig samfällighet har ersatts av ordet församling, vilket enligt definitionen i 1 kap. 1 § även omfattar sammanslutningar av församlingar. Någon ändring i sak är inte avsedd.

5 kap.

3 §

Se kommentaren till 1 kap. 1 §.

6 §

Se kommentaren till 1 kap. 1 §.

9 §

Se kommentaren till 1 kap. 1 §.

10 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.7.2.

11–13, 16 och 18 §§

Se kommentaren till 1 kap. 1 §.

6 kap.

2 §

Frågor om tillstånd till flyttning av stoft eller aska skall enligt bestämmelsen prövas av huvudmannen eller den som innehar och förvaltar en allmän begravningsplats i stället för av kyrkogårdsmyndigheten. Det innebär

bl.a. att en församling inom Svenska kyrkan som innehar och förvaltar allmän begravningsplats utan att vara huvudman för begravningsverksamheten även i fortsättningen själv kan pröva frågor om flyttning.

3 §

Se kommentaren till 6 kap. 2 §.

7 kap.

8 §

Som en följd av att gravplats skall tillhandahållas dödsboet utan kostnad, upphör rätten att ta ut särskild avgift för gravrätten.

20 §

Enligt i avsnitt 4.4.2 ingår gravplats under en tid av 25 år bland de tjänster som skall tillhandahållas dödsboet utan kostnad. Paragrafen har ändrats för att överensstämma med bestämmelsen om detta i 9 kap. 9 §.

8 kap.

1 §

Beträffande *första stycket*, se kommentaren till 7 kap. 20 §.

Tredje stycket har ändrats till följd av att möjligheten att ta ut särskild avgift för gravrätten upphör. Vidare kommer en innehavare av en allmän begravningsplats, som inte är huvudman, att kunna lämna över förvaltningen av begravningsplatsen till huvudmannen. Bestämmelsen har ändrats för att klargöra att det i sådana fall är förvaltaren som beslutar i frågor som rör gravplatsens skötsel.

9 kap.

1–3 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 4.4.1.

1 §

Av bestämmelsen i *första stycket* följer att begravningsavgift även skall tas ut av den som avlidit under året.

4 §

Bestämmelsen i *första stycket* behandlas närmare i avsnitt 4.4.1.

Bestämmelserna i *andra stycket* behandlas närmare i avsnitt 4.4.1 och 4.4.3.

5 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.4.3.

6 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.4.2.

7 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.5. Den har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

8 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.4.2.

9 §

Gravplats under en tid av 25 år ingår bland de tjänster som kostnadsfritt skall tillhandahållas dödsboet. Vid förnyad upplåtelse av gravplats, utan samband med ny gravsättning, skall det vara möjligt för huvudmannen att ta ut ersättning för de kostnader som är hänförliga till den förnyade upplåtelsen.

10 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.5. Den har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

11–12 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 4.5.

13 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.3.1.

14 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.4.3.

10 kap.**1–7 §§**

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 4.6.

11 kap.**2 §**

Den som innehar en allmän begravningsplats utan att vara huvudman för begravningsverksamheten kan enligt 2 kap. 2 a § lämna över förvaltningen av begravningsplatsen till huvudmannen. I sådana fall skall skyldigheterna enligt lagen och länsstyrelsens åtgärder avse förvaltaren. Bestämmelsen har ändrats för att åstadkomma detta.

6 §

Se kommentaren till 1 kap. 1 § angående ändringen av begreppen kyrkogårds- resp. krematoriemyndigheten.

Genom tillägget att bestämmelsen avser beslut i enskilda ärenden preciseras möjligheterna att överklaga beslut enligt lagen. Detta behandlas närmare i avsnitt 4.7.1.

7 och 10 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 4.7.1

14.20 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481)

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.1.

14.21 Förslag till lag om ändring i kommunallagen
(1991:900)

Prop. 1998/99:38

8 kap.

9 och 11 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 4.4.3.

14.22 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1528) om
offentlig upphandling

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 12.5.

14.23 Förslaget till lag om ändring i mervärdesskattelagen
(1994:200)

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 9.2.

14.24 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:260) om
offentlig anställning

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 12.6.

14.25 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:615) om
ingripande mot otillbörligt beteende avseende
offentlig upphandling

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.5.

14.26 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1221) om
införande av stiftelselagen (1994:1220)

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.3.

14.27 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1383) om
överlämnande av allmänna handlingar till andra
organ än myndigheter för förvaring

1 §

Tillägget i *första stycket* är en följd av att ett andra stycke införs i 2 kap.
17 § tryckfrihetsförordningen.

7 §

Tillägget i *tredje stycket* är en följd av att ett andra stycke införs i 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen.

14.28 Förslaget till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483)**1 kap.****1 §**

I denna paragraf anges det område inom vilket lagen gäller fullt ut. De nya avgifterna, begravningsavgift och avgift till registrerat trossamfund, har därför tagits in i paragrafen. Se vidare avsnitt 4.4.3 och 10.2.

8 kap.**3 §**

Paragrafens första stycke punkt 3 anger bl.a. vilka skatter och avgifter som skall beaktas när skattetabellerna för preliminär skatt upprättas. Avgift till registrerat trossamfund och begravningsavgift bör beaktas i skattetabellerna. Se vidare avsnitt 4.4.3 och avsnitt 10.2.

11 kap.**6–8 §§**

Med ledning av bestämmelserna i dessa paragrafer bestäms tillämplig skattetabell. Se vidare avsnitten 4.4.3 och 10.2. Bestämmelsen i 6 § har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

10 och 12 §§

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.4.3 och 10.2. De har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

14.29 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:624) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Ändringen behandlas närmare i avsnitt 12.2.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig:

1. Riksmarskalksämberet
2. Justitiekanslern
3. Justitieombudsmannen
4. Svea hovrätt
5. Hovrätten för Västra Sverige
6. Kammarrätten i Stockholm
7. Kammarrätten i Jönköping
8. Datainspektionen
9. Överstyrelsen för civil beredskap
10. Statskontoret
11. Statistiska centralbyrån
12. Riksrevisionsverket
13. Riksskatteverket
14. Arbetsgivarverket
15. Statens löne- och pensionsverk
16. Arbetsdomstolen
17. Riksarkivet
18. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
19. Kammarkollegiet
20. Länsstyrelsen i Jönköpings län
21. Länsstyrelsen i Hallands län
22. Länsstyrelsen i Dalarnas län
23. Länsstyrelsen i Stockholms län
24. Länsstyrelsen i Västerbottens län
25. Juridiska fakulteten i Uppsala
26. Juridiska fakulteten i Lund
27. Teologiska fakulteten i Uppsala
28. Teologiska fakulteten i Lund
29. Kyrkofondens styrelse
30. Svenska kyrkans centralstyrelse
31. Svenska kyrkans församlingsnämnd
32. Svenska kyrkans utbildningsnämnd
33. Nämnden för Svenska kyrkans mission
34. Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet
35. Nämnden för Lutherhjälpen
36. Ärkebiskopen efter hörande av övriga biskopar
37. Domkapitlet i Uppsala
38. Domkapitlet i Linköping
39. Domkapitlet i Skara
40. Domkapitlet i Strängnäs
41. Domkapitlet i Västerås
42. Domkapitlet i Växjö
43. Domkapitlet i Lund
44. Domkapitlet i Göteborg
45. Domkapitlet i Karlstad

46. Domkapitlet i Härnösand
47. Domkapitlet i Luleå
48. Domkapitlet i Visby
49. Domkapitlet i Stockholm
50. Ansvarsnämnden för biskopar
51. Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund
52. Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund
53. Svenska kommunförbundet
54. Solna kommun
55. Stockholms kommun
56. Tranås kommun
57. Sveriges akademikers centralorganisation
58. Svenska kyrkans personalförbund
59. Tjänstemännens centralorganisation
60. Kyrkomusikernas riksförbund
61. Landsorganisationen i Sverige
62. Sveriges kristna råd
63. Sveriges frikyrkosamråd
64. Anglikanska kyrkan
65. Bibeltrogna vänner
66. Estniska evangelisk-lutherska kyrkan
67. Evangeliska fosterlands-stiftelsen
68. Frälsningsarmén
69. Förenade islamiska församlingar i Sverige
70. Islamiska kulturcenterunionen i Sverige
71. Sveriges muslimska förbund
72. Judiska församlingarna i Sverige
73. Metodistkyrkan i Sverige
74. Nybygget - Kristen samverkan
75. Armenisk-apostoliska kyrkan
76. Bulgarisk-ortodoxa kyrkan
77. Estnisk-ortodoxa kyrkan
78. Etiopisk-ortodoxa kyrkan
79. Finska ortodoxa församlingen i Sverige
80. Grekisk-ortodoxa metropolitdömet
81. Koptisk-ortodoxa kyrkan
82. Makedonsk-ortodoxa kyrkan
83. Rumänsk-ortodoxa kyrkan
84. Kristi förklarings ortodoxa kyrka (Ryska kyrkan)
85. Serbisk-ortodoxa kyrkan
86. Svenska ortodoxa prosteriet
87. Syrisk-ortodoxa ärkestiftet i Sverige och övriga Skandinavien
88. Syrisk-ortodoxa ställföreträdarskapet i Sverige
89. Österns apostoliska katolska assyriska kyrka
90. Pingströrelsen
91. Sjundedags adventistsamfundet
92. Stockholms katolska stift
93. Svenska alliansmissionen
94. Svenska baptistsamfundet

95. Svenska missionsförbundet
96. Ungerska protestantiska församlingen i Sverige
97. Svenska kyrkans pastoralinstitut i Lund
98. Svenska kyrkans pastoralinstitut i Uppsala
99. Ersta diakonisällskap
100. Stiftelsen Stora Sköndal
101. Kristna studentrörelsen i Sverige
102. Svenska kyrkans lekmannaförbund
103. Kvinnor i Svenska kyrkan
104. Svenska kyrkans unga
105. Sveriges kyrkogårdsschefers förening
106. Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund
107. Sveriges kyrkokamerala förening
108. Sveriges kyrkosångsförbund
109. Stiftsjuristernas förening
110. Svenska kyrkans diakon- och diakonissförbund
111. Sveriges hembygdsförbund
112. Förbundet för kristen enhet
113. Egendomsnämndernas samarbetsorgan

Av dessa har följande remissinstanser avstått från att yttra sig
beträffande Remiss I:

16. Arbetsdomstolen
23. Länsstyrelsen i Stockholms län
24. Länsstyrelsen i Västerbottens län
32. Svenska kyrkans utbildningsnämnd
35. Nämnden för Lutherhjälpen
53. Svenska kommunförbundet
56. Tranås kommun
61. Landsorganisationen i Sverige
62. Sveriges kristna råd
65. Bibeltrogna vänner
66. Estniska evangelisk-lutherska kyrkan
70. Islamiska kulturcenterunionen i Sverige
74. Nybygget - Kristen samverkan
75. Armenisk-apostoliska kyrkan
76. Bulgarisk-ortodoxa kyrkan
77. Estnisk-ortodoxa kyrkan
78. Etiopisk-ortodoxa kyrkan
79. Finska ortodoxa församlingen i Sverige
81. Koptisk-ortodoxa kyrkan
82. Makedonsk-ortodoxa kyrkan
83. Rumänsk-ortodoxa kyrkan
84. Kristi förklarings ortodoxa kyrka (Ryska kyrkan)
85. Serbisk-ortodoxa kyrkan
87. Syrisk-ortodoxa ärkestiftet i Sverige och övriga Skandinavien
88. Syrisk-ortodoxa ställföreträdarskapet i Sverige
89. Österns apostoliska katolska assyriska kyrka

91. Sjundedags adventistsamfundet
93. Svenska alliansmissionen
96. Ungerska protestantiska församlingen i Sverige
99. Ersta diakonisällskap
100. Stiftelsen Stora Sköndal
101. Kristna studentrörelsen i Sverige
105. Sveriges kyrkogårdschefers förening
106. Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund
108. Sveriges kyrkosångsförbund
110. Svenska kyrkans diakon- och diakonissförbund

Av remissinstanserna har följande avstått från att yttra sig
beträffande Remiss II:

1. Riksmarskalksämberet
9. Överstyrelsen för civil beredskap
28. Teologiska fakulteten i Lund
32. Svenska kyrkans utbildningsnämnd
33. Nämnden för Svenska kyrkans mission
35. Nämnden för Lutherhjälpen
56. Tranås kommun
59. Tjänstemännens centralorganisation
61. Landsorganisationen i Sverige
62. Sveriges kristna råd
63. Sveriges frikyrkosamråd
64. Anglikanska kyrkan
65. Bibeltrogna vänner
66. Estniska evangelisk-lutherska kyrkan
67. Evangeliska fosterlands-stiftelsen
71. Sveriges muslimska förbund
74. Nybygget - Kristen samverkan
75. Armenisk-apostoliska kyrkan
76. Bulgarisk-ortodoxa kyrkan
77. Estnisk-ortodoxa kyrkan
78. Etiopisk-ortodoxa kyrkan
79. Finska ortodoxa församlingen i Sverige
80. Grekisk-ortodoxa metropolitdömet
81. Koptisk-ortodoxa kyrkan
82. Makedonsk-ortodoxa kyrkan
83. Rumänsk-ortodoxa kyrkan
84. Kristi förklarings ortodoxa kyrka (Ryska kyrkan)
85. Serbisk-ortodoxa kyrkan
87. Syrisk-ortodoxa ärkestiftet i Sverige och övriga Skandinavien
88. Syrisk-ortodoxa ställföreträdarskapet i Sverige
89. Österns apostoliska katolska assyriska kyrka
90. Pingströrelsen
91. Sjundedags adventistsamfundet
93. Svenska alliansmissionen

94. Svenska baptistsamfundet
96. Ungerska protestantiska församlingen i Sverige
98. Svenska kyrkans pastoralinstitut i Uppsala
99. Ersta diakonisällskap
100. Stiftelsen Stora Sköndal
101. Kristna studentrörelsen i Sverige
102. Svenska kyrkans lekmanaförbund
108. Sveriges kyrkosångsförbund
110. Svenska kyrkans diakon- och diakonissförbund

Vidare har samtliga kyrkokommuner beretts tillfälle att yttra sig. Omkring 2 300 svar har kommit in från denna remisskategori, motsvarande ca 70 procent av kyrkokommunerna. Analyser av dessa och övriga remissvar har lämnats i två särskilda rapporter från Statistiska centralbyrån i september och november 1997.

På eget initiativ har följande yttrat sig:

Kyrkoherdarna i Västerås stift
Kyrkorådet i Kila församling
Svenska kommunalarbetarförbundet
Kyrkoherdarna i de svenska utlandsförsamlingarna i Helsingfors, Oslo och London
Stiftsstyrelsen i Västerås
Rättviks församlings kyrkoråd
Kristdemokraterna i Kista församling
Human-Etiska förbundet
Centern kyrkopolitiska sektion i Bohuslän
Jämtlands läns museum
Samtliga stiftsförbund av Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund
Stiftsjägmästarföreningen
Lundby begravningsbyrå AB
Torsby missionsförsamling
Eskilstuna kyrkogårds- och fastighetsnämnd
Orsa kyrkoråd
Eksjö missionsförsamling
Gävle kyrkogårdsförvaltning
Akademikerförbundet SSR
Försvarsmakten, högkvarteret
Sveriges begravningsbyråers riksförbund
Metodistkyrkans Östra Smålandskrets
Socialstyrelsen
Samtliga egendomsnämnder utom egendomsnämnden i Visby stift
Svenska Missionsförbundet, uttalande vid förbundets generalkonferens 1997
Domkyrkorådet i Lund
Kyrkofullmäktige i Varnhems kyrkliga samfällighet

Stiftsjägmästarföreningen
Sveriges Kristna Socialdemokraters Förbund
Skånes arrendatorförening
Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund
Svenska vice-provinsen av Den Heliga Dominikus Romerska
Kongregation

Prop. 1998/99:38
Bilaga 1

Dessutom har ett antal skrivelser från enskilda personer kommit in.
Samtliga yttranden finns tillgängliga i Kulturdepartementet
(dnr Ku97/903/Ky).

Remissinstanser som beretts tillfälle att yttra sig över promemorian Svenska kyrkans personal och relationsändringen

Prop. 1998/99:38
Bilaga 2

1. Svea hovrätt
2. Kammarrätten i Jönköping
3. Statskontoret
4. Arbetsgivarverket
5. Arbetsdomstolen
6. Kammarkollegiet
7. Svenska kyrkans centralstyrelse
8. Stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet
9. Ärkebiskopen efter hörande av övriga biskopar
10. Domkapitlet i Skara
11. Domkapitlet i Västerås
12. Domkapitlet i Växjö
13. Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund
14. Sveriges akademikers centralorganisation
15. Tjänstemännens centralorganisation
16. Landsorganisationen i Sverige
17. Svenska kyrkans personalförbund
18. Svenska Kommunalarbetareförbundet
19. Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund
20. Lärarförbundet
21. Stiftsjuristernas förening
22. Lunds stiftssamfällighet
23. Luleå stiftssamfällighet
24. Stockholms stiftssamfällighet

Av dessa har följande remissinstanser avstått från att yttra sig:

15. Tjänstemännens centralorganisation
16. Landsorganisationen i Sverige
20. Lärarförbundet
21. Stiftsjuristernas förening

Frågeformulär 1

Prop. 1998/99:38
Bilaga 3

Finns endast i det tryckta exemplaret.

Frågeformulär 2

Prop. 1998/99:38
Bilaga 4

Finns endast i det tryckta exemplaret.

Första kyrkolagsutskottets betänkande 1998:2

Prop. 1998/99:38
Bilaga 5

Finns endast i det tryckta exemplaret

Andra kyrkolagsutskottets betänkande 1998:1

Prop. 1998/99:38
Bilaga 6

Finns endast i det tryckta exemplaret

- 1 Förslag till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om överlämnande av vissa arkiv till arkivmyndighet och om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar i enlighet med vad som avses i 2 kap. 17 § andra stycket tryckfrihetsförordningen och om förvaring av dessa handlingar sedan de har överlämnats. I lagen finns också bestämmelser om skyldigheten att pröva framställningar om utlämnande av sådana allmänna handlingar enligt reglerna i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen (1980:100).

Överlämnande av vissa arkiv till arkivmyndighet

2 § Allmänna handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos Svenska kyrkans beslutande församlingar skall senast den 31 mars 2000 överlämnas till en statlig arkivmyndighet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

I arkivlagen (1990:782) finns bestämmelser om överlämnande i vissa fall av kyrkokommunala myndigheters arkiv till arkivmyndighet.

Förvaring av allmänna handlingar hos Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar

3 § Regeringen får föreskriva att allmänna handlingar får överlämnas till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar och förvaras där under viss tid utan att handlingarna upphör att vara allmänna. Detta gäller handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos

1. myndigheter som har upphört och som har haft uppgifter som hänförs till Svenska kyrkans verksamhet, eller
2. Svenska kyrkans beslutande församlingar.

Vården och tillsynen av de allmänna handlingarna

4 § Bestämmelser om vården av allmänna handlingar och om arkivmyndigheternas tillsyn finns i arkivlagen (1990:782).

5 § Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar skall vid förvaring och handhavande av de allmänna handlingarna se till att dessa lätt kan särskiljas från andra handlingar. Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Om Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för sin verksamhet behöver göra tillägg i allmänna handlingar skall tilläggen utföras så att det tydligt framgår när och av vem de har gjorts om det inte av omständigheterna klart framgår att tilläggen har gjorts efter den 31 december 1999.

Skyldigheter mot allmänheten

6 § Bestämmelser om rätten att ta del av allmänna handlingar finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Bestämmelser om begränsningar i rätten att ta del av allmänna handlingar och om skyldigheten att iaktta sekretess finns i sekretesslagen (1980:100).

Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar skall jämföras med myndighet i fråga om befattningen med allmänna handlingar som de förvarar enligt denna lag. Detta framgår av 2 kap. 17 § andra stycket tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 8 § andra stycket fjärde meningen sekretesslagen.

7 § Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar är skyldiga att lämna ut eget material, om detta är en nödvändig förutsättning för att en allmän handling skall kunna lämnas ut med hänsyn till det sätt på vilket materialet tillförts den handlingen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2 Förslag till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs följande.

1 § De rättigheter och skyldigheter som Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter har övergår enligt 3 § lagen (1999:000) om införande av lagen (1999:000) om Svenska kyrkan till motsvarande församlingar, kyrkliga samfälligheter eller stift inom Svenska kyrkan vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000. Detta gäller också de rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som gäller vid tidpunkten för relationsändringen, om inte arbetstagaren väljer att frånträda sin anställning. Arbetstagaren skall senast den 31 december 1999 till arbetsgivaren anmäla om arbetstagaren inte vill att anställningsavtalet skall övergå till den nya arbetsgivaren. Anställningen skall i så fall anses ha upphört den 1 januari 2000.

2 § De rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som gäller för innehavare av biskopstjänst vid tidpunkten för relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000 övergår då till det stift inom Svenska kyrkan i vilket biskopstjänsten är inrättad, om inte biskopen väljer att frånträda anställningen. Biskopen skall senast den 31 december 1999 till arbetsgivaren anmäla om han eller hon inte vill att anställningsavtalet skall övergå till den nya arbetsgivaren. Anställningen skall i så fall anses ha upphört den 1 januari 2000.

3 § De rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som gäller för dem som är anställda vid Ärkebiskopsämbetet vid tidpunkten för relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000 övergår då på Svenska kyrkan, om inte arbetstagaren väljer att frånträda anställningen. Arbetstagaren skall senast den 31 december 1999 till arbetsgivaren anmäla om arbetstagaren inte vill att anställningsavtalet skall övergå till den nya arbetsgivaren. Anställningen skall i så fall anses ha upphört den 1 januari 2000.

4 § Vid tillämpningen av 28 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet skall de anställningsavtal och anställningsförhållanden som avses i 1–3 §§ anses ha övergått enligt 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd.

5 § En arbetsgivare inom Svenska kyrkan skall säkerställa sina åtaganden som avser pensionsrättigheter som är intjänade före den 1 januari 2000. Detta skall arbetsgivaren göra genom pensionsförsäkring eller på något av de sätt som anvisas i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse

m.m. Efter utgången av år 2009 skall dock säkerställandet ske genom pensionsförsäkring eller på det sätt som anvisas i 9–22 §§ nämnda lag. Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

6 § Svenska kyrkan svarar solidariskt med arbetsgivarna inom Svenska kyrkan för sådana åtaganden som avser pensionsrättigheter som är intjänade före den 1 januari 2000 och som inte har säkerställts enligt 5 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

3 Förslag till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001 – 2010 års taxeringar Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs följande.

De särskilda rättssubjekt som avses i 10 § första stycket lagen (1999:000) om införande av lagen (1999:000) om Svenska kyrkan skall vid 2001–2010 års taxeringar vara frikallade från skattskyldighet för inkomst och förmögenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Bestämmelser om statlig hjälp med beräkning, debitering och redovisning av avgift till Svenska kyrkan samt med att ta in avgifter finns i 16 § lagen (1999:000) om trossamfund. Bestämmelser om kyrkoavgift finns i 7 och 8 §§ lagen (1999:000) om Svenska kyrkan.

2 § Regeringen får besluta att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan också skall få sådan statlig hjälp som avses i 16 § lagen (1999:000) om trossamfund.

Regeringen får besluta att ett trossamfund som har beviljats statlig hjälp inte längre skall få sådan hjälp.

3 § För den som tillhör Svenska kyrkan skall begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144), räknas in i kyrkoavgiften. Detta gäller dock inte för den som är folkbokförd där en kommun är huvudman för begravningsverksamheten.

4 § Avgifter som tas in med statlig hjälp, skall beräknas på grundval av den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara inkomsten.

5 § Vid beräkning, debitering, redovisning och betalning av avgift gäller skattebetalningslagen (1997:483).

6 § Trossamfundet skall senast den 3 december varje år på medium för automatisk databehandling till Riksskatteverket lämna de uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna.

Uppgifterna skall gälla för visst inkomstår och får endast avse personer som den 1 november året före det inkomstår för vilket avgiften skall tas in,

1. är skyldiga att betala kyrkoavgift enligt 7 § lagen (1999:000) om Svenska kyrkan, eller

2. har samtyckt enligt 7 § till att betala avgift till trossamfundet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur uppgifterna skall lämnas.

7 § Andra registrerade trossamfund än Svenska kyrkan skall innan uppgifter enligt 6 § lämnas skaffa skriftligt samtycke från de personer vilkas avgifter skall tas in med statlig hjälp. Samtycket skall avse avgiftsskyldigheten till trossamfundet och till att avgifterna tas in med statlig hjälp.

Skriftligt samtycke enligt första stycket krävs dock inte om trossamfundets stadgar innehåller regler om skyldighet för medlemmarna att betala avgift till trossamfundet i den ordning som gäller för skatter och avgifter enligt skattebetalningslagen (1997:483).

8 § Den som utträtt ur trossamfundet eller på annan grund inte längre är betalningsskyldig till trossamfundet skall genast få en skriftlig bekräftelse på detta från trossamfundet. Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

9 § Om staten till följd av behandlingen av en uppgift som avses i 6 § betalar skadestånd till en person som är registrerad i skatteregistret skall det trossamfund som lämnat uppgiften ersätta staten i motsvarande utsträckning.

10 § Bestämmelser om beräkning av avgiftssats och utbetalning av avgifterna till trossamfundet finns i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999 och tillämpas första gången i fråga om preliminär skatt för inkomståret 2000 och slutlig skatt enligt 2001 års taxering.

Härigenom föreskrivs följande.

Stadgad åborätt

1 § Den som är rätt innehavare av besittningsrätten till fastighet under stadgad åborätt skall inneha fastigheten med full äganderätt.

2 § Rätt innehavare enligt 1 § är den som

1. enligt grunderna för tidigare gällande bestämmelser skulle ha kunnat skatteköpa fastigheten,

2. enligt grunderna för tidigare gällande bestämmelser skulle ha kunnat villkorligt inrymmas eller antas som åbo,

3. sedan minst tio år innehar fastigheten på ett sådant sätt att denne enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) är att anse som ägare av fastigheten, eller

4. i annat fall efter kungörelse har gjort sannolikt att denne är rätt innehavare.

3 § Länsstyrelsen prövar vem som är rätt innehavare enligt 1 §. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos Kammarkollegiet. Kammarkollegiets beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 § Ett beslut om rätt innehavare av åborätt är att anse som en fångeshandling. När länsstyrelsens beslut har vunnit laga kraft, skall länsstyrelsen genast för förvärvarens räkning ansöka om lagfart.

5 § Regeringen får meddela närmare föreskrifter om förfarandet vid avvecklingen av åborätt.

Landgille

6 § Skyldighet att betala landgille upphör i och med att denna lag träder i kraft.

7 § Om en brukare inte äger marken som han eller hon är skyldig att betala landgille för, skall äganderätten överföras till brukaren.

8 § Lantmäterimyndigheten i länet skall på begäran av Lantmäteriverket utreda vilken jord som är föremål för landgille och vem som är att anse som brukare av jorden. Vid utredning och redovisning skall i tillämpliga delar gälla vad som sägs om äganderättsutredningen i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering. Staten skall dock betala förrättningskostnader som avses i 2 kap. 6 § fjärde stycket fastighetsbildningslagen (1970:988). Brukaren skall anses ha framställt anspråk på

äganderätt till den brukade egendomen. Vidare skall landgillejord som inte motsvarar hel registerfastighet anses ha avskilts genom giltig sämjedelning. Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Vid överklagande skall tillämpas 27 § lagen om äganderättsutredning och legalisering.

9 § Den som innan denna lag trädde i kraft hade rätt till landgille och som lider förlust genom att landgille upphör har rätt till skälig ersättning av staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Genom lagen upphävs

1. förordningen den 21 februari 1789 om kronohemmans försäljande till skatte, samt de förmåner och villkor varunder skattehemman hädanefter skola innehavas,

2. kungl. brev den 5 februari 1808 angående besittningsrätt å kronohemman,

3. Kammarkollegiets kungörelse den 29 februari 1808 angående besittningsrätt å kronohemman,

4. kungörelsen (1848:64 s. 2) angående förändring uti hittills gällande stadganden i avseende på ordningen och sättet för vinnande av skattemannarätt till hemman och lägenheter av krononatur,

5. kungörelsen (1863:26 s. 3) angående en utvidgad frihet i avseende på överlåtelse av åborätt å kronohemman,

6. kungörelsen (1930:194) angående upphävande av förbud mot skatteköp i vissa fall,

7. förordningen (1937:540) om försäljning av vissa kyrkolägenheter i Skåne, Halland och Blekinge,

8. förordningen (1937:591) angående upphörande av det från viss jord i Skåne, Halland och Blekinge utgående landgille,

9. lagen (1938:159) om avlösning av avgälder från de till skatte försålda så kallade halländska kyrkohemmanen,

10. lagen (1988:1555) om landgille och städja för vissa församlingskyrkors fastigheter i Lunds och Göteborgs stift.

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***36 kap.****5 §⁸**

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller någon bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om denna utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (1980:620) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen (1980:100) och

2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 71 § socialtjänstlagen (1980:620) i mål enligt 25 eller 27 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Om tystnadsplikt för den som är eller har varit behörig att utöva det kyrkliga ämbetet som präst i Svenska kyrkan finns föreskrifter i 36 kap. kyrkolagen (1992:300). Den som inom något annat trossamfund än Svenska kyrkan är präst eller den som i sådant samfund intar motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

---

⁸ Senaste lydelse 1997:314.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer. Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

7 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Prop. 1998/99:38

Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 4 § äktenskapsbalken skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999.

Härigenom föreskrivs att 1 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Med allmän kommunalskatt avses i denna lag kommunalskatt, landstingsskatt och församlings-
skatt.

Med allmän kommunalskatt avses i denna lag kommunalskatt och landstingsskatt.

Allmän kommunalskatt skall betalas av fysisk person och dödsbo i förhållande till det antal skattekoronor och skatteören, som påförs en var skattskyldig enligt de i denna lag fastställda grunder, dock att skatten skall tas ut i helt antal koronor enligt vad som föreskrivs i skattebetalningslagen (1997:483).

Den som är skattskyldig till en kommun inom ett landsting är också skyldig att betala landstingsskatt.

I taxeringslagen (1990:324) finns föreskrifter om taxeringsmyndigheter och om förfarandet vid taxering till allmän kommunalskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Äldre bestämmelser skall fortfarande gälla i fråga om församlingskatt avseende 2000 och tidigare års taxeringar.

---

¹ Senaste lydelse 1997:506.

Härigenom föreskrivs att 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

5 mom.¹ Ideella föreningar som uppfyller i fjärde stycket angivna villkor frikallas från skattskyldighet för inkomst av näringsverksamhet som inte hänför sig till innehav av fastighet eller till rörelse. Sådana föreningar är också frikallade från skattskyldighet för inkomst som hänför sig till innehav av fastighet som tillhör föreningen och som har använts på sätt anges i 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) och för sådan inkomst som hänför sig till förvaltningsenhet avseende innehav av fastighet eller till särskild förvärvsverksamhet avseende rörelse och som till huvudsaklig del härrör från verksamhet som har naturlig anknytning till föreningens allmännyttiga ändamål eller av hävd utnyttjats som finansieringskälla för ideellt arbete. Annan inkomst som hänför sig till innehav av fastighet, utom inkomst som avses i 7 mom., och till rörelse utgör således i sin helhet skattepliktig inkomst för föreningen.

5 mom. Ideella föreningar *och registrerade trossamfund* som uppfyller i fjärde stycket angivna villkor frikallas från skattskyldighet för inkomst av näringsverksamhet som inte hänför sig till innehav av fastighet eller till rörelse. Sådana föreningar *och registrerade trossamfund* är också frikallade från skattskyldighet för inkomst som hänför sig till innehav av fastighet som tillhör föreningen *eller trossamfundet* och som har använts på sätt anges i 3 kap. 4 § fastighets-taxeringslagen (1979:1152) och för sådan inkomst som hänför sig till förvaltningsenhet avseende innehav av fastighet eller till särskild förvärvsverksamhet avseende rörelse och som till huvudsaklig del härrör från verksamhet som har naturlig anknytning till föreningens *eller det registrerade trossamfundets* allmännyttiga ändamål eller av hävd utnyttjats som finansieringskälla för ideellt arbete. Annan inkomst som hänför sig till innehav av fastighet, utom inkomst som avses i 7 mom., och till rörelse utgör således i sin helhet skattepliktig inkomst för föreningen *eller det registrerade trossamfundet*.

Inkomst som direkt härrör från föreningens ideella verksamhet, t.ex. hyror som en samlingslokaläggande förening uppbär på grund av upplåtelse av lokaler för allmännyttigt ändamål, entréavgifter till idrotts- och kulturevenemang o.d., skall anses ha naturlig anknytning till

¹ Senaste lydelse 1991:181.

föreningens ändamål. Detsamma gäller inkomst av verksamhet som utgör ett direkt led i det ideella arbetet, t. ex. om en naturskyddsförening säljer affischer, märken och böcker för att öka intresset för föreningens verksamhet eller om en handikappförening säljer varor avsedda för handikappade personer. Kravet på naturlig anknytning skall också anses uppfyllt om en förenings kommersiella verksamhet har karaktär av service till medlemmarna och andra som deltar i den ideella verksamheten. Detta får exempelvis anses vara fallet om en idrottsförening i mindre skala säljer förfriskningar eller idrottsartiklar i sina klubblokaler. Inkomst av verksamhet, som inte har annat samband med det ideella arbetet än att den skall finansiera detta, skall däremot anses sakna naturlig anknytning till en förenings allmännyttiga ändamål.

Till verksamhet som av hävd utnyttjas för att finansiera ideellt arbete räknas anordnande av bingo och andra lotterier, fester, basarer, försäljnings- och insamlingskampanjer samt sådan biografrörelse som bedrivs av nykterhetsförening eller förening med huvudsakligt ändamål att tillhandahålla allmänna samlings- lokaler. Detsamma gäller verksamhet som består i att en förening upplåter reklamutrymme på klubbdräkter eller i föreningens samlingslokaler e.d.

En ideell förening är skattebefriad enligt första stycket om

a) *föreningen* har till huvudsakligt syfte att – utan begränsning till viss familjs, vissa familjers, föreningens medlemmars eller andra bestämda personers ekonomiska intressen – främja ändamål som anges i 6 mom. eller andra allmännyttiga ändamål, såsom religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller därmed jämförliga kulturella ändamål,

b) *föreningen* i sin verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande tillgodoser ändamål som anges under a,

c) *föreningen* inte vägrar någon inträde som medlem, om inte med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak särskilda skäl motiverar det, samt

Skattebefrielse för en ideell förening eller ett registrerat trossamfund enligt första stycket gäller om föreningen eller trossamfundet

a) har till huvudsakligt syfte att – utan begränsning till viss familjs, vissa familjers, föreningens *eller trossamfundets* medlemmars eller andra bestämda personers ekonomiska intressen – främja ändamål som anges i 6 mom. eller andra allmännyttiga ändamål, såsom religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller därmed jämförliga kulturella ändamål,

b) i sin verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande tillgodoser ändamål som anges under a,

c) inte vägrar någon inträde som medlem, om inte med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens *eller trossamfundets* verksamhet eller föreningens *eller trossamfundets* syfte eller annan orsak särskilda skäl motiverar det, samt

d) *föreningen* bedriver en verksamhet som skäligen svarar mot avkastningen av föreningens tillgångar.

d) bedriver en verksamhet som skäligen svarar mot avkastningen av föreningens *eller trossamfundets* tillgångar.

Skattemyndigheten kan efter ansökan medge att förening, som avser att anskaffa fastighet eller annan anläggning avsedd för den ideella verksamheten, skall kunna anses hänförlig under detta moment utan hinder av att föreningen inte uppfyller under fjärde stycket d angivet villkor. Medgivande av detta slag får avse högst fem beskattningsår i följd och kan förenas med villkor om ställande av säkerhet e.d. för den inkomst- eller förmögenhetsskatt som enligt sjunde stycket kan komma att påföras föreningen på grund av taxering för det eller de beskattningsår medgivandet avser. Beslut i anledning av sådan ansökan får överklagas hos riksskatteverket. Riksskatteverkets beslut får inte överklagas.

Medgivande enligt föregående stycke får lämnas även då en förening avser att genomföra omfattande byggnads-, reparations- eller anläggningsarbeten på en fastighet som brukas av föreningen.

Har förening inte inom föreskriven tid genomfört den investering för vilken medgivande enligt femte eller sjätte stycket lämnats eller har föreningen underlåtit att iaktta annat i sådant beslut angivet villkor, skall föreningen taxeras för de beskattningsår som medgivandet avsett efter de regler som skulle ha gällt om något medgivande inte hade lämnats. I fråga om sådan taxering gäller bestämmelserna i 4 kap. 19–22 §§ taxeringslagen (1990:324) i tillämpliga delar.

Det förhållandet, att en ekonomisk förening med stöd av 14 § lagen (1987:668) om införande av lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar fått bestå som registrerad förening, utgör inte hinder mot att föreningen vid tillämpning av denna lag behandlas såsom ideell förening.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

10 Förslag till lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130)

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att kommunala delegationslagen (1954:130)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kommun, som tillhör sammanslutning av kommuner med uppgift att tillvarata medlemmarnas intressen såsom arbetsgivare (arbetsgivarorganisation), äger uppdraga åt sammanslutningen att med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal eller annorledes enhetligt reglera anställningsvillkoren för sådana arbetstagare i kommunens tjänst, vilkas villkor det icke ankommer på statlig myndighet att fastställa.

Kommunen äger bestämma att uppdrag enligt första stycket får lämnas av nämnd, som handlägger frågor om anställningsvillkor för arbetstagare i kommunens tjänst.

Med kommun *jämställas* i denna lag *församling, municipalsamhälle och landstingskommun även som annan, borgerlig eller kyrklig, kommunal förvaltningsenhet.*

Med kommun *jämställs* i denna lag landsting *och* annan kommunal förvaltningsenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

---

¹ Senaste lydelse 1967:318.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 1 och 3–6 §§ lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Skattesatsen för kommuns och annan menighets uttag av skatt skall bestämmas i förhållande till det antal skattekrönor, som enligt skattemyndighetens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

Om enligt 8 kap. 9 § andra stycket kommunallagen (1991:900) eller 19 kap. 7 § tredje stycket kyrkolagen (1992:300) någon annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall den nya skattesatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekrönor som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

Föreslagen lydelse

1 §⁹

Skatte- och avgiftssatsen för kommuns uttag av kommunal inkomstskatt och för uttag av begravningsavgift enligt 9 kap. begravningslagen (1990:1144) skall bestämmas i förhållande till det antal skattekrönor, som enligt skattemyndighetens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år skatte- och avgiftssatserna skall fastställas. Motsvarande gäller vid bestämmande av avgiftssatsen för ett trossamfunds uttag av avgift som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund.

Om enligt 8 kap. 9 § andra stycket kommunallagen (1991:900) någon annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall den nya skattesatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekrönor som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

3 §¹⁰

Skattemyndigheten skall senast den 8 mars till kommuner, landsting, församlingar och

Skattemyndigheten skall senast den 8 mars till kommuner och landsting redovisa den skatt för det

¹ Lagen omtryckt 1973:437.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1997:191.

⁹ Senaste lydelse 1992:1583.

¹⁰ Senaste lydelse 1992:1583.

kyrkliga samfälligheter redovisa den skatt för det föregående året som tillkommer kommunen, landstinget, församlingen eller den kyrkliga samfälligheten. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om sådan redovisning.

Skattemyndigheten skall senast den 10 september varje år lämna kommuner, landsting, församlingar och kyrkliga samfälligheter uppgift om det beräknade antal skattekronor som avses i 1 § första stycket.

föregående året som tillkommer kommunen eller landstinget. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om sådan redovisning.

Skattemyndigheten skall senast den 10 september varje år lämna kommuner och landsting uppgift om det beräknade antal skattekronor som avses i 1 § första stycket.

Riksskatteverket skall i fråga om avgifter till trossamfund lämna redovisning och uppgifter motsvarande dem som anges i första och andra stycket till Svenska kyrkan och andra registrerade trossamfund, som enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund har fått statlig hjälp med att ta in avgifterna. Riksskatteverket skall lämna motsvarande redovisning och uppgifter i fråga om begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144) till den församling, kyrkliga samfällighet eller kommun som är huvudman för begravningsverksamheten.

3 a §

När en kommun eller ett landsting har fastställt budgeten, skall kommunstyrelsen respektive landstingsstyrelsen genast underrätta skattemyndigheten om den skattesats som har bestämts för det följande året.

Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång, skall styrelsen genast underrätta skattemyndigheten om styrelsens förslag till skattesats. Har någon annan skattesats än den föreslagna fastställts, skall styrelsen genast underrätta skattemyndigheten och Riksskatteverket om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång, skall, så snart skattesatsen för den preliminära skatten har fastställts, skattemyndigheten underrättas om skattesatsen.

Bestämmelserna i första och andra stycket gäller även underrättelse om avgiftssats enligt begravningslagen (1990:1144).

3 b §¹¹

Föreskrifterna i 3 a § om underrättelse om fastställd skattesats skall tillämpas på stiftssamfälligheter samt Stockholms territoriella församlingar och kyrkliga samfälligheter. Föreskrifterna om kommunstyrelsen och landstingsstyrelsen skall därvid avse stiftsstyrelsen respektive kyrkorådet.

I andra kommuner än Stockholms kommun skall kommunstyrelsen underrätta skattemyndigheten om beslut av församlingar och kyrkliga samfälligheter inom kommunen om skattesatsen för det följande året.

Trossamfund som får statlig hjälp med att ta in avgifter enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund skall senast den 3 december varje år underrätta Riksskatteverket om den avgiftssats som skall gälla för det följande inkomståret.

4 §¹²

Vad som i denna paragraf sägs om kommun och kommunalskattemedel tillämpas också i fråga om landsting och landstingsskattemedel.

Det som sägs i denna paragraf om kommun och kommunalskattemedel tillämpas också i fråga om landsting och landstingsskattemedel samt kommuns begravningsavgiftsmedel. I fråga om slutavräkning av begravningsavgiftsmedel gäller dock i stället bestämmelserna i sjätte stycket.

En kommun har rätt att under visst år (beskattningsåret) av staten uppbära preliminära kommunalskattemedel med ett belopp som motsvarar produkten av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna i kommunen enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) om taxering till kommunal inkomstskatt (skatteunderlaget) året före beskattningsåret, den skattesats som har beslutats för beskattningsåret och de uppräkningsfaktorer enligt tredje stycket som har fastställts senast i september året före beskattningsåret.

Senast i september varje år skall regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, fastställa två uppräkningsfaktorer som skall svara mot den uppskattade procentuella förändringen av skatteunderlaget i riket. Den ena skall avse förändringen mellan andra och första året före beskattningsåret. Den andra skall avse förändringen mellan året före beskattningsåret och beskattningsåret. Under år då riksdagsval hålls i september, får regeringen dock ändra redan fastställda uppräkningsfaktorer. Detta skall ske senast en vecka efter att regeringen avlämnat budgetpropositionen.

¹¹ Senaste lydelse 1992:341.

¹² Senaste lydelse 1998:647.

Innan skattemyndigheten betalar ut kommunalskattemedel till kommunerna skall avräkning göras enligt 10 § lagen (1995:1516) om utjämningsavgift för kommuner och landsting, 2 § lagen (1995:1518) om mervärdesskattkonton för kommuner och landsting och 16 kap. 8 § skattebetalningslagen (1997:483). Vidare skall tillägg göras för bidrag enligt 10 § lagen (1995:1515) om utjämningsbidrag till kommuner och landsting samt för bidrag enligt 1 och 2 §§ lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting. Det belopp som framkommer skall betalas ut med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte skall medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får skattemyndigheten dock förordna att utbetalningen skall grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

En slutavräkning av kommunalskattemedlen skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Därvid skall en kommun som inte ingår i ett landsting behandlas som om den även utgjorde ett landsting. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den skattesats som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga kommunalskattemedlen. Om summan av dessa överstiger summan av de preliminära kommunalskattemedlen enligt andra stycket skall skillnaden betalas ut till kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. I motsatt fall skall skillnaden återbetalas av kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. Utbetalning eller återbetalning skall göras i januari andra året efter beskattningsåret.

En slutavräkning av kommunens begravningsavgiftsmedel skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den avgiftssats för begravningsavgiften som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga begravningsavgiftsmedlen. Om dessa överstiger de preliminära begravningsavgiftsmedlen enligt andra stycket skall skillnaden betalas ut till kommunen. I motsatt fall skall skillnaden återbetalas av kommunen. Utbetalning eller åter-

4 a §¹³

Församling är berättigad att under visst år av staten uppbära församlingsskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören i församlingen enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den skattesats som har bestämts för året före taxeringsåret. Har skattskyldig enligt lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan åtnjutit lindring i skattskyldigheten till församlingen, skall belopp, som församlingen annars skulle ha varit berättigad att uppbära av staten, nedsättas i motsvarande mån.

Har enligt 19 kap. 7 § kyrkolagen (1992:300) någon annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall till grund för utbetalningen läggas den utdebitering som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Församling är berättigad att under ett visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skattekronor och skatteören, som enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Förskottet skall nedsättas i motsvarande mån som

Ett registrerat trossamfund som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund, är berättigat att under visst år av staten uppbära avgift som avses i den lagen med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören för de avgiftsskyldiga i trossamfundet enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den eller de avgiftssatser som har bestämts för året före taxeringsåret.

Trossamfund som avses i första stycket är berättigat att under ett visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den eller de avgiftssatser som har beslutats för året och det antal skattekronor och skatteören, som enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de avgiftsskyldiga. Förskottet

¹³ Senaste lydelse 1994:964.

skattskyldiga i församlingen åtnjutit lindring i skattskyldigheten enligt lagen om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör Svenska kyrkan. Det återstående beloppet ingår i församlingens fordran hos staten vid ingången av året efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den församlingsskatt, som församlingen har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör *församlingens* fordran hos staten enligt denna paragraf skall *skattemyndigheten* under samma år utanordna till *församlingen* med en tolfedel *den 18 i varje kalendermånad*. Är *församlingens* fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får *skattemyndigheten* dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av *församlingens* fordran, skall den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om *församling* tillämpas på motsvarande sätt i fråga om *kyrklig samfällighet*.

avräknas mot *de avgifter, som trossamfundet* har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör *trossamfundets* fordran hos staten enligt denna paragraf skall *Riksskatteverket* under samma år utanordna till *trossamfundet* med en tolfedel *per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämställs med allmän helgdag inte skall medräknas*. Är *trossamfundets* fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får *Riksskatteverket* dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av *trossamfundets* fordran, skall den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om *avgift till registrerat trossamfund* tillämpas på motsvarande sätt i fråga om *begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144)*.

5 §¹⁴

Finner *skattemyndighet* på grund av anmärkning eller eljest att av *skattemyndigheten* meddelat beslut enligt denna lag blivit uppenbart oriktigt till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende, skall *skattemyndigheten* meddela beslut om rättelse.

Finner *skattemyndigheten eller Riksskatteverket* på grund av anmärkning eller eljest att av *myndigheten* meddelat beslut enligt denna lag blivit uppenbart oriktigt till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende, skall *myndigheten* meddela beslut om rättelse.

6 §¹⁵

Talan mot skattemyndighetens beslut enligt denna lag *föres* hos regeringen *genom besvär*.

Riksskatteverkets eller skattemyndighetens beslut enligt denna lag *får överklagas* hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999 och tillämpas första gången i fråga om skatt eller avgift som avser beskattningsåret 2000.

---

¹⁴ Senaste lydelse 1990:353.

¹⁵ Senaste lydelse 1990:353.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Vad som sagts i denna lag om kommun och kommunalskatt skall gälla också för landsting och landstingsskatt. Bestämmelserna i 1 § skall gälla också för *församling och församlingsskatt*.

4 §¹

Vad som sagts i denna lag om kommun och kommunalskatt skall gälla också för landsting och landstingsskatt. Bestämmelserna i 1 § skall gälla också för *begravningsavgift som skall betalas till kommun enligt begravningslagen (1990:1144)*.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999. Äldre bestämmelser skall fortfarande gälla i fråga om församlingsskatt avseende år 2000 och tidigare års taxeringar.

---

¹ Senaste lydelse 1995:1520.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § och 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 kap.

2 §¹

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Småhus Byggnad som är inrättad till bostad åt en eller två familjer. Till sådan byggnad skall höra komplementhus såsom garage, förråd och annan mindre byggnad.

Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer skall tillhöra byggnadstypen småhus, om byggnaden ligger på fastighet med åkermark, betesmark, skogsmark eller skogsimpediment.

Hyreshus Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre familjer eller till kontor, butik, hotell, restaurang och liknande. Byggnad med förrådsutrymme, som ligger i anslutning till hyreshus och som behövs för verksamheten, skall utgöra hyreshus.

Till hyreshus skall dock inte räknas byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer, om den ingår i lantbruksenhet.

**Ekonomi-
byggnad** Byggnad som är inrättad för jordbruk eller skogsbruk och som inte är inrättad för bostadsändamål, såsom djurstall, loge, lada, maskinhall, lagerhus, magasin och växthus.

Växthus och djurstall som inte har anknytning till jordbruk eller skogsbruk.

**Industri-
byggnad** Byggnad som är inrättad för industriell verksamhet.

**Special-
byggnad** Med specialbyggnad avses

---

¹ Senaste lydelse 1994:1909.

Försvars- byggnad	Byggnad som används för försvarsändamål eller ekonomisk försvarsberedskap, om byggnaden inte är en fristående industriell anläggning. Även mässbyggnad skall utgöra försvarsbyggnad.	Prop. 1998/99:38 Bilaga 7
Kommunika- tionsbyggnad	Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditionsbyggnad, vänthall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunika-tionsändamål.	
	Byggnad som används i Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Banverkets, Svensk Rundradio Aktiebolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags verksamhet.	
Distributions- byggnad	Byggnad som ingår i överförings- eller distributionsnätet för gas, värme, elektricitet eller vatten.	
Värme- central	Byggnad för produktion och distri-bution av varmvatten för uppvärmning, dock ej sådan anläggning som även är inrättad för produktion av elektrisk starkström för yrkesmässig distri-bution.	
Renings- anläggning	Vattenverk, avloppsreningsverk, an-läggning för förvaring av radioaktivt avfall, sopstation och liknande samt pumpstation som hör till sådan anlägg-ning.	
Vård- byggnad	Byggnad som används för sjukvård, nykterhetsvård, narkomanvård, barnavård, kriminalvård, arbetsvård, åldringsvård eller omsorg om psykiskt utvecklingsstörda. Annan byggnad än som nu har nämnts skall utgöra vårdbyggnad, om den används som hem åt personer som behöver institu-tionell vård eller tillsyn.	

Bad-, sport- och idrottsanläggning	Byggnad som används för bad, sport, idrott och liknande, om allmänheten har tillträde till anläggningen.	Prop. 1998/99:38 Bilaga 7
Skolbyggnad	Byggnad som används för undervisning eller forskning vid skola som anordnas av staten skola som anordnas med statsbidrag och skola vars undervisning står under statlig tillsyn.	
	Byggnad som används som elevhem eller skolhem för elever vid sådana skolor.	
Kulturbyggnad	Byggnad som används för kulturellt ändamål såsom teater, biograf, museum och liknande.	
Ecklesiastikbyggnad	Kyrka eller annan byggnad som används för religiös verksamhet.	
	<i>Prästgård som avses i 41 kap. kyrkolagen (1992:300).</i>	
	Bårhus, krematorium och byggnad som används för skötsel av begravningsplats.	
Allmän byggnad	Byggnad som tillhör staten, kommun eller annan menighet och som används för allmän styrelse, förvaltning, rättsvård, ordning eller säkerhet samt fritidsgård och byggnad med likartad användning. Som allmän byggnad skall inte anses byggnad som används för statens affärsdrivande verksamhet.	
Övrig byggnad	Byggnad som inte skall utgöra någon av de tidigare nämnda byggnadstyperna.	

Föreslagen lydelse

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Småhus   Byggnad som är inrättad till bostad åt en eller två familjer. Till sådan byggnad skall höra komplementhus såsom garage, förråd och annan mindre byggnad.

Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer skall tillhöra byggnadstypen småhus, om byggnaden ligger på fastighet med åkermark, betesmark, skogsmark eller skogsimpediment.

Hyreshus Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre familjer eller till kontor, butik, hotell, restaurang och liknande. Byggnad med förrådsutrymme, som ligger i anslutning till hyreshus och som behövs för verksamheten, skall utgöra hyreshus.

Till hyreshus skall dock inte räknas byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer, om den ingår i lantbruksenhet.

**Ekonomi-
byggnad** Byggnad som är inrättad för jordbruk eller skogsbruk och som inte är inrättad för bostadsändamål, såsom djurstall, loge, lada, maskinhall, lagerhus, magasin och växthus.

Växthus och djurstall som inte har anknytning till jordbruk eller skogsbruk.

**Industri-
byggnad** Byggnad som är inrättad för industriell verksamhet.

**Special-
byggnad** Med specialbyggnad avses

**Försvars-
byggnad** Byggnad som används för försvarsändamål eller ekonomisk försvarsberedskap, om byggnaden inte är en fristående industriell anläggning. Även mässbyggnad skall utgöra försvarsbyggnad.

**Kommunika-
tionsbyggnad** Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditjonsbyggnad, vänthall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunikationsändamål.

Byggnad som används i Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Banverkets, Svensk Rundradio Aktiebolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och

Distributions- byggnad	Byggnad som ingår i överförings- eller distributionsnätet för gas, värme, elektricitet eller vatten.
Värme- central	Byggnad för produktion och distribution av varmvatten för uppvärmning, dock ej sådan anläggning som även är inrättad för produktion av elektrisk starkström för yrkesmässig distribution.
Renings- anläggning	Vattenverk, avloppsreningsverk, anläggning för förvaring av radioaktivt avfall, sopstation och liknande samt pumpstation som hör till sådan anläggning.
Vård- byggnad	Byggnad som används för sjukvård, nykterhetsvård, narkomanvård, barnavård, kriminalvård, arbetsvård, åldringvård eller omsorg om psykiskt utvecklingsstörda. Annan byggnad än som nu har nämnts skall utgöra vårdbyggnad, om den används som hem åt personer som behöver institutionell vård eller tillsyn.
Bad-, sport- och idrotts- anläggning	Byggnad som används för bad, sport, idrott och liknande, om allmänheten har tillträde till anläggningen.
Skol- byggnad	Byggnad som används för undervisning eller forskning vid skola som anordnas av staten skola som anordnas med statsbidrag och skola vars undervisning står under statlig tillsyn. Byggnad som används som elevhem eller skolhem för elever vid sådana skolor.
Kultur- byggnad	Byggnad som används för kulturellt ändamål såsom teater, biograf, museum och liknande.

Ecklesiastik- byggnad	Kyrka eller annan byggnad som används för religiös verksamhet.	Prop. 1998/99:38 Bilaga 7
	Bårhus, krematorium och byggnad som används för skötsel av begravningsplats.	
Allmän byggnad	Byggnad som tillhör staten, kommun eller annan menighet och som används för allmän styrelse, förvaltning, rättsvård, ordning eller säkerhet samt fritidsgård och byggnad med likartad användning. Som allmän byggnad skall inte anses byggnad som används för statens affärsdrivande verksamhet.	
Övrig byggnad	Byggnad som inte skall utgöra någon av de tidigare nämnda byggnadstyperna.	

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §²

Byggnad samt tomtmark och övrig mark som hör till byggnaden samt markanläggning som hör till fastigheten skall undantas från skatteplikt om fastigheten ägs av någon av följande institutioner och om den till övervägande del används i deras verksamhet såsom sådana

1. kyrkor, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser och ideella föreningar som avses i 7 § 5 och 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

1. kyrkor, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund som avses i 7 § 5 och 6 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt samt sådana särskilda rättssubjekt som avses i 10 § första stycket lagen (1999:000) om införande av lagen (1999:000) om Svenska kyrkan

2. akademier, Nobelstiftelsen, stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond, Apotekarsocietetens stiftelse för främjande av farmacins utveckling m. m., stiftelsen Sveriges sjömanshus

3. sådana sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor, i vilka de studerande är skyldiga att vara medlemmar, samt samarbetsorgan för sådana sammanslutningar med ändamål att fullgöra uppgifter som ankommer på sammanslutningarna och

4. främmande makts beskickningar.

² Senaste lydelse 1990:1382.

Skattefriheten skall endast avse egendom, som enligt 4 kap. 5 § utgör annan typ av taxeringsenhet än lantbruksenhet.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid fastighetstaxering år 2000.

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹
dels att 1 kap. 11 §, 7 kap. 33 § och 16 kap. 1 § punkt 7 skall upphöra
att gälla,

dels att 1 kap. 8 §, 7 kap. 15 §, 9 kap. 1 §, 13 kap. 4 §, 14 kap. 2 och
3 §§ samt bilagan skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
8 §²

Vid tillämpningen av denna lag
skall med myndighet jämföras
riksdagen, kyrkomötet och beslutande
kommunal församling.

Vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta
del av handlingar hos en myndighet
skall i tillämpliga delar gälla
också handlingar hos de organ som
anges i bilagan till denna lag, i den
mån handlingarna hör till den
verksamhet som nämns där. De i
bilagan angivna organen skall vid
tillämpningen av denna lag
jämföras med myndighet.
Detsamma gäller ett enskilt organ
som med stöd av lagen
(1994:1383) om överlämnande av
allmänna handlingar till andra
organ än myndigheter för förvaring
förvarar sådana handlingar såvitt
avser befattningen med dessa
handlingar.

Vid tillämpningen av denna lag
skall med myndighet jämföras
riksdagen och beslutande kom-
munal församling.

Vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta
del av handlingar hos en myndighet
skall i tillämpliga delar gälla
också handlingar hos de organ som
anges i bilagan till denna lag, i den
mån handlingarna hör till den
verksamhet som nämns där. De i
bilagan angivna organen skall vid
tillämpningen av denna lag
jämföras med myndighet.
Detsamma gäller ett enskilt organ
som med stöd av lagen
(1994:1383) om överlämnande av
allmänna handlingar till andra
organ än myndigheter för förvaring
förvarar sådana handlingar såvitt
avser befattningen med dessa
handlingar. Även Svenska kyrkan
och dess organisatoriska delar
skall jämföras med myndighet vid
tillämpningen av denna lag såvitt
avser befattningen med allmänna
handlingar som förvaras med stöd
av lagen (1999:000) om
överlämnande av allmänna
handlingar till Svenska kyrkan och
dess organisatoriska delar för
förvaring, m.m.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 1994:1384.

Sekretess gäller

1. i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annan verksamhet som avser registrering av betydande del av befolkningen,

2. i ärende om medlemskap i Svenska kyrkan,

3. i verksamhet som avser förande av eller uttag ur sjömansregistret, 2. i verksamhet som avser förande av eller uttag ur sjömansregistret,

för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Har en uppgift, för vilken sekretess gäller enligt första stycket 1, lämnats till en kommunal myndighet enligt särskild uppgiftsskyldighet om skolpliktiga barn, gäller sekretessen också hos myndigheten. Sekretess gäller dock inte om uppgiften tas upp i beslut hos myndigheten.

Sekretess gäller i ärende om fingerade personuppgifter för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

9 kap.
1 §⁴

Sekretess gäller i myndighets verksamhet, som avser bestämmande av skatt eller som avser taxering eller i övrigt fastställande av underlag för bestämmande av skatt, för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden. Motsvarande sekretess gäller i myndighets verksamhet som avser förande av eller uttag ur register som avses i skatteregisterlagen (1980:343) för uppgift som har tillförts sådant register och hos kommun eller landsting för uppgift som lämnats dit i ett ärende om förhandsbesked i skatte- eller taxeringsfråga. Uppgift hos Tullverket får dock lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. För uppgift i mål hos domstol gäller sekretessen endast om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Detsamma gäller uppgift som med anledning av överklagande hos domstol registreras hos annan myndighet enligt 15 kap. 2 § första stycket 3 eller 4. Har uppgift i mål hos domstol erhållits från annan myndighet och är den sekretessbelagd där, gäller dock denna sekretess hos domstolen, om uppgiften saknar betydelse i målet.

Med skatt avses i detta kapitel skatt på inkomst och, med undantag för arvsskatt och gåvoskatt, annan direkt skatt samt Med skatt avses i detta kapitel skatt på inkomst och, med undantag för arvsskatt och gåvoskatt, annan direkt skatt samt

³ Senaste lydelse 1997:991.

⁴ Senaste lydelse 1997:522.

omsättningsskatt, tull och annan indirekt skatt. Med skatt jämställs arbetsgivaravgift, prisregleringsavgift och liknande avgift samt skattetillägg och förseningsavgift. Med verksamhet som avser bestämmande av skatt jämställs verksamhet som avser bestämmande av pensionsgrundande inkomst.

omsättningsskatt, tull och annan indirekt skatt. Med skatt jämställs arbetsgivaravgift, prisregleringsavgift och liknande avgift, *avgift enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund* samt skattetillägg och förseningsavgift. Med verksamhet som avser bestämmande av skatt jämställs verksamhet som avser bestämmande av pensionsgrundande inkomst.

Sekretessen gäller inte beslut, varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst bestäms eller underlag för bestämmande av skatt fastställs, såvida inte beslutet meddelas i ärende om

1. förhandsbesked i taxerings- eller skattefråga,
2. medgivande att skattepliktig intäkt enligt reglerna om statlig inkomstskatt inte skall anses uppkomma vid avyttring av aktier i fåmansföretag,
3. beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige när beslutet har fattats av Forskarskattenämnden.

Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild enligt vad som föreskrivs i lag om förfarande vid beskattning eller om skatteregister. Vidare får utan hinder av sekretessen uppgift i en revisionspromemoria lämnas till förvaltare i den reviderades konkurs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. *För uppgift om avgift enligt lagen om avgift till registrerat trossamfund gäller dock sekretessen i högst sjuttio år.*

13 kap.

4 §⁵

Erhåller arkivmyndighet för arkivering från någon annan myndighet uppgift som är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos arkivmyndigheten.

Erhåller ett enskilt organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket tredje meningen för förvaring en handling som härrör från en myndighet och som innehåller en uppgift som är sekretessbelagd hos myndigheten, gäller sekretessen också hos det enskilda organet.

Erhåller Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring en allmän handling enligt lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och

⁵ Senaste lydelse 1994:1384.

14 kap.
2 §⁶

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid den myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift om enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Uppgift hos myndighet som driver televerksamhet om enskilds telefonnummer får dock, om den enskilde hos myndigheten begärt att abonnemanget skall hållas hemligt och uppgiften omfattas av sekretess enligt 9 kap. 8 § tredje stycket, lämnas ut endast om den myndighet som begär uppgiften finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4, 33 eller 34 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4 eller 34 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot

⁶ Senaste lydelse 1994:86.

någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Tredje och fjärde styckena gäller inte uppgift som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 9 § första stycket.

Sekretess enligt 7 kap. 1 § och 4 § första och tredje styckena hindrar inte att uppgift om enskild, som inte fyllt arton år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller närstående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan myndighet, om det behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Detsamma gäller i fråga om lämnande av uppgift om gravid kvinna eller närstående till henne, om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

3 §⁷

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973:289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973:289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

*Bilaga*⁸

Nuvarande lydelse

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till den där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svenska författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

⁷ Senaste lydelse 1994:86.

⁸ Senaste lydelse 1998:1215.

Svenska institutet i Rom

statligt stöd i form av stipendier

Svenska språknämnden

prövning av anställnings- och arbetsvillkor och andra frågor som rör statligt reglerad anställning hos nämnden (SFS 1992:318)

Föreslagen lydelse

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till den där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svenska författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ

Verksamhet

Svenska institutet i Rom

statligt stöd i form av stipendier

*Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar**verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144) samt fördelning och användning av den statliga ersättning som Svenska kyrkan erhåller enligt 4 kap. 16 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.*

Svenska språknämnden

prövning av anställnings- och arbetsvillkor och andra frågor som rör statligt reglerad anställning hos nämnden (SFS 1992:318)

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 9 kap. 1 § den 1 oktober 1999, i fråga om bestämmelsen i bilagan om fördelning och användning av den statliga ersättning som Svenska kyrkan erhåller enligt 4 kap. 16 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. den 1 januari 2002, och i övrigt den 1 januari 2000.

2. Äldre bestämmelser om sekretess gäller fortfarande i fråga om uppgifter som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs att 5 och 7 §§ skatteregisterlagen (1980:343)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

För fysisk person som är folkbokförd i riket skall i det centrala skatteregistret anges

1. personnummer, namn, adress, civilstånd, datum för civilståndsändring och folkbokföringsförhållanden,

2. registrering enligt skattebetalningslagen (1997:483), särskilt registrerings- och redovisningsnummer, organisationsnummer och firma,

4. registrering i sjömansregistret, 4. registrering i sjömansregistret, tillhörighet till icke- territoriell tillhörighet till Svenska kyrkan, församling, tillhörighet till svenska kyrkan,

5. nationalitet, personnummer för hos personen folkbokförda barn under 18 år, antal hemmavarande barn som inte har uppnått 16 eller 18 års ålder, personnummer för make och person som likställs med make vid beskattningen,

6. slag av pensionsförmån som personen är berättigad till enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, i den mån det behövs för att debitera socialförsäkringsavgift,

7. på vilket sätt den preliminära skatten skall betalas.

För person som inte har uppnått 18 års ålder skall också anges personnummer för den hos vilken personen är folkbokförd.

För person som inte har uppnått 15 års ålder skall införas endast uppgift om personnummer, namn och adress samt personnummer för den hos vilken personen är folkbokförd, om inte ytterligare uppgift som avses i första stycket behövs för beskattning.

För person som ej är folkbokförd här i riket skall uppgifter enligt första, andra eller tredje stycket införas i den mån det behövs för beskattning här i riket.

7 §³

För fysisk och juridisk person får, utöver de uppgifter som anges i 5 och 6 §§, det centrala skatteregistret innehålla följande uppgifter.

1. Sådana uppgifter om ägarförhållandena i fåmansföretag, företag som enligt 3 § 12 a mom. tredje stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall behandlas som fåmansföretag, fåmansägt handelsbolag och dotterföretag som avses i 2 kap. 16 § lagen (1990:325) om

¹ Lagen omtryckt 1983:143.

² Senaste lydelse 1997:523.

³ Lydelse enligt prop. 1998/99:15.

självdeklaration och kontrolluppgifter, uppgift om företagsledare i dessa företag samt uppgift om delägare i enkelt bolag och partrederi.

2. Uppgifter angående avslutad revision, verkställt besök eller annat sammanträffande enligt 3 kap. 7 § taxeringslagen (1990:324) eller 14 kap. 6 § skattebetalningslagen (1997:483). För varje sådan åtgärd får anges tid, art, beskattningsperiod, skatteslag, myndighets beslut om beloppsmässiga ändringar av skatt eller underlag för skatt med anledning av åtgärden samt uppgift huruvida bokföringsskyldighet har fullgjorts.

3. Uppgift om registrering av skyldighet att betala skatt, uppgift om innehav av skattsedel på preliminär skatt, uppgifter om beslut om återkallelse av F-skattsedel med angivande av skälen för beslutet, uppgifter som behövs för att bestämma skatt enligt skattebetalningslagen, lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter, mervärdesskattelagen och lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt på ackumulerad inkomst samt uppgifter om redovisning, inbetalning och återbetalning av sådana skatter eller avgifter.

4. Uppgift om maskinellt framställt förslag till beslut om beskattning.

5. Uppgift om ansökan om anstånd med att lämna deklARATION, uppgift om beslut om anstånd med att lämna deklARATION och med att betala skatt, dock ej skälen för ansökningarna eller besluten, samt uppgift om att laga förfall föreligger för underlåtenhet att fullgöra deklARATIONsskyldighet.

6. Administrativa och tekniska uppgifter som behövs för beskattningen.

7. Uppgifter som skall lämnas i förenklad självdeklARATION, särskild självdeklARATION enligt 2 kap. 10 § första stycket punkterna 2–4 och andra stycket lagen om självdeklARATION och kontrolluppgifter samt uppgifter som skall lämnas enligt 2 kap. 25 § lagen om självdeklARATION och kontrolluppgifter.

8. Uppgift om beslut om beskattning, dock ej skälen för beslutet och uppgift om utmätning enligt 18 kap. 9 § skattebetalningslagen.

9. Uppgift om att fordran mot personen registrerats hos kronofogdemyndighet, uppgift om indrivningsresultat, uppgift om att en person ålagts betalningsskyldighet i egenskap av bolagsman eller företrädare för en juridisk person, uppgift om beslut om skuldsanering, ackord, likvidation eller konkurs samt uppgift om betalningsinställelse.

10. Uppgift om antal anställda och de anställdas personnummer.

11. Uppgift om telefonnummer, särskild adress för skattsedelsförsändelse samt namn, adress och telefonnummer för ombud.

12. Uppgift från kontrolluppgift som enligt 3 kap. lagen om självdeklARATION och kontrolluppgifter skall lämnas utan föreläggande samt från sådan särskild uppgift som avses i 2 kap. 19 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

13. Uppgift om beteckning, köpeskilling, basvärde, delvärde, taxeringsvärde, omräknat delvärde, beskattningsnatur, typ av fång och tidpunkt för fång för fastighet som ägs eller innehas av personen, andelens storlek om fastigheten har flera ägare och övriga uppgifter som behövs för beräkning av statlig fastighetsskatt samt uppgift som behövs för värdering av bostad på fastighet.

14. Uppgift om tid och art för planerad eller pågående revision samt beskattningsperiod och skatteslag som denna avser samt uppgift om tid för planerat besök eller annat sammanträffande enligt 3 kap. 7 § taxeringslagen eller 14 kap. 6 § skattebetalningslagen.

15. Uppgift om postgiro- och bankgironummer, om personen är näringsidkare samt, om fullmakt lämnats för bank- eller postgiro att ta emot skatteåterbetalning på ett konto, datum för fullmakten samt kontots nummer och typ.

16. Uppgift om antal dagar för vilka den skattskyldige uppburit sjöinkomst enligt punkt 1 av anvisningarna till 49 § kommunalskattelagen (1928:370).

17. Uppgift om omsättning i näringsverksamhet.

18. Uppgifter angående resultat av bruttovinstberäkning, annan beräkning av relationstal eller liknande, skönmässig beräkning och belopp som under beskattningsåret stått till förfogande för levnads-kostnader.

19. Uppgift från centrala bilregistret om innehav av fordon samt om fordonets registreringsnummer, märke, typ och årsmodell samt tillstånd enligt yrkestrafiklagen (1998:490) och lagen (1998:492) om biluthyrning.

20. Uppgift för beräkning av skattereduktion för fackföreningsavgift, uppgifter enligt 6 § första och andra styckena lagen (1993:672) om skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus, uppgifter enligt 7 § lagen (1995:1623) om skattereduktion för riskkapital-investeringar, uppgifter enligt 6 § första och andra styckena lagen (1996:725) om skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus för bestämmande av skattereduktion enligt nämnda lagar samt uppgift om beslut om sådan skattereduktion, uppgifter för bestämmande av skattereduktion enligt lagen (1996:1231) om skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall vid 1997–2001 års taxeringar samt uppgift om beslut om sådan skattereduktion.

21. Uppgift om bosättningsland och tidpunkt för byte av bosättningsland.

22. Uppgifter om antal årsanställda i en koncern i fall som avses i 2 kap. 16 § sista stycket lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter, totalt respektive i Sverige, koncernomsättning och koncernbalans-omslutning för koncernmoderföretag.

23. Uppgift om beteckning på ersättningsbostad som avses i 11 § lagen (1993:1469) om uppskovsavdrag vid byte av bostad, uppskovsavdragets storlek, belopp som enligt 10 § nämnda lag skall reducera omkostnadsbeloppet samt, om ersättningsbostaden utgörs av bostad som avses i 11 § andra meningen nämnda lag, föreningens eller bolagets organisationsnummer och namn.

24. Uppgift som skall lämnas enligt 10 kap. 17 § första stycket 5 och andra stycket samt 33 § skattebetalningslagen.

25. Uppgifter från aktiebolagsregistret om styrelseledamöter, verkställande direktör, firmatecknare och revisor, om att styrelsen inte är fulltalig eller att årsredovisning inte har lämnats i tid, om företagsrekonstruktion och fusion samt uppgifter från handels- och föreningsregistret om firmatecknare, revisor och företagsrekonstruktion.

26. Uppgifter från Alkoholinspektionen om tillstånd enligt alkohollagen (1994:1738) och om omsättning enligt restaurangrapport.

27. Uppgifter från länsarbetsnämnder om beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt utbetalt belopp och datum för utbetalningen.

28. Uppgifter från Generaltullstyrelsen om debiterad mervärdesskatt vid import, exportvärden, antal import- och exporttillfällen samt de tidsperioder som uppgifterna avser samt uppgifter från tullmyndigheter som behövs för tillämpningen av 3 kap. 30 § andra stycket mervärdesskattelagen.

29. Uppgifter från Riksförsäkringsverket om försäkring mot kostnader för sjuklön såvitt avser arbetsgivarens organisations- eller personnummer, beräknad lönesumma, datum då försäkringen börjat gälla och datum för förändring av lönesumma, om sjukpenninggrundande inkomst av annat förvärvsarbete såvitt avser den försäkrades personnummer och datum för inkomstanmälan samt om utsänd person såvitt avser uppgifter från intyg om tillämplig lagstiftning och intyg om utsändning.

30. Uppgift om att en näringsidkare ingår i en sådan mervärdesskattegrupp som avses i 6 a kap. 1 § mervärdesskattelagen.

31. Uppgift om uppskovsbelopp vid andelsbyte enligt lagen (1998:000) om uppskov med beskattningen vid andelsbyten, namn och organisationsnummer på det överlåtna företaget, antal andelar som lämnats som ersättning vid andelsbytet samt namn och organisationsnummer på det köpande företaget samt de övriga uppgifter som behövs för beskattning av uppskovsbelopp.

32. Uppgift om uppskovsbelopp vid andelsöverlåtelse inom koncerner enligt lagen (1998:000) om uppskov med beskattningen vid andelsöverlåtelser inom koncerner, namn och organisationsnummer på det överlåtna företaget, antalet överlåtna andelar samt de övriga uppgifter som behövs för beskattning av vinsten.

33. Uppgift om avgiftsskyldighet till annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan och uppgift om tillhörighet till icke-territoriell församling inom Svenska kyrkan.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999. Äldre bestämmelser i 5 § gäller dock fortfarande i fråga om förhållanden som avser tid före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Skatteplikt föreligger inte vid

- 1) förvärv från make, om förvärvet sker i syfte att för sammanläggning åstadkomma enhetliga lagfartsförhållanden för makarnas fasta egendom,
- 2) förvärv genom byte i den mån ersättningen utgörs av annan fast egendom, om bytet sker för att åstadkomma en lämpligare fastighetsindelning eller utgör ett led i åtgärder för jordbrukets eller skogsbrukets yttre rationalisering,
- 3) sambruksförenings förvärv genom tillskott från medlem och samfällighetsförenings förvärv enligt 5 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
- 4) försäkringsbolags förvärv från annat försäkringsbolag i samband med sådant avtal om övertagande av det senare bolagets hela försäkringsbestånd, som avses i 15 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713),
- 5) förvärv av järnväg som skall inskrivas i särskild ordning, eller av mark för sådan järnväg,
- 6) kommuns eller annan menighets förvärv av mark som enligt detaljplan eller områdesbestämmelser skall användas för allmän plats, begravningsplats eller för sådant ändamål som enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) medför att byggnad för ändamålet skall anses som specialbyggnad,
- 7) förvärv av kronojord genom skatteköp eller annars på grund av skattebrev,
- 8) förvärv av ständig besittningsrätt till ett kronohemman eller ett krononybygge, då på grund av förvärvet inrymning vinnas i sådan rätt,

---

¹ Senaste lydelse 1987:163.

9) upplåtelse av tomträtt i en nybildad fastighet, vars mark tidigare helt eller till övervägande del ingått i en fastighet som varit upplåten med tomträtt till samme tomträttshavare.

9) upplåtelse av tomträtt i en nybildad fastighet, vars mark tidigare helt eller till övervägande del ingått i en fastighet som varit upplåten med tomträtt till samme tomträttshavare, *och*

10) förvärv av mark för allmänna begravningsplatser eller specialbyggnad som är bårhus, krematorium eller byggnad som används för skötsel av allmän begravningsplats.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

dels att nuvarande 4 kap. 16 § skall betecknas 4 kap. 18 §,

dels att 4 kap. 2, 6–10, 13 och 18 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 16 § skall sättas närmast före 4 kap. 18 §,

dels att det i lagen skall införas nya paragrafer, 4 kap. 16 och 17 §§, samt närmast före 4 kap. 16 och 17 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Kyrkobyggnader och kyrkotomter skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas.

Kyrkobyggnader enligt denna lag är byggnader som *invigts* för Svenska kyrkans gudstjänst och som *vårdas av en kyrklig kommun samt domkyrkor som står under egen förvaltning*.

Kyrkobyggnader enligt denna lag är byggnader som *före den 1 januari 2000 har invigts* för Svenska kyrkans gudstjänst och *den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar*.

Kyrkotomt är ett område kring en kyrkobyggnad som hör samman med byggnadens funktion och miljö och som inte är begravningsplats.

6 §

Inventarier av kulturhistoriskt värde, som hör till kyrkobyggnad eller annan kyrklig byggnad eller begravningsplats, skall förvaras och vårdas väl.

Inventarier av kulturhistoriskt värde, som hör till kyrkobyggnad eller annan kyrklig byggnad, *kyrkotomt* eller begravningsplats, skall förvaras och vårdas väl.

7 §

I varje församling samt i domkyrkor som står under egen förvaltning skall det finnas en förteckning över *kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde*. I förteckningen skall anges om ett föremål ägs eller förvaltas av någon annan än församlingen *eller domkyrkan* och om det förvaras på någon annan plats än i kyrkan.

För varje församling skall det finnas en förteckning över inventarier *som avses i 6 §*. I förteckningen skall anges om ett föremål ägs eller förvaltas av någon annan än församlingen och om det förvaras på någon annan plats än i kyrkan.

Förteckningen skall föras av kyrkoherden och en av kyrkorådet utsedd kyrkvård, som skall vara ledamot eller suppleant i rådet. De skall också se till att föremålen förvaras och vårdas väl.

I varje församling skall det utses två personer som har ansvar för att föra förteckningen. De skall också se till att föremålen förvaras och vårdas väl. Församlingen skall anmäla till länsstyrelsen vilka som har utsetts.

8 §

Kontraktsposten skall minst vart sjätte år kontrollera att alla föremål i förteckningen finns kvar. Sådan kontroll skall också göras vid byte av kyrkoherde eller sådan kyrkvård som anges i 7 § andra stycket. I en församling där kontraktsposten är kyrkoherde skall biskopen se till att kontroll sker.

Stiftet skall minst vart sjätte år kontrollera att alla föremål i förteckningen finns kvar. Sådan kontroll skall också göras vid byte av någon av de personer som har utsetts enligt 7 § andra stycket. Efter varje kontroll skall en kopia av förteckningen sändas till länsstyrelsen.

9 §¹

I fråga om ett föremål i förteckningen, som inte ägs av någon enskild person eller släkt, krävs tillstånd från länsstyrelsen

1. för att avyttra det,
2. för att avföra det från förteckningen,
3. för att reparera eller ändra det, eller
4. för att flytta det från den plats där det sedan gammalt hör hemma.

Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs.

Tillstånd krävs inte för mera obetydliga reparationer. Sådana reparationer får inte utföras så, att föremålets kulturhistoriska värde minskas.

10 §²

Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet får besikta kyrkliga inventarier.

Länsstyrelsen får också besluta att ett föremål skall tas upp i förteckningen.

Om det finns allvarlig fara för att ett föremål skadas, får länsstyrelsen tills vidare ta hand om det eller vidta någon annan nödvändig

Om det finns allvarlig fara för att ett föremål skadas, får länsstyrelsen tills vidare ta hand om det eller vidta någon annan nödvändig

¹ Senaste lydelse 1995:560.

² Senaste lydelse 1995:560.

åtgärd för att skydda eller vårda det. Innan en sådan åtgärd vidtas, skall samråd ske med *kontraktsprosten eller biskopen* och, om föremålet ägs av någon enskild, med denne.

åtgärd för att skydda eller vårda det. Innan en sådan åtgärd vidtas, skall samråd ske med *stiftet* och, om föremålet ägs av någon enskild, med denne.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

13 §

I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning.

Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs.

Ersättning till Svenska kyrkan

16 §

Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena, så att deras kulturhistoriska värde inte minskas.

Svenska kyrkan beslutar om fördelning av ersättningen mellan stiftet. Stiftet beslutar om fördelning inom sitt område.

Riksantikvarieämbetet skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i landet. Länsstyrelsen skall ges tillfälle att yttra sig inför fördelningen i länet.

Ingripande för att åstadkomma rättelse

17 §

Länsstyrelsen får förelägga den som är ansvarig för förvaltningen av ett kyrkligt kulturminne att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av föreskrifter och beslut enligt detta kapitel. Ett

sådant föreläggande får förenas med vite.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

I de fall som avses i första stycket får länsstyrelsen i stället hos kronofogdemyndigheten begära särskild handräckning enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning mot den som ansvarar för förvaltningen av ett kyrkligt kulturminne.

Överklagande

f.d. 16 §³

Beslut som anges i 3, 9 och 13 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. *Sådana beslut får alltid överklagas av domkapitlet.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt 4, 10 och 14 §§ får överklagas hos regeringen.

Överklagande

18 §

Beslut som anges i 3, 4, 9, 10, 13 och 14 §§ samt 17 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 4 kap. 16 § den 1 januari 2002, och i övrigt den 1 januari 2000.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

---

³ Senaste lydelse 1995:72.

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 7, 8 och 11 §§ i arkivlagen (1990:782) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

I denna lag ges bestämmelser om myndigheternas och vissa andra organs arkiv samt om arkivmyndigheterna.

Bestämmelserna i 3–6 och 10 §§ skall tillämpas också på statliga, kommunala och kyrkokommunala beslutande församlingar.

Bestämmelserna i 3–6 samt 9 och 10 §§ skall i tillämpliga delar gälla också sådana enskilda organ hos vilka allmänna handlingar förvaras med stöd av lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring.

Bestämmelserna i 3–6 och 10 §§ skall tillämpas också på statliga och kommunala beslutande församlingar.

Bestämmelserna i 3–6 samt 9 och 10 §§ skall i tillämpliga delar gälla också

1. sådana enskilda organ hos vilka allmänna handlingar förvaras med stöd av lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring, och

2. Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar vid förvaring av allmänna handlingar med stöd av lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

2 §²

Vad som enligt denna lag gäller för statliga myndigheters arkiv skall gälla även för arkiv hos

1. kyrkokommunala myndigheter,

2. sådana organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket första meningen sekretesslagen (1980:100) till den del arkivet härrör från den verksamhet som avses i bilagan till sekretesslagen, och

3. allmänna försäkringskassor.

1. sådana organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket första meningen sekretesslagen (1980:100) till den del arkivet härrör från den verksamhet som avses i bilagan till sekretesslagen, och

2. allmänna försäkringskassor.

¹ Senaste lydelse 1994:1385.

² Senaste lydelse 1994:1385.

7 §³

För tillsynen av att myndigheterna och sådana *enskilda* organ som avses i 1 § tredje stycket fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall det finnas arkivmyndigheter såväl inom den statliga som den kommunala förvaltningen.

Arkivmyndigheterna skall dock inte ha tillsyn över riksdagens myndigheter, regeringen, myndigheter inom regeringens kansli eller utrikesrepresentationen.

För tillsynen av att myndigheterna och sådana organ som avses i 1 § tredje stycket fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall det finnas arkivmyndigheter såväl inom den statliga som den kommunala förvaltningen.

8 §⁴

Regeringen bestämmer vilka arkivmyndigheter som skall finnas för tillsynen över de statliga myndigheterna. Tillsynen över att sådana organ som avses i 2 § fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall skötas av de statliga arkivmyndigheterna.

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet i kommunen och landstingsstyrelsen i landstinget, om inte kommunfullmäktige eller landstingsfullmäktige har utsett någon annan nämnd eller styrelse till arkivmyndighet.

Den kommunala arkivmyndigheten skall se till att sådana juridiska personer som avses i 1 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ denna lag. I de fall flera kommuner eller flera landsting bestämmer tillsammans i ett sådant företag fullgörs uppgiften av arkivmyndigheten i den kommun eller det landsting som kommunerna eller landstingen kommer överens om.

Tillsynen över att sådana enskilda organ som avses i 1 § tredje stycket fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall skötas av de statliga arkivmyndigheterna i de fall det enskilda organet förvarar ett statligt arkiv och av de kommunala arkivmyndigheterna i de fall det enskilda organet förvarar ett kommunalt arkiv.

Tillsynen över att sådana enskilda organ som avses i 1 § tredje stycket *1* fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ skall skötas av de statliga arkivmyndigheterna i de fall det enskilda organet förvarar ett statligt arkiv och av de kommunala arkivmyndigheterna i de fall det enskilda organet förvarar ett kommunalt arkiv.

De statliga arkivmyndigheterna skall också sköta tillsynen över att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar fullgör sina skyldigheter enligt 3–6 §§ avseende handlingar som förvaras med stöd av lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och

³ Senaste lydelse 1994:1385.

⁴ Senaste lydelse 1994:1386.

11 §⁵

Om en statlig myndighet har upphört och dess verksamhet inte har förts över till en annan statlig myndighet, skall myndighetens arkiv överlämnas till en arkivmyndighet inom tre månader, såvida inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

I lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring finns bestämmelser om förvaring av statliga myndigheters arkiv hos enskilda organ i vissa fall.

I lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring finns bestämmelser om förvaring av statliga myndigheters arkiv hos enskilda organ i vissa fall. *Bestämmelser om förvaring av allmänna handlingar finns också i lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

---

⁵ Senaste lydelse 1994:1385.

Härigenom föreskrivs i fråga om begravningslagen (1990:1144)
dels att 7 kap. 8 § skall upphöra att gälla,
dels att nuvarande 9 kap. skall betecknas 11 kap.,
dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 1–4 §§, 3 kap. 1 §, 5 kap. 3, 6, 9–13, 16 och
18 §§, 6 kap. 2 och 3 §§, 7 kap. 20 §, 8 kap. 1 § samt 11 kap. 2, 6 och
7 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det skall införas två nya paragrafer, 2 kap. 2 a § och 11 kap.
10 §, två nya kapitel, 9 och 10 kap., samt närmast före 11 kap. 10 § en ny
rubrik, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

I denna lag avses med

- *begravningsverksamhet*: de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser,
- *församling*: församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan,
- *huvudman*: församling inom Svenska kyrkan eller kommun som skall anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde,
- *begravningsplatser*: områden eller utrymmen som är behörigen anordnade för förvaring av avlidnas stoft eller aska och som har tagits i anspråk för detta ändamål, främst kyrkogårdar eller andra gravområden, minneslundar, kolumbarier eller urnmurar,
- *allmänna begravningsplatser*: sådana begravningsplatser som är anordnade av pastorat eller kyrkliga samfälligheter inom svenska kyrkan, av kommuner eller annars av det allmänna,
- *enskilda begravningsplatser*: andra begravningsplatser än allmänna,
- *gravrätt*: den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts till någon för gravsättning,
- *begravningsverksamhet*: de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser,
- *församling*: församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan,
- *huvudman*: församling inom Svenska kyrkan eller kommun som skall anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde,
- *begravningsplatser*: områden eller utrymmen som är behörigen anordnade för förvaring av avlidnas stoft eller aska och som har tagits i anspråk för detta ändamål, främst kyrkogårdar eller andra gravområden, minneslundar, kolumbarier eller urnmurar,
- *allmänna begravningsplatser*: sådana begravningsplatser som är anordnade av församlingar, av kommuner eller annars av det allmänna,
- *enskilda begravningsplatser*: andra begravningsplatser än allmänna,
- *gravrätt*: den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts av den som förvaltar

begravningsplatsen till någon för
gravsättning,

- *kremering*: förbränning av stoftet efter en avliden person,
- *gravsättning*: placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats och placering eller utströende av aska i minneslund eller på någon annan plats än begravningsplats,
- *gravanordningar*: gravvårdar och andra gravöverbyggnader, stenramar, staket eller andra liknande anordningar på en gravplats,
- *kyrkogårdsmyndigheter*: myndigheter som förvaltar allmänna begravningsplatser,
- *krematoriemyndigheter*: myndigheter som förvaltar krematorier.

– *gravanordningar*: gravvårdar och andra gravöverbyggnader, stenramar, staket eller andra liknande anordningar på en gravplats.

2 kap.

1 §

Allmänna begravningsplatser med ett tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag skall anordnas och hållas av de territoriella *pastoraten* inom svenska kyrkan.

Regeringen får för särskilda fall besluta att en *allmän begravningsplats* skall anordnas och hållas av *kommun* i stället för *pastorat*.

Allmänna begravningsplatser med ett tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag skall anordnas och hållas av de territoriella *församlingarna* inom Svenska kyrkan.

Regeringen får för särskilda fall besluta att en *kommun* i stället skall anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom kommunen.

2 §

Allmänna begravningsplatser med särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund skall anordnas och hållas av stiftssamfälligheterna inom svenska kyrkan eller, i fall som avses i 1 § andra stycket, av kommunen.

Huvudmannen skall, inom det egna förvaltningsområdet eller inom ett närbeläget förvaltningsområde, tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund.

Församling som är huvudman bör samråda med och informera företrädare för dem inom förvaltningsområdet som inte tillhör något kristet trossamfund i frågor som rör förvaltningen av de särskilda gravplatserna. Vid anläggning, utvidgning eller

väsentlig ändring av en allmän begravningsplats skall församlingen samråda med företrädare för andra trossamfund och övriga berörda parter.

2 a §

Den som, utan att vara huvudman för begravningsverksamheten, innehar en allmän begravningsplats, har rätt att utan kostnad lämna över förvaltningen av begravningsplatsen till huvudmannen för begravningsverksamheten i det förvaltningsområde där begravningsplatsen är belägen.

3 §¹

På allmän begravningsplats skall gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom pastoratet, den kyrkliga samfälligheten eller kommunen.

På en allmän begravningsplats skall gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom församlingen eller kommunen. Där skall gravplats också beredas en dödfödd som avlidit efter utgången av tjugooåttonde havandeskapsveckan, om kvinnan är folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Detsamma gäller i fråga om en dödfödd som avlidit före utgången av tjugooåttonde havandeskapsveckan, om kvinnan begär det och ett läkarintyg om dödsfallet lämnas till huvudmannen.

Om tillgången på gravplatsmark medger det, får också andra beredas gravplats där.

4 §

Rätten till gravsättning på en allmän begravningsplats skall inte vara beroende av att den avlidne tillhörde visst trossamfund.

Detta gäller dock inte för rätten till gravsättning på en sådan allmän begravningsplats som avses i 2 §.

Detta gäller dock inte för rätten till gravsättning på en sådan särskild gravplats som avses i 2 § första stycket.

---

¹ Senaste lydelse 1991:496.

3 kap.

1 §

Krematorier får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en *kyrklig samfällighet*.

Krematorier får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en *församling*.

5 kap.

3 §²

Om de efterlevande inte kan enas om kremering skall ske eller om gravsättningen, skall *kyrkogårdsmyndigheten* på den ort där den avlidne senast var folkbokförd på begäran medla mellan parterna.

Om parterna enas, skall *myndigheten* fastställa deras överenskommelse. Om enighet inte kan uppnås, skall *myndigheten* i stället med eget yttrande hänskjuta tvisten till länsstyrelsen.

Om de efterlevande inte kan enas om kremering skall ske eller om gravsättningen, skall *huvudmannen för begravningsverksamheten* på den ort där den avlidne senast var folkbokförd på begäran medla mellan parterna.

Om parterna enas, skall *huvudmannen* fastställa deras överenskommelse. Om enighet inte kan uppnås, skall *huvudmannen* i stället med eget yttrande hänskjuta tvisten till länsstyrelsen.

6 §

Sådana delar av stoftet som inte har förbränts vid kremeringen skall tillföras askurnan.

Om det inte kan ske, skall *krematoriemyndigheten* låta förstöra delarna eller gravsätta dem inom en allmän begravningsplats.

Om det inte kan ske, skall *innehavaren av krematoriet* låta förstöra delarna eller gravsätta dem inom en allmän begravningsplats.

9 §³

Stoft får inte kremeras eller gravsättas utan att ett sådant intyg som avses i 4 kap. 7 § har lämnats till *krematoriemyndigheten* eller den som förvaltar begravningsplatsen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att kremering eller gravsättning i vissa fall får ske även utan ett sådant intyg.

Stoft får inte kremeras eller gravsättas utan att ett sådant intyg som avses i 2 kap. 3 § *första stycket* eller 4 kap. 7 § har lämnats till *innehavaren av krematoriet* eller den som förvaltar begravningsplatsen.

10 §⁴

Stoftet efter en avliden skall kremeras eller gravsättas snarast

Stoftet efter en avliden *eller en dödfödd som avses i 2 kap. 3 §*

² Senaste lydelse 1991:496.

³ Senaste lydelse 1991:496.

⁴ Senaste lydelse 1991:496.

möjligt och senast två månader efter dödsfallet.

första stycket skall kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast två månader efter dödsfallet.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Den skattemyndighet som skall utfärda intyg för kremering eller gravsättning får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, skall skattemyndigheten undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som anges i 2 §.

11 §

Askan efter en avliden som har kremerats i Sverige skall gravsättas inom ett år från kremeringen.

Den *myndighet* som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Den *huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium* som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

12 §

Om askan inte har gravsatts inom den tid som sägs i 11 §, skall den *myndighet* som förvarar askan låta gravsätta den.

Om askan inte har gravsatts inom den tid som sägs i 11 §, skall den *huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium* som förvarar askan låta gravsätta den.

Dessförinnan skall den som skall tillfälle att själv låta gravsätta askan.

ordna med gravsättningen lämnas

13 §⁵

I avvaktan på gravsättningen skall askan förvaras av en *krematoriemyndighet*.

Askan får även förvaras av *kyrkogårdsmyndigheten* på den ort där askan skall gravsättas eller, om platsen för gravsättningen inte är bestämd, av *kyrkogårdsmyndigheten* på den ort där den avlidne senast var folkbokförd.

I avvaktan på gravsättningen skall askan förvaras av en *innehavare av krematorium*.

Askan får även förvaras av *huvudmannen för begravningsverksamheten* på den ort där askan skall gravsättas eller, om platsen för gravsättningen inte är bestämd, av *huvudmannen för begravningsverksamheten* på den ort där den avlidne senast var folkbokförd.

16 §

Om det för den *myndighet* som förvarar askan är känt att det råder tvist om platsen för gravsättningen,

Om det för den *huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium*

⁵ Senaste lydelse 1991:496.

får askan inte lämnas ut eller på annat sätt föras bort förrän tvisten är slutligt löst.

som förvarar askan är känt att det råder tvist om platsen för gravsättningen, får askan inte lämnas ut eller på annat sätt föras bort förrän tvisten är slutligt löst.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

18 §

Askan skall gravsättas inom ett år från det att den fördes in.

Askan skall gravsättas inom ett år från det att den fördes in *till Sverige*.

Den *myndighet* som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Den *huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium* som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Om askan inte har gravsatts inom den föreskrivna tiden, skall föreskrifterna i 12 § tillämpas.

6 kap.

2 §

Frågor om tillstånd enligt 1 § andra stycket prövas av *kyrkogårdsmyndigheten*, om flyttning skall ske från eller inom *en allmän begravningsplats*.

Frågor om tillstånd enligt 1 § andra stycket prövas av *huvudmannen för begravningsverksamheten eller den som annars innehar och förvaltar en allmän begravningsplats*, om flyttning skall ske från eller inom *begravningsplatsen*.

I andra fall prövas frågor om tillstånd av länsstyrelsen, som därvid skall höra innehavaren av begravningsplatsen.

3 §

Trots det som sägs i 1 § får *kyrkogårdsmyndigheten* ta ut aska som har gravsatts i ett utrymme i ett kolumbarium eller en urnmur där gravrätten har upphört.

Trots det som sägs i 1 § får *huvudmannen för begravningsverksamheten eller den som annars innehar och förvaltar en allmän begravningsplats* ta ut aska som har gravsatts i ett utrymme i ett kolumbarium eller en urnmur där gravrätten har upphört.

Askan skall i så fall grävas ned inom begravningsplatsen eller inom någon annan närbelägen begravningsplats.

7 kap.

20 §

När en gravrätt skall anses återlämnad enligt 19 § är upplåtaren skyldig att behålla grav-

När en gravrätt skall anses återlämnad enligt 19 § är upplåtaren skyldig att behålla grav-

platsen under minst 15 år från gravsättningen till förmån för den som senast har gravsatts där.

Gravanordning behöver behållas bara om kostnaden för skötseln av gravplatsen betalas.

platsen under minst 25 år från gravsättningen till förmån för den som senast har gravsatts där.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

8 kap.

1 §

Om någon gravsätts inom en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats och gravplatsen inte kan upplåtas till någon med gravrätt, skall gravplatsen förbehållas den avlidne under minst 15 år.

I fråga om gravanordningar tillämpas 7 kap. 25–29 och 35–37 §§. Med gravrättsinnehavare avses därvid den som ordnar med gravsättningen.

Som villkor för att förse gravplatsen med en gravanordning får *innehavaren av* begravningsplatsen bestämma att *avgift för gravplatsen och* kostnaderna för *dess* skötsel betalas.

Om någon gravsätts inom en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats och gravplatsen inte kan upplåtas till någon med gravrätt, skall gravplatsen förbehållas den avlidne under minst 25 år.

Som villkor för att förse gravplatsen med en gravanordning får *den som förvaltar* begravningsplatsen bestämma att kostnaderna för *gravplatsens* skötsel betalas.

9 kap. Begravningsavgift

Avgiftsskyldighet

1 §

Den som är folkbokförd i Sverige skall betala en avgift för begravningsverksamheten (begravningsavgift).

2 §

Begravningsavgiften skall betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd.

Om församlingen är huvudman skall avgiften för den som tillhör Svenska kyrkan enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund räknas in i kyrkoavgiften.

Avgiftsunderlag

Prop. 1998/99:38

3 §

Bilaga 7

Begravningsavgiften beräknas på grundval av den avgiftsskyldiges till kommunal inkomstskatt beskattningsbara inkomst.

Fastställande av begravningsavgift

4 §

Den avgiftssats enligt vilken begravningsavgiften skall betalas fastställs av huvudmannen och skall grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

Avgiftssatsen skall bestämmas på grundval av antalet skatte-kronor och skatteören för de avgiftsskyldiga på det sätt som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I den lagen finns också bestämmelser om beräkning och utbetalning av begravningsavgiften till huvudmännen

5 §

Vid beräkning, debitering, redovisning och betalning av begravningsavgiften gäller skattebetalningslagen (1997:483).

Tjänster som ingår i begravningsavgiften

6 §

För den som vid dödsfallet var folkbokförd inom en huvudmans förvaltningsområde skall huvudmannen utan kostnad för dödsboet tillhandahålla

– gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år,

– gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav,

- transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område, om inte transporten beror på ett avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser,
- kremering,
- lokal för förvaring och visning av stoftet, samt
- lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

7 §

De tjänster som anges i 6 § skall utan kostnad för dödsboet tillhandahållas även av en annan huvudman än den som avses i 6 §, om den avlidne kan beredas gravplats där.

8 §

För en dödfödd som enligt 2 kap. 3 § skall beredas gravplats på en allmän begravningsplats skall bestämmelserna i 6 och 7 §§ tillämpas.

Avgift vid förnyelse av upplåtelse

9 §

Vid förnyad upplåtelse av gravrätt får en särskild avgift tas ut av gravrättsinnehavaren, om förnyelsen inte har något samband med ny gravsättning.

Kostnadsansvar vid gravsättning m.m.

10 §

En huvudman som avses i 6 § skall ersätta den huvudman som har tillhandahållit tjänster enligt 7 §. Ersättningen skall betalas med de belopp som fastställs för varje tjänst i enlighet med 12 §.

11 §

Om de tjänster som anges i 6 § tillhandahålls av den som innehar en enskild begravningsplats skall den huvudman som avses i den bestämmelsen ersätta innehavaren av den enskilda begravningsplatsen med de belopp som fastställs för varje tjänst i enlighet med 12 §.

12 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fastställer årligen de belopp med vilka ersättning skall betalas för de tjänster som anges i 6 §.

Bidrag till innehavare

13 §

En huvudman har rätt att till den som innehar allmän begravningsplats inom huvudmannens förvaltningsområde lämna ett skäligt bidrag till förvaltningen av begravningsplatsen.

Skyldighet att lämna uppgifter

14 §

Svenska kyrkan skall på medium för automatisk databehandling underrätta Riksskatteverket om de avgiftssatser som skall gälla för det följande inkomståret. På samma sätt skall Svenska kyrkan till Riksskatteverket lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna skall lämnas.

Bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter när kommun är huvudman finns i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om

10 kap. Ombud

1 §

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten skall länsstyrelsen förordna ett eller flera ombud att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan.

2 §

Församlingen skall låta ombudet få tillgång till samtliga handlingar som avser begravningsverksamheten.

3 §

Ombudet har rätt att närvara, ställa frågor och göra påpekanden vid sammanträden i församlingen, när frågor om begravningsverksamheten behandlas.

4 §

Ombudet skall kontrollera att sådant samråd som avses i 2 kap. 2 § andra stycket andra meningen sker. Ombudet skall verka för att huvudmännen även i övrigt samråder med och informerar företrädare för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

5 §

Om ombudet finner att det finns anledning att rikta någon anmärkning mot församlingens sätt att sköta begravningsverksamheten skall länsstyrelsen underrättas om detta.

6 §

Ombudet har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen betalas av

7 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om ombuden och den ersättning som de har rätt till.

9 kap.

Den som innehar en allmän eller enskild begravningsplats eller ett krematorium och inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får av länsstyrelsen vid vite föreläggas att fullgöra skyldigheterna.

11 kap.

2 §

Om en huvudman eller den som annars innehar och förvaltar en allmän begravningsplats inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får länsstyrelsen vid vite förelägga huvudmannen eller innehavaren att fullgöra skyldigheterna. Detsamma gäller om den som innehar en enskild begravningsplats eller ett krematorium inte fullgör sina skyldigheter.

6 §

Kyrkogårds- eller krematoriemyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

Beslut som en huvudman eller den som annars innehar och förvaltar en allmän begravningsplats eller ett krematorium fattat i ett enskilt ärende enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

Detsamma gäller

- polismyndighetens beslut om tillstånd till gravsättning eller kremering enligt 4 kap 6 §, och
- skattemyndighetens beslut om intyg för gravsättning eller kremering enligt 4 kap. 7 § eller anstånd enligt 5 kap 10 § andra stycket.

7 §⁶

Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Den enskildes motpart skall därvid vara den som fattat beslut enligt

⁶ Senaste lydelse 1997:996.

6 §.
Detsamma gäller länsstyrelsens beslut. Även länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

– i ärende som avses i 5 kap. 4 §,
– om förfarande med aska enligt 5 kap. 5 § andra stycket,
– om flyttning av gravsatt stoft eller aska enligt 6 kap. 2 § andra stycket,
och

– om överflyttning eller upphörande av gravrätt enligt 7 kap. 34 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om överklagandet i länsrätten eller kammarrätten innebär prövning av ett beslut som skattemyndigheten har meddelat, får Riksskatteverket från skattemyndigheten ta över uppgiften att föra det allmännas talan i länsrätt och kammarrätt. Riksskatteverket för i sådant mål det allmännas talan i Regeringsrätten.

Handläggning av ärenden

10 §

*Förvaltningslagen (1986:223)
skall tillämpas när en församling
handlägger enskilda ärenden
enligt denna lag.*

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om den ändrade beteckningen av 9 kap. till 11 kap. samt 9 kap. 4–6 §§ den 1 oktober 1999, och i övrigt den 1 januari 2000. Bestämmelserna i 9 kap. 1–6 §§ tillämpas första gången i fråga om preliminär skatt för inkomståret 2000 och slutlig skatt enligt 2001 års taxering.

2. Bestämmelserna i 9 kap. skall inte gälla i fråga om dödsfall som inträffat före den 1 januari 2000.

20 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:482) om
införande av folkbokföringslagen (1991:481)

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999.

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunallagen (1991:900) att 8 kap. 9 och 11 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

9 §

Om budgeten på grund av särskilda skäl inte kan fastställas före november månads utgång, skall fullmäktige ändå fastställa skattesatsen inom denna tid.

Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Fullmäktige får då fastställa en annan *skattesats* än den som har bestämts tidigare, om det finns skäl till det.

I lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. finns föreskrifter om skyldighet för styrelsen att underrätta vissa myndigheter om skattesatsen.

Om budgeten på grund av särskilda skäl inte kan fastställas före november månads utgång, skall fullmäktige ändå fastställa skattesatsen *och, i förekommande fall, avgiftssatsen för begravningsavgiften enligt 9 kap. begravningslagen (1990:1144)* inom denna tid.

Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Fullmäktige får då fastställa en annan *skatte- eller avgiftssats* än den som har bestämts tidigare, om det finns skäl till det.

11 §

I lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. finns föreskrifter om skyldighet för styrelsen att underrätta vissa myndigheter om skattesatsen *och om avgiftssatsen för begravningsavgiften*.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999.

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 och 5–6 §§, 4 kap. 1 § och 7 kap. 5 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller vid upphandling som görs av staten, kommuner, landsting, *kyrkliga kommuner* och sådana andra upphandlande enheter som avses i 5 och 6 §§.

Denna lag gäller vid upphandling som görs av staten, kommuner, landsting, och sådana andra upphandlande enheter som avses i 5 och 6 §§.

För upphandling som avses i 6 kap. gäller endast bestämmelserna i nämnda kapitel och de bestämmelser i 1 och 5 kap., till vilka hänvisas i 6 kap. samt 7 kap. 1–10 §§.

5 §

I denna lag används följande termer med den betydelse som här anges:

Upphandling: köp, leasing, hyra eller hyrköp av varor, byggtreprenader eller tjänster.

Upphandlande enhet: statliga, kommunala och andra myndigheter, beslutande församlingar i kommuner, landsting och *kyrkliga kommuner*, sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som anges i 6 § och, såvitt avser upphandling enligt 4 och 6 kap., sådana enheter som avses i 4 kap. 1 § andra stycket och 6 kap. 1 § tredje stycket samt sammanslutningar av sådana myndigheter, beslutande församlingar, bolag, föreningar, samfälligheter, stiftelser och enheter.

Upphandlande enhet: statliga, kommunala och andra myndigheter, beslutande församlingar i kommuner och landsting, sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som anges i 6 § och, såvitt avser upphandling enligt 4 och 6 kap., sådana enheter som avses i 4 kap. 1 § andra stycket och 6 kap. 1 § tredje stycket, sammanslutningar av sådana myndigheter, beslutande församlingar, bolag, föreningar, samfälligheter, stiftelser och enheter samt *Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter i fråga om verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144)*.

Upphandlingskontrakt: skriftliga avtal som en upphandlande enhet ingår avseende upphandling enligt denna lag.

Byggtreprenad: utförande eller både projektering och utförande av ett arbete, som kan hänföras till en verksamhet som anges i avdelning C i

¹ Lagen omtryckt 1997:1068.

bilagan till denna lag, eller ett byggnads- eller anläggningsarbete i sin helhet, vars resultat självständigt kan fullgöra en teknisk och ekonomisk funktion.

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Koncession: ett upphandlingskontrakt avseende byggentreprenad där ersättning för arbetet utgår i form av en rätt att utnyttja anläggningen eller i form av dels en sådan rätt, dels betalning.

Leverantör: den som tillhandahåller varor eller utför arbeten eller tillhandahåller tjänster även om han inte varit den som i det särskilda fallet tillhandahållit eller utfört det som upphandlats.

Ramavtal: avtal som ingås mellan en upphandlande enhet och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa samtliga villkor för avrop som görs under en viss period.

Formgivningstävling: sådan tävling som avses i 5 kap. 28 §.

Förfrågningsunderlag: underlag för anbud, som en upphandlande enhet tillhandahåller en leverantör.

Påskyndat förfarande: sådant förfarande som avses i 2 kap. 15 §, 3 kap. 20 § och 5 kap. 22 §.

Anbudsgivare: den som lämnar anbud.

Anbudssökande: den som ansöker om att få lämna anbud vid selektiv eller förhandlad upphandling.

Öppen upphandling: upphandling där alla leverantörer får lämna anbud.

Selektiv upphandling: upphandling där en upphandlande enhet inbjuder vissa leverantörer att lämna anbud.

Förhandlad upphandling: upphandling där en upphandlande enhet inbjuder vissa leverantörer att lämna anbud och tar upp förhandling med en eller flera av dem.

Förenklad upphandling: upphandling där alla leverantörer har rätt att delta, deltagande leverantörer skall lämna skriftligt anbud och den upphandlande enheten får förhandla med en eller flera anbudsgivare.

Direktupphandling: upphandling utan infordrande av skriftligt anbud.

6 §

Termen ”upphandlande enhet” innefattar sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som har inrättats i syfte att täcka behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär och

1. vars kapital huvudsakligen har tillskjutits av staten, en kommun, ett landsting, *en kyrklig kommun* eller en annan upphandlande enhet, eller

2. vars upphandling står under statlig eller kommunal tillsyn eller en tillsyn av en annan upphandlande enhet, eller

3. vars styrelse till mer än halva antalet ledamöter utses av staten, en kommun, ett landsting, *en kyrklig kommun* eller en annan upphandlande enhet.

1. vars kapital huvudsakligen har tillskjutits av staten, en kommun, ett landsting eller en annan upphandlande enhet, eller

3. vars styrelse till mer än halva antalet ledamöter utses av staten, en kommun, ett landsting eller en annan upphandlande enhet.

4 kap.

1 §

Prop. 1998/99:38

Bilaga 7

Bestämmelserna i detta kapitel skall tillämpas vid upphandling som görs av en upphandlande enhet för sådan av enheten bedriven verksamhet som består av

1. drift eller tillhandahållande av fasta nät i syfte att betjäna allmänheten i fråga om produktion, transporter, distribution eller försörjning med dricksvatten, elektricitet, gas eller värme eller av leverans av sådana nyttigheter till fasta nät,

2. utnyttjande av mark- eller vattenområden för prospektering eller utvinning av olja, gas, kol eller andra fasta bränslen eller för tillhandahållande av terminaler, flygplatser eller hamnanläggningar,

3. drift av nät i syfte att betjäna allmänheten i fråga om transporter med järnväg, spårväg, tunnelbana, buss, trådbuss eller linbana,

4. drift eller tillhandahållande av ett allmänt telekommunikationsnät eller tillhandahållande av en eller flera allmänna telekommunikations-tjänster.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel innefattar termen ”upphandlande enhet”

1. företag över vilka staten, en kommun, ett landsting, *en kyrklig kommun* eller en annan upphandlande enhet direkt eller indirekt kan utöva ett bestämmande inflytande på det sätt som anges i 3 kap. 8 § andra stycket, och

1. företag över vilka staten, en kommun, ett landsting eller en annan upphandlande enhet direkt eller indirekt kan utöva ett bestämmande inflytande på det sätt som anges i 3 kap. 8 § andra stycket, och

2. företag som bedriver verksamhet enligt första stycket med sådant särskilt tillstånd från en myndighet som innebär att ett eller flera företag förbehålls rätten att bedriva verksamheten.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel innefattar termen ”särskilt tillstånd” dels fall då ett företag i syfte att anlägga nät eller annan anordning som avses i första stycket kan utnyttja rätt till expropriation eller användning av egendom eller får placera nätutrustning på, under eller över allmän väg, dels fall då ett företag bedriver verksamhet som avses i första stycket 1 och levererar dricksvatten, elektricitet, gas eller värme till ett nät som drivs av ett företag som har särskilt tillstånd från en myndighet.

För upphandling av tjänster för verksamheter som avses i första stycket gäller, utöver detta kapitel, de bestämmelser till vilka hänvisas i 5 kap. 1 §.

7 kap.

5 §

Prop. 1998/99:38

Bilaga 7

Ett beslut på vilket denna lag är tillämplig får inte överklagas med stöd av 10 kap. kommunallagen (1991:900) *eller* 22 kap. kyrkolagen (1992:300).

Ett beslut på vilket denna lag är tillämplig får inte överklagas med stöd av 10 kap. kommunallagen (1991:900).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Härigenom föreskrivs i fråga om mervärdesskattelagen (1994:200)
dels att 4 kap. 8 § skall ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 4 kap. 8 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ideella föreningars verksamhet

**Ideella föreningars och
registrerade trossamfunds
verksamhet**

**4 kap.
8 §**

Som yrkesmässig verksamhet räknas inte en verksamhet som bedrivs av en ideell förening, när inkomsten av verksamheten utgör sådan inkomst av näringsverksamhet för vilken föreningen är frikallad från skattskyldighet enligt 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Som yrkesmässig verksamhet räknas inte en verksamhet som bedrivs av en ideell förening *eller ett registrerat trossamfund*, när inkomsten av verksamheten utgör sådan inkomst av näringsverksamhet för vilken föreningen är frikallad från skattskyldighet enligt 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:260) om offentlig anställning att 1–3 och 6 §§ samt punkten 2 av övergångsbestämmelserna till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag finns särskilda föreskrifter om arbetstagare hos

1. riksdagen och dess myndigheter,
2. myndigheterna under regeringen,
3. *kyrkomötet och dess*

myndigheter,

4. de allmänna försäkrings-

kassorna.

3. de allmänna försäkrings-

kassorna.

Särskilda föreskrifter om arbetstagare som avses i första stycket 2 finns också i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.

2 §

Följande föreskrifter i lagen gäller också arbetstagare hos kommuner, landsting, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter, nämligen

23–29 §§ om arbetskonflikter,

42 § första stycket om vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Föreskrifterna i 30 § om periodiska hälsoundersökningar gäller också arbetstagare hos kommuner och landsting.

Följande föreskrifter i lagen gäller också arbetstagare hos kommuner, landsting och kommunalförbund, nämligen

3 §

Lagen gäller inte

1. statsråden,
2. riksdagens ombudsmän,
3. *biskopar eller präster som*

avses i kyrkolagen (1992:300),

4. arbetstagare som är lokalanställda av svenska staten utomlands och som inte är svenska medborgare,

5. arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete eller skyddat arbete.

3. arbetstagare som är lokalanställda av svenska staten utomlands och som inte är svenska medborgare,

4. arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete eller skyddat arbete.

För justitiekanslern, justitieråden och regeringsråden gäller bara 4 § om bedömningsgrunder vid anställning, 7 § om bisysslor och 23–29 §§ om arbetskonflikter.

Regeringen får föreskriva eller för särskilda fall besluta att bara svenska medborgare får ha

1. anställning inom regeringskansliet eller utrikesförvaltningen,
2. statlig anställning som kan vara förenad med myndighetsutövning eller handläggning av frågor som rör förhållandet till andra stater eller till mellanfolkliga organisationer,
3. statlig anställning som kan medföra kännedom om förhållanden som är av betydelse för landets säkerhet eller för andra viktiga, allmänna eller enskilda ekonomiska intressen.

De befogenheter som regeringen har enligt första stycket 2 och 3 utövas i fråga om arbetstagare hos riksdagen eller dess myndigheter av riksdagen eller den myndighet som riksdagen bestämmer *och i fråga om arbetstagare hos kyrkomötet eller dess myndigheter av kyrkomötet eller den myndighet som kyrkomötet bestämmer.*

De befogenheter som regeringen har enligt första stycket 2 och 3 utövas i fråga om arbetstagare hos riksdagen eller dess myndigheter av riksdagen eller den myndighet som riksdagen bestämmer.

---

2. Om det i någon annan lag eller författning *än kyrkolagen (1992:300)* hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag, skall i stället den nya föreskriften tillämpas.

---

2. Om det i någon annan lag eller författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag, skall i stället den nya föreskriften tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

25 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I denna lag avses med enhet: statliga, kommunala och andra myndigheter, beslutande församlingar i kommuner, landsting *och kyrkliga kommuner samt* sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som utgör upphandlande enhet enligt 1 kap. 5 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling, med undantag av företag som har särskilt tillstånd enligt vad som anges i 4 kap. 1 § andra stycket den lagen.

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med enhet: statliga, kommunala och andra myndigheter, beslutande församlingar i kommuner *och* landsting, sådana bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser som utgör upphandlande enhet enligt 1 kap. 5 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling, med undantag av företag som har särskilt tillstånd enligt vad som anges i 4 kap. 1 § andra stycket den lagen *samt Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter i fråga om verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

För förmögenhetsbildningar som enligt 3 § skall anses som stiftelser enligt stiftelselagen (äldre stiftelser) gäller stiftelselagen (1994:1220) med de begränsningar som följer av denna lag.

För sådan egendom som avses i 38 kap. 1 § och 2 § 3, 39 kap. 1 § samt 41 kap. 1, 23 och 24 §§ kyrkolagen (1992:300) och som är av stiftelsekaraktär gäller endast bestämmelserna i 1 kap. 4 § stiftelselagen.

För sådan egendom som avses i 9 § tredje stycket och 10 § första stycket lagen (1999:000) om införande av lagen (1999:000) om Svenska kyrkan gäller inte bestämmelserna i stiftelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

---

¹ Senaste lydelse 1995:1460.

27 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring

Prop. 1998/99:38
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 1 och 7 §§ lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag innehåller bestämmelser om överlämnande av allmänna handlingar till sådana enskilda organ som avses i 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen och om förvaring av dessa handlingar sedan de överlämnats. I lagen ges också bestämmelser om sådana organs skyldighet att pröva framställningar om utlämnande av allmänna handlingar enligt reglerna i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen (1980:100).

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om överlämnande av allmänna handlingar till sådana enskilda organ som avses i 2 kap. 17 § *första stycket* tryckfrihetsförordningen och om förvaring av dessa handlingar sedan de överlämnats. I lagen ges också bestämmelser om sådana organs skyldighet att pröva framställningar om utlämnande av allmänna handlingar enligt reglerna i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen (1980:100).

I fråga om allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar finns bestämmelser i lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

7 §

Bestämmelser om rätten att ta del av allmänna handlingar finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Bestämmelser om begränsningar i rätten att ta del av allmänna handlingar och om skyldigheten att iaktta sekretess finns i sekretesslagen (1980:100).

Av 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 8 § andra stycket tredje meningen sekretesslagen framgår att ett enskilt organ, som efter ett beslut enligt denna lag förvarar allmänna handlingar, skall jämföras med myndighet i

Av 2 kap. 17 § *första stycket* tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 8 § andra stycket tredje meningen sekretesslagen framgår att ett enskilt organ, som efter ett beslut enligt denna lag förvarar allmänna handlingar, skall jämföras med

fråga om befattningen med dessa handlingar. myndighet i fråga om befattningen med dessa handlingar. Prop. 1998/99:38 Bilaga 7

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 §, 8 kap. 3 §, 11 kap. 6–8, 10 och 12 §§ skattebetalningslagen (1997:483) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

Denna lag gäller vid bestämmande, debitering, redovisning och betalning av

1. sådan skatt eller avgift som avses i 1 kap. 1 § första stycket taxeringslagen (1990:324),

2. avgift enligt lagen (1981:691) om socialavgifter,

3. skatt enligt lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster,

4. skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200),

5. avgift enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift,

6. skattetillägg och förseningsavgift i fråga om sådan skatt eller avgift som avses i 1–5, förseningsavgift enligt fastighets-taxeringslagen (1979:1152) samt kontrollavgift enligt lagen (1998:514) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m., och

7. ränta på skatt, skattetillägg eller avgift som avses i 1–6.

Lagen gäller inte när skatt enligt mervärdesskattelagen skall tas ut för varor vid import. I sådant fall gäller tullagen (1994:1550).

4. *begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144),*

5. skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200),

6. avgift enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift,

7. *avgift som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund,*

8. skattetillägg och förseningsavgift i fråga om sådan skatt eller avgift som avses i 1–7, förseningsavgift enligt fastighets-taxeringslagen (1979:1152) samt kontrollavgift enligt lagen (1998:514) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m., och

9. ränta på skatt, skattetillägg eller avgift som avses i 1–8.

8 kap.

3 §²

De allmänna skatttabellerna skall ange skatteavdraget på olika inkomstbelopp, beräknade för en månad eller kortare tid, och grundas på att

1. inkomsten är oförändrad under inkomståret,

¹ Senaste lydelse 1998:516.

² Senaste lydelse 1997:953.

2. arbetstagaren endast kommer att taxeras för den inkomst som anges i tabellen,

3. arbetstagaren inte skall betala någon annan skatt eller avgift än kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster och avgift enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift, och

3. arbetstagaren inte skall betala någon annan skatt eller avgift än kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, *begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144)*, avgift enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift och avgift som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund, och

4. arbetstagaren vid inkomsttaxeringen inte medges något annat avdrag än avdrag för avgift enligt lagen om allmän pensionsavgift och grundavdrag.

Skattetabellerna skall ange skatteavdraget med utgångspunkt från att kommunal inkomstskatt beräknas efter *skattesatser* i hela krontal.

Skattetabellerna skall ange skatteavdraget med utgångspunkt från att kommunal inkomstskatt, *begravningsavgift enligt begravningslagen och avgift som avses i lagen om avgift till registrerat trossamfund* beräknas efter *en sammanlagd skatte- och avgiftssats* i hela krontal.

Av tabellerna skall också framgå skatteavdraget för den som inte är skyldig att betala allmän pensionsavgift.

11 kap.

6 §

För en fysisk person som kan få en A-skattsedel enligt 4 kap. 16 § skall skattemyndigheten bestämma tillämplig skattetabell med ledning av den skattesats som för inkomståret gäller för den fysiska personen i hemortskommunen.

För en fysisk person som kan få en A-skattsedel enligt 4 kap. 16 § skall skattemyndigheten bestämma tillämplig skattetabell med ledning av

1. den skattesats som för inkomståret gäller för den fysiska personen i hemortskommunen,

2. *den avgiftssats som för inkomståret gäller för den fysiska personen enligt begravningslagen (1990:1144)*, och

3. *den avgiftssats som för inkomståret gäller för den fysiska personen enligt de uppgifter som lämnats av ett trossamfund enligt lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund.*

Beslut om tillämplig skattetabell skall fattas senast den 18 januari under inkomståret. Om en skattskyldig som tidigare inte har haft inkomst från vilken skatteavdrag skall göras får sådan inkomst, skall beslut om tillämplig skattetabell fattas så snart som möjligt.

7 §

Om det i *den kommunala skattesats* som gäller för den skattskyldige ingår öretal över femtio, tillämpas skattetabellen med närmaste högre hela krontal. Annars tillämpas skattetabellen med närmaste lägre hela krontal.

Om det i *summan av de skatte- och avgiftssatser enligt 6 § första stycket* som gäller för den skattskyldige ingår öretal över femtio, tillämpas skattetabellen med närmaste högre hela krontal. Annars tillämpas skattetabellen med närmaste lägre hela krontal.

8 §

Om en *skattesats för kommunal inkomstskatt* har ändrats så sent under december året före inkomståret att ändringen inte kan beaktas vid tillämpningen av 6 eller 7 §, skall den tidigare *skattesatsen* tillämpas.

Om en *skatte- eller avgiftssats* har ändrats så sent under december året före inkomståret att ändringen inte kan beaktas vid tillämpningen av 6 § *första stycket* eller 7 §, skall den tidigare *skatte- eller avgiftssatsen* tillämpas.

10 §

I slutlig skatt ingår

1. skatt som avses i 1 kap. 1 § första stycket *taxeringslagen* (1990:324),
2. egenavgift som avses i 3 kap. *lagen* (1981:691) om socialavgifter,
3. skatt som avses i 2 § *lagen* (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster,

4. sådan mervärdesskatt som enligt 10 kap. 31 § första stycket denna lag skall redovisas i självdeklaration, och

5. avgift som avses i 2 § *lagen* (1994:1920) om allmän löneavgift.

4. *begravningsavgift enligt begravningslagen* (1990:1144),

5. sådan mervärdesskatt som enligt 10 kap. 31 § första stycket denna lag skall redovisas i självdeklaration,

6. avgift som avses i 2 § *lagen* (1994:1920) om allmän löneavgift, och

7. *avgift som avses i lagen* (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund.

12 §

När den slutliga skatten bestäms gäller att

1. kommunal inkomstskatt räknas ut i en post med ledning av den skattesats som för inkomståret

1. kommunal inkomstskatt räknas ut i en post med ledning av den skattesats som för inkomståret

gäller för den skattskyldige i hemortskommunen, *och*

2. egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter debiteras på grundval av uppgifter om försäkringsförhållanden som lämnas av den allmänna försäkringskassan.

gäller för den skattskyldige i hemortskommunen,

2. egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter debiteras på grundval av uppgifter om försäkringsförhållanden som lämnas av den allmänna försäkringskassan,

3. *begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:000) räknas ut med ledning av den avgiftssats som för inkomståret gäller för den skattskyldige enligt de uppgifter som lämnats för den församling eller kommun som avgiften skall betalas till, och*

4. *avgift som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund räknas ut med ledning av den avgiftssats som för inkomståret gäller för den skattskyldige enligt de uppgifter som lämnats av trossamfundet.*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1999 och tillämpas första gången i fråga om preliminär skatt för inkomståret 2000 och slutlig skatt enligt 2001 års taxering.

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-12-01

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 12 november 1998 (Kulturdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.,
2. lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000,
3. lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001 - 2010 års taxeringar,
4. lag om avgift till registrerat trossamfund,
5. lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille,
6. lag om ändring i rättegångsbalken,
7. lag om ändring i äktenskapsbalken,
8. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
9. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
10. lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130),
11. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.
12. lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar,
13. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
14. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
15. lag om ändring i skattregisterlagen (1980:343),
16. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
17. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.
18. lag om ändring i arkivlagen (1990:782),
19. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
20. lag om ändring i lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481),
21. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
22. lag om ändring i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling,
23. lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200),
24. lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning,
25. lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling,
26. lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220),
27. lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av

allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring,
28. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483).

Prop. 1998/99:38
Bilaga 8

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Knut Weibull, hovrättsassessorn Lars Bjurström, kammarrättsassessorn Christina Otto och kammarrättsassessorn Birgitta Pettersson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

2 §

Reservationen i sista ledet av första stycket för det fall att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat torde syfta på bestämmelserna i 3 §. Eftersom av dessa bestämmelser framgår att regeringen får föreskriva att allmänna handlingar får överlämnas till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar är reservationen i förevarande paragraf överflödigt och Lagrådet förordar att den får utgå.

Förslaget till lag om avgift till registrerat trossamfund

2 §

Enligt denna paragraf får regeringen besluta att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall få hjälp med avgiftsuppbörd samt vidare besluta att ett trossamfund inte längre skall få sådan hjälp. Det får förutsättas att beslut i fråga om rätt till hjälp kommer att meddelas efter framställning av det trossamfund som önskar sådan hjälp och kan gå ut på såväl bifall som avslag. Det framgår sålunda att det är fråga om förvaltningsbeslut; någon grund för normdelegation torde inte heller föreligga.

I sitt yttrande över förslaget till lag om trossamfund anmärkte Lagrådet att det var önskvärt att det, särskilt med hänsyn till det starka skydd som den särskilda lagstiftningsformen medför, redan i den lagen angavs de principer enligt vilka frågan om rätt till avgiftsuppbörden skulle prövas. Under föredragningen av förevarande lagstiftningsärende har blivit upplyst att arbete pågår med utarbetande av villkor som skall vara vägledande för beslut om hjälp med avgiftsuppbörden och att det övervägs att föreskrifter om sådana villkor skall föras in i lagen om trossamfund.

Den ordning som formellt sett föreslås i förevarande lagstiftningsärende innebär att regeringen ges en beslutanderätt utan några som helst riktlinjer från riksdagens sida. Lagrådet utgår emellertid från att regeringen inte kommer att utnyttja sin beslutanderätt, innan riksdagen har dragit upp riktlinjer för hur beslutanderätten skall utövas, och har under denna förutsättning inte något att erinra mot bestämmelsen.

6 och 7 §§

I 6 § föreskrivs en skyldighet för trossamfundet att lämna vissa uppgifter till Riksskatteverket. Uppgifterna får endast avse sådana personer som anges i andra stycket. Till dessa hör, enligt andra stycket 2, personer som har samtyckt enligt 7 § till att betala avgift till trossamfundet. Enligt 7 § andra stycket krävs inte något "skriftligt samtycke enligt första stycket", om trossamfundets stadgar innehåller regler om skyldighet för medlemmarna att betala avgift till trossamfundet i den ordning som gäller för skatter och avgifter enligt skattebetalningslagen. Meningen synes emellertid vara, att uppgifterna skall avse även dessa medlemmar. I motiven framhålls att medlemmarna, genom sitt medlemskap i trossamfundet, får anses ha samtyckt till att betala avgift i enlighet med vad som framgår av stadgarna (avsnittet 10.4.3 i lagrådsremissen). För att det sagda skall framgå av lagtexten kan denna ändras t.ex. enligt följande.

6 § andra stycket 2 erhåller lydelsen: "har eller anses ha samtyckt enligt 7 § denna lag till att betala avgift till trossamfundet."

7 § andra stycket erhåller lydelsen: "Om trossamfundets stadgar innehåller regler om skyldighet för medlemmarna att betala avgift till trossamfundet i den ordning som gäller för skatter och avgifter enligt skattebetalningslagen (1997:483), anses medlemmarna ha lämnat sådant samtycke som avses i första stycket."

Förslaget till lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille

5 §

Enligt paragrafen får regeringen meddela närmare föreskrifter om förfarandet vid avvecklingen av åborätten. Eftersom avvecklingen rör även förhållandet mellan enskilda - olika pretendenter till åborätten - och såvitt angår förhållandet mellan åborättshavare och det allmänna föreskrift som ger möjlighet till normdelegation saknas i 8 kap. 7 § regeringsformen kan det här endast bli fråga om verkställighetsföreskrifter. Sådana föreskrifter behöver inte ha stöd i lag. Om det anses önskvärt med en bestämmelse som erinrar om behovet av verkställighetsföreskrifter bör den utformas just som en sådan erinran. Lagrådet kan dock inte finna att det finns något behov av bestämmelsen i förevarande fall och förordar att paragrafen får utgå.

8 §

I första stycket sista meningen föreskrivs att - vid tillämpningen av äganderättsutredningslagen - landgillejord som inte motsvarar hel registerfastighet anses ha avskilts genom giltig sämjedelning. Ordet "avskilts" används dock i 9 § andra stycket den lagen endast med avseende på samfällighet. Meningen kan förslagsvis ges följande lydelse: "Motsvarar landgillejord inte hel registerfastighet skall fastigheten anses delad genom sämjedelning som är giltig."

9 §

Enligt paragrafen skall den som före lagens ikraftträdande hade rätt till landgille och som lider förlust genom att landgille upphör ha rätt till "skälig ersättning" av staten. Lagrådet har visserligen lämnat en motsvarande ersättningsbestämmelse i 11 § lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan opåtalad. Där rörde det sig emellertid om synnerligen svåröverskådliga förhållanden. I förevarande sammanhang är förhållandena mera gripbara. Lagrådet förordar att formuleringen i 2 kap. 18 § andra stycket regeringsformen används, dvs att den som lider förlust genom att landgille upphör "har rätt till ersättning för förlusten av staten."

Förslaget till lag om ändring i lagen om statlig inkomstskatt

7 § 5 mom.

I vissa av styckena i momentet har registrerade trossamfund jämförts med ideella föreningar, i andra inte. Enligt den allmänna motiveringen utgår förslaget från att i princip samma beskattningsregler bör gälla för Svenska kyrkan och andra registrerade trossamfund som för ideella föreningar. Denna princip är naturlig mot bakgrund av att skattereglerna inte bör påverka ett trossamfunds beslut om verksamhetsform. För att lagen skall bli så utformad att den kan antas tillgodose det angivna syftet bör trossamfund jämföras med förening också i andra, tredje, femte, sjätte och sjunde styckena i momentet medan däremot åttonde stycket bör kunna lämnas oförändrat.

7 § 7 mom.

Lagrådet ifrågasätter om inte trossamfund skall jämföras med förening också i tredje stycket av förevarande moment.

Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

1 §

Med den ändrade regleringen avseende trossamfundens hjälp med uppbörd m.m. kan ifrågasättas om inte nu landstingen och landstingens uttag av skatt bör uttryckligen anges i första stycket. Det kan då inledas exempelvis på följande sätt: " Skattesatsen för kommuns uttag av kommunal inkomstskatt och landstings uttag av landstingskatt samt avgiftssatsen för uttag av begravningsavgift ...".

3 b §

Vid lagrådsföredragningen har angetts att det kan vara ändamålsenligt att denna lag, som i huvudsak riktar sig till skattemyndigheterna och Riksskatteverket, uttömmande reglerar vad som skall gälla i fråga om utdebitering o.dyl. Det kan dock synas överflödigt att här ta in bestämmelser som riktar sig till trossamfunden och som återfinns i 6 § i den föreslagna lagen om avgift till registrerat trossamfund.

4 a §

Bestämmelsen synes, i motsats till vad som gäller enligt 4 § när kommun är huvudman för begravningsverksamheten, bygga på att någon skuld som skall återbetalas av trossamfunden inte uppkommer. Då detta inte kan uteslutas bli fallet, åtminstone övergångsvis, bör övervägas om inte bestämmelsen och/eller övergångsbestämmelsen bör kompletteras i detta hänseende.

Förslaget till lag om ändring i lagen om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar

Lagrådet ifrågasätter om inte även lagens rubrik bör ändras så att ordet "församlingar" utgår och rubriken avslutas med orden "kommuner och landsting".

Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen

1 kap. 8 §

Det bör understrykas att bestämmelser om Svenska kyrkan finns dels - såvitt avser begravningsverksamhet och kulturminnesvård som det utgår statliga bidrag till - i bilagan vartill andra stycket första meningen hänvisar, dels i den föreslagna nya meningen.

Med det föreslagna tillägget blir andra stycket besvärande långt och det handlar om två helt disparata typer av regleringar. Lagrådet förordar att stycket delas och att ett nytt tredje stycke ges följande lydelse. "Ett enskilt organ som med stöd av lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring förvarar sådana handlingar skall vid tillämpningen av denna lag jämföras med myndighet såvitt avser befattningen med dessa handlingar. Detsamma gäller Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar såvitt avser befattningen med allmänna handlingar som förvaras med stöd av lagen (1999:000) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m."

Genomförs den föreslagna ändringen bör hänvisningarna i 7 § tredje stycket respektive 6 § tredje stycket i de angivna lagarna ändras.

7 kap. 15 §

Genom den föreslagna ändringen i bilagan kommer vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätten att ta del av handlingar att i tillämpliga delar gälla också handlingar hos Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar som rör verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen. Sådana handlingar får antas kunna komma att innehålla känsliga uppgifter om de avlidnas och åtminstone indirekt också om deras anhörigas tillhörighet till trossamfund. Det framgår inte om några överväganden gjorts angående behovet av sekretess för sådana uppgifter. Något direkt motsvarande sekretesskydd är f.n. inte föreskrivet i sekretesslagen; det är ovisst om

något skydd kan följa av 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen och det förordnande som meddelats i 2 b § sekretessförordningen för bl.a. Svenska kyrkans församlingars ministerialböcker (jfr prop. 1990/91:153 s. 127 f). Lagrådet, som saknar underlag för att bedöma frågan, hemställer att den uppmärksammas under det fortsatta beredningsarbetet.

Förslaget till lag om ändring i lagen om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

6 §

I punkten 6) i paragrafen finns redan bestämmelser om kommuns eller annan menighets förvärv av mark för begravningsplats eller för sådant ändamål som enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen medför att byggnad för ändamålet skall anses som specialbyggnad; det senare gäller bl.a. ecklesiastikbyggnader såsom bårhus, krematorium och byggnad som används för skötsel av allmän begravningsplats. Nu föreslås under 10) en ny bestämmelse om förvärv av mark för allmänna begravningsplatser eller specialbyggnad som är bårhus, krematorium eller byggnad som används för skötsel av allmän begravningsplats. Bestämmelsen i 10) får antas syfta på församlingars och kyrkliga samfälligheters förvärv av mark för begravningsplatser m.m.; dessa har hittills inkluderats i begreppet (kyrklig) kommun i 6). Det bör framgå av den nya bestämmelsen att där avses andra förvärv än under 6). Ehuru det är störande kan det möjligen accepteras att punkten 10 ges en mer modern utformning än punkten 6) utan att den senare ändras. Den föreslagna formuleringen synes dock ha blivit alltför komprimerad. Lagrådet förordar att punkten 10 ges följande lydelse: "10) förvärv som annan än som avses under 6) gör av mark för allmän begravningsplats eller mark för sådan specialbyggnad enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen som är bårhus, krematorium eller byggnad som används för skötsel av allmän begravningsplats."

En helt annan fråga är om begreppet bårhus över huvud taget skall användas under rubriken ecklesiastikbyggnad i fastighetstaxeringslagen och i förevarande bestämmelse. Med bårhus avses uppenbarligen i den diskussion som äger rum i anslutning till relationsändringen sådana lokaler för förvaring av döda som finns i anslutning till sjukhus och inte, som antagligen var fallet när fastighetstaxeringslagen kom till, kyrkogårdsbyggnader.

Förslaget till lag om ändring i lagen om kulturminnen m.m.

4 kap. 9 §

De villkor som länsstyrelsen enligt det nya andra stycket skall kunna ställa torde vara att hänföra till åtgärder för att reparera eller ändra ett föremål eller för att flytta det från den plats där det sedan gammalt hör hemma. Detta bör framgå. Eftersom ordet "ändra" används parallellt med andra verb bör allt betecknas som åtgärder. Lagrådet förordar att andra stycket får följande lydelse: "Länsstyrelsen får i fråga om första stycket 3 och 4

ställa de villkor --- föranleder åtgärden. Villkoren får avse hur åtgärden skall ---."

Prop. 1998/99:38
Bilaga 8

16 §

Under föredragningen har anmälts att första stycket bör lyda: "Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena."

Lagrådet har inte något att erinra mot denna formulering.

Förslaget till lag om ändring i begravningslagen

2 kap. 4 §

Rätten till gravsättning på en allmän begravningsplats skall enligt första stycket inte vara beroende av att den avlidne tillhör visst trossamfund men detta gäller dock enligt andra stycket inte för rätten till gravsättning på en sådan särskild gravplats som avses i 2 § första stycket. Andra stycket bör kunna tolkas som att det ger en rätt men inte medför tvång för huvudmannen att kräva tillhörighet till visst trossamfund; även den som är ateist och inte är medlem av något trossamfund bör rimligen kunna ha rätt att gravsättas på en särskild gravplats, avskild från gravar med religiösa symboler.

9 kap. 4 §

Såvitt gäller fastställandet av begravningsavgift kommer ett beslut härom av en församling inte längre att kunna angripas såsom tidigare skett av ett beslut av en kyrkokommun genom begäran om laglighetsprövning. I de fall kommunen är huvudman för begravningsverksamheten står dock alltså denna möjlighet till buds. Det är självfallet otillfredsställande dels att denna typ av beslut av en församling i fortsättningen inte skall kunna prövas, dels att det blir en obalans i rätten till prövning beroende på vem som är huvudman för begravningsverksamheten. Dessa förhållanden kommer för den enskilde att framstå som särskilt tydliga i och med att avgifterna till verksamheten kommer att särredovisas på slutskattebeskedet.

Medlemmar i Svenska kyrkan kommer fortsättningsvis att genom val - och ev. genom en inomkyrklig överklagandeordning - kunna påverka avgifterna för begravningsverksamheten. För dem som inte är medlemmar i Svenska kyrkan har föreslagits en ordning med ombud och samrådsverksamhet som avses öka inflytandet för dessa grupper. Om detta, tillsammans med länsstyrelsens tillsynsverksamhet, kan ersätta de nuvarande möjligheterna till laglighetsprövning har Lagrådet svårt att ha någon uppfattning om. Lagrådet har för sin del i nuläget inte någon egen lösning på frågan om prövningsmöjligheterna men förutsätter att den följs noga och att, om behov av prövning visar sig föreligga, regeringen återkommer med förslag till sådan.

9 kap. 7 och 10 §§

Avsikten synes vara att tjänster skall tillhandahållas kostnadsfritt av den som förvaltar en allmän begravningsplats, oavsett om han är huvudman för begravningsverksamhet eller ej: hans kostnader ersätts sedan enligt 10 § av den huvudman som avses i 6 §. På grund härav bör 7 § ges följande lydelse: "De tjänster som anges i 6 § skall utan kostnad för dödsboet tillhandahållas även av annan som förvaltar en allmän begravningsplats än den huvudman som avses i 6 §, om den avlidne kan beredas gravplats där."

Första meningen i 10 § bör därvid ges följande lydelse: "En huvudman som avses i 6 § skall ersätta den som har tillhandahållit tjänster enligt 7 §."

12 §

Enligt paragrafen fastställer regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer årligen de belopp med vilka ersättning skall betalas för de tjänster som anges i 6 §. Det är oklart på vilken grund ett sådant bemyndigande anses kunna meddelas. I den allmänna motiveringen anförs att de uppgifter som församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna anförtros som huvudmän för begravningsverksamheten utgör myndighetsutövning och att clearingtaxan därför inte enligt 8 kap. 2 eller 3 § regeringsformen behöver fastställas i lag. Det kan inte antas att därmed avses myndighetsutövning i vedertagen mening, såsom exempelvis brottsrekvisitet i 20 kap. 1 § brottsbalken. De olika tjänster som ingår i begravningsverksamhet kan inte anses som myndighetsutövning, annat än möjligen i fråga om tilldelning av gravplats, och myndighetsutövning är också något som typiskt sett faller under lagkravet i 8 kap. 3 § regeringsformen. Det återgivna motivuttalandet synes snarare åsyfta att den kyrkliga begravningsverksamheten tillgodoser allmänna intressen och att församlingar och kyrkliga samfälligheter därför skulle såvitt avser denna verksamhet vara underordnade regeringen. En följd av detta skulle i så fall kunna vara att föreskrifter om deras åligganden skulle kunna meddelas av regeringen med stöd av restkompetensen enligt 8 kap. 13 § första stycket 2 regeringsformen.

Det uppdrag som lämnats församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna i fråga om begravningsverksamheten är ett resultat av den historiska kompromissen i samband med relationsändringen och det synes inte möjligt att jämföra detta uppdrag med andra allmänna uppgifter som överlämnats åt enskilda rättssubjekt, exempelvis Svensk bilprovning. Församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna är enskilda rättssubjekt och det får anses att deras åligganden även i fråga om begravningsverksamheten i princip skall regleras genom lag. Härtill kommer att vissa kommuner är huvudmän för begravningsverksamheten och kommunernas åligganden måste regleras i lag enligt 8 kap. 5 § eller i föreskrifter meddelade på grund av delegation enligt 8 kap. 7 § regeringsformen; något stöd för sådan delegation finns inte.

Närmare till hands ligger att anse det vara fråga om sådana föreskrifter om avgifter som avses i 8 kap. 9 § andra stycket, men sådana skall avse förhållandet mellan enskilda och det allmänna, och det är inte heller träffande att betrakta de föreslagna clearingavgifterna ur denna synvinkel.

Enligt Lagrådets mening är det snarare fråga om en extensiv tillämpning av möjligheterna att meddela föreskrifter om verkställighet av lag enligt 8 kap. 13 § första stycket 1 regeringsformen. Som sådana menar Lagrådet att de kan godtas, eftersom det får anses framgå av lagen att det skall vara fråga om schabloniserade självkostnader och de tjänster som är i fråga är angivna i 6 §. Det framstår som orimligt att riksdagen skulle årligen syssla med att fastställa ersättningsbeloppen.

10 kap. 2 §

Lagrådet erinrar om vad som anförts under 7 kap. 15 § om behovet av sekretess för uppgifter om enskilds förhållanden. Någon skada synes dock inte kunna uppkomma av att låta ett sådant ombud som avses i paragrafen få del av eventuellt sekretessbelagda uppgifter.

10 kap. 7 §

På bemyndigandet enligt förevarande paragraf kan läggas liknande synpunkter som på bemyndigandet enligt 9 kap. 12 §.

Förslaget till lag om ändring i skattebetalningslagen

11 kap. 6, 10 och 12 §§

I alla dessa paragrafer uppkommer problemet att begravningsavgift till kommuner och till församlingar såvitt avser dem som inte tillhör Svenska kyrkan redovisas separat medan begravningsavgiften ingår i kyrkoavgiften för dem som är medlemmar i Svenska kyrkan. Detta kan markeras med att efter orden begravningslagen (1990:1144) förs in ", om den inte ingår i avgiftssatsen enligt 3," (6 § punkten 2), ", om den inte ingår i avgiften enligt 7," (10 § punkten 4) respektive ", som inte ingår i avgift enligt 4," (12 § punkten 3).

Övriga lagförslag

Lagrådet har inte något att erinra mot förslagen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 december 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Åsbrink, Winberg, Ulvskog, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén

Föredragande: statsrådet Ulvskog

Regeringen beslutar proposition 1998/99:38 Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.	3 §	
Lag om avgift till registrerat trossamfund	6 §	
Lag om ändring i begravningslagen (1990:1144)	9 kap. 14 §	